

โครงการ รูปแบบประกันภัยพืชผลทางการเกษตรที่เหมาะสม
ในลำไยของประเทศไทย

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ ชัยพิบูลย์

นำเสนอ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ตุลาคม 2558

สัญญาเลขที่ RDG5820012

โครงการ รูปแบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรที่เหมาะสมในลำไยของประเทศไทย

รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1

ส่วนที่ 1 ข้อมูลโครงการ

ชื่อผู้รับทุน ผศ.ดร.สมเกียรติ ชัยพิบูลย์

โครงการเริ่มเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2558 รวมเวลาที่ทำงานวิจัยทั้งสิ้น 24 เดือน

รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1 ในช่วงตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2558 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2558

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ผลไม้ถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญแหล่งหนึ่งของประเทศไทย โดยในช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2556 พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มของการส่งออกสินค้าประเภทผลไม้ และผลิตภัณฑ์ (Fruit and product) ที่เพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีสัดส่วนการส่งออกประมาณร้อยละ 6 ของมูลค่าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ โดยมีมูลค่าประมาณ 80,962 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2556 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556) ทั้งนี้ไม้ผล เป็นพืชเศรษฐกิจที่ปลูกกันเป็นจำนวนมากทั่วประเทศ จากข้อมูลการใช้ที่ดินสำหรับไม้ผลและไม้ยืนต้น พบว่าในปัจจุบันมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 23 ของการใช้ที่ดินทางการเกษตรของประเทศ หรือประมาณ 34.914 ล้านไร่ มากกว่าพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ ประมาณ 2 ล้านไร่ ผลไม้ที่มีศักยภาพ ซึ่งมีการปลูกกันมากในประเทศไทยคือลำไย จากสถิติของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าปัจจุบันพื้นที่การเพาะปลูกลำไยมีมากกว่า 1 ล้านไร่ โดยลำไย ถือเป็นผลไม้ที่มีปริมาณการส่งออกมากที่สุดกว่าร้อยละ 80 ของผลผลิตที่ผลิตได้ทั้งหมดภายในประเทศ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศกว่า 19,000 ล้านบาท นอกจากนี้ ลำไยยังสามารถแปรรูปเป็นลำไยอบแห้ง ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด สร้างรายได้ให้แก่ประเทศอีกส่วนหนึ่งด้วย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556) ลำไย จึงถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีอนาคตสำหรับเกษตรกรไทย

ตารางที่ 1 แสดงพื้นที่การเพาะปลูกลำไยของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 – 2556

ปี	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)
2546	853,976	619,430	369,323
2547	930,822	680,294	597,272
2548	1,012,932	820,985	712,178
2549	1,008,070	870,125	471,892
2550	1,009,830	939,029	495,457

ตารางที่ 1 แสดงพื้นที่การเพาะปลูกกล้วยของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 – 2556 (ต่อ)

ปี	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)
2551	1,035,556	966,831	476,930
2552	1,044,359	968,717	623,032
2553	1,034,906	954,574	525,230
2554	1,060,378	976,366	772,099
2555	1,064,762	1,013,329	853,538
2556	1,151,376	1,005,874	917,637

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557

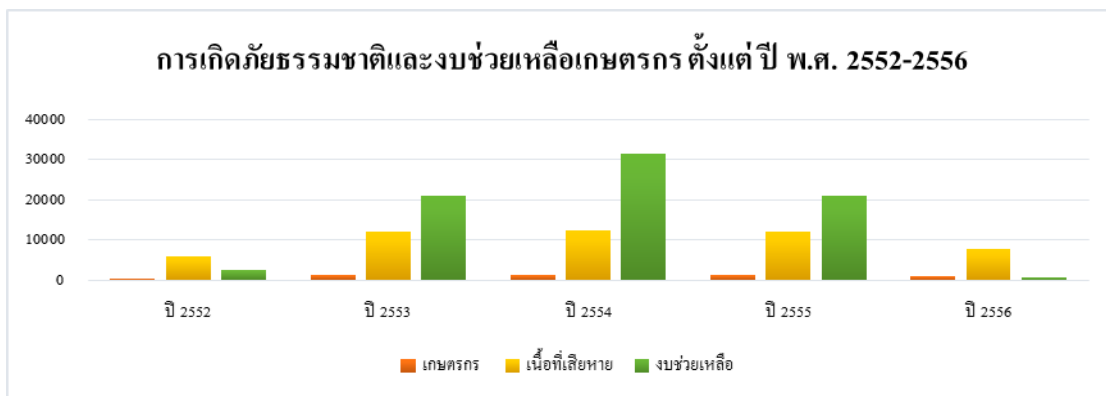
จากผลการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในปี พ.ศ. 2557 พบว่าประเทศไทย มีพื้นที่เพาะปลูกกล้วยทั่วประเทศ รวม 1,064,762 ไร่ โดยมีพื้นที่ที่ให้ผลผลิตแล้ว 1,013,329 ไร่ มีความเกี่ยวข้องกับครัวเรือนเกษตรกร กว่า 184,463 ครัวเรือน ซึ่งประกอบไปด้วยเกษตรกรที่ผลิตเพื่อจำหน่ายภายในประเทศ ผลิตเพื่อการแปรรูป ผลิตเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้รวบรวมผลผลิต และผลิตเพื่อการส่งออกโดยเฉพาะ กล้วยจึงเป็นพืชชนิดหนึ่งที่ภาครัฐได้ให้ความสำคัญ และมักจะมีนโยบายที่นำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการผลิตและการตลาดของกล้วยอย่างต่อเนื่อง ปัญหาที่เกิดขึ้นกับกล้วยจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรเป็นจำนวนมาก

ถึงแม้กล้วยจะเป็นผลไม้ส่งออก อันดับ 1 ของประเทศไทย แต่กลับพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยส่วนใหญ่ประสบกับสภาวะขาดทุนจากการผลิต จนเป็นเหตุให้เกษตรกรประสบกับภาวะการเป็นหนี้จากการทำการเกษตร ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานของศูนย์สารสนเทศกรมส่งเสริมการเกษตร (2557) ที่พบว่า คนไทยกว่า ร้อยละ 37 ของประชากรทั้งประเทศ ที่อยู่ในภาคการเกษตร มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าประชากรนอกภาคการเกษตรประมาณ 2 เท่า ทั้งยังพบว่า สัดส่วนของผู้มีรายได้ต่ำ หรือสัดส่วนของคนจนในภาคการเกษตร มีสัดส่วนที่สูงมากเมื่อพิจารณาถึงรายได้ที่ได้จากภาคการเกษตร ทั้งนี้สาเหตุเนื่องมาจากอาชีพทางการเกษตรต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการประสบกับภัยธรรมชาติต่าง ๆ ทั้งภัยแล้ง ภัยน้ำท่วม ซึ่งเกิดจากความแปรปรวนของสภาพอากาศ ที่ส่งผลโดยตรงต่อผลผลิตและรายได้ของเกษตรกร โดยปัจจุบัน จำนวนเกษตรกรที่ได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติมีแนวโน้มสูงขึ้น และรวมถึงปัญหาด้านการผลิต การตลาดที่เกษตรกรไม่สามารถเป็นผู้กำหนดราคาขาย โดยมักจะขึ้นอยู่กับกลไกของตลาด รวมถึงพ่อค้าคนกลาง ซึ่งกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการกระจายผลผลิตทางการเกษตร

ปัจจุบันปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติได้เป็นปัญหาที่มีความสำคัญมากของประเทศ เนื่องจากสถานการณ์การเกิดภัยพิบัติมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและมีความถี่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลกระทบจาก

การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก ทำให้อุณหภูมิโลกร้อนขึ้น ระดับน้ำทะเลมีแนวโน้มสูงขึ้น และยังส่งผลต่อความผันแปรของสภาพอากาศในแต่ละฤดูกาล ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงในการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติในหลายรูปแบบ โดยขนาดความรุนแรงของภัยพิบัติทางธรรมชาติเพิ่มมากขึ้นทุกที ซึ่งจากสภาพภูมิประเทศของประเทศไทยที่ตั้งอยู่ในคาบสมุทรอินโดจีนและมีลุ่มแม่น้ำหลายแห่ง ภัยพิบัติทางธรรมชาติส่วนใหญ่จึงมักเกิดจากน้ำ คือ น้ำมากเกินไป เช่น เกิดพายุฝนก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ดินถล่ม หรือน้ำน้อยเกินไปซึ่งจะก่อให้เกิดภัยแล้ง ภัยธรรมชาติดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อในวงกว้างทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างความเดือดร้อนต่อประชาชน และสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอย่างมาก โดยเฉพาะผลกระทบในภาคการเกษตร ภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้พื้นที่การเกษตรและผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก ทำให้เกษตรกรสูญเสียรายได้ และขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทรงธรรม ปิ่นโต และ ชนาภรณ์ เสรีววิทย์กุล, 2555; กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557)

ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2556 พบว่า มีภัยธรรมชาติเกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่พื้นที่การเกษตรของเกษตรกรเป็นจำนวนมาก โดยปี พ.ศ. 2552 มีเนื้อที่ทางการเกษตรเสียหาย 6.0 ล้านไร่ และเพิ่มขึ้นสูงสุดเป็น 12.5 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งถึงแม้จะลดลงเหลือ 7.6 ล้านไร่ในปี พ.ศ. 2556 แต่ก็ยังคงเป็นตัวเลขที่สูงอยู่ เช่นเดียวกับ จำนวนเกษตรกรที่ได้รับความเสียหายในปี พ.ศ. 2552 มีจำนวน 5.2 แสนราย เพิ่มขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2553 และ 2555 เป็น 1.35 ล้านราย จนถึงปี พ.ศ. 2556 จำนวนเกษตรกรที่ได้รับความเสียหายมีจำนวนลดลงเหลือ 9.04 แสนราย ทำให้ภาครัฐบาลต้องใช้งบประมาณในการช่วยเหลือเกษตรกรเพิ่มขึ้นมากขึ้นเช่นกัน โดยเพิ่มจาก 2.48 พันล้านบาทในปี พ.ศ. 2552 เป็น 3.14 หมื่นล้านบาท ในปี พ.ศ. 2553 เนื่องจากมีการปรับเพิ่มอัตราความช่วยเหลือเกษตรกรมากขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 - 2555 (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557) ส่วนปี พ.ศ. 2556 ถึงแม้ตัวเลขจะลดลงเหลือเพียง 620 ล้านบาท แต่จะพบว่าการใช้งบประมาณการช่วยเหลือจะอยู่ในรูปของการจำนำข้าวของรัฐบาล เป็นตัวเลขกว่าแสนล้านบาท ภัยธรรมชาติจึงมีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ภาพที่ 1 แสดงจำนวนเกษตรกร (พันราย) เนื้อที่ทางการเกษตรที่เสียหาย (พันไร่) และงบประมาณช่วยเหลือการเกิดภัยธรรมชาติ (ล้านบาท) แหล่งที่มา: ศูนย์สารสนเทศ กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557

การประกันภัยพืชผล เป็นการจัดการความเสี่ยงภัยธรรมชาติของเกษตรกร ที่หน่วยงานภาครัฐนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายโอนความเสี่ยงจากเกษตรกรผู้เพาะปลูกไปยังผู้รับประกันภัย เมื่อประสบภัยธรรมชาติ นอกเหนือไปจากการลดโอกาสและผลกระทบจากภัยธรรมชาติโดยวิธีการจัดหาแหล่งน้ำต้นทุน เช่น ระบบชลประทาน หรือการสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร การประกันภัยพืชผลเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นมากกว่า 40 ปี แต่ขาดความต่อเนื่องในการศึกษา โดยปัจจุบันผู้รับประกันภัยเอกชนได้เข้ามามีบทบาทดำเนินการรับประกันภัยพืชผลจากภัยแล้งเพียงอย่างเดียว ในพืช 2 ชนิด ประกอบด้วย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และข้าวนาปี โดยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ได้เริ่มมีการประกันภัยในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเริ่มมีการประกันภัยจริงในปี พ.ศ. 2553 เฉพาะในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งการประกันภัยพืชผลดังกล่าวใช้วิธีดัชนีสภาพอากาศเป็นเกณฑ์ในการประเมินความเสียหาย โดยจากการศึกษาของ จุฑาทอง จารุมิลินท และคณะ (2553) พบว่าภาคเอกชนผู้ให้บริการประกันภัยเพียงผู้เดียวมีข้อจำกัดในการเข้ามามีบทบาทในตลาดประกันภัยพืชผล ได้แก่ ความเสี่ยงเชิงระบบ (Systemic risk) ของภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อการเพาะปลูกของเกษตรกรเป็นจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ทำให้การกระจายความเสี่ยงของผู้รับประกันภัยเอกชนทำได้ยาก พร้อมทั้งข้อจำกัดทางการตลาดที่เกษตรกรเป็นผู้มีรายได้น้อย และเกษตรกรผู้เลือกที่จะเอาประกันมักเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงสูง (Adverse selection) จึงก่อให้เกิดบทบาทของภาครัฐที่ควรเข้ามาสนับสนุนให้การประกันภัยพืชผลได้รับการพัฒนาให้เป็นเครื่องมือหนึ่งที่เกษตรกรสามารถจัดการความเสี่ยงภัยธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในขณะที่ปัญหาอีกประการหนึ่งที่เกษตรกรประสบในช่วงผลผลิตกำลังจะออกสู่ตลาดคือ ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อปัญหาความยากจนของเกษตรกร ซึ่งในช่วงปลายปีที่ผ่านมาภาครัฐได้ใช้วิธีการแทรกแซงราคาตลาดสินค้าเกษตรในช่วงราคาตกต่ำ เช่น การรับจํานาสินค้าเกษตรโดยภาครัฐ และการประกันรายได้ของเกษตรกร ซึ่งวิธีการทั้ง 2 ต่างก็มีข้อดีและข้อเสีย เช่นการเข้าไปแทรกแซงกลไกตลาด การใช้งบประมาณภาครัฐจำนวนมากในการดำเนินโครงการ งบประมาณที่ใช้จัดสรรไม่ถึงมือเกษตรกรโดยตรง หรือการทุจริตที่เกิดขึ้นในโครงการ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2557) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงการจํานาข้าวเปลือก พบว่าถึงแม้จะจํานาทั่วประเทศ (ทั้งผู้ที่เข้าร่วมโครงการและไม่เข้าร่วมโครงการ) จะได้รับผลประโยชน์ส่วนเกิน (Producer surplus) เป็นมูลค่าสูงถึง 5.6 แสนล้านบาทจากโครงการรับจํานาข้าว แต่กลับพบว่าประโยชน์ส่วนใหญ่มักเป็นของชาวนารายกลางและรายใหญ่ ในขณะที่การสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการประกันรายได้ เกษตรกรเห็นว่าข้อดีคือ เงินถึงมือเกษตรกรโดยตรง ได้เงินเร็ว และทำให้ช่องทางทุจริตน้อยลง แต่โครงการดังกล่าวมีข้อเสียคือ ได้เงินจํานวนน้อย รวมถึงมีการลงทะเบียนปลอม

โดยการจดทะเบียนเป็นผู้ปลูกข้าว แต่ไม่ได้ปลูกข้าวจริง รวมถึงการถูกโรงสีกดราคา แต่อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรไม่ว่าจะเป็น โพลล์สำรวจความคิดเห็น หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเกษตรกร ก็พบว่าเกษตรกรยังคงต้องการเครื่องมือที่จะช่วยเหลือไม่ให้ประสบกับปัญหาด้านราคา ทั้งนี้การหาแนวทางที่เกษตรกรจะได้รับความคุ้มครองในเรื่องของราคา หรือที่เรียกกันว่าการประกันราคาจึงเป็นสิ่งจำเป็น หากสามารถหารูปแบบที่เหมาะสมในการประกันราคาผลผลิตในลำไยได้ก็จะเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหของเกษตรกรได้

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษา เพื่อหารูปแบบการประกันภัยและประกันราคาพืชผลทางการเกษตรที่เหมาะสมในลำไย ทั้งในด้านการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติ และราคา ที่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการประกันภัย เบี้ยประกันภัยราคาประกันภัย และวิธีการดำเนินการของการประกันภัย ซึ่งสามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้อย่างแท้จริง เพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร ลดความเสี่ยงสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ที่จะนำมาซึ่งปัญหาหนี้สินของเกษตรกร ซึ่งหากได้รูปแบบดังกล่าวอย่างชัดเจนแล้ว ผลการศึกษาครั้งนี้ยังสามารถนำไปพัฒนารูปแบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรในพืชอื่น ๆ ต่อไปได้

2. วัตถุประสงค์

เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติ และราคาในลำไย โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ประกอบด้วย

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นความต้องการและข้อเสนอแนะของเกษตรกรและภาคีที่เกี่ยวข้องต่อการทำประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติ และราคาในลำไย
2. เพื่อหารูปแบบการคิดเบี้ยประกันภัย และราคาประกันสำหรับการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติ และราคาในลำไย
3. เพื่อจัดทำรูปแบบในการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้าน ภัยธรรมชาติ และราคาในลำไย

3. นิยามศัพท์

1. การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประกันภัยที่ให้ความคุ้มครองผู้เอาประกันจากภัยธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นกับลำไย
2. ความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติ หมายถึง ความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายขึ้นกับต้นลำไยจากภัยธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย ภัยแล้ง อุทกภัย วัตภัย และภัยจากลูกเห็บ

3. รูปแบบในการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร หมายถึง กรมธรรม์ประกันภัย ตามประเภทของการประกันภัย ซึ่งมีอยู่ 3 ประเภท ประกอบด้วย ประเภทที่ 1 ประเภทที่ 2 และประเภทที่ 3 แตกต่างกันตามค่าสินไหมทดแทนที่จ่ายให้แก่ผู้เอาประกันภัย

4. รูปแบบในการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ประเภทที่ 1 หมายถึง การให้ความคุ้มครองความเสียหายโดยสิ้นเชิงที่เกิดจากภัยธรรมชาติ แบบเต็มทุนประกัน

5. รูปแบบในการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ประเภทที่ 2 หมายถึง การให้ความคุ้มครองความเสียหายโดยสิ้นเชิงที่เกิดจากภัยธรรมชาติ ร้อยละ 75 ของทุนประกัน

6. รูปแบบในการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ประเภทที่ 3 หมายถึง การให้ความคุ้มครองความเสียหายโดยสิ้นเชิงที่เกิดจากภัยธรรมชาติ ร้อยละ 50 ของทุนประกัน

7. ความเสียหายโดยสิ้นเชิง หมายถึง ความเสียหายจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับต้นลำไย ซึ่งทำให้ต้นลำไยตาย หรือต้นลำไยไม่เหลือกิ่งหลักที่จะสามารถให้ผลผลิตได้ในระยะเวลา 1-2 ปี ประกอบด้วย การหักโคนจากลมพายุ การยืนต้นตายจากการขาดน้ำ หรือยืนต้นตายจากการแช่น้ำจากน้ำท่วม

8. ความเสียหายบางส่วน หมายถึง ความเสียหายจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับต้นลำไย ซึ่งทำให้ต้นลำไยเสียหาย ที่อาจส่งผลให้ผลผลิตลำไยลดลงจากในปีที่ผ่านมา แต่ต้นลำไยยังคงมีชีวิต และให้ผลผลิตในปีการผลิตนั้น ๆ ได้ ประกอบด้วย กิ่งหัก และกิ่งแห้ง

9. เบี้ยประกัน หมายถึง เงินที่ผู้เอาประกันจะต้องจ่ายกรณีซื้อประกัน หรือก็คือ ราคาขายของกรมธรรม์ ซึ่งในการคำนวณเบี้ยประกันจะต้องใช้ข้อมูลสถิติ ซึ่งประกอบด้วย 1) จำนวนพื้นที่เพาะปลูก และจำนวนเกษตรกร 2) จำนวนพื้นที่และจำนวนเกษตรกรคาดหวังในการทำประกัน 3) ความเสี่ยงภัยในแต่ละภัย ประกอบด้วย ภัยแล้ง อุทกภัย वादภัย ความถี่ในการเกิดภัยทางธรรมชาติ และความเสียหายที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง 4) อายุต้นลำไย 5) ช่วงเวลาในการผลิตลำไย แบ่งเป็น ในฤดูกลาง กับ นอกฤดูกลาง 6) ความเพียงพอของน้ำในพื้นที่ และ 7) การบริหารจัดการสวนลำไย ประกอบด้วย การตัดแต่งกิ่ง การตัดหญ้า การให้น้ำ

10. สินไหมทดแทน หมายถึง จำนวนเงินที่ได้จัดเตรียมสำรองไว้ เพื่อจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ที่ถูกระบุชื่อไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย เมื่อยามที่มีเหตุการณ์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกรมธรรม์

4. ตรวจสอบเอกสารและงานที่เกี่ยวข้อง

4.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภัย และการเสี่ยงภัย

ความหมายเกี่ยวกับภัย (Perils)

ภัย หมายถึง สิ่งอันตราย หรือสิ่งที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดความเสียหายหรือเกิดผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจเป็นความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย ต่อทรัพย์สิน หรือต่อช่องทางการหารายได้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลักๆ คือ

1) ภัยจากธรรมชาติ (Natural Perils) หมายถึง เหตุที่อยู่นอกเหนือความสามารถของมนุษย์ที่จะควบคุมได้ เช่น ไฟป่า น้ำท่วม ลมพายุ หรือภูเขาไฟระเบิด โดยมีความร้ายแรงแตกต่างกันไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ได้

2) ภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น (Human Perils) หมายถึง เหตุที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เอง อาจเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในทางอาญา เช่น การลอบวางเพลิง การฆาตกรรม หรือการจลาจล ตลอดจนภัยสงคราม

3) ภัยจากเศรษฐกิจ (Economic Perils) หมายถึง เป็นภัยพิบัติที่มีเหตุจากสภาพทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาการตลาด ภาวะเงินเฟ้อหรือเงินฝืด การว่างงาน การเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค หรือปัญหาราคาสินค้าทางการเกษตร

ความหมายของความเสียหาย (Risk)

ความเสียหาย หมายถึง เหตุการณ์ หรือการกระทำใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนอันเนื่องมาจากภัยพิบัติต่างๆ เช่นเพลิงไหม้ น้ำท่วม ลมพายุ รถชน การจลาจล ปัญหา การตลาด หรือปัญหาราคาสินค้าทางการเกษตร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสียหาย ความล้มเหลว หรือลดโอกาสที่จะบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ทั้งในระดับ องค์การ ระดับหน่วยงาน และระดับบุคคล

วิธีการจัดการความเสี่ยงภัย

โดยปกติเมื่อมนุษย์มีความเข้าใจถึงภัยหรือความเสี่ยงภัยที่น่าจะเกิดขึ้น มนุษย์ก็พยายามที่จะจัดการกับความเสี่ยงภัยดังกล่าวให้บรรเทาเบาบางลง โดยการวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยนั้น สามารถทำได้หลายรูปแบบดังนี้

1) การหลีกเลี่ยงความเสี่ยงภัย (Risk Avoidance)

เป็นการหลีกเลี่ยงด้วยวิธีการต่างๆ โดยพยายามไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมหรืองานที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยนั้น เช่น คนที่กลัวเครื่องบินตกก็ตัดสินใจไม่นั่งเครื่องบินแต่เลือกเดินทางในเส้นทางที่มีความเสี่ยงน้อย เช่นการเดินทางโดยรถไฟ หรือหากไม่อยากเสียเงินออกก็ไม่ควรนำเงินไปลงทุนในธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูงหรือไปเล่นการพนัน อย่างไรก็ตามการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงภัย บางครั้งอาจให้ผลเสีย เนื่องจากบางครั้งอาจปฏิเสธ โครงการที่มีความเสี่ยงสูง แต่มีประโยชน์หรือผลตอบแทนมากหรือมีประโยชน์ต่อสังคมมาก ซึ่งในท้ายที่สุดก็ไม่ทำให้เกิดการพัฒนาและอาจดู คล้ายหลีกเลี่ยงปัญหาที่ยังไม่เกิดขึ้น

2) การลดความเสี่ยงภัย (Risk Reduction)

เป็นการลดความเสี่ยงภัยด้วยวิธีต่างๆ โดยอาจลดจำนวนครั้ง (Frequency) หรือลดความรุนแรง (Severity) ของการเกิดภัย ซึ่งทำได้ 3 วิธี คือ

2.1) การป้องกันการเกิดความเสียหาย (Loss Prevention) โดยดำเนินการก่อนที่จะมีความเสียหายเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนสายไฟหรืออุปกรณ์ไฟฟ้าที่เก่า การติดป้ายห้ามสูบบุหรี่ในโรงงาน การตรวจสอบสภาพรถยนต์อยู่เสมอ การติดตั้งเครื่องดับเพลิง การติดตั้งสัญญาณการเตือนภัยกันขโมย เป็นต้น

2.2) การควบคุมความเสียหาย (Loss Control) โดยดำเนินการขณะ หรือภายหลังจากที่มีความเสียหายเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อควบคุมความรุนแรงของความเสียหายนั้นหรือลดความเสียหายลง เช่น การที่พนักงานดับเพลิงทำการดับเพลิงอย่างทันท่วงที การติดตั้งเครื่องพ่นน้ำดับเพลิงอัตโนมัติ การที่ผู้เจ็บป่วยรีบไปหาหมอรักษา เพื่อไม่ให้มีอาการหนักมากขึ้น เป็นต้น

2.3) การแยกทรัพย์สิน (Separation) โดยดำเนินการก่อนที่จะมีความเสียหายเกิดขึ้น เช่น การเก็บของมีค่าไว้คนละแห่ง เช่น บ้าน ธนาคาร การสร้างโรงงาน และ โกดังไว้คนละแห่ง เมื่อเกิดไฟไหม้จะไม่เสียหายทั้งหมด หรือการแยกสินค้าไว้หลายๆ โกดัง เป็นต้น

การรับความเสี่ยงภัยไว้เอง (Risk Retention)

เป็นการยินยอมรับภาระความเสียหายไว้เองหากมีภัยเกิดขึ้น โดยจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม และอาจจะรับภาระนี้ไว้ทั้งหมด หรือบางส่วนก็ได้ การจัดการความเสี่ยงภัยวิธีนี้มีเหตุผล คือ

1) ภัยที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดความเสียหายน้อยมาก พอที่จะรับภาระได้ เช่น ภัยที่เกิดจากปากกาสูญหาย ซึ่งราคาไม่แพง

2) ความเสี่ยงภัยนั้นไม่สามารถโอนไปให้ผู้อื่นได้ เช่น การที่ผู้ส่งออกหรือผู้ลงทุนในต่างประเทศต้องยอมรับความเสี่ยงที่ทรัพย์สินของตนจะถูกรัฐบาลต่างประเทศยึด หรือ อาัยด์ ด้วยสาเหตุต่างๆ

3) ประหยัดค่าใช้จ่าย กล่าวคือ เมื่อคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปให้กับการโอนความเสี่ยงภัยหรือการจัดการความเสี่ยงภัยด้วยวิธีอื่นๆ แล้ว เห็นว่าวิธีนี้เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

การโอนความเสี่ยงภัย (Risk Transfer)

เป็นวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยที่นิยมมากในปัจจุบันนี้ โดยการโอนความเสี่ยงภัยที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งหมด หรือบางส่วนไปให้บุคคลอื่นรับภาระแทน ซึ่งมีวิธีการกระทำได้ 2 วิธี ดังนี้

1) การโอนความเสี่ยงภัยไปให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่การประกันภัย (Non-insurance Transfer) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บริษัทประกันภัยโดยสัญญา ซึ่งในสัญญาบางประเภทคู่สัญญา จะได้รับการโอนความเสี่ยงภัยในการปฏิบัติตามสัญญานั้นไปด้วย เช่น การจ้างบริษัทมาทำความสะอาดภายนอกอาคารที่สูงๆ การทำสัญญาซื้อขายสินค้าล่วงหน้าโดย

การกำหนดราคาที่เหมาะสม ถึงแม้ว่าราคาจะเปลี่ยนแปลงก็ต้องซื้อขายในราคาเดิม หรือการให้มีการกำกับการทำงานของพนักงาน เป็นต้น

2) การโอนความเสี่ยงภัยในรูปของการประกันภัย (Insurance Transfer) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บริษัทประกันภัย ในรูปของการเอาประกันไว้กับบริษัทประกันภัย โดยการทำสัญญาประกันภัย ซึ่งบริษัทประกันภัยสัญญาว่าจะชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัย สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น และได้รับการคุ้มครองตามสัญญาประกันภัยนั้น เช่น การทำประกันรถยนต์ เป็นการโอนความเสี่ยงภัยในความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับรถยนต์ไปให้บริษัทประกันภัย โดยสัญญาว่าหากรถยนต์เกิดอุบัติเหตุเสียหาย บริษัทประกันภัยจะรับชดใช้หรือซ่อมแซมให้ หรือการทำประกันชีวิต โดยผู้เอาประกันเห็นว่า หากตัวเองประสบอันตรายถึงชีวิต จะทำให้ครอบครัวลำบาก จึงโอนความเสี่ยงภัยนี้ไปให้บริษัทประกันภัย โดยสัญญาว่า ถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตลงบริษัทจะชดใช้เงินจำนวนหนึ่งให้กับครอบครัวเป็นการบรรเทาในเรื่องของความเป็นอยู่ที่ขาดรายได้จากสามี ซึ่งเป็นความเสี่ยงภัยอันหนึ่งเช่นกัน

ลักษณะของความเสี่ยงภัยที่สามารถเอาประกันภัยได้

ถึงแม้ว่าผู้รับประกันภัยจะสามารถรับทำประกันภัยได้หลายประเภท แต่ก็ยังคงมีภัยอีกหลายประเภทที่ผู้รับประกันภัยไม่สามารถรับประกันภัยได้ ทั้งนี้มาจากจากข้อจำกัดของผู้รับประกันภัยเอง หรือลักษณะของความเสี่ยงภัยประเภทนั้นๆ ดังนั้นจึงมีข้อพิจารณาว่าภัยใดจะเป็นภัยที่สามารถรับความเสี่ยงภัยได้ ดังนี้

1) ความเสี่ยงภัยที่แท้จริงหรือเป็นความเสี่ยงภัยจำเพาะ

ความเสี่ยงภัยที่แท้จริง หมายถึง ความเสี่ยงภัยที่มีโอกาสจะเกิดความเสียหายถ้าเกิดภัยขึ้น หรือไม่เกิดความเสียหายขึ้นถ้าไม่เกิดภัย เช่น ความเสี่ยงภัยต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ซื้อหรือผู้ใช้รถยนต์ ในกรณีที่เกิดภัยขึ้นผู้เอาประกันภัยจะได้รับค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริงเท่ากับจำนวนที่เอาประกันภัยโดยไม่มีกำไรจากการเอาประกันภัย เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำที่ไม่สุจริต หรือป้องกันการเก็งกำไร ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้เอาประกันภัยจะมีแต่เสมอตัวหรือบางครั้งก็ขาดทุน (ในกรณีที่ทำการประกันน้อยกว่ามูลค่าทรัพย์สินที่แท้จริง) ซึ่งประเด็นดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าเป็นความเสี่ยงภัยที่แท้จริง

ความเสี่ยงภัยที่แท้จริงอย่างเดียวไม่สามารถที่จะเอาประกันภัยได้ จึงจำเป็นต้องมีลักษณะของความเสี่ยงภัยจำเพาะประกอบอยู่ด้วย โดยความเสี่ยงภัยจำเพาะ หมายถึง ความเสี่ยงภัยที่มีผลกระทบหรือความเสียหายที่ก่อให้เกิดเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือบางกลุ่มเท่านั้น เช่น การเกิดอัคคีภัยหรือการปล้นทรัพย์สินในบริษัทใดบริษัทหนึ่ง บุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นสามารถที่จะป้องกันหรือควบคุมการเกิดภัยดังกล่าวได้ เช่น การวางระบบดับเพลิง การตรวจตราความเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดเพลิงไหม้ หรือการวางระบบความปลอดภัยในเรื่องของยามรักษาความปลอดภัย หรือการติดกล้องวงจรปิดไว้ภายในสถานที่ เป็นต้น

2) ความเสี่ยงภัยเป็นหน่วยที่คล้ายคลึงกันเป็นจำนวนมาก

จำนวนมาก หมายถึง จำนวนที่มากพอจะสามารถคาดคะเนความเสียหายได้ค่อนข้างแม่นยำ ซึ่งหากหน่วยที่คล้ายคลึงกันมีจำนวนไม่มากพอที่จะคาดคะเนความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้แล้ว ผู้รับประกันภัยย่อมรู้สึกว่าคุณเองมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น เขาจะต้องเพิ่มค่าเบี้ยประกันภัยเพื่อชดเชยความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น เป็นผลให้เบี้ยประกันสูงกว่าที่ควรจะเป็น และไม่พอใจผู้ต้องการซื้อประกันภัยในที่สุด ตัวอย่างหน่วยที่คล้ายคลึงกันที่บริษัทประกันภัยจัดไว้เป็นกลุ่มๆ เช่น กลุ่มช่วงอายุต่างๆ หรือกลุ่มอาชีพต่างๆ มีลักษณะของหน้าที่การงานคล้ายกัน ส่วนบริษัทประกันอสังหาริมทรัพย์จัดเป็นกลุ่มบ้านไม้ทั้งหลัง กลุ่มบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ หรือกลุ่มตึกที่สร้างด้วยคอนกรีตทั้งหมด เป็นต้น

3) ความเสียหายจะเกิดขึ้นต้องเป็นอุบัติเหตุและไม่ได้เกิดจากการกระทำโดยเจตนาของผู้เอาประกันภัย

ถึงแม้ความเสียหายจะสามารถคาดคะเนได้ด้วยกฎจำนวนมาก แต่ความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นนั้นก็เป็นการคาดคะเนความเสียหายของกลุ่ม สำหรับความเสียหายเฉพาะบุคคลนั้นจะไม่สามารถคาดคะเนได้ จะต้องเกิดขึ้นโดยบังเอิญ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ เพราะถ้าหากสามารถทราบได้ล่วงหน้าว่าความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้น ผู้เอาประกันภัยก็จะควบคุม หรือจัดการกับความเสียหายดังกล่าวนั้นได้เองโดยไม่ต้องทำประกันภัย นอกจากความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต้องเป็นอุบัติเหตุแล้วยังต้องไม่เกิดจากการกระทำโดยเจตนาของผู้เอาประกันภัยอีกด้วย บริษัทประกันภัยจึงจะรับประกันภัยและจะจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้ในกรณีที่เกิดความเสียหายนั้นๆ ขึ้น ซึ่งสาเหตุที่ต้องกำหนดเช่นนี้ก็เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำลายทรัพย์สินหรือสิ่งของผู้เอาประกันภัยโดยมุ่งหวังเอาเงินค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทประกัน

4) ความเสียหายต้องสามารถหาสาเหตุและประเมินความเสียหายเป็นจำนวนเงินได้

ในการทำการประกันภัยนั้น หากเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากภัยที่ได้ระบุไว้ในกรมธรรม์เกิดขึ้นผู้รับประกันภัยจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยตามจำนวนค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ความเสียหายที่เกิดขึ้นที่วัดเป็นตัวเงินได้และความเสี่ยงภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายที่วัดค่าเป็นตัวเงินไม่ได้

ความเสียหายที่สามารถวัดค่าเป็นเงินได้ หมายถึง สถานการณ์ที่มนุษย์อาจจะต้องเผชิญกับความสูญเสีย หรือความเสียหาย โดยที่ความเสียหายเมื่อเกิดขึ้นแล้วสามารถตีค่าออกมาเป็นตัวเงินได้ เช่น ความเสียหายจากอุบัติเหตุรถยนต์เฉี่ยวชนกัน

ความเสียหายที่วัดค่าเป็นตัวเงินไม่ได้ หมายถึง สถานการณ์ที่อาจจะเผชิญกับความเสียหาย โดยที่ความเสียหายเมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่สามารถตีค่าออกมาเป็นตัวเงินได้ เช่น ความเศร้า โศกเสียใจ เนื่องจากบุตรเสียชีวิตจากอุบัติเหตุรถยนต์ชนกัน ไม่สามารถประเมินค่าเป็นเงินได้

5) ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้องไม่เป็นมหันตภัย

ภัยบางอย่างเมื่อเกิดขึ้นแล้วสามารถทำความเสียหายให้แก่ส่วนรวมเป็นบริเวณกว้างและหากมาคิดเป็นตัวเงินแล้ว มีจำนวนมากมายมหาศาลจนบางครั้งไม่สามารถคิดออกมาเป็นจำนวนเงินที่แน่นอนได้ เช่นภัยจากระเบิดนิวเคลียร์ หรือภัยจากสงครามบางประเภท เป็นต้น มหันตภัยดังกล่าวนี้บริษัทประกันภัยจะไม่สามารถรับประกันได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางการเงินของบริษัทประกันภัยเอง ที่ไม่สามารถชดใช้ค่าเสียหายได้ หากเกิดภัยดังกล่าวขึ้น

6) ความเสียหายที่เกิดขึ้นผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสีย

ถ้าผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสียในสิ่งที่เอาประกัน ผู้เอาประกันจะไม่ได้ได้รับความเสียหายจากการเกิดภัยนั้นๆ แต่อย่างไรก็ตาม จึงไม่สามารถเอาประกันภัยในสิ่งที่ผู้เอาประกันไม่มีส่วนได้เสีย ส่วนสาเหตุที่ต้องมีการกำหนดในลักษณะเช่นนี้ขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ธุรกิจประกันภัยกลายเป็นการพนันหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งที่เอาประกันโดยเจตนา

7) โอกาสในการเกิดความเสียหายต้องสามารถคำนวณหรือประมาณการได้

ในการรับประกันภัยใดๆ ผู้รับประกันภัยจะต้องประมาณหรือคาดคะเนโอกาสที่จะเกิดความเสียหายตลอดจนความรุนแรงของความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นนั้นได้อย่างใกล้เคียงพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากผู้รับประกันภัยจะได้นำข้อมูลดังกล่าวนี้ไปกำหนดเป็นเบี้ยประกันภัยที่เหมาะสมต่อไป ดังนั้นถ้าความเสียหายใดไม่สามารถประมาณโอกาสที่จะเกิดความเสียหายได้ก็จะไม่สามารถทำประกันภัยได้ ซึ่งสาเหตุของการที่ไม่สามารถประมาณโอกาสที่จะเกิดความเสียหายขึ้นดังกล่าว ก็อาจเนื่องมาจากการขาดข้อมูลสถิติในอดีตเป็นต้น

4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประกันภัย

ทฤษฎีหรือหลักการที่ผู้รับประกันสามารถนำมาพิจารณาในการที่จะรับประกันภัยที่สำคัญมี 3 เรื่อง คือ

2.1 ทฤษฎีความน่าจะเป็น หรือหลักแห่งการคาดคะเน (Theory of Probability)

เป็นทฤษฎีพื้นฐานที่บริษัทประกันภัยนำไปใช้เป็นค่าประมาณในการ คำนวณเบี้ยประกันภัยที่จะเรียกเก็บจากผู้เอาประกันภัย โดยพิจารณาถึงโอกาสแห่งภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ว่าควรจะเป็นเท่าใด ถ้ากิจการประเภทนั้นๆ มีโอกาสที่ภัยจะเกิดขึ้นมากก็แสดงว่าผู้รับประกันภัยต้องเสียมาก ฉะนั้นต้องเรียกเบี้ยประกันในอัตราที่สูงขึ้น เพื่อให้เกิดความคุ้มค่ากับการที่ต้องลงทุนสำหรับรับความเสี่ยงภัยที่สูงตามไปด้วย

2.2 ทฤษฎีว่าด้วยจำนวนมาก หรือกฎแห่งจำนวนมาก (Theory of Great Numbers)

ทฤษฎีนี้มีหลักว่า ถ้าเพิ่มจำนวนของวัตถุที่ร่วมเสี่ยงภัย หรือวัตถุที่เอาประกันมากขึ้นแล้ว ค่าความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจริงจะเท่ากับค่าความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ หรือความน่าจะเป็นของโอกาสที่จะเกิดความเสียหายจะแม่นยำหรือถูกต้องมากขึ้น จึงเป็นประโยชน์สำหรับการ

คำนวณเบี้ยประกันภัยแต่ละประเภท กล่าวคือ การเสี่ยงภัยจะลดลงถ้าจำนวนวัตถุที่มีส่วนในเหตุการณ์เสี่ยงภัยมากขึ้น

2.3 กฎของการเฉลี่ย (Law of Average)

ถ้ากลุ่มผู้เสี่ยงภัยมีน้อย ค่าเบี้ยประกันภัยก็จะมีอัตราสูง และทำให้การดำเนินงานการประกันภัยเป็นไปได้ยาก ในทางตรงกันข้ามถ้ากลุ่มผู้เสี่ยงภัยมีมาก ค่าเบี้ยประกันภัยก็จะมีอัตราต่ำ และทำให้การประกันภัยดำเนินการไปด้วยดี

4.3 หลักพื้นฐานเกี่ยวกับการประกันภัย

เพื่อให้เข้าใจถึงหลักในการที่ผู้รับประกันจะนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจที่จะรับประกันภัยแล้ว จำเป็นต้องทำความเข้าใจต่อหลักสำคัญพื้นฐานของสัญญาประกันภัย โดยมีหลักสำคัญดังนี้

4.3.1 หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย (Principle of Insurable Interest)

หมายถึง ผู้มีสิทธิเอาประกันภัย จะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสีย หรือมีความรับผิดชอบตามกฎหมายในวัตถุที่เอาประกันภัยหรือในเหตุประกันภัยเท่านั้น

1) กรณีประกันวินาศภัย

ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย: การที่ผู้เอาประกันภัยมีส่วนเกี่ยวข้องกับโดยชอบธรรมในทรัพย์สินที่เอาประกัน คือ มีกรรมสิทธิ์ มีประโยชน์ หรือมีความรับผิดชอบตามกฎหมายในวัตถุที่เอาประกันภัย

เวลาที่ต้องมีส่วนได้เสีย: ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียทั้งขณะทำสัญญาประกันภัย และ ขณะที่เกิดความเสียหาย ยกเว้นการประกันภัยทางทะเล ที่ผู้เอาประกันภัยไม่ต้องมีส่วนได้เสียขณะทำสัญญาประกันภัยได้ แต่ต้องมีส่วนได้เสียขณะที่เกิดภัยขึ้น

2) กรณีประกันชีวิต

ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย: ผู้เอาประกันมีความผูกพันทางกฎหมาย ความผูกพันทางครอบครัว หรือมีส่วนได้เสียอันเกิดจากการเป็นหุ้นส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งพิสูจน์ได้ว่าการเสียชีวิตของหุ้นส่วนจะเกิดความเสียหายต่อกิจการที่ทำร่วมกัน

เวลาที่ต้องมีส่วนได้เสีย: ผู้เอาประกันจะต้องมีส่วนได้เสีย ขณะทำสัญญาเท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ในขณะเกิดภัย

4.3.2 หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Principle of the most Good Faith)

หมายถึง การที่ผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัยมีความสุจริตใจต่อกัน ในขณะที่เข้าทำสัญญา กล่าวคือ จะต้องเปิดเผยข้อความจริง ไม่แกล้งข้อความเท็จ และปฏิบัติตามคำรับรอง

สาระสำคัญที่ถือว่าปฏิบัติตามหลักสุจริตอย่างยิ่ง มี 3 ประการ คือ

1) การเปิดเผยข้อความจริง (Representations)

เมื่อจะเข้าทำสัญญาประกันภัยระหว่างคู่สัญญา โดยเฉพาะผู้เอาประกันจะต้องแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้รับประกันว่าจะเข้าทำสัญญาประกันหรือไม่ หรือหากเข้าทำสัญญาประกันดังกล่าวแล้ว ความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นมีอยู่มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการคิดเบี้ยประกัน หากผู้เอาประกัน ไม่เปิดเผยข้อเท็จจริง ก็แสดงให้เห็นว่าผู้เอาประกันมีเจตนาอันไม่สุจริตมาตั้งแต่ต้น และอาจเป็นเหตุให้ผู้รับประกัน ไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนได้ ตัวอย่างเช่น นาย ก. ขอประกันภัยสินค้าในโกดังสินค้าอันประกอบด้วย วัสดุก่อสร้างและเคมีภัณฑ์ติดไฟง่าย แต่นาย ก. แจ้งให้ผู้รับประกันทราบในสัญญาว่าเป็นวัสดุก่อสร้างเพียงอย่างเดียว โดยปกปิดข้อความจริงไว้โดยเจตนา ทั้งนี้ต้องการจ่ายเบี้ยประกันภัยตามมาตรฐานที่ถูกลง หรือเกรงว่าบริษัทไม่รับประกัน ปราบกว่าเกิดไฟไหม้โกดังสินค้า นั้น กรณีเช่นนี้บริษัทไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทน เพราะถือว่านาย ก. ไม่เปิดเผยข้อความจริง

2) การไม่แถลงข้อความเท็จ (Non-Misrepresentations)

นอกจากทั้งสองฝ่ายจะต้องแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์หรือเป็นสาระสำคัญของการเข้าทำสัญญาประกันภัยกันแล้ว หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จ ก็ถือเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต และมีผลให้อีกฝ่ายไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญา ตัวอย่างเช่น นาย ก. ขอเอาประกันชีวิต ในใบแถลงสุขภาพแจ้งว่าสุขภาพดี ไม่เคยเจ็บป่วยถึงขั้นนอนในโรงพยาบาลในรอบ 5 ปี แต่ในความเป็นจริงปรากฏว่านาย ก. รู้ดีว่าตนป่วยเป็นโรคมะเร็งและเข้าผ่าตัดภายใน 6 เดือนที่ผ่านมา หลังทำสัญญาไม่นาน นาย ก. เสียชีวิตลง กรณีนี้ บริษัทไม่ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้ เพราะนาย ก. แถลงข้อความเท็จอันมีสาระสำคัญต่อการพิจารณารับประกันภัย

3) การปฏิบัติตามรับรอง (Warranty)

คำรับรอง (Warranty) คือ ข้อความในสัญญาที่ผู้เอาประกันภัยตกลงจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง อันมีผลกระทบต่อความเสี่ยงภัยของผู้รับประกันภัย เช่น ติดตั้งสัญญาณเตือนอัคคีภัย การจ้างยามรักษาการณ์ในโรงงานยามวิกาล

4.3.3 หลักชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Indemnity)

หมายถึง การที่มีความเสียหายเกิดขึ้นอันเป็นผลโดยตรงจากภัยที่ได้รับประกันภัยไว้ ผู้รับประกันภัยต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้มีสิทธิรับค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เช่น บ้านมูลค่า 2 ล้านบาท ไฟไหม้เสียหาย 2 แสน จะได้รับเงินชดใช้ 2 แสนบาท สำหรับจำนวนค่าสินไหมทดแทนนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 877 บัญญัติไว้ว่า

ผู้รับประกันภัยจำเป็นต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ดังนี้คือ

1) เพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง

2) เพื่อความสงบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้อาประกันภัยไว้ เพราะได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัย และ

3) เพื่อบรรดาค่าใช้จ่ายอันสมควร ซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สิน ซึ่งเอาประกันภัยไม่ให้วินาศ

การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจะต้องเท่ากับความเสียหายจริง ผู้รับประกันภัยอาจจะชดใช้ค่าเสียหายได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับความสะดวกและความพอใจของผู้เอาประกันและผู้รับประกันภัย

1) จ่ายเป็นเงินสด

2) การซ่อมแซมให้กลับมีสภาพเหมือนเดิม

3) การหาสิ่งของมาทดแทน การประกันภัยทรัพย์สิน บางประเภทไม่เข้าข่ายกรณีนี้ เช่น วัตถุโบราณซึ่งยากที่จะกำหนดมูลค่าความเสียหาย ดังนั้นจึงกำหนดมูลค่าชดใช้แน่นอนไว้ล่วงหน้า แม้เกิดความเสียหายบางส่วนหรือทั้งหมด ผู้รับประกันภัยจะจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้ตามจำนวนที่ระบุในสัญญา โดยเรียกกรณีนี้ว่า Valued Policy สำหรับการประกันชีวิตหรือการประกันสุขภาพ ไม่เข้าข่ายของหลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเช่นกัน

4.3.4 หลักการรับช่วงสิทธิ์ (Subrogation)

หมายถึง หลักที่กำหนดว่าผู้รับประกันภัยสามารถรับช่วงสิทธิ์ที่พึงปวงของผู้เอาประกันภัยที่จะเรียกร้องจากบุคคลภายนอกผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่วัตถุที่เอาประกันภัย เมื่อผู้รับประกันภัยได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริงให้แก่ผู้เอาประกันภัย และความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นการกระทำของมนุษย์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ส่วนการประมาทเลินเล่อของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย และภัยจากธรรมชาติ (อุทกภัย หรือवादภัย) ผู้รับประกันภัยไม่สามารถรับช่วงสิทธิ์ได้

การประกันภัยที่จะใช้หลักการรับช่วงสิทธิ์ได้ มีลักษณะทั้ง 3 ประการ คือ

1) เป็นวินาศภัย

2) เป็นวินาศภัยที่เกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอก

3) ผู้รับประกันภัยได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงแล้ว

วัตถุประสงค์ของการรับช่วงสิทธิ์ เพื่อ

1) เพื่อป้องกันการแสวงหากำไรของผู้เอาประกันภัย ซึ่งอาจรับผลประโยชน์ทั้ง 2 ทางคือ จากผู้รับประกันภัยและจากผู้ก่อความเสียหาย

2) เพื่อให้บุคคลผู้ก่อความเสียหายรับผิดชอบต่อความเสียหายที่ได้ก่อขึ้น

4.3.5 หลักการร่วมชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Contribution)

เมื่อเกิดความเสียหาย แม้ว่าผู้เอาประกันภัยจะประกันภัยเกินมูลค่าส่วนได้เสีย หรือเอาประกันภัยจากผู้รับประกันภัยหลายราย ซึ่งทำให้จำนวนเงินเกินกว่ามูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้เอาประกันภัยจะได้รับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง โดยผู้รับประกันภัยจะเฉลี่ยชดเชยค่าเสียหายดังกล่าวตามอัตราส่วน

ลักษณะของการประกันภัยที่ใช้หลักการนี้ ต้องมีลักษณะดังนี้

- 1) มีกรมธรรม์ตั้งแต่ 2 ฉบับขึ้นไป
- 2) คู่คุ้มครองภัยเดียวกัน
- 3) คู่คุ้มครองส่วนได้เสียอันเดียวกันของผู้เอาประกันภัย
- 4) วัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัยของแต่ละกรมธรรม์ต้องเป็นวัตถุประสงค์เดียวกัน
- 5) ทุกกรมธรรม์มีผลบังคับใช้ในเวลาเกิดความเสียหาย

4.3.6 หลักสาเหตุใกล้ชิด (Proximate cause)

หมายถึง หลักที่กำหนดให้ผู้รับประกันภัย จะต้องชดเชยค่าสินไหมอันเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสาเหตุใกล้ชิดกับภัยที่ทำประกันภัยไว้ สาเหตุความใกล้ชิด คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นต่อเนื่องไม่ขาดตอน และเป็นผลโดยตรงจากภัยที่ระบุไว้ในสัญญาประกันภัยแล้ว ตัวอย่างเช่น เกิดไฟไหม้บ้าน นาย ก. ทำให้พนักงานดับเพลิงต้องฉีดน้ำสกัดไฟไปยังบ้านนาย ส. ซึ่งเป็นบ้านข้างเคียงทำให้ทรัพย์สินบ้านนาย ส. เสียหายพิจารณาว่าเป็นสาเหตุใกล้ชิด เพราะเป็นสาเหตุไม่ขาดตอน ซึ่งมาจากภัย คือ ไฟ ดังนั้นหากนาย ส. มีประกันอัคคีภัยคุ้มครองบ้านของตน บริษัทประกันภัยนั้นต้องจ่ายค่าสินไหมให้นาย ส. ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

4.4 ทฤษฎีและแนวคิดในการประกันภัยพืชผลเกษตร

การประกันความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการผันผวนต่างๆ เช่น ความผันผวนด้านภูมิอากาศ (Weather-Related Risk) ด้านผลผลิต (Yield Risk) และด้านราคา (Price Risk) เป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญอันหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพของรายได้ และความมั่นคงให้กับอาชีพเกษตรกรรวมวิธีการความเสี่ยงภัยทางภาคการเกษตรที่นิยมใช้กันในต่างประเทศ และประสบความสำเร็จด้วยดีที่ทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจในการลงทุนเพาะปลูก สามารถผลิตสินค้าทางการเกษตรที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นผลให้เกษตรกรมีรายได้ดีไม่ด้อยไปกว่าอาชีพอื่นๆ ได้แก่ การกำหนดพื้นที่เพาะปลูกของพืชอย่างเหมาะสม (Zoning) การปลูกพืชหลายๆชนิดในลักษณะของการเกษตรแบบผสมผสาน (Diversification) การประกันพืชผล (Crop Insurance) การประกันความเสี่ยงในด้านราคา และการส่งเสริมให้มีตลาดซื้อขายล่วงหน้า (Forward/Future Market) เป็นต้น

4.4.1 ความหมายของการประกันภัยพืชผล

การประกันภัย มิได้หมายความว่า ป้องกันมิให้เกิดภัยขึ้น หรือมิได้หมายความว่า ผู้รับประกันภัยให้คำรับรองว่าจะไม่มีภัยเกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัย แต่หมายถึง การโอนความรับผิดชอบจากผู้เอาประกันภัยไปบริษัทผู้รับประกันภัย โดยผู้รับประกันสัญญาว่าเมื่อเกิดมีความเสียหายเกิดขึ้นตามที่ตกลงกันได้ บริษัทจะจ่ายค่าเสียหายให้ตามจำนวนที่รับประกัน และเพื่อแลกกับความรับผิดชอบต่ออันนี้ ผู้เอาประกันจะต้องส่งเงินจำนวนหนึ่งให้กับบริษัทเป็นเบี้ยประกัน

การประกันภัยพืชผล หมายถึง การที่เกษตรกรสะสมเงินหรือผลผลิตเข้าด้วยกันเป็นกองทุน เมื่อเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติขึ้นในเขตใด ก็จะเจียดจ่ายเงินหรือผลผลิตจากกองทุนไปช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้าย ซึ่งในหลักการจะเป็นการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในระหว่างเกษตรกรด้วยตัวเอง

อาทิจ ตั้งกัลยานนท์ ได้ให้ความหมายของการประกันภัยพืชผลว่าเป็นระบบร่วมกันของเกษตรกร เพื่อลดความไม่แน่นอนต่อการสูญเสียทางเศรษฐกิจ เพราะการเก็บเกี่ยวพืชผลไม่ประสบผลดี ทั้งนี้เกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการจะจ่ายเบี้ยประกันภัยเข้าสู่กองทุนเพื่อเตรียมไว้จ่ายให้กับสมาชิกในรายที่ได้รับความเสียหาย หรือหากการเก็บเกี่ยวปีใดได้รับผลดีมาก ก็จะสะสมกองทุนดังกล่าวไปจ่ายในปีที่ผลการเก็บเกี่ยวไม่ประสบผลดี

การประกันภัยพืชผล เป็นวิธีการที่เกษตรกรเสี่ยงภัยร่วมกัน โดยการสะสมพืชผลทางการเกษตร หรือเงินไว้เพื่อช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้ายซึ่งพืชผลได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ อันเป็นที่มนุษย์สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น ภัยที่เกิดจากน้ำท่วม ฝนแล้ง ลูกเห็บ ลมพายุ ไฟไหม้ เป็นต้น นอกจากนี้อาจรวมถึงความสูญเสียเนื่องจากการทำลายของแมลง ศัตรูพืชและโรคพืชต่างๆด้วย ในการดำเนินงานประกันภัยพืชผลจะมีบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้เอาประกันภัย” เป็นผู้จ่ายเงินหรือพืชผลจำนวนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “เบี้ยประกันภัย” แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “ผู้รับประกัน” ตามสัดส่วนแห่งความคุ้มครองหรือจำนวนรับประกัน จำนวนเบี้ยประกันที่ผู้เอาประกันจะต้องจ่ายมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับความคุ้มครองที่จะได้รับ จำนวนเงินหรือพืชผลที่เป็นเบี้ยประกันนั้นจะถูกรวบรวมสะสมไว้ เพื่อจ่ายเป็นค่าชดเชยความเสียหาย หรือที่เรียกว่า ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันที่พืชผลถูกทำลายจากภัยธรรมชาติ การจ่ายค่าสินไหมทดแทนผู้ประกันภัยเป็นผู้จ่าย และจะจ่ายให้เฉพาะส่วนของพืชผลที่เก็บเกี่ยวได้น้อยกว่าจำนวนรับประกันเอาไว้เท่านั้น

4.4.2 ประเภทของการประกันภัยพืชผล

ในแต่ละประเทศและต่างท้องที่ มีการปลูกพืชและมีภัยธรรมชาติที่ทำลายพืชผลแตกต่างกัน อีกทั้งการบริหารงานรับประกันของแต่ละแห่งก็มีได้เหมือนกัน ฉะนั้น การจัดแบ่งประเภทของการรับประกันพืชผลจึงมีหลายแบบขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งที่เรานำมาพิจารณาซึ่งมีอยู่ 4 ประเภทดังนี้

1) ภัยที่รับประกัน แบ่งการประกันพืชผลออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

- รับประกันเฉพาะภัยชนิดใดชนิดหนึ่ง (Specific-risk หรือ Specified peril Insurance) การประกันประเภทนี้รับประกันความเสียหายจากภัยชนิดเดียวในแต่ละสัญญากรมธรรม์ เช่น จากไฟ ลูกเห็บ ลมพายุ ความแห้งแล้ง หรือน้ำท่วมอย่างใดอย่างหนึ่ง การประกันความเสียหายจากลูกเห็บ นับว่าเป็นแบบที่แพร่หลายและมีบทบาทมานานแล้ว ในประเทศแถบยุโรปและอเมริกาเหนือ ผู้รับประกันมีทั้งบริษัทเอกชน สมาคมรับประกัน สมาคมสหกรณ์การประกัน และองค์การรับประกันของรัฐบาล ประเทศเยอรมันตะวันตกและฝรั่งเศส มีการรับประกันประเภทนี้มานานแล้ว เช่นกัน กล่าวคือ เยอรมันตะวันตก เริ่มมีตั้งแต่ คริสศตวรรษที่ 18 และฝรั่งเศสเริ่มมีในต้นศตวรรษที่ 19

- รับประกันภัยหลายชนิด (Combined-risk Insurance) การประกันประเภทนี้รับประกันความเสียหายจากภัยหลายอย่างในแต่ละสัญญากรมธรรม์ เช่น การประกันความเสียหายของอ้อยจากลมพายุ น้ำท่วมและไฟป่า ถ้าอ้อยได้รับความเสียหายเนื่องจากภัยใดภัยหนึ่งหรือหลายภัยจากสามชนิดนี้แล้ว จะได้รับการชดใช้ความเสียหายใดๆ ในสหรัฐอเมริกาเริ่มมีการรับประกันประเภทนี้ตั้งแต่ ค.ศ.1956 โดยมีการรับประกันภัยเพิ่มขึ้นจากการรับประกันเฉพาะลูกเห็บชนิดเดียว เรียกว่า “Multiple-peril Crop-hail Insurance” ภัยที่รับประกันเพิ่มขึ้น คือ ความแห้งแล้ง น้ำท่วม ความชื้น ลมพายุ น้ำค้างแข็ง เป็นต้น และพืชที่รับประกันได้แก่ ข้าวฟ่าง ถั่วลิสง และยาสูบ

- รับประกันภัยทุกชนิด (All-risk Insurance) การประกันประเภทนี้รับประกันความเสียหายจากภัยทุกชนิดในแต่ละสัญญากรมธรรม์ เช่น จากไฟ ลูกเห็บ น้ำท่วม ฝนแล้ง ศัตรูพืช เป็นต้น เมื่อพืชได้รับความเสียหายจากภัยใดๆ ก็ตาม ก็จะได้รับชดใช้ความเสียหายวิธีการนี้ทำอย่างแพร่หลายในสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และรัสเซีย สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น เริ่มทำการรับประกันประเภทนี้ในปี ค.ศ. 1939 โดยสหรัฐอเมริกาเริ่มทำประกันข้าวสาลี และญี่ปุ่นรับประกันพวงจัญญาพืช (Mugi) และไบหม่อน ต่อมาประเทศอื่นๆ เห็นว่า สองประเทศนี้ประสบความสำเร็จจากวิธีการนี้จึงได้ทำการรับประกันประเภทนี้บ้าง ประเทศเหล่านั้นได้แก่ บราซิล แคนาดา ศรีลังกา และเม็กซิโก เป็นต้น

2) ชนิดของพืชที่รับประกัน แบ่งการประกันพืชออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

- รับประกันเฉพาะแต่ละพืช (Simple-Crop Insurance) การประกันประเภทนี้รับประกันเฉพาะพืชใดพืชหนึ่งในแต่ละสัญญากรมธรรม์ ดังนั้น ถ้าเกษตรกรได้ปลูกพืชหลายๆ ชนิด และต้องการจะประกันพืชเหล่านั้น ก็ต้องทำสัญญาขึ้นหลายฉบับหรือหลายกรมธรรม์ เช่น เกษตรกรเพาะปลูกข้าว ข้าวโพด และอ้อย เมื่อต้องการประกันความเสียหายทั้งสามพืชนี้จะต้องทำสัญญาประกันขึ้น 3 ฉบับ

- รับประกันพืชหลายชนิดรวมกัน (Multiple-Crop Insurance) การประกันประเภทนี้รับประกันพืชหลายชนิด รวมคราวเดียวในสัญญาหรือกรมธรรม์หนึ่งๆ ไม่ต้องประกันทีละอย่าง

เหมือนกันรับประกันภัยเฉพาะแต่ละพืช โดยวิธีนี้ถ้าผลิตผลบางชนิดได้รับความเสียหายได้ผลต่ำกว่าจำนวนปกติ แต่ผลผลิตรวมของพืชผลรวมทุกชนิดที่เอาประกันไว้ยังเกินกว่าจำนวนที่รับประกัน เกษตรกรจะไม่มีสิทธิได้รับการชดเชยค่าเสียหาย จะได้รับชดเชยค่าเสียหาย ต่อเมื่อผลิตผลรวมของทุกพืชต่ำกว่าจำนวนที่ประกันเอาไว้ ปัจจุบันการประกันประเภทนี้มีความสำคัญลดลงส่วนใหญ่จะทำการประกันแยกแต่ละชนิดของพืช

3) พิจารณาตามผู้บริหารงานรับประกัน แบ่งการประกันพืชออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

- รับประกันโดยเอกชน (Private Insurance) การประกันประเภทนี้รับประกันความเสียหายของพืชผลประเภทต่างๆ โดยบริษัทหรือสมาคมรับประกันของเอกชนทั่วๆ ไป การรับประกันพืชผลโดยเอกชนจะมีก็เฉพาะพืชและภัยที่มีความเสี่ยงน้อย ซึ่งเห็นว่าพอจะมีกำไรจากการรับประกันนั้นอยู่บ้าง

- รับประกันโดยรัฐบาล (Public Insurance) การประกันประเภทนี้มีรัฐบาลเป็นผู้บริหารงานรับประกัน และเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน ส่วนค่าใช้จ่ายในการชดเชยค่าเสียหายได้จากเงินเบี้ยประกันที่เก็บได้ แต่หากปีใดเก็บเบี้ยประกันได้น้อยกว่าค่าเสียหายที่เกิดขึ้นและเงินสำรองไม่มีพอ รัฐบาลก็จำเป็นต้องจัดสรรเงินทุนจากที่อื่นมาช่วยเหลือ โดยวิธีการนี้เบี้ยประกันจะต่ำกว่ารับประกันภัยโดยเอกชน เพราะรัฐบาลประกอบการ โยมิวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อน ไม่ได้หวังกำไรดังเช่นบริษัทเอกชน

4) พิจารณาตามการสมัครเป็นผู้เอาประกัน แบ่งการประกันพืชผลออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

- โดยสมัครใจ (Voluntary Insurance) การประกันประเภทนี้ เกษตรกรมีสิทธิที่จะทำการประกันพืชผลของตนหรือไม่ประกันก็ได้

- โดยการบังคับ (Compulsory Insurance) เป็นวิธีการที่บังคับให้เกษตรกรทุกคน ซึ่งมีพืชที่เพาะปลูกอยู่ในเขตรับประกัน ต้องทำการประกันพืชผลของตนทุกคน รัฐบาลจะตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับให้ทำการประกันในลักษณะต่างๆ เช่น ใช้วิธีเก็บเบี้ยประกันรวมกับภาษีที่เกษตรกรจะต้องจ่าย หักจากยอดเงินกู้ หรือรายได้จากการขายผลิตผลเมื่อเกษตรกรกู้หรือขายผลิตผลกับรัฐบาล เป็นต้น สำหรับผู้ที่ค้างชำระเบี้ยประกันจะถือว่าเกษตรกรผู้นั้นเป็นหนี้รัฐบาลซึ่งจะต้องจ่ายพร้อมดอกเบี้ยและรัฐบาลอาจตัดสิทธิการช่วยเหลือด้านต่างๆ เช่น เงินกู้ ปุ๋ย น้ำ ฯลฯ

4.4.3 หลักและวิธีการทั่วไปในการประกันภัยพืชผล

การประกันภัยพืชผลเกษตรกรจะมีหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับประกัน โดยแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ที่จะกำหนดให้มีผู้รับประกันภัยเลือกที่จะจัดให้มีการรับประกันภัยประเภทใด ดังนี้คือ

1) หลักและวิธีการทั่วไปในการรับประกันประเภทเฉพาะภัยชนิดใดชนิดหนึ่ง (Specific Risk)

เนื่องจากการรับประกันความเสียหายจากลูกเห็บมีความสำคัญและแพร่หลายที่สุดในการรับประกันประเภทเฉพาะภัยชนิดใดชนิดหนึ่ง ในทุกๆ ปีภัยจากลูกเห็บได้ทำลายพืชผลของเกษตรกรในประเทศแถบยุโรปและอเมริกา กรมธรรม์มาตรฐานที่ใช้รับประกันพืชผลในประเทศต่างๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่จึงเป็นกรมธรรม์สำหรับลูกเห็บประกันภัยจากลูกเห็บ หากบริษัทหรือสมาคมใดประสงค์จะรับประกันภัยอื่นๆ ด้วยก็จะกำหนดเป็นเอกสารประกอบและแนบท้ายกรมธรรม์ (Endorsement) ระบุภัยต่างๆ ที่เพิ่มขึ้น (เป็นประเภท Combined Risk) ฉะนั้นในเรื่องหลักและวิธีการทั่วไปในการรับประกัน ประเภทเฉพาะภัยชนิดใดชนิดหนึ่งจะได้อธิบายโดยอาศัยหลักและวิธีการในการรับประกันภัยจากลูกเห็บเป็นพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจการรับประกันภัยพืชผลได้เข้าใจการรับประกันประเภทนี้ดียิ่งขึ้น

- ลักษณะของสัญญา จะให้ความคุ้มครองเฉพาะความเสียหายอันเกิดจากภัยเพียงชนิดเดียวที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ ตัวอย่างเช่น ถ้าเป็นการรับประกันภัยจากลูกเห็บ การจ่ายค่าสินไหมทดแทนจะมีขึ้นเมื่อความเสียหายจากลูกเห็บ ทำให้เก็บเกี่ยวพืชผลได้น้อยกว่าจำนวนที่รับประกันภัยเอาไว้ เงื่อนไขต่างๆ ในการรับประกันจะต้องระบุไว้อย่างชัดเจนในกรมธรรม์เพื่อป้องกันปัญหาใดๆ ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้รับประกันและผู้เอาประกัน เงื่อนไขสำคัญ ที่สมควรระบุไว้ในกรมธรรม์ ได้แก่ ชนิดของพืชที่รับประกันหรือไม่รับประกัน กรณีที่ไม่มีการจ่ายค่าสินไหมความคุ้มครอง ระยะเวลาที่ให้ความคุ้มครอง การจ่ายเบี้ยประกัน การยกเลิกกรมธรรม์ การจ่ายค่าสินไหมทดแทน เป็นต้น

- คุณสมบัติในการรับประกันภัย

(1) พื้นที่ที่รับประกัน ในการรับประกันความเสียหายของพืชแต่ละอย่างจะต้องกำหนดลักษณะของพื้นที่ที่จะรับประกันให้แน่นอน เพื่อเกษตรกรจะได้ตัดสินใจถูกต้องว่าตนจะทำการประกันได้เพียงใด ตามปกติเงื่อนไขในกรมธรรม์จะให้พื้นที่ทั้งหมดที่เพาะปลูกพืชที่รับประกันในฤดูนั้นๆ ทำการประกันได้ และจะระบุถึงลักษณะของพื้นที่ที่ไม่รับประกันไว้ด้วย ในประเทศเยอรมันมีกฎหมายให้เกษตรกรแต่ละคนต้องทำการประกันอย่างน้อยที่สุดต้องทำการประกันพื้นที่ทั้งหมดของพืชใดพืชหนึ่งที่ตนเพาะปลูกไว้กับบริษัทรับประกันภัย ในบริษัทหนึ่งเพียงบริษัทเดียว ส่วนในบริษัทอเมริกาให้เกษตรกรมีสิทธิเสนอขอประกันพื้นที่ทั้งหมดที่เพาะปลูกพืชที่บริษัทรับประกัน แล้วบริษัทจะพิจารณาว่ามีพื้นที่ส่วนใดบ้างที่จะไม่รับประกันโดยทั่วไปกรมธรรม์ของบริษัทรับประกันภัยจากลูกเห็บ มักจะระบุว่าจะให้ความคุ้มครองเมื่อเพาะปลูกจนมีส่วนใดส่วนหนึ่งของพืชงอกมาเหนือพื้นดินแล้ว จะไม่มีการจ่ายค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นก่อนและหลังเวลาที่รับประกัน

ส่วนในท้องที่ที่การประกันเป็นแบบบังคับ (Compulsory) พื้นที่ทั้งสิ้นที่อยู่ในเขตรับประกันจะได้รับความคุ้มครองภัย นอกจากนี้ว่าพื้นที่นั้นเจ้าของได้ขอลอนประกันก่อนเวลาหมดสิทธิการขอลอนประกันไปแล้ว

(2) ผู้เอาประกันในอเมริกา ผู้เอาประกันจะต้องเป็นเจ้าของที่ดินหรือผู้เช่าในอังกฤษต้องเป็นเจ้าของผู้ปลูกพืชผลนั้นๆ และถ้าบริษัทขอให้ระบุพืชส่วนที่เป็นของผู้รับจ้างองที่ดินหรือเจ้าหนี้แล้วจะต้องระบุไว้ด้วย ส่วนในแคนาดานั้นผู้เอาประกันเป็นใครก็ได้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพืชนั้นๆ แต่เวลาทำการสมัครขอประกันจะต้องแจ้งเอาไว้ว่าเป็นเจ้าของที่ดินเอง ผู้เช่า ผู้ขาย ผู้ซื้อ หรือผู้รับจ้างองที่ดิน เป็นต้น

- จำนวนรับประกัน (Production Guarantee or amounts of Insurance) จำนวนรับประกันหรือจำนวนความคุ้มครองของพืชใดจะต้องไม่สูงเกินกว่าจำนวนผลผลิตเฉลี่ยจากหลายๆปีในอดีตของพืชนั้น และจะต้องมีจำนวนสูงพอที่เกษตรกรจะสามารถมีทุนรอนดำเนินกิจการฟาร์มต่อไป แม้ว่าพืชผลจะเกิดความเสียหายจากภัยที่รับประกัน ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากการรับประกันมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนในการสูญเสียรายได้ของเกษตรกร อันเนื่องจากภัยธรรมชาติได้ทำลายพืชผล การชดเชยจึงควรสูงพอที่จะเป็นทุนรอนประกอบกิจการฟาร์มต่อไปได้ แต่จะต้องไม่สูงจนเกินไปจนกระทั่งทำให้เกษตรกรขาดการเอาใจใส่ในพืชที่ได้เพาะปลูกไว้ เพราะคิดว่าถึงจะ เอาใจใส่หรือไม่ก็ตามหากพืชผลเสียหายก็จะได้รับการชดเชยในอัตราสูงพออยู่แล้ว นอกจากนี้การให้ความคุ้มครองสูงๆ จะทำให้อัตราเบี้ยประกันแพงขึ้น จนทำให้เกษตรกรไม่สนใจทำการประกันก็ได้

(1) อัตราการเสี่ยงภัยของผู้เอาประกัน มีกำหนดอัตราการเสี่ยงภัยที่ผู้เอาประกันจะต้องรับผิดชอบเอง หากพืชผลเสียหายไม่เกินอัตราที่กำหนดขึ้นนี้แล้วจะไม่มีภาระชดใช้ความเสียหาย อัตราการเสี่ยงภัยที่ผู้เอาประกันจะต้องรับผิดชอบเองก็มี 2 ลักษณะ คือ

1) Minimum Loss Clause เป็นอัตราการเสี่ยงภัยที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้ประกันรับผิดชอบเอง หากภัยเกิดขึ้นมากกว่าจำนวนนี้แล้ว จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายนั้นตามความเสียหายที่เกิดขึ้น ในประเทศที่มีการประกันภัยพืชผลโดยบังคับจะมี Minimum Loss Clause แตกต่างกันอยู่ระหว่าง 5-10 % ของจำนวนรับประกัน เช่น ในเยอรมันตะวันตก กำหนดไว้ 5% สวิตเซอร์แลนด์กำหนดไว้ 8% และฝรั่งเศส 10 %

2) Loss Deductible Clause เป็นอัตราการเสี่ยงภัยที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เอาประกันรับผิดชอบภัยเอง ผู้เอาประกันจะได้รับการชดใช้ความเสียหายเฉพาะส่วนของภัยที่เกิดขึ้นเกินกว่าอัตรานี้เท่านั้น Minimum Loss Clause จะแตกต่างจาก Loss Deductible Clause ต่อเมื่อความเสียหายเกิดขึ้นเกินกว่าอัตราที่กำหนดไว้ ตัวอย่างเช่น ถ้ากำหนดอัตราการเสี่ยงภัยทั้งสองชนิดนี้เท่ากัน คือ 10% เมื่อพืชผลของผู้เอาประกันเสียหาย 20% ในกรณีของ Minimum Loss clause ผู้เอาประกันจะได้รับการชดใช้ความเสียหายเต็ม 20% แต่กรณีของ Loss Deductible Clause ผู้

เอาประกันจะได้รับการชดเชยความเสียหายเพียง 10% เท่านั้น จำนวน 10% แรกผู้เอาประกันจะต้องรับผิดชอบเอง

(2) การกำหนดจำนวนรับประกัน ในแต่ละประเทศจะมีการกำหนดปริมาณรับประกันแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้จะอยู่ใน 2 ลักษณะ คือ

1) จำนวนแน่นอน (Fixed Coverage) บริษัทผู้รับประกันจะกำหนดจำนวนสูงสุดในการรับประกันเอาไว้ โดยพิจารณาจากผลผลิตเฉลี่ยที่เคยผลิตได้ในเขตนั่นๆ วิธีการนี้จะช่วยจำกัดหนี้สินสูงสุดต่อหน่วยพื้นที่ และเหมาะสมสำหรับท้องที่ที่เพิ่งนำการประกันพืชผลมาปฏิบัติใหม่ๆ ในอเมริกามีหลายมลรัฐที่ใช้วิธีนี้ แต่ปัจจุบันเริ่มมีความสำคัญลดลง ที่ยังคงใช้วิธีนี้ก็มีใน Weather Peril Crop Hail Insurance ซึ่งเป็นการรับประกันภัยหลายชนิดรวมกัน ส่วนประเทศอื่นได้แก่แคนาดา ในจังหวัด Alberta จะมีคณะกรรมการรับประกันภัยจากลูกเห็บเป็นผู้กำหนดจำนวนรับประกันสูงสุดของแต่ละพืชไว้

2) จำนวนไม่แน่นอน (Flexible Coverage) สถาบันรับประกันจะกำหนดจำนวนรับประกันเป็นเปอร์เซ็นต์ของผลผลิตเฉลี่ยจากเวลาหลายๆ ปี ซึ่งผู้ประกันเคยผลิตได้ ตัวอย่างเช่น การรับประกันภัยจากลูกเห็บสำหรับหัวผักกาดแดงใน Manitoba ประเทศแคนาดาผู้เอาประกันมีสิทธิเลือกที่จะประกัน 60% 70% หรือ 80% ของผลผลิตเฉลี่ยของตนเอง (บริษัทน้ำตาลของ Manitoba จะเก็บสถิติผลผลิตของผู้เอาประกันไว้ทุกๆ ปี) ผลผลิตเฉลี่ยคำนวณจากสถิติการเพาะปลูกในเวลา 10 ปี ของผู้ปลูกเอง แต่ถ้าเป็นผู้เอาประกันรายใหม่ซึ่งมีสถิติน้อยกว่า 10 ปี แต่ไม่ต่ำกว่า 5 ปี ก็ใช้ตามจำนวนปีที่ได้เพาะปลูกมา หากผู้ปลูกใหม่ไม่ถึง 5 ปี ซึ่งไม่มีสถิติการเพาะปลูกไว้ให้ใช้จำนวน 8.33 ตัน ต่อ 1 เอเคอร์ เป็นผลผลิตเฉลี่ย ผู้เอาประกันภัยสามารถเลือกเอาการประกัน 60% 70% หรือ 80% ของผลผลิตเฉลี่ย ซึ่งเท่ากับ 5.0 5.8 และ 6.7 ตัน ตามลำดับ การจ่ายเบี้ยประกันจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนเปอร์เซ็นต์ของความคุ้มครองที่ผู้เอาประกันเลือก เช่น ประกัน 60% จ่ายเบี้ยประกัน 2.20 ดอลลาร์ ประกัน 70% จ่ายเบี้ยประกัน 4.23 ดอลลาร์ และ 80% จ่ายค่าเบี้ยประกัน 8.3 ดอลลาร์ เป็นต้น

ประเทศต่างๆ ในยุโรปใช้วิธีนี้มากกว่าวิธีที่กำหนดปริมาณรับประกันที่แน่นอน และในอเมริกามีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนมาใช้วิธีนี้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะบริษัทที่ต้องติดต่อกับสมาคมคณิตศาสตร์การรับประกันพืชผลจากลูกเห็บ (Crop Hail Insurance Actuarial Associates)

(3) การคำนวณจำนวนรับประกัน จำนวนรับประกันของแต่ละพืชคำนวณได้จากสูตร

$$S = A \times B \times C$$

S = จำนวนรับประกัน

A = จำนวนพื้นที่ที่ประกัน

B = ผลผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยพื้นที่ที่เอาประกันเลือก หรือ
สถาบันรับประกันกำหนดไว้

C = ราคาเฉลี่ยของผลิตผลหนึ่งหน่วย

ในกรณีที่ผู้เอาประกันทำการเพาะปลูกมากๆ และ
ต้องการทำการประกันกับหลายบริษัทก็อาจทำการประกันได้ตามสัดส่วนที่ต้องการจะประกันกับ
แต่ละบริษัท

$$S = A \times B \times C$$

I = สัดส่วนที่จะทำประกันของแต่ละบริษัท

- เบี้ยประกัน

(1) การคำนวณอัตราเบี้ยประกัน อัตราเบี้ยประกันคำนวณได้จากสถิติความ
เสียหายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหลายๆ ปีที่ผ่านมาของแต่ละพืช และจะมีปรับปรุงอัตราเบี้ยประกันเกือบ
ทุกๆ ปี เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเอาใจใส่การทำฟาร์มของตนให้ดียิ่งขึ้น ถ้าฟาร์มใดมีความเสียหาย
เกิดขึ้นน้อยจะทำให้อัตราเบี้ยประกันในปีต่อไปถูกลง การกำหนดอัตราเบี้ยประกันจะกำหนดเป็น
จำนวนเงินต่อพื้นที่หนึ่งหน่วย หรือเป็นเปอร์เซ็นต์ของจำนวนรับประกันก็ได้ ส่วนการคำนวณ
อัตราดอกเบี้ยประกันจะขึ้นอยู่กับชั้นของพืช และชั้นของพื้นที่ที่ได้เพาะปลูกพืชนั้นๆ

1) การจัดแบ่งชั้นของพืชเพื่อการคำนวณอัตราดอกเบี้ยประกันในแต่ละ
กลุ่มประเทศ หรือแต่ละท้องถิ่น มีการจัดชั้นของพืชเพื่อคำนวณหาอัตราเบี้ยประกันแตกต่างกัน การ
จัดชั้นของพืชจะจัดพืชพวกที่มีความเสี่ยงเหมือนๆ กันเข้าด้วยกัน ตัวอย่างเช่น การประกันภัยจาก
ลูกเห็บ ในประเทศอังกฤษได้จัดแบ่งพืชออกเป็น 3 กลุ่ม คือ พืชไร่ต่างๆ ไป พืชที่ใช้ประโยชน์จาก
เมล็ดและผลไม้ สำหรับพืชไร่ต่างๆ ไป จะแบ่งออกเป็น 4 ชั้น ดังต่อไปนี้

ชั้นที่ 1 ได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ ข้าวโอ๊ต ข้าวไรท์ มะเขือเทศ และพืชที่
มีหัวทุกชนิด ยกเว้นหัวผักกาดแดง

ชั้นที่ 2 หัวผักกาดแดง

ชั้นที่ 3 ถั่ว (Bean) ชนิดที่ต้องเก็บเกี่ยว และถั่ว (Pea) ชนิดที่ใช้วิธีถอน

ชั้นที่ 4 ถั่ว (Bean) ชนิดที่ใช้วิธีถอน

ส่วนในสหรัฐอเมริกา มีการจัดชั้นรับประกันภัยจากลูกเห็บอย่างละเอียด
และเปลี่ยนไปตามท้องที่ของแต่ละรัฐ แต่โดยทั่วไปแล้ว ชั้นที่หนึ่งจะเป็นพวกธัญพืชและพวกหญ้า
สำหรับเลี้ยงสัตว์ ชั้นที่สองเป็นพวกข้าวฟ่าง ผักกาดแดง และมะเขือเทศ ชั้นที่สามเป็นพวกที่มีความ
เสี่ยงสูงขึ้นไป จึงมีอัตราเบี้ยประกันสูงขึ้น เช่น ยาสูบ ผลไม้ พืชผัก และองุ่นที่ใช้ทำเหล้าไวน์ ส่วน
พวกฝ้ายจะถูกจัดอยู่ในชั้นสุดท้าย ซึ่งเป็นชั้นพิเศษเพราะการใช้ความคุ้มครอง และการเสี่ยงภัย
แตกต่างกันมากในแต่ละท้องที่ชั้นของพืชที่ใช้ในรัฐเท็กซัสซึ่งจัดทำโดย สมาคมคณิตศาสตร์
รับประกันภัยจากลูกเห็บปี พ.ศ. 2506 มีทั้งสิ้น 11 ชั้น จะเห็นได้ว่าพืชที่อยู่ชั้น A เป็นพวกธัญพืชซึ่งจะ

มีดรรชนีอัตราเบี้ยประกันเท่ากับ 100 ต่ำกว่าพืชในชั้น I ที่เป็นพวกพืชผัก อันมีดรรชนีอัตราเบี้ยประกันถึง 196 ส่วน ชั้น L และ S เป็นพวกฝ้ายจะไม่กำหนดดรรชนีอัตราไว้เนื่องจากในแต่ละท้องที่มีสภาพการคุ้มครองและภัยแตกต่างกันมาก ฉะนั้น จึงกำหนดอัตราที่แน่นอนไม่ได้

2) การจัดชั้นของพื้นที่เพื่อการคำนวณอัตราเบี้ยประกัน ในการคำนวณอัตราเบี้ยประกัน นอกจากจะพิจารณาจากชั้นของพืชซึ่งเสี่ยงภัยต่างกันแล้วยังพิจารณาตามชั้นของพื้นที่ว่าบริเวณนั้นๆ เสี่ยงภัยหรือมีความอุดมสมบูรณ์ของดินมากน้อยเพียงใดด้วยในฝรั่งเศสได้แบ่งพื้นที่ใน 36,757 ตำบล เป็น 20 ชั้น แต่ละชั้นจะมีความเสี่ยงไม่เท่ากัน ในเยอรมันแบ่งชั้นตามตำบล โดยเก็บสถิติความเสียหายจากทุกๆ ฟาร์มของแต่ละตำบลแล้วคำนวณอัตราดอกเบี้ยประกันพื้นฐาน (Base Rate) สำหรับตำบลนั้นขึ้นมา ในอังกฤษมีการเสี่ยงภัยจากลูกเห็บน้อยกว่าประเทศอื่นๆ ในทวีปยุโรปและในแต่ละท้องที่ก็ไม่แตกต่างกันมากนักจึงมีการคำนวณอัตราดอกเบี้ยประกันพื้นฐานของแต่ละพืชในทุกๆ ปี ไว้เป็นอัตรามาตรฐานสำหรับให้ทุกท้องที่ใช้หากปีใดเกิดภัยมากกว่าปกติก็จะเพิ่มอัตราดอกเบี้ยประกันพื้นฐานสูงขึ้นกว่าอัตราดอกเบี้ยประกันพื้นฐานมาตรฐาน และหากปีใดเกิดภัยน้อย ก็จะลดอัตราเบี้ยประกันพื้นฐานลงจากอัตราดอกเบี้ยประกันพื้นฐานมาตรฐาน ส่วนในสหรัฐอเมริกาจัดแบ่งชั้นของพื้นที่ตามจังหวัด (Country) และเขตเมือง โดยอาศัยประสบการณ์ในอดีตในการพิจารณาการจัดแบ่ง สมาคมคณิตศาสตร์รับประกันภัยจากลูกเห็บจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการรับประกันภัยจากลูกเห็บจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการรับประกันภัยจากลูกเห็บอยู่ในชิคาโก สหรัฐเอลินอยด์ โดยทำหน้าที่รวบรวมสถิติเกี่ยวกับคุ้มครองภัยของทุกๆ พืช ในทุกๆ จังหวัด (Country) แล้วทำการวิจัยและคำนวณอัตราดอกเบี้ยประกันขึ้น เพื่อแนะนำอัตราที่เหมาะสมให้แต่ละแห่งใช้อัตราพื้นฐานที่ได้แนะนำให้ใช้เป็นอัตราความเสียหายเฉลี่ย ซึ่งหาได้จากสูตรดังนี้

$$\text{อัตราพื้นฐาน} = \frac{\text{มูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น} \times 100}{\text{มูลค่าประกันทั้งสิ้น}}$$

อัตราพื้นฐานที่ได้นี้ คิดเป็นร้อยละของมูลค่าเงินเอาประกัน ตัวอย่างเช่น เมื่อคำนวณอัตราพื้นฐานเฉลี่ยโดยใช้สถิติความเสียหายในระยะปี ค.ศ. 1924- 1948 สำหรับยาสูบ ในคาริงตันได้ 4.19% ฉะนั้นในฤดูเพาะปลูกปี ค.ศ. 1949 อัตราดอกเบี้ยประกันพื้นฐานสำหรับรัฐนี้ใช้จะเป็น 4.19% และจะมีการบวกค่าใช้จ่ายอื่นๆ เข้าไปอีก อาทิเช่น ค่านายหน้า ค่าภาษี เป็นต้น

(2) การคำนวณเบี้ยประกัน ในการคำนวณหาจำนวนเบี้ยประกัน อาจจะมีเงื่อนไขอื่นๆ ที่จะต้องใช้ผู้เอาประกันจ่ายเงินเพิ่มขึ้นจากอัตราพื้นฐานอีกก็ได้ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของผู้รับประกัน ตัวอย่าง เช่น อัตราเบี้ยประกันพื้นฐาน ต่อทุนประกัน 1,000 เหรียญ ซึ่งบริษัท Farmers Mutual Hail Insurance Company of Iowa ใช้ในการคิดเบี้ยประกันกรรมธรรม์แบบรับประกัน 5 ปี สำหรับภัยจากลูกเห็บ เบี้ยประกันปีแรกจะคิดเพิ่ม 2 เหรียญ ต่อทุนประกัน 1,000 เหรียญ จากอัตราพื้นฐานและในการนี้ ได้แบ่งพืชออกเป็น 3 ชั้น

ชั้น A ได้แก่ ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ข้าวสาลี หญ้าเลี้ยงสัตว์ มะเขือเทศ

ชั้น B ได้แก่ ข้าวโอ๊ต ข้าวบาร์เลย์ ข้าวไรท์

ชั้น C ได้แก่ ถั่วเหลือง

ถ้าผู้เอาประกันมีพื้นที่เพาะปลูกอยู่ในเขต 6 ต้องการจะประกันข้าวโพด การคำนวณเบี้ยประกันจะต้องดูตารางของช่องเขต 6 และชั้นของพืชที่เป็นชั้น A (ข้าวโพด) ซึ่งจากตารางเบี้ยประกันพื้นฐานจะได้ว่าถ้าทุนประกัน 1,000 เหรียญ จะต้องจ่ายเบี้ยประกัน 30 เหรียญ เมื่อต้องการคุ้มครองเต็มจำนวนทุกประกัน และ 21 เหรียญ เมื่อต้องการคุ้มครองเพียง 90% ของทุนประกัน ส่วนการจ่ายเบี้ยประกันจริงๆ ในปีแรกจะต้องเพิ่มอีก 2 เหรียญ ต่อทุนประกัน 1,000 เหรียญ ตามเงื่อนไขที่บริษัทรับประกัน ได้ระบุไว้ในกรมธรรม์

(3) ส่วนลดและการตัดเบี้ยประกัน จะมีการลดหรือตัดเบี้ยประกันจากเบี้ยประกันมาตรฐานให้แก่ผู้เอาประกันที่ไม่เคยได้รับภัยธรรมชาติหรือได้รับแต่เพียงส่วนน้อยอัตราส่วนลดจะแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นที่บางแห่ง เช่น ในเยอรมันมีการลดเบี้ยประกันจากเบี้ยประกันพื้นฐานตั้งแต่ตั้งแต่ 1% ถึง 50% ส่วนในสหรัฐอเมริกาแตกต่างกันในแต่ละแห่ง บริษัท Farmers Mutual Hail Insurance Company ใน Iowa กำหนดส่วนลดสูงสุดไม่เกิน 10% ของดอกเบี้ยประกันพื้นฐานและอัตราส่วนลดจะมีจำนวนน้อยลงเมื่อพืชผลประสบความเสียหายเพิ่มขึ้น อัตราமிดังนี้

(4) การจ่ายเบี้ยประกัน โดยทั่วๆ ไป จ่ายเป็นเงินสด แต่บางประเทศอาจจะให้จ่ายเป็นตัวสัญญาใช้เงินก็ได้ โดยการกำหนดวันสัญญาจ่ายเงินในวันที่สิ้นสุดฤดูเพาะปลูกพืชนั้นหรือตามแต่จะได้กำหนดไว้ในกรมธรรม์ การที่ให้จ่ายเป็นตัวสัญญาใช้เงินก็เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้เสียก่อนจึงจะนำเงินไปชำระแก่ผู้รับประกัน อัตราดอกเบี้ยประกันที่จ่ายตามตัวสัญญาใช้เงินจะมีอัตราสูงกว่าอัตราที่จ่ายด้วยเงินสด หากผู้เอาประกันชำระเงินช้ากว่าที่กำหนดไว้ ก็จะมีการปรับให้จ่ายเงินเพิ่มขึ้น เช่น อาจจะให้จ่ายเพิ่มขึ้น 10% ของเบี้ยประกันส่วนที่ยังมิได้จ่ายเป็นต้น

- ระยะเวลาคุ้มครอง อาจจะรับประกันแบบให้ความคุ้มครองเพียงหนึ่งหรือหลายๆ ฤดูกาลเพาะปลูกก็ได้ การให้ความคุ้มครองหลายๆ ฤดูกาลเพาะปลูก เพื่อให้ผู้รับประกันสามารถปรับปรุงการบริหารงานในด้านต่างๆ ได้เหมาะสมยิ่งขึ้น และทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำประกันด้วย ผู้รับประกันเองจะได้รับผลประโยชน์เพราะว่าในปีต่อไป เบี้ยประกันจะมีอัตราลดลง บริษัทรับประกันจะลดอัตราเบี้ยประกันลง และจะลดให้ในอัตราสูงขึ้น หากความเสียหายที่เกิดขึ้นในปีแรกหรือปีก่อนๆ เกิดขึ้นน้อย

การรับประกันนั้นไม่ว่าจะเป็นชนิดใดให้ความคุ้มครองแบบใดก็ตามการจ่ายเบี้ยประกัน และการชดใช้ความเสียหายจะต่างกันในแต่ละปีตามจำนวนความคุ้มครองของพืชที่เอาประกัน วันเริ่มความคุ้มครองมักจะกำหนดวันในต้นฤดูกาลเพาะปลูก และจะได้ระบุไว้ในกรมธรรม์อย่างชัดเจน เช่น ในบางประเทศจะถือวันที่ผู้เอาประกันได้จ่ายเบี้ยประกันเรียบร้อยแล้ว

และบางประเทศถือว่าเมื่อ ผู้เอาประกันได้ยื่นใบสมัคร และฝ่ายผู้รับประกันได้ลงนามยอมรับการประกันเป็นเวลา 24 ชั่วโมง แล้วก็จะถือว่ากรมธรรม์นั้นมีผลบังคับทันที นอกจากนี้ในบางท้องที่จะให้ความคุ้มครองต่อเมื่อความเสียหายเกิดขึ้นกับพืชที่ได้เจริญเติบโตขึ้นมาเหนือพื้นดิน โดยจะกำหนดเป็นจำนวนนิ้วที่พืชจะต้องสูงขึ้นมาเหนือพื้นดินเอาไว้ ส่วนวันสิ้นสุดการให้ความคุ้มครองจะถือวันสิ้นสุดฤดูกาลเก็บเกี่ยว หรือบางแห่ง จะให้ความคุ้มครองจนกระทั่งพืชผลได้เก็บไว้ในยุ้งฉางเรียบร้อยแล้ว จะมีการระบุวันสิ้นสุดการให้ความคุ้มครองไว้ในกรมธรรม์อย่างชัดเจน เช่น บริษัทประกันในมลรัฐไอโอวา ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดวันที่ 1 ตุลาคม ของทุกๆ ปี เป็นวันสิ้นสุดการให้ความคุ้มครองภัยจากลูกเห็บ สำหรับพืชทุกชนิด ที่รับประกัน นอกจากนี้ถั่วเหลืองและข้าวฟ่าง ซึ่งกำหนดวันที่ 1 พฤศจิกายน ของทุกๆ ปี เป็นวันสิ้นสุดความคุ้มครอง หากเป็นภัยจากไฟไหม้หรือฟ้าผ่าได้กำหนดวันที่ 15 ธันวาคม ของทุกๆ ปี เป็นวันสิ้นสุดความคุ้มครองของทุกพืช

- การจ่ายค่าสินไหมทดแทน

(1) ผู้เอาประกัน เมื่อพืชผลเกิดความเสียหายผู้เอาประกันจะต้องแจ้งให้ผู้รับประกันรู้ทันที และจะต้องไม่ช้าเกินกว่าเวลาที่ได้กำหนดไว้ในกรมธรรม์ ระยะเวลาที่กำหนดนี้จะกำหนดตามความห่างไกลของบ้านเรือนผู้เอาประกันกับสำนักงานรับประกัน โดยทั่วไปจะอนุญาตให้ช้าได้ระหว่าง 5-10 วัน หลังจากพืชผลได้รับความเสียหาย

(2) ผู้รับประกัน จะมีการส่งเจ้าหน้าที่จากสำนักงานไปพิจารณาจำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้น พื้นที่ส่วนที่ไม่เสียหายและชั้นของการเพาะปลูกขณะที่พืชได้รับความเสียหายว่าอยู่ในชั้นที่สามารถเพาะปลูก ใหม่ได้ หรือระยะเก็บเกี่ยวแล้ว ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะช่วยในการกำหนดมูลค่าของสินไหมทดแทน การพิจารณาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับพืชผลนับว่าเป็นเรื่องยุ่งยากมาก ไม่เหมือนกับการประกันอัคคีภัยซึ่งสามารถประเมินค่าความเสียหายได้ไม่ยากนัก เพราะพิจารณาทรัพย์สินที่มีก่อนไฟไหม้ แต่ในการประกันพืชผลต้องพิจารณาจากทรัพย์สินที่เพิ่งจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตเป็นเครื่องตัดสินจะต้องหาผลิตผลเฉลี่ยของพืชผลที่รับประกันว่าในอดีตเคยผลิตได้ในจำนวนเท่าไร แล้วประมาณว่าปีต่อไปผลิตผลที่ควรจะได้ควรจะอยู่ในระดับนี้ หากเสียหายจากภัยธรรมชาติต้องได้รับการชดเชยไม่เกินจำนวนนี้ นอกจากนี้จะมีความยุ่งยากในเรื่องการประเมินค่าเสียหายแล้ว ยังต้องประสบความยุ่งยากในด้านการพิจารณาจำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้นว่าเกิดขึ้นเพราะภัยที่รับประกัน และภัยที่มีรับประกันในจำนวนใด ตัวอย่างเช่น การรับประกันข้าวสาลีจากลูกเห็บ เมื่อเกิดพายุลูกเห็บในบริเวณพื้นที่ที่รับประกัน และพืชผลได้รับความเสียหายเก็บเกี่ยวได้น้อยกว่าจำนวนที่ได้ประกันเอาไว้ผู้รับประกันจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนที่เกิดขึ้น กรณีนี้จะประสบปัญหาการประเมินค่าความเสียหายของพืชผลนั้น ว่านอกจากเสียหายจากลูกเห็บแล้ว อาจจะเสียหายเนื่องจากเหตุอื่นๆ ด้วยก็ได้ เช่น อาจเป็นโรค หรือ แมลงต่างๆ ทำลายด้วย การจะแยกว่าพืชผลเสียหายเนื่องจากสาเหตุใด ในจำนวนเท่าไรนั้น เป็นเรื่องยุ่งยากที่สุด

การประเมินค่าเสียหายจึงไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอน จะแตกต่างกันไปตาม
สถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ในแต่ละท้องที่ผู้รับประกันจะเปิดโอกาสให้ผู้เอาประกันอุทธรณ์การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เมื่อผู้เอาประกันเห็นว่าผู้ประเมินค่าความเสียหายของบริษัทประกันได้ประเมินจำนวนความเสียหายให้น้อยกว่าที่เกิดขึ้นจริง ผู้เอาประกันควรจะมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ขอให้ทำการประเมินความเสียหายนั้นอีกครั้งหนึ่ง โดยการตั้งกรรมการหรือเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ ไปพิจารณาความเสียหายนั้น การกำหนดระยะเวลาให้ผู้เอาประกันมีสิทธิอุทธรณ์ ไม่ควรนานเกินไปเพราะจะทำให้ยุ่งยากในการประเมินความเสียหาย

(3) จำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้น และชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจำนวนความเสียหาย จะต้องพิจารณาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง แล้วคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงินตามราคาตลาดในวันที่เกิดความเสียหาย หรือตามราคาที่ได้ตกลงไว้ในสัญญาประกัน เมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ทำให้เก็บเกี่ยวผลผลิตได้น้อยกว่าจำนวนรับประกัน ก็จะได้รับค่าชดใช้ความเสียหายนั้น ตัวอย่างเช่น การรับประกันข้าวสาลีจริง จำนวน 10 เอเคอร์ จากการทำลายของลูกเห็บ อัตราความคุ้มครองเอเคอร์ละ 19 บูเชล ราคาบูเชลละ 1.50 เหรียญ ฉะนั้นจำนวนรับประกันทั้งสิ้นคือ 190 บูเชล (10×19) หรือ 285 เหรียญ ($10 \times 19 \times 1.50$) หากข้าวสาลีได้รับความเสียหายจากลูกเห็บเก็บเกี่ยวในเนื้อที่ 10 เอเคอร์ แล้วได้ผลผลิตเพียง 100 บูเชล ผู้เอาประกันจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายในจำนวน 90 บูเชล ($190-100$) หรือ 135 เหรียญ (90×1.50)

- การยกเลิกกรมธรรม์

บริษัทประกันอาจบอกเลิกกรมธรรม์ที่รับประกันเมื่อไหร่ก็ได้ แต่ต้องคืนเบี้ยประกันตามสัดส่วน แห่งระยะเวลาที่ได้คุ้มครองภัยมาในทันทียกเลิก ในทำนองเดียวกันผู้เอาประกันก็อาจขอยกเลิกกรมธรรม์ และจะมีสิทธิขอเวนคืนเงินสดได้ อัตราเวนคืนเงินสดจะอยู่ระหว่าง 25%-100% ของเบี้ยประกันที่ได้ชำระมา

ในการนี้จะต้องมีการกำหนดระยะเวลา การหมดสิทธิขอยกเลิกกรมธรรม์ไว้อย่างชัดเจน

- เงินสำรอง

จะต้องตั้งเงินสำรองไว้เพื่อปีใดมีการชดเชยความเสียหายมาก จนกระทั่งเงินเบี้ยประกันที่เก็บได้ไม่พอกับค่าชดใช้ความเสียหาย จะได้นำเงินสำรองนี้มาจ่ายให้ผู้เอาประกันหากไม่มีเงินสำรอง หรือมีไม่พอจะทำให้ผู้ประกันเรียกเก็บเบี้ยประกันในอัตราสูงขึ้น อันจะเป็นผลเสียหายทั้งต่อผู้รับประกันและผู้เอาประกัน ผู้รับประกันจะสูญเสียลูกค้าไปจำนวนหนึ่ง เพราะอัตราดอกเบี้ยประกันสูงขึ้นจึงทำให้คนเอาประกันลดลง ส่วนผู้เอาประกันต้องจ่ายเบี้ยประกันสูงขึ้นและเสี่ยงต่อความไม่มั่นคงในฐานะการเงินของบริษัทประกัน บริษัทประกันที่มีเงินสำรองน้อยจึงจำเป็นต้องทำการประกันต่อกับบริษัทประกันอื่นมากขึ้น เพราะมีความสามารถในการเสี่ยงภัยน้อย หากเกิดภัย

มากๆ จะไม่มีเงินชดเชย ค่าเสียหาย การประกันต่อจะช่วยให้ฐานะการเงินของผู้รับประกันมั่นคงตลอดไป วิธีการรับประกัน ต่อนั้นจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ

2) หลักและวิธีการทั่วไปในการรับประกันภัยหลายชนิด (Combined-Risk)

การรับประกันภัยประเภทนี้มีวิวัฒนาการมาจากการประกันภัยจากลูกเห็บ (Crop Hail Insurance) อันเป็นการประกันภัยเฉพาะชนิดใดชนิดหนึ่ง โดยบริษัทรับประกันได้เพิ่มภัยที่รับประกันขึ้น ดังนั้นหลักและวิธีการทั่วไปในการรับประกันภัยหลายชนิดจึงมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับการประกันภัยเฉพาะชนิดใดชนิดหนึ่ง ดังได้กล่าวมาแล้ว ส่วนข้อแตกต่างจะมีอยู่บ้าง ดังนี้

- ลักษณะของสัญญา จะมีกรรมธรรม์มาตรฐานรับประกันภัยชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นภัยที่รับประกันกันแพร่หลายในประเทศนั้นๆ และกำหนดเป็นเอกสารประกอบและแนบท้ายกรรมธรรม์มาตรฐาน เมื่อต้องการรับประกันภัยใดๆ เพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่น ในอเมริกาให้กรรมธรรม์ประกันลูกเห็บเป็นกรรมธรรม์มาตรฐาน หากบริษัทใดต้องการรับประกันภัยอื่นๆ ด้วยก็จะกำหนดเป็นเอกสารประกอบและแนบท้าย (Endorsement) ระบุภัยและเงื่อนไขต่างๆ ที่เพิ่มขึ้น ฉะนั้นกรรมธรรม์ฉบับหนึ่งๆ จึงคุ้มครองภัยได้หลายชนิด

- จำนวนรับประกัน กำหนดไม่เกิน 80% และไม่ต่ำกว่า 50% ของผลิตผลเฉลี่ยในคาบเวลาไม่ต่ำกว่า 5 ปี ของเกษตรกร ทั้งนี้เพราะการรับประกันประเภทนี้ได้เพิ่มชนิดของภัยที่รับประกันขึ้นจึงทำให้บริษัทมีการเสี่ยงภัยสูงขึ้น จนมีอาจจะรับผิดชอบภัยได้เต็มจำนวน 100% บริษัทจำเป็นต้องให้ผู้เอาประกันมีส่วนรับผิดชอบภัยของตนเองด้วย โดยกำหนดเป็นเปอร์เซ็นต์ในลักษณะของ Minimum Loss หรือ Loss Deductible โดยทั่วไปจำนวนความรับผิดชอบของเกษตรกร ที่กำหนดขึ้นในประเภทนี้จะมีจำนวนสูงกว่าในประเภทภัยเฉพาะชนิดใดชนิดหนึ่ง ในอเมริกากระยะหลังๆ นอกจากจะยึดหลักรับประกันไม่เกิน 80% และไม่ต่ำกว่า 50% แล้วยังได้กำหนดเพิ่มเติมอีกว่า จำนวนรับประกันจะต้องไม่เกินกว่าผลิตผลเฉลี่ยในเวลา 10 ปี ของจังหวัด (County) อีกด้วย เพื่อบริษัทจะได้รับความรับผิดชอบที่รับประกันในอัตราที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น สมมุติว่าเกษตรกรคนหนึ่งต้องการประกันความเสียหายของข้าวโพด จำนวน 40 เอเคอร์ และถั่วเหลือง 25 เอเคอร์ ในราคาบุเชลละ 1.30 เหรียญ และ 2.50 เหรียญ ตามลำดับในบริเวณพื้นที่นั้นมีผลเฉลี่ยต่อเอเคอร์ในคาบเวลา 5 ปี ของเกษตรกร สำหรับข้าวโพดเป็น 130 บุเชล และถั่วเหลือง 25 บุเชล ส่วนผลิตผลเฉลี่ยต่อเอเคอร์ในคาบเวลา 10 ปี ที่จังหวัด (County) ไม่จัดทำไว้สำหรับข้าวโพดมีค่าเท่ากับ 100 บุเชล และถั่วเหลือง 20 บุเชล ในการรับประกันบริษัทจะคำนวณความคุ้มครองโดยคิดผลิตผลเฉลี่ยต่อเอเคอร์ของข้าวโพดเป็น 100 บุเชล และของถั่วเหลืองเพียง 20 บุเชล เท่านั้น ทั้งนี้ก็เนื่องจากจำนวน 80% ของผลิตผลเฉลี่ยของเกษตรกรในคาบเวลา 5 ปี สำหรับข้าวโพดเป็น $(130 \times 80) \div 100 = 104$ บุเชล ซึ่งมีค่ามากกว่าจำนวนผลิตผลเฉลี่ยของจังหวัด จึงใช้จำนวนผลิตผลเฉลี่ยของจังหวัดในการคำนวณจำนวนรับประกัน (100 บุเชล) ส่วนถั่วเหลืองนั้น

จำนวน 80% ของผลิตผลเฉลี่ยของเกษตรกรในคาบเวลา 5 ปี มีค่าเพียง 20 บูเซล ซึ่งน้อยกว่าผลิตผลเฉลี่ยของจังหวัดจึงใช้จำนวน 20 บูเซล ในการคำนวณ

$$\text{จำนวนรับประกัน} = \text{จำนวนพื้นที่} \times \text{ผลิตผลเฉลี่ย} \times \text{ราคา}$$

$$\text{จำนวนรับประกันของข้าวโพด} = 40 \times 100 \times 1.30 = 5,200 \text{ เหยียญ}$$

$$\text{จำนวนรับประกันของถั่วเหลือง} = 25 \times 20 \times 2.50 = 1,250 \text{ เหยียญ}$$

$$\text{จำนวนรับประกันทั้งสิ้น} = 5,200 + 1,250 = 6,450 \text{ เหยียญ}$$

- การจ่ายค่าสินไหมทดแทน จะชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทั้งหมดที่เอาประกัน มีการแยกพิจารณาความเสียหายแต่ละเอเคอร์ ดังเช่น การประกันเฉพาะภัยชนิดใดชนิดหนึ่ง การจ่ายค่าสินไหมจะจ่ายเป็นเงินสด ตามมูลค่าของความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่าง การประกันข้าวโพดและถั่วเหลือง ที่กล่าวมาหากผู้เอาประกันได้รับความเสียหายจากภัยใดภัยหนึ่งหรือหลายภัยตามที่บริษัทประกัน ได้รับประกันไว้และเก็บเกี่ยวข้าวโพดได้เพียง 2,000 บูเซล และถั่วเหลือง 200 บูเซล บริษัทประกันจะจ่ายค่าสินไหมดังนี้

$$\text{มูลค่าของข้าวโพดที่เก็บเกี่ยวได้} = 2,000 \times 1.3 = 2,600 \text{ เหยียญ}$$

$$\text{มูลค่าของถั่วเหลืองที่เก็บเกี่ยวได้} = 200 \times 2.50 = 500 \text{ เหยียญ}$$

$$\text{ดังนั้น จะชดเชยค่าเสียหายสำหรับข้าวโพด} = 5,200 - 2,600 = 2,600 \text{ เหยียญ}$$

$$\text{ชดเชยค่าเสียหายสำหรับถั่วเหลือง} = 1,250 - 500 = 750 \text{ เหยียญ}$$

$$\text{ดังนั้น จำนวนชดใช้ค่าเสียหายทั้งสิ้น} = 2,600 + 750 = 3,350 \text{ เหยียญ}$$

$$\text{หรือ} = 6,450 - (2,600 + 500) = 3,350 \text{ เหยียญ}$$

อัตราเบี้ยประกัน ส่วนใหญ่กำหนดเป็นจำนวนเปอร์เซ็นต์ของจำนวนรับประกันเช่น 5% 10% 15% ของจำนวนรับประกันเป็นต้น อัตราเบี้ยประกันจะเปลี่ยนแปลงตามพื้นที่ชนิดของพืชและอัตราความคุ้มครอง (จำนวนรับประกัน)

3) หลักและวิธีการต่างๆ ไปในการประกันพืชผลประเภทรับประกันภัยรวมทุกชนิด

การประกันรวมทุกภัยทำให้ความเสี่ยงอยู่ในระดับสูงมาก จึงทำให้อัตราเบี้ยประกันสูงขึ้นจนกระทั่งบริษัทเอกชนต่างๆ ไม่สามารถจะประกอบการได้ ผู้ที่ประกอบการประเภทนี้ได้จำเป็นต้องมีเงินทุนมหาศาลมีประสบการณ์ด้านนี้เพียงพอ และจะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยบรรเทาทุกข์ของเกษตรกรมากกว่าที่จะหวังกำไรจากการดำเนินงาน ฉะนั้นเท่าที่ปรากฏอยู่การประกันภัยประเภทนี้จึงเป็นการประกอบการโดยรัฐบาลของประเทศต่างๆ แทบทั้งสิ้น รัฐบาลเป็นผู้จัดสรรงบประมาณขึ้นเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน และในบางประเทศรัฐบาลเป็นผู้จ่ายเบี้ยประกันส่วนหนึ่งแทนผู้เอาประกันด้วย ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เกษตรกรที่มีฐานะยากจนสามารถซื้อประกันได้ การประกันประเภทนี้จึงมีลักษณะเป็นการประกันสังคมมากกว่าธุรกิจการค้าต่างๆ ไป

หลักการสำคัญๆ ของการประกันทุกชนิด (All-risk) มีลักษณะคล้ายคลึงกับหลักการประกันประเภทเฉพาะภัยใดภัยหนึ่ง (Specific-risk) แต่สัญญาทำขึ้นเพียงฉบับเดียวก็สามารถคุ้มครองได้ทุกภัย (ตามที่ได้กำหนดขึ้นรับประกัน) และการประเมินความเสียหายในการคำนวณค่าสินไหมทดแทนจะประเมินจากความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งสิ้นที่เป็นผลจากภัยธรรมชาติรวมทุกภัย (ตามที่ได้กำหนดขึ้นรับประกัน) โดยมีต้องแยกว่าเกิดจากภัยใด จำนวนเท่าไร หลักการดำเนินงานจะแตกต่างกันบ้างในแต่ละประเทศตามความเหมาะสมและสถานการณ์ต่างๆ ของประเทศนั้นๆ

4.4.4 หลักสำคัญของสัญญาประกันวินาศภัย

การประกันวินาศภัยนั้น มีหลักทฤษฎีทางประกันภัยที่สำคัญอยู่ 6 ทฤษฎี ดังต่อไปนี้คือ

1) หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย (Principle of Insurance Interest)

หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย เป็นหลักสำคัญพื้นฐานของการประกันภัย (Basic Doctrine) หลักในข้อนี้ไม่เพียงแต่เป็นแนวความคิดในทางกฎหมายเท่านั้น ยังเป็นแนวคิดในทางศีลธรรมด้วย เพราะการที่จะให้บุคคลใดเอาประกันภัยในสิ่งที่เขาไม่มีความเกี่ยวข้อง ไม่ว่าสิ่งนั้นจะทำลายลงไปหรือยังคงสภาพตามปกติได้นั้น กรณีย่อมเห็นได้ว่าวินาศภัยหรือความเสียหายนั้น ไม่มีผลกระทบต่อบุคคลนั้นแต่อย่างใด ฉะนั้นการที่จะให้เขาได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้นย่อมเป็นความไม่ถูกต้องอย่างยิ่ง เพราะเท่ากับเป็นการอนุญาตให้มีการพนันขึ้นต่อในรูปของสัญญาประกันภัย ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยนั้นอาจจะเป็นกรรมสิทธิ์ สิทธิตามกฎหมาย หรือ ความรับผิดชอบตามกฎหมาย เช่น ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยในกรรมกรรมประกันอสังหาริมทรัพย์ อาจจะเป็นกรรมสิทธิ์ในอาคารบ้านเรือน เครื่องจักร หรือ วัตถุติด ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยในกรรมกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบ (Liability Insurance) อาจเป็นความรับผิดชอบตามกฎหมายของผู้เอาประกันภัย หากจะได้ละเมิดทำให้บุคคลอื่นได้รับบาดเจ็บ หรือได้รับความเสียหายในทรัพย์สิน ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยในกรรมกรรมประกันภัยทางทะเล ก็คือ กรรมสิทธิ์ในตัวเรือ สินค้าที่ประกันภัยทางทะเล ก็คือ กรรมสิทธิ์ในตัวเรือ สินค้าที่บรรทุกอยู่ในเรือ ค่าระวางสินค้า หรือความรับผิดชอบเจ้าของเรือที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หากทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายทางชีวิต ร่างกาย หรือ ทรัพย์สินจากการกระทำของตน ไม่ว่าจะเป็นผลจากการละเมิดหรือการผิดสัญญา มีข้ออันควรสังเกตอย่างหนึ่งคือ ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยในสัญญาประกันภัยนั้น แม้จะเป็นกรรมสิทธิ์ สิทธิตามกฎหมาย หรือความรับผิดชอบตามกฎหมายดังกล่าวมาแล้วก็ตาม แต่เมื่อพูดถึงส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยที่เกี่ยวกับวัตถุที่เอาประกันภัยแล้ว ย่อมหมายถึง ส่วนได้เสียในทางทรัพย์สินของผู้เอาประกันภัยที่มีเกี่ยวกับวัตถุที่เอาประกันภัยเท่านั้น เช่น การเอาประกันอสังหาริมทรัพย์บ้านหลังหนึ่งวัตถุที่เอาประกันภัยก็คือบ้านหลังนั้น แต่ส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยมีอยู่และสามารถนำมาเป็นข้ออ้างในการทำสัญญาประกันอสังหาริมทรัพย์ ก็คือกรรมสิทธิ์หรือสิทธิตามกฎหมายอันเป็นส่วนได้เสียในทางทรัพย์สินที่เขามีอยู่ในบ้านหลังนั้น ในกรณีที่เขาเป็นเจ้าของบ้าน

กรรมสิทธิ์ก็คือ ส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัยของเขา ถ้าเขาไม่ได้เป็นเจ้าของแต่เขามีสิทธิใช้สอยหรือได้ประโยชน์ในการที่เขาจะได้ใช้บ้านหลังนั้นโดยชอบ สิทธิตามกฎหมายนี้คือส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยของเขา นอกจากนี้การที่เขาเห็นว่าที่จะต้องส่งมอบบ้านหลังนั้นคืนเจ้าของในสภาพเรียบร้อย เมื่อเขาไม่มีสิทธิใช้สอยหรือได้ประโยชน์ในบ้านนั้นอีกแล้ว ก็เป็นความรับผิดชอบตามกฎหมายของเขาที่จะต้องส่งมอบบ้านคืนให้เจ้าของ แต่ถ้าเขาไม่สามารถส่งมอบได้เพราะบ้านได้รับความเสียหายจากวินาศภัยไปแล้ว การฉี้นี้เห็นได้ว่า ความรับผิดชอบที่เขาจะต้องส่งมอบบ้านคืนให้เจ้าของนั้น สามารถตีราคาเป็นเงินเท่ากับความเสียหายของบ้านที่ได้รับจากวินาศภัยนั้น ฉะนั้นส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยของเขาในกรณีนี้ก็คือความรับผิดชอบตามกฎหมายซึ่งอาจตีราคาเป็นเงินได้ เขาจะต้องชดเชยค่าเสียหายให้กับเจ้าของบ้านเมื่อเขาไม่สามารถส่งมอบบ้านในสภาพที่เรียบร้อยได้

Lord Blackburn ได้เคยให้คำจำกัดความ ของส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยไว้ว่า ผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินอันอาจเอาประกันภัยได้ คือ ผู้ที่จะได้ประโยชน์จากการที่ทรัพย์สินนั้นคงสภาพเดิมอยู่ หรือจะได้รับความเสียหายจากการที่ทรัพย์สินนั้นทำลายไป

- ประวัติส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัย

ในปี พ.ศ. 2282 (ค.ศ. 1739) มีสงครามทางทะเลเกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องมีเรือเป็นจำนวนมากและเรือเหล่านั้นต้องมีการประกันภัย การประกันภัยทางทะเลจึงเกิดขึ้นจากสาเหตุที่ต้องการชดใช้สินค้ายกแก่พ่อค้าและเจ้าของเรือในความเสียหายต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สิน เนื่องจากพายุ ฝน หิมะ หรือภัยทางทะเลอื่นๆ ในสมัยโบราณการประกันภัยทางทะเลได้กระทำขึ้นด้วยความเข้าใจว่าผู้เอาประกันภัยเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะต้องประสบอันตรายจากการเดินทางทะเล

ต่อมาปี พ.ศ. 2306 (ค.ศ. 1763) สงครามสงบลง อัตราการประกันภัยที่สูงในระยะเวลาที่เกิดสงครามก็สิ้นสุดลงไปด้วย ผู้ดำเนินกิจการประกันภัยต้องล้มกิจการลง ส่งผลให้เกิดการพนันซึ่งแทบจะไม่มีมีความเกี่ยวข้องกับการประกันภัยที่ดีเลย พระราชบัญญัติประกันภัยทางทะเล ค.ศ. 1745 ของอังกฤษจึงได้บัญญัติห้ามผู้รับประกันออกกรมธรรม์ประกันภัยทางทะเลที่มีลักษณะเป็นการพนันขึ้นต่อจากภัยทางทะเล โดยกำหนดให้ผู้เอาประกันภัยจากการขนส่งสินค้าทางทะเลจะต้องมีส่วนได้เสียในวัตถุที่เอาประกันภัย และต่อมาการบังคับใช้ตามพระราชบัญญัตินี้ได้สิ้นสุดลง ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติประกันภัยทางทะเล ค.ศ. 1906 มาตรา 4 และมีพระราชบัญญัติการพนัน ค.ศ. 1845 ออกมาบังคับใช้ได้ประกาศว่าสัญญาประกันภัยทั้งหมด โดยวิธีทางของการพนันจะเป็นโมฆะ

ในสัญญาประกันภัยทางทะเลนั้น จึงมีผลว่าจะไม่มีบุคคลใดๆ ได้รับประโยชน์จากกรมธรรม์ประกันภัยทางทะเลได้ เว้นแต่บุคคลนั้นจะมีส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้

หลักกฎหมายที่ว่า ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้นี้ ในขั้นแรกทีริเริ่มมีการทำสัญญาประกันภัย ก็มีได้มีกฎหมายกำหนดไว้แต่ประการใด เพียงจะมี

ปรากฏขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1746 โดยประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมายฉบับหนึ่ง วางข้อกำหนดเกี่ยวกับการเอาประกันเรือและสินค้าว่า ผู้เอาประกันจะต้องเป็นเจ้าของเรือและเจ้าของสินค้า ทั้งนี้เพราะปรากฏว่ามีเรือสินค้าจำนวนมากได้หายสาบสูญหรือถูกทำลายไปโดยวิธีการอันมิชอบ ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้เอาประกันภัย ไม่ใช่เจ้าของเรือหรือเจ้าของสินค้านั้นมีส่วนอยู่ด้วย เพราะนอกจากผู้เอาประกันภัยจะไม่มีอะไรต้องเสียหายจากการสูญเสยเรือและสินค้าแล้วยังมีสิทธิได้รับเงินค่าประกันภัยด้วย จึงเป็นธรรมดาที่ผู้เอาประกันภัยซึ่งมิใช่เจ้าของเรือหรือเจ้าของสินค้านั้นย่อมอยากจะให้เรือและสินค้านั้นต้องสูญหาย หรือถูกทำลายไป และต่อมาในปี ค.ศ. 1774 ประเทศอังกฤษก็ได้ออกกฎหมายอีกฉบับหนึ่งวางข้อกำหนดเกี่ยวกับการประกันชีวิตโดยมีใจความสำคัญคือห้ามมิให้มีการประกันชีวิตบุคคลใดๆ ในเมื่อปรากฏว่า ผู้เอาประกันชีวิตนั้น ไม่มีส่วนได้เสียในชีวิตหรือความตายของบุคคลที่ตนเอาประกันชีวิตนั้น สำหรับในสหรัฐอเมริกา แม้ในระยะแรกๆ จะยังไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องส่วนได้เสียในการเอาประกันไว้ทำนองเดียวกับในประเทศอังกฤษ แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับสัญญาประกันชีวิต ศาลสหรัฐอเมริกาส่วนมากก็ได้ยอมรับหลักที่ว่า สัญญาประกันชีวิตซึ่งผู้เอาประกันมิได้มีส่วนได้เสียในชีวิตของผู้ที่ตนเอาประกันไว้ เป็นสัญญาการพนัน (Wagering Contract) ชนิดหนึ่งจึงไม่มีผลที่จะใช้บังคับกันได้ และสำหรับสัญญาประกันวินาศภัย ศาลสหรัฐอเมริกาก็ถือหลักว่า ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้ จึงจะมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้รับประกันภัยชดเชยความเสียหายให้เมื่อเกิดกรณีวินาศภัยขึ้น อนึ่ง ปรากฏว่าในระยะหลังๆ นี้มลรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาได้นำหลักที่ศาลวินิจฉัยไว้นี้ไปบัญญัติในกฎหมายของมลรัฐเพื่อให้มีผลบังคับโดยตรงแล้ว นอกจากประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาแล้ว ประเทศอื่นๆ ส่วนมากต่างก็มีหลักเกณฑ์บังคับในข้อที่ว่า ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัยไว้ทำนองเดียวกัน

- ความหมายส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัย

ความหมายส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัยมีผู้ให้คำจำกัดความหลายท่านด้วยกัน ดังนี้

ประมวลกฎหมายว่าด้วยประกันภัยของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา อธิบายไว้ว่า ส่วนได้เสียที่เอาประกันภัยได้ (Insurable Interest) หมายถึง ส่วนได้เสียทุกชนิดในทรัพย์สิน หรือความสัมพันธ์ใดๆ ที่มีอยู่กับทรัพย์สิน หรือความรับผิดชอบใดๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ซึ่งอยู่ในลักษณะที่ถ้าหากว่ามีภัยอันตรายเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินนั้นก็อาจจะกระทบกระเทือนถึงผู้เอาประกันภัยโดยตรง

คำว่า ส่วนได้เสีย คือส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Insurable คำว่า Insur แปลว่า ประกัน คำว่า able แปลว่า สามารถ เมื่อมารวมกัน ก็แปลว่าสามารถประกันภัยได้ คำนี้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ซึ่งพอจะจับใจความได้ว่าหมายถึง การที่บุคคลใดจะต้องสูญเสย

หรือได้รับความเสียหายถ้ามีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเกิดขึ้น หรือจะได้รับความเสียหายในกรณีที่ไม่มีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเกิดขึ้น

ส่วนได้เสีย คือถ้าบุคคลหนึ่งบุคคลใดมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือชีวิตแล้ว ถ้ามีเหตุการณ์หรือภัยเกิดขึ้นทำความเสียหายให้แก่ทรัพย์สินหรือบุคคลนั้นแล้ว บุคคลนั้นก็เชื่อได้ว่าส่วนได้เสียที่สามารถจะเข้าทำสัญญาในฐานะเป็นผู้เอาประกันภัยได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินอันอาจเอาประกันภัยได้คือ ผู้ที่ได้ประโยชน์จากการที่ทรัพย์สินนั้นคงสภาพเดิมอยู่ หรือจะได้รับความเสียหายจากการที่ทรัพย์สินนั้นถูกทำลายไป

ผู้พิพากษาแอดครูว์ส (Andrews) ได้เคยอธิบายไว้ในคดีเรื่องหนึ่งว่า เมื่อใดที่มีส่วนได้เสียอันแท้จริงที่จะป้องกัน และเมื่อบุคคลนั้นอยู่ในฐานะซึ่งเป็นที่เห็นได้ว่า หากทรัพย์สิน ซึ่งเอาประกันภัยนั้นถูกทำลายลง ก็จะคาดหมายได้ว่าราคาของส่วนได้เสียนั้นลดต่ำลง

Lord Blackburn ผู้พิพากษาผู้มีชื่อเสียงของอังกฤษได้อ้างถึง วิเคราะห์ศัพท์ ซึ่งมีผู้กล่าวไว้ว่า ส่วนได้เสียหมายความว่า ถ้ามีเหตุการณ์เกิดขึ้น คู่กรณีฝ่ายหนึ่งจะได้ประโยชน์ แต่ถ้าไม่มีเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น คู่กรณีฝ่ายนั้นได้รับความเสียหาย

ตาม Black's Law dictionary ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ส่วนได้เสีย หมายถึง การที่บุคคลย่อมมีส่วนได้เสียในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อเขามีสิทธิผลประโยชน์ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ความเสียหาย หรือสิ่งอื่นๆ ที่คล้ายกัน อันเกี่ยวเนื่องกับสิ่งเหล่านั้นไม่ว่าทั้งในปัจจุบันหรือในอนาคต หรือที่ทราบแน่ชัดหรือที่แฝงเร้นอยู่โดยมีเงื่อนไขว่า ในกรณีที่เป็สิทธิและหน้าที่ที่แฝงเร้นนั้น ความเกี่ยวเนื่องจะต้องมีโอกาสที่เป็นไปได้ไม่หาไกล ปัญหาความห่างไกลนั้นก็ยิ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่รับรองส่วนได้เสียด้วย

ในคดี Lucena V. Craufurd ได้ให้คำจำกัดความของส่วนได้เสียไว้ ดังนี้ บุคคลหนึ่งบุคคลใดมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินซึ่งเขาอาจจะได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากเหตุการณ์ใดๆ ซึ่งเกิดขึ้น ส่วนได้เสียไม่จำเป็นจะต้องเป็นสิทธิทั้งหมด หรือส่วนหนึ่งของทรัพย์สินและส่วนได้เสียนั้นไม่จำเป็น และไม่รวมว่าทรัพย์สินนั้นต้องเป็นของส่วนตัวเพียงแต่มีความสัมพันธ์หรือผูกพันในวัตถุที่เอาประกันภัยซึ่งความสัมพันธ์หรือความผูกพันนั้น เมื่อเกิดภัยที่เอาประกันขึ้นอาจจะเป็นผลทำให้เกิดความเสียหาย หรือเสียต่อบุคคลที่เอาประกันภัย และเมื่อบุคคลตกอยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าวเมื่อคำนึงถึงสิ่งซึ่งเสี่ยงต่อภัยหรืออันตรายในทางศีลธรรมที่มีผลประโยชน์ในการเอาประกันภัยจึงสามารถกล่าวได้ว่า บุคคลนั้นมีส่วนได้เสียในความปลอดภัยของทรัพย์สินนั้น เพื่อที่จะมีส่วนได้เสียในการรักษาทรัพย์สินนั้นได้จะต้องตกอยู่ในเหตุการณ์ซึ่งมีผลประโยชน์ขณะที่ทรัพย์สินนั้นยังคงปลอดภัยหรือได้รับความเสียหาย เมื่อทรัพย์สินนั้นถูกทำลายและส่วนได้เสียที่ได้รับจากทรัพย์สินนั้นอาจจะแตกต่างกันมากกว่าสิ่งที่กล่าวในตอนแรก ตัวทรัพย์สินนั้นสิ่งที่จะเป็นเครื่องวัด คือ ราคาที่ประโยชน์ที่ได้จากตัวทรัพย์สินนั้นต่างกันมากทรัพย์สินนั้นราคาเป็น

เครื่องวัดแต่ประโยชน์ที่ได้จากทรัพย์สินหรือขึ้นอยู่กับทรัพย์สินนั้นวัดจากประโยชน์ที่พึงได้จากทรัพย์สิน ถ้าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เขาขาดประโยชน์ แสดงว่าเหตุการณ์นั้นทำให้เขามีส่วนได้เสีย

อาจารย์ถาวร ตันตราภรณ์ กล่าวว่า เมื่อใดเหตุการณ์ดังระบุไว้ในสัญญา ซึ่งเป็นเงื่อนไขแห่งความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยบังเกิดขึ้น และเป็นเหตุใกล้ชิดให้กระทบกระเทือนต่อสิทธิที่ผู้เอาประกันภัยมีอยู่ถึงขนาดเป็นเหตุให้ต้องสูญเสียหรือถูกบั่นทอนลงซึ่งสิทธิอันมีอยู่นั้นหรือก่อให้เกิดความรับผิดชอบผูกพันกฎหมาย เมื่อนั้นย่อมถือว่าผู้เอาประกันภัยมีส่วนได้เสียในเหตุการณ์นั้น เท่าจำนวนมูลค่าแห่งความรับผิดชอบนั้น หรือเท่าที่จำนวนมูลค่าแห่งสิทธินั้นต้องวิบัติเสียหาย

- ส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัย

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 869 บัญญัติว่า “วินาศภัย หมายความว่า ความเสียหายอย่างใด ๆ บรรดาซึ่งพึงประมาณเป็นเงินได้” และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 4 บัญญัติว่า “วินาศภัย หมายความว่า ความเสียหายอย่างใด ๆ บรรดาซึ่งจะพึงประมาณเป็นเงินได้ และหมายความรวมถึงความสูญเสียในสิทธิ ผลประโยชน์ หรือรายได้ด้วย” จากบทบัญญัติของกฎหมายทั้งสองมาตราข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า ส่วนได้เสียที่อาจเอาประกันภัยได้นั้น จะต้องประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

(1) ผู้ที่เอาประกันภัยจะต้องมีความสัมพันธ์อยู่กับทรัพย์สิน หรือสิทธิ หรือผลประโยชน์ หรือรายได้ใดๆ ซึ่งถ้ามีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นย่อมจะทำให้ผู้นั้นได้รับความเสียหาย อาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ในฐานะเป็นผู้มีสิทธิตามกฎหมาย ผู้ที่มีสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินหรือบุคคลสิทธิ หรือความรับผิดชอบ ย่อมถือว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมได้เสียที่เอาประกันภัยได้

2) ความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นเพียงความคาดหวัง สิ่งที่เป็นเพียงความหวังหรือความคาดหมายลอยๆ ย่อมไม่เป็นส่วนได้เสียที่เอาประกันภัยได้ แต่ถ้าเป็นความคาดหวังที่มีความแน่นอนจริงๆ มิใช่เป็นการคาดหวังอย่างลอยๆ จึงจะเอาประกันภัยได้ มิฉะนั้นแล้ว จะเป็นการพนันขั้นต่อ

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 กำหนดว่าการประกันที่ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในส่วนที่เอาประกันภัย แต่กฎหมายดังกล่าวมิได้บัญญัติว่า ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียที่เป็นสิทธิตามกฎหมายหรือไม่ ซึ่งอาจตีความได้ว่า กฎหมายมิได้ห้ามการเอาประกันภัยในกรณีที่มีส่วนได้เสียที่มีสิทธิตามกฎหมาย ถ้าผู้เอาประกันภัยสามารถพิสูจน์ได้ว่ามีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัย ไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียที่เป็นสิทธิตามกฎหมายหรือตามความจริง สัญญาประกันภัยย่อมมีผลผูกพันคู่สัญญา

(2) ความเสียหายที่ได้รับนั้น ต้องเป็นสิ่งที่ประมาณเป็นเงินได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 869 บัญญัติว่า การชดใช้ค่าสินไหมตามสัญญาประกันวินาศภัยนั้นเป็นการประกันภัยเพื่อชดใช้ความเสียหายอย่างใดๆ ซึ่งพึงประมาณเป็นเงินได้ จะเห็นว่าส่วนได้เสีย ที่จะเอาประกันภัยได้นั้นต้องเป็นส่วนได้เสียที่พึงประมาณเป็นเงินได้อยู่ในตัว ความเสียหายที่พึงประมาณเป็นเงินได้ คือ ในกรณีเกี่ยวกับทรัพย์สิน บุคคลใดมีสิทธิในทรัพย์สิน (Property Right) เมื่อเกิดความเสียหายอย่างใดๆ ขึ้นเกี่ยวแก่ทรัพย์สินของเขา เช่น ถูกโจรกรรม ถูกไฟไหม้ พายุ หรือ แผ่นดินไหว ทำให้ทรัพย์สินเขาเสียหาย ขาดการใช้ทรัพย์สิน ตกลงงาน ขาดการอุปการะเลี้ยงดู ความเสียหายจากการประกอบธุรกิจย้อมตีราคาเป็นเงินได้ แต่ความกระทบกระเทือนทางจิตใจ ความเสียหายความรู้สึกเจ็บปวด ไม่เป็นสิ่งที่ประมาณเป็นเงินได้ ถ้าเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและร่างกาย อาจเป็นความเสียหายที่ไม่อาจประมาณเป็นเงินได้ แต่กฎหมายก็ยอมรับว่า ชีวิตคนเราย่อมเป็นสิ่งที่เอาประกันได้

- ราคาของส่วนได้เสีย

ส่วนได้เสียหรือมูลประกันภัยที่เอาประกันภัยได้นั้น ต้องเป็นส่วนได้เสียที่ประมาณเป็นเงินได้ (เว้นแต่การประกันชีวิต) ส่วนได้เสียใดถ้าหากไม่สามารถคำนวณเป็นเงินได้แล้ว จะนำมาประกันภัยมิได้ ทั้งนี้เพราะการประกันวินาศภัยเป็นการประกันเพื่อชดใช้ความเสียหายอย่างใดๆ ซึ่งพึงประมาณเป็นเงินได้

การกำหนดราคาส่วนได้เสียหรือมูลประกันภัยนั้น ไม่จำเป็นต้องทำเสมอไปตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 วรรคสาม (3) ซึ่งใช้คำว่า “ราคาแห่งมูลประกันภัยซึ่งได้กำหนดกันไว้” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคู่กรณีจะกำหนดราคาแห่งส่วนได้เสียไว้หรือไม่ก็ได้ เพราะการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นย่อมต้องชดใช้กันตามความเสียหายที่แท้จริงอยู่แล้ว ตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 877 (1) แต่ถ้าหากคู่กรณีได้กำหนดขึ้น จะกำหนดไว้ในกรมธรรม์ก็ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 วรรคสาม (3)

ราคาแห่งมูลประกันภัย ก็คือ ราคาแห่งส่วนได้เสียของผู้ประกันมีต่อวัตถุที่เอาประกันภัย ราคาแห่งส่วนได้เสียของแต่ละคนที่มีอยู่ต่อทรัพย์สิน หรือสิทธิย่อมแตกต่างกันไปตามลักษณะแห่งความสัมพันธ์ซึ่งอาจไม่เท่าเทียมกัน

ราคาแห่งส่วนได้เสีย ก็คือ ราคาแห่งความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ซึ่งผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยตกลงกันไว้ล่วงหน้า โดยไม่ต้องมาตีราคากันอีก อย่างไรก็ตามแม้ถึงว่าจะมีการกำหนดราคาแห่งมูลประกันภัยไว้แล้วแต่ถ้าเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นไม่ถึงราคาที่กำหนดไว้ผู้เอาประกันภัยก็ไม่มีสิทธิที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าความเสียหายที่แท้จริง

2.4.1.5 เวลาที่ต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัย

ตามบทบัญญัติ มาตรา 863 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า “ถ้าผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันไว้ไซ้ ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญา” เมื่อพิเคราะห์

บทบัญญัติในมาตรานี้แล้ว แม้กฎหมายจะมีได้ระบุว่า ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยเมื่อใด แต่ก็เป็นที่เข้าใจว่าผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในขณะที่เกิดสัญญาประกันภัย สัญญาประกันภัยเกิดขึ้นเมื่อใด สัญญาประกันภัยเกิดขึ้นเมื่อได้มีการตกลงทำสัญญาประกันภัยตามนัย มาตรา 356 มาตรา 361 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

- การโอนวัตถุที่เอาประกันภัยและการโอนส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัย

วัตถุที่เอาประกันภัยนั้นอาจจะเป็นทรัพย์สินหรือทรัพย์สินที่อาจมีการโอนหรือเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ได้เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากผู้เอาประกันซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ตายและวัตถุที่เอาประกันภัยนั้นตกทอดไปยังทายาทโดยทางพินัยกรรมหรือมรดก หรืออาจจะเป็นเพราะผู้เอาประกันภัยได้โอนวัตถุที่เอาประกันภัยไปให้บุคคลอื่นก็ได้ ดังนั้นในเรื่องการโอนวัตถุที่เอาประกันภัยจึงยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) การโอนวัตถุที่เอาประกันภัยโดยกฎหมาย กรณีวัตถุที่เอามาประกันภัย

เปลี่ยนมือไปจากผู้เอาประกันภัยโดยพินัยกรรมหรือโดยบทบัญญัติกฎหมาย สิทธิที่มีอยู่ในสัญญาประกันภัยย่อมจะโอนตามไปด้วย (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 875 วรรคแรก) ซึ่งโดยหลักของกฎหมายการโอนวัตถุที่เอาประกันภัยโดยกฎหมายจึงมีได้ 2 กรณี คือ

1) การโอนโดยพินัยกรรม เป็นกรณีที่ผู้เอาประกันภัยได้มีการทำพินัยกรรมไว้ก่อนตาย โดยอาจจะทำพินัยกรรมไว้ก่อนเอาประกันภัยหรือหลังเอาประกันภัยก็ได้ แต่ผู้เอาประกันภัยต้องถึงแก่ความตายก่อนวันที่วินาศภัยเกิดขึ้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 875 วรรคแรก จึงใช้บังคับได้ แต่ถ้าผู้เอาประกันภัยตายหลังจากเกิดวินาศภัยแล้ว เช่นนี้ย่อมไม่เข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา 875 วรรคแรก จึงต้องนำเอาบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายมรดกมาใช้บังคับในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

2) การโอนโดยบทบัญญัติของกฎหมาย หรือโดยผลของกฎหมายการใช้มือในวัตถุที่เอาประกันภัยเนื่องจากผู้เอาประกันภัยตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ กรณีนี้วัตถุที่เอาประกันภัยย่อมเปลี่ยนมือไปตกทอดยังทายาทของผู้เอาประกันภัย (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1599) การตายของผู้เอาประกันภัยต้องเกิดขึ้นก่อนวินาศภัยจึงจะใช้มาตรา 875 วรรคแรก มาบังคับได้ โดยจะก่อให้เกิดสิทธิแก่ทายาทที่จะได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทนต่อไปในอนาคตถ้าเกิดวินาศภัยขึ้น

การที่วัตถุที่เอาประกันภัยเปลี่ยนมือไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 875 วรรคแรก แม้ช่องแห่งภัยจะเปลี่ยนแปลงไปหรือเพิ่มขึ้นหนักก็ไม่ทำให้สัญญาประกันวินาศภัยกลายเป็นโมฆะ อย่างกรณีการโอนวัตถุที่เอาประกันภัยโดยนิติกรรม และผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัยจะทำข้อตกลงห้ามเปลี่ยนมือก็ไม่ได้ ซึ่งต่างกับการโอนวัตถุที่เอาประกันภัยโดยนิติกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 875 วรรคสอง

(2) การโอนวัตถุที่เอาประกันภัยโดยนิติกรรม อาจเกิดขึ้นจากการทำสัญญา ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ หรือนิติกรรมใดๆ ก็ตาม ที่มีผลให้กรรมสิทธิ์โอนไปยังบุคคลภายนอกสัญญาประกันภัยเป็นบุคคลสิทธิย่อมมีผลผูกพันแต่เฉพาะคู่กรณี ดังนั้นผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยอาจตกลงกันห้ามมิให้มีการโอนวัตถุที่เอาประกันภัยก็ได้

เมื่อสัญญาประกันภัยผูกพันเฉพาะคู่สัญญา การโอนวัตถุที่เอาประกันภัยไปยังบุคคลภายนอกทำให้เกิดแก่บุคคลภายนอกโดยที่ผู้รับประกันภัยไม่รู้เรื่องมาก่อน ดังนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 875 วรรคสอง จึงกำหนดให้ต้องมีการบอกกล่าวการโอนไปยังผู้รับประกันภัยเสียก่อน จึงจะก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้รับโอน โดยการบอกกล่าวนั้นกฎหมายมิได้กำหนดว่า บอกกล่าวด้วยวิธีใดละใครเป็นผู้บอกกล่าว ฉะนั้นจึงบอกกล่าวด้วยวาจา หรือโดยทำเป็นหนังสือไปยังผู้รับประกันภัยก็ได้ ผู้บอกกล่าวอาจเป็นผู้เอาประกันภัยเองหรือผู้รับโอนวัตถุที่เอาประกันภัยและจะบอกกล่าวโดยทันทีที่รับโอนวัตถุที่เอาประกันภัยหรือบอกกล่าวภายหลังเกิดวินาศภัยก็ได้ เมื่อผู้เอาประกันภัยได้โอนวัตถุที่เอาประกันภัยและมีการบอกกล่าวการโอนไปยังผู้รับประกันภัยแล้ว สิทธิต่างๆ ที่มีอยู่ตามสัญญาประกันภัยก็ย่อมโอนตามไปด้วย แต่ถ้าการโอนนั้นทำให้ช่องแห่งภัยเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มขึ้น ในกรณีนี้จะทำให้สัญญาประกันภัยตกเป็นโมฆะ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 875 วรรคสอง)

ข้อสาระสำคัญของส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยนั้น สามารถแบ่งข้อพิจารณาได้ดังนี้คือ

- 1) จะต้องมีการมีกรรมสิทธิ์ สิทธิ ประโยชน์ หรือความรับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งสามารถตีราคาเป็นเงินได้
- 2) กรรมสิทธิ์ สิทธิ หรือประโยชน์เหล่านั้นจะต้องมีอยู่เหนือตัวทรัพย์สิน หรือความรับผิดชอบเป็นวัตถุที่เอาประกันภัยในขณะที่ทำสัญญาประกันภัย
- 3) ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีความผูกพันกับวัตถุที่เอาประกันภัยในกรณีที่จะเกิดประโยชน์กับเขาหากวัตถุที่เอาประกันภัยนั้นจะปลอดภัย หรือปลอดภัยจากความรับผิดชอบต้องชดใช้ค่าเสียหายหากเกิดวินาศภัย
- 4) ความผูกพันระหว่างผู้เอาประกันภัยกับวัตถุที่เอาประกันภัยกับวัตถุที่เอาประกันภัยนั้นจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย

หลักเรื่องส่วนได้เสียเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในสัญญาประกันภัย เป็นตัวแสดงให้เห็นว่า สัญญาประกันภัยไม่ใช่การพนันขั้นต่อ และทำให้สัญญาประกันภัยแตกต่างกับสัญญาการพนันขั้นต่อ กล่าวคือ หลักของการพนันขั้นต่อมีว่า คู่กรณีต้องมีทั้งทางได้และทางเสียในเหตุการณ์ไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าหากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีส่วนได้เสียในเหตุที่ได้ทำสัญญานั้นด้วยแล้ว คู่กรณีฝ่ายนั้นก็อาจมีแต่เพียงทางได้ทางเดียว หรือทางเสียแต่เพียงทางเดียว ไม่เข้าหลักเกณฑ์ของการพนันขั้นต่อ มีผู้ให้คำนิยามความหมายของคำว่าส่วนได้เสียไว้หลากหลาย

เช่น “ส่วนได้เสีย หมายความว่าถ้าเหตุการณ์เกิดขึ้นคู่กรณีฝ่ายหนึ่งจะได้ประโยชน์ ถ้าเหตุการณ์ไม่เกิดขึ้นคู่กรณีฝ่ายนั้นจะได้รับความเสียหาย” หรือ “ผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินอาจเอาประกันภัยได้ คือ ผู้ที่จะได้ประโยชน์จากการที่ทรัพย์สินนั้นคงสภาพเดิมอยู่ หรือจะได้รับความเสียหายจากการที่ทรัพย์สินนั้นทำลายไป

สิ่งที่ทำให้การประกันภัยแตกต่างไปจากการพนันขั้นต่อ ก็คือ “ส่วนได้เสีย” ผู้ที่จะเอาประกันภัยได้นั้นจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้ทั้งนี้เพราะสัญญาประกันภัยมีความมุ่งหมายที่จะช่วยบรรเทาผลร้าย หรือชดใช้ความเสียหายซึ่งอาจเกิดแก่ผู้เอาประกันภัย โดยการแบ่งเฉลี่ยความเสียหายนั้นในระหว่างผู้เอาประกันภัยด้วยกัน ดังนั้นคำว่าส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย จึงหมายถึง เมื่อมีเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น ผู้ใดมีส่วนที่จะได้รับประโยชน์ หรือมีส่วนที่จะต้องเสียหายในเหตุการณ์นั้น ผู้นั้นย่อมมีส่วนได้เสียที่สามารถเอาประกันภัยในเหตุการณ์นั้นได้

หลักกฎหมายที่ว่า “ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้” นี้ ในขั้นแรกที่เริ่มมีการทำสัญญาประกันภัยก็มิได้มีกฎหมายกำหนดไว้แต่ประการใด เพิ่งจะมีปรากฏขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1746 โดยประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมายฉบับหนึ่ง วางข้อกำหนดเกี่ยวกับการเอาประกันเรือและสินค้าว่า ผู้เอาประกันภัยจะต้องเป็นเจ้าของเรือและเจ้าของสินค้าทั้งนี้เพราะปรากฏว่ามีเรือสินค้าจำนวนมากได้หายสาบสูญหรือถูกทำลายไปโดยวิธีการอันมิชอบ ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้เอาประกันภัยที่ไม่ใช่เจ้าของเรือ หรือเจ้าของสินค้านั้นมีส่วนอยู่ด้วย เพราะนอกจากผู้เอาประกันจะไม่มีอะไรต้องเสียหายจากการสูญเสียเรือและสินค้าแล้ว ยังมีสิทธิได้รับเงินค่าประกันภัยด้วย

คำว่า “ส่วนได้เสีย” นั้น ไม่มีบทนิยามไว้ในกฎหมายแต่ประการใดจึงต้องทำความเข้าใจถึงความหมายของคำนี้ให้เป็นที่เข้าใจเสียก่อน ส่วนได้เสียเป็นเป็นคำกว้างซึ่งกฎหมายได้ใช้ความหมายได้ใช้ความหมายต่างๆ สุดแล้วแต่กรณี ดังเช่น ตามนัยมาตรา 48 และมาตรา 61 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติถึงผู้มีส่วนได้เสียในการขอให้ศาลสั่งเรื่องสาบสูญเป็นต้น ส่วนได้เสียตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 863 คือ “ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย” นั้น จึงหมายความว่าเหตุที่ประกันภัยไว้ซึ่งจะต้องพิจารณาตามกฎหมายเกณฑ์ดังต่อไปนี้ประกอบกัน คือ เหตุการณ์หรือภัยที่เกิดขึ้น และวัตถุหรือชีวิตที่เหตุการณ์หรือภัยที่เกิดขึ้นนั้นมีผลกระทบถึง Lord Blackburn ผู้พิพากษาศาลอังกฤษได้อ้างถึงวิเคราะห์ศัพท์ที่มีผู้กล่าวไว้ว่า “ส่วนได้เสีย” นั้น หมายถึง ถ้าเหตุการณ์เกิดขึ้นคู่กรณีฝ่ายหนึ่งจะได้ประโยชน์ ถ้าเหตุเหตุการณ์นั้นไม่เกิดคู่กรณีฝ่ายนั้นจะได้รับความเสียหาย “ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย” จึงหมายถึง เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นผู้ใดมีส่วนที่จะได้รับประโยชน์หรือมีส่วนที่จะต้องเสียหายในเหตุการณ์นั้น ผู้นั้นย่อมมีส่วนได้เสียสามารถเอาประกันภัยในเหตุการณ์นั้นได้

2) หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Principle of Utmost Good Faith)

เนื่องจากสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่มีค่าตอบแทนไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ผู้เอาประกันมีหน้าที่ชำระเบี้ยประกันจำนวนหนึ่งเพื่อคุ้มครองวินาศภัยที่อาจเกิดกับทรัพย์สินของเขา และหากเกิดวินาศภัยดังที่รับประกันไว้ ผู้รับประกันภัยจะต้องชำระค่าสินไหมทดแทนจำนวนมากกว่าเบี้ยประกันภัยที่ตนได้รับจากผู้เอาประกันภัยหลายร้อยเท่า ปัญหาก็คือ เมื่อหนี้ต่างตอบแทนตามสัญญาประกันภัยนี้มีจำนวนไม่เท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกันเช่น สัญญาชนิดอื่นการต่อรองเข้าทำสัญญาประกันภัยเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันได้นั้น จะใช้วิธีเช่นสัญญาทั่วไปไม่ได้ เพราะในสัญญาทั่วไป คู่สัญญาไม่จำเป็นต้องเปิดเผยความจริง หรือกล่าวถึงข้อความจริงที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้สอบถาม แต่ในสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่ต้องอาศัยเหตุการณ์ในอนาคตอันไม่แน่นอนมาเป็นปัจจัยในการกำหนดการชำระค่าสินไหมทดแทนของผู้รับประกันภัยเป็นสัญญาเพื่อการเสี่ยงภัยหรือเสี่ยงโชคที่ต้องอาศัยวิธีการกระจายการเสี่ยงภัยด้วยอัตราเบี้ยประกันภัยตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย ซึ่งต้องมีข้อมูลทางสถิติที่เกี่ยวกับการเกิดภัย และจำนวนของความเสียหายที่เกิดจากภัยชนิดนั้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ซึ่งเป็นหลักในการคำนวณหาอัตราการเกิดวินาศภัยอันเป็นวิธีการกระจายความเสี่ยงภัยจากผู้เอาประกันภัยคนหนึ่งไปยังผู้เอาประกันภัยคนอื่นที่ร่วมเสี่ยงภัยชนิดเดียวกันภายใต้สิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน และการที่ผู้รับประกันภัยจะพิจารณาข้อมูลเหล่านั้นเพื่อตัดสินใจเข้ารับเสี่ยงภัยหรือไม่ หรือด้วยอัตราเบี้ยประกันภัยเท่าใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสี่ยงภัยของผู้เอาประกันภัย ซึ่งตามปกติแล้ว ผู้รับประกันภัยไม่สามารถทราบข้อมูลเหล่านั้นได้ว่าผู้เอาประกันภัยอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมของการเสี่ยงภัยใดบ้าง จึงเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยจะต้องเปิดเผยข้อความจริงที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมอันเกี่ยวข้องกับการเสี่ยงภัยของตนให้ผู้รับประกันภัยทราบ โดยละเอียดเพื่อให้ผู้รับประกันภัยพิจารณา ภายใต้สิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมของการเสี่ยงภัยเช่นว่านั้น ผู้รับประกันภัยจะรับเสี่ยงภัยนั้นหรือไม่ ถ้ารับจะคิดเบี้ยประกันภัยเท่าใด

สัญญาประกันภัยจะจัดตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความสุจริต หรืออีกประการหนึ่งก็คือ สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่ต้องการความสุจริต หรือความไว้วางใจระหว่างกันเป็นอย่างยิ่ง (Contract of the Most Good Faith) หรือภาษาละตินว่า Contract Uberrimae Fidei ซึ่งหมายความว่า คู่กรณีในสัญญาประกันภัยจะต้องปฏิบัติต่อกันโดยสุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นผู้เสนอขอทำสัญญาประกันภัย และเป็นผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดเกี่ยวกับเหตุที่เอาประกันภัย เพื่อการเข้าสู่ความเสมอภาคในการทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยซึ่งอยู่ในฐานะที่รู้ข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญในการเสี่ยงภัยของตนจึงมีหน้าที่จะต้องเปิดเผยข้อความจริงนั้นให้ผู้รับประกันภัยทราบการเปิดเผยข้อความจริง (Disclosure) และการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation) นี้เป็นวิธีการอันสำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้รับประกันภัยสามารถกระจายการเสี่ยงภัยนั้นตามหลักการเฉลี่ย (Law of Average) ได้ หากข้อความจริงในการเสี่ยงภัยที่ผู้เอาประกันภัย

เผชิญอยู่นั้นอยู่นอกเหนือเกณฑ์ที่จะกระจายการเสี่ยงภัยด้วยภาระอันหนักกว่าปกติ ผู้รับประกันภัยอาจจะรับประกันภัยนั้นไว้ด้วยเบี้ยประกันภัยที่พอเหมาะกับการกระจายการเสี่ยงภัยที่หนักนั้นและอาจมีเงื่อนไขแห่งคำรับรองเป็นพิเศษ (Warranty) เป็นการป้องกันการเกิดวินาศภัย (Loss Prevention) ในสัญญาประกันภัยนั้นก็ได้ ตามหลักประกันภัยในข้อนี้ กำหนดให้ผู้เอาประกันภัยจำต้องเปิดเผยข้อความจริงทั้งหมด คู่ประหนึ่งเป็นการเสียเปรียบผู้รับประกันภัย เพราะถ้าเปิดเผยข้อเท็จจริงมากๆ ผู้รับประกันภัยทราบเรื่องราวละเอียดแล้วอาจคิดเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นก็ได้ แต่ความจริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป เพราะการที่ผู้รับประกันภัยทราบข้อเท็จจริงโดยละเอียดชัดเจนแล้ว อาจจะลดเบี้ยประกันภัยลงได้ เมื่อเห็นว่าสิ่งที่ตนจะรับเสี่ยงนั้นมีมูลเหตุหรือโอกาสของการเกิดภัยน้อยลง แต่การที่กำหนดให้ผู้เอาประกันภัยต้องเปิดเผยข้อความจริงโดยสุจริตอย่างยิ่งนั้น เนื่องจากข้อความจริงเหล่านั้นอยู่ในความรู้เห็นของผู้เอาประกันภัยแต่เพียงฝ่ายเดียว ผู้รับประกันภัยไม่สามารถล่วงรู้ไปถึงข้อความจริงอันเป็นวิธีการ สถานที่ตั้ง เหตุของการเกิดภัย โอกาสของการเกิดภัย และวิธีป้องกันภัยนั้นแต่อย่างใด ฉะนั้นข้อความจริงซึ่งอาจจะได้จูงใจผู้รับประกันภัยได้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงหรือบอกปิดไม่ยอมทำสัญญานั้นก็คือ ข้อความจริงตาม ความคิดเห็นของวิญญูชนฝ่ายผู้เอาประกันจะคิดเห็นหรือไม่ว่าผู้เอาประกันภัยทุกๆ ไป ถือเป็นข้อสำคัญที่ต้องเปิดเผย ถ้าวิญญูชนทั่วไปไม่คิดเห็นเช่นนั้น แม้ความจริงจะเป็นข้อสำคัญที่ผู้รับประกันภัยทั่วไปจะถือเป็นข้สำคัญ ก็ไม่ถือว่าเป็นข้อที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องเปิดเผย ไม่ถือตามความเห็นของผู้รับประกันภัยเป็นยุติ

ข้อความจริงที่ผู้เอาประกันกันจะต้องเปิดเผยให้ผู้รับประกันภัยทราบนี้ เป็นข้อความจริงที่เกิดขึ้นและมีอยู่แล้ว แต่จะต้องอยู่ในความรู้เห็นของผู้เอาประกันภัยหรือไม่นั้น พิจารณาตามความคิดเห็นของวิญญูชนที่เป็นผู้เอาประกันภัยทั่วไปในภาวะเช่นนั้นจะมรบบข้อความจริงนั้นได้หรือไม่ และจะต้องเป็นข้อความจริง (Matters of Fact) เท่านั้น ไม่ใช่ข้อความเห็น (Matters of Opinion) ข้อความจริงที่เป็นสาระสำคัญในการทำสัญญาประกันภัยและถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้รับประกันภัย สามารถแยกได้ ดังนี้คือ

(1) ข้อความจริงที่จะเพิ่มการเสี่ยงภัยมากขึ้นกว่าปกติ เช่น บ้านที่ขอเอาประกันภัยนั้นอยู่ใกล้เคียงกับโรงงานแก๊สไวไฟ

(2) ข้อความจริงอันจำเป็นที่จะต้องอธิบายถึงความผิดปกติของการเสี่ยงภัย และถ้าไม่กล่าวถึงข้อความจริงนี้ ผู้รับประกันภัยจะเข้าใจว่ามีความเสี่ยงภัยตามปกติของทรัพย์สินนั้น เช่น บ้านอยู่อาศัยตามปกติจะไม่เก็บรักษาวัตถุอันตราย แต่ถ้าบ้านหลังที่ขอเอาประกันภัย จะมีโอกาสเก็บรักษาวัตถุอันตรายแม้เพียงครั้งคราว ผู้เอาประกันภัยจะต้องกล่าวถึงข้อความจริงนั้น

(3) ข้อความที่ชวนให้คิดถึงข้อน่าสงสัยบางประการในการขอเอาประกันภัยนั้น เช่น การขอประกันภัยเกินมูลค่าของทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไปมาก (Over Insurance) หรือการเอาประกันภัยไว้หลายรายเกินมูลค่าของทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไปมาก (Over Double Insurance)

(4) ข้อความจริงที่ผู้เอาประกันภัยเคยเกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์ในการเกิดภัยเหล่านั้นมาก่อน เช่น เคยมีการเกิดภัยในลักษณะต่างๆ ในระหว่างสัญญาประกันภัยฉบับก่อน การเปิดเผยข้อความจริงในหลักสุจริตอย่างยิ่งนี้ ปัจจุบันใช้เป็นหลักของสัญญาประกันภัยในทุกประเทศที่มีกิจการประกันภัยและมีกฎหมายประกันภัย ซึ่งพอจะแบ่งชนิดของการเปิดเผยข้อความจริงได้ ดังนี้คือ

(1) การเปิดเผยข้อความจริง (Disclosure) หมายถึง การเปิดเผยข้อความจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้เอาประกันภัย ทั้งที่เป็นข้อรู้เห็น โดยแท้ (Actual Knowledge) และข้อที่น่าจะรู้เห็น (Presumed Knowledge) อันเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยจะต้องเปิดเผยโดยผู้รับประกันภัยไม่ต้องสอบถาม

(2) การแถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation) หมายถึง การกล่าวข้อความจริงใดๆ ของผู้เอาประกันภัยในขณะที่ขอทำสัญญาประกันภัยเป็นความเท็จ ไม่ว่าจะข้อความนั้นเป็นคำพูดเจรจาต่อรองในการทำสัญญาประกันภัยซึ่งเป็นการพูดโต้ตอบที่ผู้เอาประกันภัยจะกล่าวขึ้นเองหรือกล่าว เนื่องจากการตอบคำถามของผู้รับประกันภัยในขณะที่ทำสัญญาประกันภัยผู้เอาประกันภัยจะต้องกล่าว ข้อความจริงทั้งหมด การแถลงข้อความเท็จนี้อาจเกิดขึ้น โดยคำพูดเจรจาต่อรองในการทำสัญญาประกันภัยซึ่งเป็นการพูดโต้ตอบกันต่อหน้าหรือทางโทรศัพท์ เอกสารโต้ตอบ หรือข้อความที่กรอกลงในแบบคำขอเอาประกันภัย (Application form) การแถลงข้อความเท็จนี้มีข้อแตกต่างกับการไม่เปิดเผยข้อความจริง (Non-Disclosure) และการปกปิดข้อความจริง (Concealment) คือข้อความที่ผู้เอาประกันภัยแถลงตามข้อนี้ อาจไม่ใช่ข้อความจริงที่ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่จะต้องเปิดเผยตามข้อ 1) แต่เมื่อผู้รับประกันภัยประสงค์จะทราบ ผู้เอาประกันภัยจะต้องตอบข้อความเหล่านั้นตามความจริงทั้งหมด การกล่าวถึงความเชื่อ (Belief) หรือความเห็น (Opinion) ที่ผิดไปจากความเป็นจริงตามปกติไม่ถือว่าเป็นการแถลงข้อความเท็จ ผู้เอาประกันภัยจะถือว่าข้อความจริงเหล่านั้นไม่ใช่ข้อสาระสำคัญที่จะต้องเปิดเผยตามหน้าที่ จึงกล่าวไปโดยผิดความจริงบ้าง หรือกล่าวเป็นความเท็จทั้งหมดนั้น ย่อมทำให้สัญญาประกันภัยตกเป็นโมฆียะเช่นเดียวกับการไม่เปิดเผยข้อความจริงหรือการปกปิดข้อความจริงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 เช่นเดียวกัน

(3) การรับรอง (Warranties) หมายถึง ผู้เอาประกันภัยให้คำรับรองต่อผู้รับประกันภัยในขณะที่ขอเอาประกันภัยว่า เมื่อสัญญาประกันภัยได้ทำขึ้นแล้ว ผู้เอาประกันภัยจะต้องกระทำการอันใดอันหนึ่ง หรือไม่กระทำการอันใดอันหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการเสี่ยงภัยของผู้รับประกันภัย หรือจะให้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดใด โดยเฉพาะเอการนั้นเป็นพิเศษหรือรับรองว่า ข้อเท็จจริงเป็นไปตามสภาพการณ์ที่กำหนดในสัญญาประกันภัย เช่น ผู้เอาประกันภัยจะไม่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ในอาคารที่เอาประกันภัย หรือผู้เอาประกันภัย หรือผู้เอาประกันภัยจะต้องมีอุปกรณ์ดับเพลิงที่ใช้การได้ตลอดเวลาติดตั้งอยู่ในอาคารที่เอาประกันภัยตลอดระยะเวลาของสัญญา

ประกันภัย เป็นต้น คำรับรองในสัญญาประกันภัยกล่าวได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของเงื่อนไขในสัญญาประกันภัย ซึ่งตามปกติจะปรากฏคำรับรองเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งเรียกว่า การรับรองโดยชัดแจ้ง (Express Warranties) การปฏิบัติผิดคำรับรองมีผลเท่ากับการปฏิบัติผิดเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญของสัญญาประกันภัย ผู้รับประกันภัยมีสิทธิปฏิเสธความรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัยได้ แต่อย่างไรก็ตามยังมีการรับรองที่ไม่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรในกรมธรรม์ประกันภัยเรียกว่า การรับรองโดยปริยาย (Implied Warranties) ซึ่งเป็นคำรับรองที่ใช้ในการประกันภัยชนิดนั้น โดยทั่วไป เช่น ในการประกันภัยการขนส่งทางทะเลนั้น ผู้เอาประกันภัยย่อมให้คำรับรองว่า สินค้าที่บรรทุกไปในเรือเดินทะเลซึ่งมีสภาพที่สามารถแล่นไปในทะเลได้โดยปลอดภัย (Seaworthy)

หลักสุจริตอย่างยิ่งนี้เป็นหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในสัญญาประกันภัย ซึ่งผู้เอาประกันภัยทุกชนิดในทุกประเทศ จะต้องปฏิบัติตามในขณะขอเอาประกันภัยจนกระทั่งสัญญาประกันภัยนั้น เกิดเป็นผลสำเร็จใช้บังคับได้ตามกฎหมาย และเมื่อสัญญาประกันภัยเกิดขึ้นแล้วยังต้องใช้หลักสุจริตอย่างยิ่งนี้บังคับในการปฏิบัติตามสัญญาประกันภัยนั้นต่อไปอีกหลายกรณีจนกว่าสัญญาประกันภัยจะสิ้นสุด

หลักความสุจริตต่อกันอย่างยิ่ง หมายถึง คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย คือ ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยจะต้องมีความสุจริตใจในการทำสัญญาต่อกัน ซึ่งเป็นธรรมชาติของกฎหมายที่ยึดหลักว่า ในการทำสัญญาที่จะให้มีผลบังคับตามกฎหมายนั้น ต้องเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริต ผู้ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต กฎหมายจะไม่ยอมเป็นเครื่องมือให้ การทำสัญญาอื่นๆ เช่น การซื้อขายนั้น แม้กฎหมายจะห้ามกระทำอันเป็นกลฉ้อฉล หรือปกปิดความจริงอันเป็นสาระสำคัญก็ตาม แต่คู่สัญญามีโอกาสจะตรวจตราหรือต่อรองข้อได้เปรียบเสียเปรียบกันได้ง่าย กฎหมายจึงมิได้บัญญัติถึงกับให้คู่สัญญาเปิดเผยข้อเสียเปรียบของตนแต่อย่างใด แต่ในสัญญาประกันภัยนั้นกฎหมายบัญญัติบังคับในเรื่องความสุจริตต่อกันนี้ไว้อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เพราะในการประกันภัยนั้น ผู้เอาประกันภัยย่อมรู้ถึงข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของตนเพียงฝ่ายเดียว ผู้รับประกันภัยเกือบไม่มีโอกาสจะรู้พฤติการณ์นั้นได้เลย นอกจากจะทราบจากผู้เอาประกันภัยเท่านั้น ด้วยสัญญาประกันภัยต้องอาศัยเหตุการณ์ในอนาคตอันไม่แน่นอนมาเป็นปัจจัยในการกำหนดการชำระค่าสินไหมทดแทนของผู้รับประกันภัย และผู้รับประกันภัยจะต้องอาศัยข้อมูลต่างๆ ของผู้เอาประกันภัย เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะเข้ารับเสี่ยงภัยหรือไม่ ดังนั้นผู้เอาประกันภัยจะต้องเปิดเผยข้อความจริงต่างๆ ของผู้เอาประกันภัยให้ผู้รับประกันภัยทราบโดยบริสุทธิ์ การที่ผู้เอาประกันภัยไม่เปิดเผยข้อความจริงก็ดีหรือไม่แถลงข้อความจริงก็ดี ย่อมไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้เอาประกันภัย เพราะถ้าผู้รับประกันภัยทราบเมื่อใดย่อมมีสิทธิบอกล้างโมฆียกรรมนั้นได้ หากการปกปิดนั้นเป็นสาระสำคัญสามารถบอกล้างได้ภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันที่ผู้รับประกันภัยทราบข้อมูลอันจะบอกล้างได้ หรือ

ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันทำสัญญา หากได้ทำการบอกเลิกตามกำหนดเวลาที่ได้กล่าว ก็ทำให้สัญญาประกันภัยมีผลเป็นโมฆะ

Lord Mansfield ได้กล่าวไว้ว่า หลักสุจริตต่อกันอย่างยั้งนี้ ห้ามมิให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายปกปิดข้อความจริงในสิ่งที่ได้รู้ซึ่งเป็นสาระสำคัญในการใช้พิจารณารับประกันภัย ซึ่งตรงกับ Farewell LJ. ได้กล่าวไว้ว่า สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความซื่อสัตย์สุจริตต่อกันอย่างยั้ง ไม่เพียงแต่ด้านผู้เอาประกันภัยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้รับประกันภัยอีกด้วย เหตุที่ทำให้คู่กรณีในสัญญาประกันภัยมีหน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงนี้ ผู้พิพากษา Scutton LJ ได้อธิบายไว้ในคดี Rozanes V. Bowen ว่า การที่ให้ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงนั้นก็เพราะว่า ผู้รับประกันภัยเป็นผู้ซึ่งอยู่ในฐานะที่ไม่ทราบข้อความจริง จึงจำเป็นต้องอาศัยข้อแถลงของผู้เอาประกันภัยเป็นข้อมูล ในการพิจารณารับประกันภัย

โดยปกติในการใช้สิทธิของบุคคลนั้น แม้กฎหมายจะบัญญัติว่าต้องกระทำการด้วยความสุจริต คู่สัญญาแต่ละฝ่ายก็ไม่มีหน้าที่จะต้องเปิดเผยถึงข้อได้เปรียบเสียเปรียบให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ เพราะถือว่าเป็นสิทธิของแต่ละฝ่ายที่จะต้องต่ององในการตกลงให้เกิดผลดีที่สุดแก่ฝ่ายตนเว้นแต่จะเป็นกรณีที่คู่สัญญานิ่งเฉย ไม่ไขข้อความจริงหรือคุณสมบัติอันใดอันหนึ่ง ซึ่งคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งไม่รู้ ก็ถือเป็นกลฉ้อฉลได้ เป็นเหตุให้สัญญาตกเป็นโมฆะตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 162 แต่อย่างไรก็ดี สัญญาจะตกเป็นโมฆะก็ต่อเมื่อปรากฏชัดว่า การนิ่งเฉยนั้นถึงขนาดที่ถ้ามิได้นิ่ง คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมทำสัญญาด้วย ส่วนสัญญาประกันภัยนั้นต้องการความซื่อสัตย์สูงขึ้นไปอีก โดยเพียงแต่นิ่งเสียไม่เปิดเผยความจริงซึ่งอาจทำให้ผู้รับประกันภัยเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้น หรือ ไม่ยอมทำสัญญา หรือ เพียงแต่แถลงเท็จ เท่านั้นก็ทำให้สัญญาตกเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 หลักที่ว่าผู้เอาประกันภัยจะต้องมีความสุจริตต่อผู้รับประกันภัยนี้เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในทุกประเทศ ไม่ว่าจะมึระบบที่กฎหมายแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม

3) หลักการชดใช้ค่าเสียหายตามความเป็นจริง (Principle of Indemnify)

สัญญาประกันภัยที่เป็นสัญญาที่อาศัยเหตุการณ์ในอนาคตอันไม่แน่นอนมาเป็นปัจจัยในการชำระหนี้ของฝ่ายผู้รับประกันภัย (Aleatory Contract) กล่าวคือ ผู้รับประกันภัยตกลง จะใช้ค่าสินไหมทดแทนใช้ในกรณีที่เกิดวินาศภัยหากมีขึ้นในอนาคตดังได้ระบุไว้ในสัญญา มีลักษณะเป็นหนี้ต่างตอบแทนที่มีเงื่อนไขในอนาคตอันไม่แน่นอน จึงอาจกล่าวได้ว่าสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาเพื่อการเสี่ยงโชคชนิดหนึ่ง แต่เนื่องจากสัญญาประกันภัยวินาศภัยเป็นสัญญาที่มีหลักการ ชดใช้ค่าเสียหายตามความเป็นจริง เป็นข้อกำหนดมิให้ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัยได้รับกำไรจากการเกิดวินาศภัยตามสัญญาอันเป็นเหตุผลที่ชักจูงให้มีการเกิดภัยโดยเจตนาเพื่อหวังจะได้รับผลประโยชน์จากวินาศภัยนั้น (Moral Hazard) สัญญาประกันภัยจึงเป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วยหลักการชดใช้ค่าเสียหายตามความเป็นจริง

การชดใช้ค่าเสียหายตามความเป็นจริงนี้ยึดหลักปฏิบัติเพื่อให้ผู้เอาประกันภัย
กลับคืน

สู่สถานะเดิมเหมือนเมื่อก่อนเกิดวินาศภัยโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้คือ

- แคนจ่ายเป็นตัวเงิน (Cash Payment) วิธีการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเป็นตัวเงิน
เป็นวิธีที่นิยมใช้กันแพร่หลายมาก เพราะความเสียหายที่แท้จริงส่วนมากถูกประมาณราคาไว้เป็นตัว
เงิน การชำระค่าเสียหายด้วยวิธีนี้เป็นวิธีที่ง่ายที่สุด กรมธรรม์ประกันวินาศภัยส่วนใหญ่มักจะ
กำหนดให้มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนด้วยเงินเพราะเป็นวิธีการที่สะดวกแก่ผู้รับประกันภัยและผู้
เอาประกันภัย สิ่งที่ผู้รับประกันภัยต้องการก่อนการชดใช้ค่าเสียหายก็คือหลักฐานพิสูจน์สาเหตุของ
ความเสียหายและขนาดของความเสียหายตามความเหมาะสมและเงินสดที่จะจ่ายให้แก่ผู้เอา
ประกันภัยถือเป็นมาตรฐานการวัดความเสียหายหรือเป็นจำนวนความรับผิดชอบของผู้รับ
ประกันภัยในความเสียหายนั้นๆ

- การซ่อมแซม (Repair) วิธีนี้ใช้สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินที่เอา
ประกันภัยเพียงบางส่วนและอยู่ในวิสัยที่จะซ่อมแซมให้กลับคืนสภาพเดิมได้ เช่น ในการประกัน
อุบัติเหตุเกี่ยวกับรถยนต์ ผู้รับประกันภัยอาจซ่อมแซมรถยนต์ที่เสียหายนั้น หรือว่าจ้างบุคคลอื่นให้
ซ่อมแซมรถยนต์ให้กลับคืนสภาพเดิม เมื่อผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลภายนอกผู้ต้องเสียหาย
เนื่องจากวินาศภัยนั้นได้รับรถยนต์ในสภาพที่ซ่อมแซมเรียบร้อยแล้วก็ถือว่าผู้รับประกันภัยได้จ่าย
ค่าสินไหมทดแทนให้ตามสัญญาประกันภัยแล้ว ตามกฎหมายอังกฤษถ้าผู้เอาประกันภัยต้องการที่
จะซ่อมแซมทรัพย์สินที่เสียหายจะต้องปรากฏว่ามีข้อความของผู้รับประกันภัยเกี่ยวกับเรื่อง
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมด้วย ถ้าไม่มีผู้รับประกันภัยอาจจะปฏิเสธความรับผิดชอบในภายหลังได้
และหากผู้รับประกันภัยรับที่จะซ่อมแซมทรัพย์สินแล้ว ผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบในสัญญาการ
ซ่อมแซมที่ผู้รับประกันภัยทำกับผู้รับจ้างซ่อมแซม กล่าวคือ จะต้องซ่อมแซมให้ใช้งานได้ดี หาก
บกพร่อง ผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัย

- การหาของแทน (Replacement) การจ่ายค่าสินไหมทดแทนด้วยวิธีนี้จะทำกัน
ในกรณีที่มีการตกลงกันไว้เป็นพิเศษ เป็นเงื่อนไขในสัญญาประกันภัยซึ่งเรียกว่า Replacement
Clause เมื่อเกิดวินาศภัยกับทรัพย์สินที่เอาประกันภัยแล้ว ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหม
ทดแทนให้ด้วยวิธีการหาสิ่งที่เป็นชนิด ประเภท และคุณภาพเดียวกับทรัพย์สินที่เอาประกันภัยมา
ทดแทนให้ โดยจะไม่จ่ายเป็นตัวเงินให้ผู้เอาประกันภัยไปหาซื้อเอง หรือจะไม่ซ่อมแซมให้เพราะ
ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยชนิดนั้น อาจเป็นทรัพย์สินที่โดยสภาพและปกติในการใช้สอยไม่สามารถ
ซ่อมแซมให้กลับคืนสภาพเดิมได้ หรือผู้รับประกันภัยกับผู้เอาประกันภัยอาจตกลงภายหลังเกิด
วินาศภัยให้ผู้รับประกันภัยสิ่งที่มีสภาพอย่างเดียวกันกับทรัพย์สินที่เอาประกันภัยมาเปลี่ยนของเดิมที่
เสียหายได้ นอกจากวิธีการนี้จะใช้ในการประกันภัยทรัพย์สินที่หายากแล้วยังใช้ในกรณีการ
ประกันภัยรถยนต์ด้วย เมื่อรถยนต์ที่เอาประกันภัยสูญหายไป ผู้รับประกันภัยก็จะหารถยนต์คันใหม่

มาให้ ซึ่งหลักเกณฑ์นี้หากตีความกันอย่างเคร่งครัดอาจจะเห็นได้ว่าเบี่ยงเบนไปจากหลัก Indemnity เพราะมิได้มีการหัก ค่าเสื่อมราคาออกจากกรณีนั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งของการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่อาจจะทำให้ผู้เอาประกันภัยได้รับประโยชน์บ้าง แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิในการหาของมาทดแทนนี้ ปกติแล้วจะระบุไว้ในกรมธรรม์ล่วงหน้าก่อนแล้ว ซึ่งคู่สัญญาที่ตกลงที่จะรับประกันภัยตามข้อความในกรมธรรม์อยู่แล้ว ดังนั้นจึงเห็นว่าคงมิได้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้รับประกันภัยมากเกินไป เพราะว่าเมื่อผู้รับประกันภัยเลือกที่จะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนด้วยวิธีนี้คงจะคำนึงแล้วว่าจะประโยชน์แก่ตนเองและที่สุด ปัญหาที่ผู้เอาประกันภัยจะได้เปรียบจึงหมดไป

- การกลับคืนสภาพเดิม (Reinstatement) การจ่ายค่าสินไหมทดแทนด้วยวิธีนี้เป็นการทำให้ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยกลับคืนสู่สภาพเดิมก่อนการเกิดวินาศภัย ซึ่งสามารถทำได้โดยวิธีการซ่อมแซมหรือหาของแทน และเป็นกรณีที่ผู้รับประกันภัยมีความรับผิดชอบตามเงื่อนไขของสัญญาประกันภัยเป็นพิเศษให้ดำเนินการให้ผู้เอาประกันภัยได้กลับคืนสู่สภาพเดิมเหมือนก่อนการเกิดวินาศภัย เช่น โรงงานถูกไฟไหม้หรือระเบิดเสียหายไปทั้งหมด ผู้รับประกันภัยจะต้องก่อสร้างโรงงานนั้นขึ้นใหม่ เพื่อให้โรงงานนั้นสามารถใช้ประโยชน์ได้เหมือนเดิม การทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมนี้อาจเป็นการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยตามความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างใกล้เคียงที่สุด เพราะผู้รับประกันภัยต้องจัดการทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพเดิมหรือเหมือนก่อนเกิดวินาศภัยให้มากที่สุด การกลับคืนสภาพเดิมนี้นั้นส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับการประกันภัยทรัพย์สินเท่านั้น และส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการประกันภัยอัคคีภัย กฎหมายอังกฤษได้กำหนดเรื่องการกลับคืนสภาพเดิมนี้อไว้ใน Fire Prevention (Metropolis) Act 1774 ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้คือ

(1) สิทธิของผู้รับประกันภัยในการกลับคืนสภาพเดิม ผู้รับประกันภัยจะกระทำได้อต่อเมื่อมีการกำหนดไว้โดยชัดแจ้งในกรมธรรม์ ถ้าไม่มีข้อความโดยชัดแจ้งแล้ว ผู้รับประกันภัยจะ Reinstatement ไม่ได้ คงมีแต่หน้าที่จ่ายค่าสินไหมทดแทนเป็นตัวแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยเท่านั้น เพราะการกลับคืนสภาพเดิมนี้อจะเป็นการให้สิทธิแก่ผู้รับประกันภัยในการเลือกที่จะจ่ายเงินหรือซ่อมแซมทรัพย์สินให้ใหม่ แทนการชำระเงินซึ่งเป็นสิทธิของผู้รับประกันภัยเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้นที่จะเลือกกระทำได้ซึ่งผู้เอาประกันภัยจะปฏิเสธไม่ยอมรับไม่ได้ ผู้รับประกันภัยหากเลือกที่จะกระทำอย่างใดแล้วก็ต้องผูกพันไปตามนั้น รูปแบบของการ Reinstatement ก็คือ ผู้รับประกันภัยต้องซ่อมแซมทรัพย์สินที่เกิดวินาศภัยให้กลับคืนสู่สภาพเดิมจะต้องกระทำให้เสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์ และหากผู้รับประกันภัยต้องการจะใช้วิธีกลับคืนสภาพเดิม ผู้รับประกันภัยจะต้องส่ง หนังสือบอกกล่าวแก่ผู้เอาประกันภัยทราบโดยทันทีที่ต้องการจะเลือกวิธีกลับคืนสภาพเดิมทรัพย์สินนั้นๆ และถ้ากรมธรรม์ไม่ได้กำหนดระยะเวลาของการบอกกล่าวเอาไว้ ผู้รับประกันภัยต้องให้ความร่วมมือแก่ผู้รับประกันภัยในการที่ผู้รับประกันภัยต้องเข้าไปในทรัพย์สินของผู้เอาประกันภัยเพื่อดำเนินการ reinstatement ด้วย

(2) ผลของการที่ผู้รับประกันภัยเลือกวิธีกลับคืนสภาพเดิม สัญญาประกันภัยนั้น ก็จะถือว่าเป็นสัญญาเพื่อการให้กลับคืนสภาพเดิม และมีผลบังคับได้เช่นเดียวกับสัญญาก่อสร้างอาคาร หรือถ้าเป็นกรณีของสิ่งของเช่ารถยนต์ ก็จะถือว่าเป็นสัญญาเพื่อการซ่อมแซม ดังนั้นถ้าผู้รับประกันภัยไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้ ก็ต้องมีความรับผิดชอบในความเสียหายที่ผู้เอาประกันภัยได้รับจากการกระทำผู้รับประกันภัยนั้นๆ หรือหากผู้รับประกันภัยเลือกเอาวิธีการกลับคืนสภาพเดิมนี้แล้ว ต่อมาการทำให้กลับคืนสภาพเดิมมีค่าใช้จ่ายมากกว่าที่ผู้รับประกันภัยคาดคิดไว้ หรือมากกว่าความเสียหายที่ผู้เอาประกันภัยได้รับก็ตาม ผู้รับประกันภัยยังคงต้องผูกพันตามสัญญา การทำให้กลับคืนสภาพเดิมที่ตนเป็นฝ่ายเลือกนั้น สำหรับหลักเกณฑ์ที่จะถือว่าเป็นผู้รับประกันภัยใช้สิทธิเลือกวิธีการทำให้กลับคืนสภาพเดิมหรือยังนั้น มีหลักว่าถ้าคู่กรณีตกลงที่จะจ่ายค่าสินไหมทดแทนกันแล้วฉันแม้ว่าจำนวนเงินที่จะชดใช้ยังคงถ้อยกันอยู่ ถือว่าการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นที่ตกลงกันแล้วและผู้รับประกันภัยจะกลับมาเลือกการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนด้วยวิธีการทำให้กลับคืนสภาพเดิมไม่ได้ แต่หากยังไม่มีข้อตกลงอะไรกันผู้รับประกันภัยยังคงมีสิทธิเลือกวิธีการทำให้กลับคืนสภาพเดิมอยู่ แต่การที่ผู้รับประกันภัยเลือกที่จะใช้วิธีการกลับคืนสภาพเดิมนี้ ตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์แล้วเรามีความผูกพันในการทำให้ทรัพย์สินกลับคืนสู่สภาพเดิม ซึ่งศาลได้วางหลักไว้ว่า เมื่อผู้รับประกันภัยได้ซ่อมแซมทรัพย์สินให้ใหม่ แต่ปรากฏว่ามีขนาดเล็กกว่าเดิมทำให้มีราคาน้อยกว่าเดิมด้วย ศาลตัดสินให้ผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบในการจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้เอาประกันภัยตามราคาที่แตกต่างกันระหว่างของเก่าและของใหม่ ผลจากคดีนี้ ทำให้มีการกำหนดข้อความไว้ในกรมธรรม์ว่า ผู้รับประกันภัยยังคงมีความรับผิดชอบอยู่หากการสร้างใหม่ทำได้ไม่ดีและยังต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่สามารถคาดเห็นได้ เช่น ความเสียหายในสิทธิการเช่าหรือผลประโยชน์อื่นๆ

(3) กรณีที่การทำ ให้กลับคืนสภาพเดิมไม่อาจกระทำได้อาผู้รับประกันภัยไม่อาจจะทำให้ทรัพย์สินกลับคืนสู่สภาพเดิมได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะมีกฎหมายห้ามไว้ไม่ให้มีการซ่อมแซมหรือสร้างขึ้นใหม่ ความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยในกรณีนี้จึงต้องค้ำประกันว่าผู้รับประกันภัยจะมีความผูกพันในสิ่งที่เลือกไปแล้วเพียงใด เรื่องนี้ Bowen L.J. ได้กล่าวไว้ในคดี Anderson v Commercial Ass Co. ว่า หากไม่สามารถปฏิบัติตามความตั้งใจเดิมได้ กล่าวคือ การทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมไม่ สามารถกระทำได้ ผู้รับประกันภัยจะพินัยในการทำให้กลับคืนสภาพเดิมไป แต่ยังคงมีหน้าที่จะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยอยู่

(4) หน้าที่ของผู้รับประกันภัยในการทำให้กลับคืนสภาพเดิม เมื่อผู้รับประกันภัย เลือกที่จะใช้วิธีการทำให้กลับคืนสภาพเดิมแล้ว ถือว่ามีหน้าที่จะต้องทำให้ทรัพย์สินกลับคืนสู่สภาพดีดั้งเดิม แต่หากทรัพย์สินที่เอาประกันภัย เสียหายไปบางส่วนผู้รับประกันภัยต้องซ่อมแซมส่วนนั้นๆ ให้กลับมีสภาพดีเหมือนเดิม แต่ไม่จำเป็นที่จะต้องสร้างทรัพย์สินที่เสียหายให้ใหม่ทั้งหมด ก็ถือว่าได้ปฏิบัติตามสัญญาแล้ว แต่อย่างไรก็ตามแต่ถ้าการสร้างหรือ

ซ่อมแซมขึ้นใหม่นี้กระทำไม่ได้ดีเท่าที่ควรมีผลให้หลายทรัพย์สินที่เสียหาย มีค่าน้อยลงกว่าเดิม ผู้รับประกันภัยยังมีความรับผิดชอบในความเสียหายจากความบกพร่องของตนอยู่ ความเสียหายเช่นนี้จะรวมถึงความเสียหายในภายหลังเป็นผลมาจากการซ่อมแซมที่บกพร่อง ซึ่งผู้รับประกันภัยสามารถสังเกตเห็นได้ เช่น แกนนำของคุณภาพต่ำมาใช้ นอกจากว่าจะมีข้อตกลงกำหนดเอาไว้เป็นอย่างอื่น โดยชัดแจ้ง

4) หลักการเฉลี่ย (The Principle of Contribution)

หลักการเฉลี่ยนี้สืบเนื่องมาจากหลักชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามเป็นจริงและหลักการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันวินาศภัยชนิดที่เป็นสัญญา เพื่อการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Contract of Indemnity) เท่านั้น หลักการเฉลี่ยนี้จะไม่ใช่ในสัญญาเพื่อการใช้เงินจำนวนหนึ่ง เช่น สัญญาประกันชีวิต และสัญญาประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากสัญญาเพื่อการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เขาได้รับจากวินาศภัย ตามจำนวนของความเสียหายที่แท้จริงเท่านั้น เขาจะ ไม่มีโอกาสได้ส่วนเกินหรือได้กำไรจากสัญญาประกันวินาศภัยแต่อย่างใด ไม่ว่าเขาจะเอาประกันภัยเกินมูลค่าของส่วนได้เสียของเขา (Over Insurance) หรือในกรณีที่เขาเอาประกันภัยหลายราย (Double Insurance) ซึ่งมีจำนวนเงินที่เอาประกันภัยตามสัญญาประกันภัยหลายราย เหล่านั้นเกินมูลค่าแห่งความเสียหายที่เขาได้รับ หลักการเฉลี่ยนี้เป็นกฎแห่งความเสมอภาคในกฎหมายคอมมอนลอว์ ของอังกฤษซึ่งใช้กับสัญญาประกันภัยทางทะเลมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 และปรากฏหลักการเฉลี่ยนี้ในกฎหมายประกันภัยทางทะเลปี ค.ศ. 1906 ของอังกฤษมาตรา 32 ได้วางหลักเกณฑ์เฉลี่ยไว้อย่างกว้างๆ และในมาตรา 80 ได้บัญญัติถึงวิธีการเฉลี่ยระหว่างผู้รับประกันภัยด้วยกัน ด้วยความมุ่งหมายที่จะให้ผู้รับประกันภัยในวัตถุที่เอาประกันภัยอันเดียวกันในการเสี่ยงภัยอันเดียวกัน (ภัยทางทะเล) และในส่วนได้เสียอันเดียวกัน ต้องรับผิดชอบส่วนแห่งความเสียหายที่ผู้รับประกันภัยแต่ละคนมีอยู่ตามสัญญาประกันภัยเป็นอัตราส่วน (PRORATA) กับจำนวนเงินที่ตนรับประกันไว้ ในหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ของอังกฤษ ให้สิทธิผู้รับประกันภัยที่จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยของตนไปเกินอัตราส่วนที่ตนจะต้องจ่ายสำหรับวินาศภัยที่มี ผู้รับประกันภัยรายอื่นได้เช่นเดียวกับการรับช่วงสิทธิ ท่านลอร์ด แมนฟิลด์ (Lord Mans Field) บิดาแห่งกฎหมายประกันภัย ได้กล่าวไว้ในคำพิพากษาในคดีระหว่าง Godin v London Association ในปี ค.ศ. 1758 ตอนหนึ่งว่า "ถ้าผู้เอาประกันภัยได้รับค่าสินไหมทดแทนจนเป็นที่พอใจไปจากผู้รับประกันภัยคนหนึ่งแล้ว จึงเป็นความยุติธรรมที่ผู้รับประกันภัยรายอื่นจะต้องจ่ายส่วนเฉลี่ยค่าสินไหมทดแทนนั้นให้กับเขา (ผู้รับประกันภัยรายที่จ่ายเงิน) ตาม อัตราส่วนของความเสียหายที่เขาเหล่านั้นได้รับประกันภัยไว้"

5) หลักการรับช่วงสิทธิ (Principle of Subrogation)

สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาเพื่อการชดใช้ค่าเสียหายตามความเป็นจริงเมื่อผู้รับประกันภัยได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยไปแล้ว ผู้รับประกันภัยย่อมได้สิทธิทุก

อย่างที่ผู้เอาประกันภัยมีอยู่ รวมทั้งหลักประกันแห่งนั้นนั้นไปทั้งหมด ซึ่งเรียกว่า การรับช่วงสิทธิ (Subrogation) หมายถึง การที่ผู้รับประกันภัยเข้าไปใช้สิทธิทั้งปวงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยที่ทำงานค่าสินไหมทดแทนที่ผู้รับประกันภัยได้จ่ายไปด้วยอำนาจแห่งกฎหมาย หลักเกณฑ์เรื่องการรับช่วงสิทธินี้ ผู้พิพากษาศาลอังกฤษได้นำมาจากระบบกฎหมายโรมัน ซึ่งใช้บังคับในกฎหมายลักษณะนี้หลายกรณี เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการประกันภัยนั้น ศาลอังกฤษได้นำมาใช้เมื่อต้นศตวรรษที่ 18 และได้ปรับปรุงให้เหมาะสมจนเป็นที่ยอมรับนับถือกันอย่างกว้างขวางในกฎหมายจารีตประเพณีของอังกฤษ (Common Law) ท่าน Lord Justice Brett ได้กล่าวเอาไว้ในคำพิพากษาที่มีชื่อเสียงที่สุดคดีหนึ่งของอังกฤษคือ คดีระหว่าง Castellain V. Preston ในปี ค.ศ. 1883 ตอนหนึ่งว่า "การที่บุคคลหนึ่งได้ตกลงจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับอีกคนหนึ่งนั้น เขาชอบที่จะได้สิทธิทุกอย่างและทุกวิธีของบุคคลที่เขาได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนไปนั้น เพื่อป้องกันสิทธิของเขา หรือ ได้รับชดใช้เงินที่เขาได้จ่ายแทนไปก่อนสำหรับวินาศภัยนั้น และสามารถกล่าวได้ว่า กฎหมายให้สิทธิแก่ผู้รับประกันภัยเข้าไป ยืนในรองเท้าของผู้เอาประกันภัย เพื่อใช้สิทธิที่เกิดขึ้นหรือเป็นผลต่อเนื่องจากการเกิดวินาศภัยนั้น" หลักการรับช่วงสิทธินี้ได้ถูกบัญญัติขึ้น เพื่อให้มีความสัมพันธ์กับหลักการชดใช้ค่าสินไหมตามความเป็นจริง เพื่อให้บุคคลภายนอกผู้ก่อวินาศภัยนั้น ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ตนได้กระทำขึ้นตามกฎหมายและเพื่อให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยได้รับค่าสินไหมทดแทนไปตามความเสียหายที่แท้จริง เพราะสิทธิดังกล่าวได้รับช่วงไปโดยผู้รับประกันภัยแล้ว ผู้เอาประกันภัยจะเรียกร้องค่าเสียหายจำนวนเดียวกันทั้งจากผู้ก่อวินาศภัยและผู้รับประกันภัยไม่ได้และไม่ว่ากรณีใด ผู้รับประกันภัยจะรับช่วงสิทธิไปเกินกว่าจำนวนที่ตนจ่ายค่าสินไหมทดแทนไปไม่ได้ วินาศภัยที่อยู่ในความรับผิดชอบต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยนั้น มีทั้งกรณีที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำของมนุษย์ และกรณีที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการกระทำของมนุษย์ เช่น ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว ไฟป่า อุทกภัย वादภัย เหล่านี้เป็นต้น ช่วงสิทธิจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเป็นวินาศภัยที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์เท่านั้น และผู้ก่อให้เกิดวินาศภัยนั้นจะต้องไม่ใช่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย เพราะการที่วินาศภัยเกิดขึ้นด้วยความทุจริตหรือประมาทเลินเล่อ อย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยนั้น ถือว่าเป็นภัยในทางศีลธรรม (Moral Hazard) ที่ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัย และการที่จะมีการรับช่วงสิทธิตามสัญญา ประกันภัยได้จะต้องเป็นการจ่ายค่าสินไหมทดแทนตามความรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัยชนิดที่เป็นสัญญาเพื่อการชดใช้ค่าเสียหายตามความเป็นจริง (Contract of Indemnity) เท่านั้น สัญญาประกันชีวิต สัญญาประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคลอันเป็นการ "ใช้เงินจำนวนหนึ่ง" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 ไม่สามารถรับช่วงสิทธิกันได้ เพราะผู้ที่ได้รับความเสียหายจากความตาย หรือ ความพิการ ทุพพลภาพ สูญเสียอวัยวะเหล่านั้น สามารถเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำผิดได้ตามกฎหมายเสมอ และการสูญเสียชีวิตและส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายไม่สามารถตีราคาเป็นเงินได้ ซึ่งไม่ใช่วินาศภัย

ตามความหมายของมาตรา 869 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีดังกล่าวเห็นได้ว่า หลักการรับช่วงสิทธิกับหลักการจ่ายค่าเสียหายตามความเป็นจริงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด การที่ผู้รับประกันภัยจะรับช่วงสิทธิจากการจ่ายค่าสินไหมทดแทนของตนได้ การจ่ายค่าสินไหมทดแทนนั้นต้องเป็นการจ่ายเนื่องจากเกิดวินาศภัยที่อยู่ในความรับผิดชอบ ตามสัญญาประกันภัย แต่ความจริงตนไม่มีความรับผิดชอบเช่นนั้นตามกฎหมาย เช่น สำคัญคิดว่าผู้เอาประกันภัยมีส่วนได้เสียในวัตถุที่เอาประกันภัยในขณะที่เกิดวินาศภัย หรือโดยสำคัญคิดว่ากรรมธรรม์ประกันภัยมีผลใช้บังคับ ในขณะที่เกิดวินาศภัยก็ดี ผู้รับประกันภัยไม่มีสิทธิรับช่วงสิทธิจากผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยตามกฎหมาย นอกจากนี้การจ่ายค่าสินไหมทดแทนโดยไม่มีความรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัย ซึ่งเรียกว่า "Ex Gratoa Payment" ซึ่งหมายถึงการเกิดวินาศภัยนั้นไม่อยู่ในความรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัย แต่ผู้รับประกันภัยมีความเห็นใจในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เอาประกันภัย จึงได้จ่ายเงินจำนวนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า "สินไหมกรุณา" ให้ผู้เอาประกันภัยรับไปบรรเทาความเสียหายนั้น ผู้รับประกันภัยย่อมไม่ได้รับช่วงสิทธิตามกฎหมาย

การรับช่วงสิทธิจะเกิดขึ้นได้อย่างไรนั้น ตามมาตรา 299 บัญญัติว่า การรับช่วงสิทธิเกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมายเท่านั้น แต่ในต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศสได้มีบทบัญญัติในเรื่องการรับช่วงสิทธิโดยข้อตกลง (Subrogation Conventionnelle) และการรับช่วงสิทธิโดยผลของกฎหมาย (Subrogation Legal) อาจารย์ดร.จิต เศรษฐบุตร ได้อธิบายความหมายของการรับช่วงสิทธิว่า "เป็นเรื่องที่มีคนสองคนเป็นเจ้าของ และลูกหนี้กันอยู่ แล้วมีบุคคลอีกคนหนึ่งซึ่งเรียกว่า บุคคลภายนอกได้มาใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ และโดยผลของกฎหมาย คนที่ใช้หนี้ก็ได้เข้าสวมตำแหน่งเป็นเจ้าหนี้ต่อไป"

6) หลักสาเหตุใกล้ชิด (Proximate Cause)

หลักกฎหมายโรมันซึ่งผู้พิพากษาของศาลอังกฤษนำมาใช้กันอย่างกว้างขวางในศตวรรษที่ 19 จนถือเป็นหลักของกฎหมาย Common Law ก็คือ "Cause Proxima Non Remota Spectatur" ซึ่งหมายความว่า "สาเหตุที่จะนำมาพิจารณาต้องเป็นสาเหตุใกล้ชิด ไม่ไกลออกไป" คำว่า Proximate หมายความว่า ใกล้เคียงหรือ ใกล้ที่สุด โดยทั่วไปแล้วจะพิจารณาตามความเข้าใจของปกติชนโดยคำนึงถึงมาตรฐานของสามัญสำนึก (Commonsense) ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กฎของสาเหตุใกล้ชิด (The Cause Proxima Rule) นี้ ไม่เพียงแต่ใช้กันในทางกฎหมายทั่วไปเท่านั้น ยังใช้ในหลักของสัญญาประกันภัยอีกด้วยใน Marine Insurance Act 1906 มาตรา 55 ของอังกฤษได้บัญญัติให้ผู้รับประกันภัยมีความรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายใดๆที่เกิดขึ้นในลักษณะใกล้ชิดกับภัยที่ได้รับประกันภัยไว้ มีคดีที่มีชื่อเสียงมากคดีหนึ่งซึ่งให้ความหมายของหลักสาเหตุใกล้ชิดไว้อย่างชัดเจน คือ คดีระหว่าง Pawsey and Co V Scottish "สาเหตุใกล้ชิดนั้นหมายถึง การกระทำ ผลที่เกิดขึ้นเป็นเหตุการณ์อันเดียวกันต่อเนื่องจากจุดเริ่มต้นจนบางเกิดผลของการนั้น โดยปราศจากการแทรกแซงของกำลังอื่นใดที่เกิดขึ้นใหม่และไม่เกี่ยวกับสาเหตุเดิม"การพิจารณาว่า

ความเสียหายได้เกิดขึ้นจากสาเหตุใกล้ชิดหรือไม่ เป็นปัญหาในทางปฏิบัติมาก ทั้งนี้ เนื่องจากวินาศภัยหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นมักจะไม่ได้เกิดจากเหตุการณ์เพียงเหตุเดียว อาจจะมีสาเหตุต่างๆ มาบรรจบกัน หรือไม่ถูกขัดขวางด้วยสิ่งอื่นใด นอกจากนี้สิ่งที่จะต้องพิจารณาต่อไปก็คือ การเกิดภัยนั้นจะต้องอยู่นอกการคุ้มครองของกรมธรรม์ประกันภัย

ในคดีระหว่าง *Enthetion v Lancashire and Yorkshir Accident Insurance Co.* (1990) ตัดสินว่า ผู้เอาประกันภัยได้รับอุบัติเหตุจากการล่าสัตว์ในป่า ภายหลังเกิดอุบัติเหตุและเขาไม่สามารถเดินได้จึงต้องนอนบนพื้นเปียกจนกระทั่งมีคนมาช่วยเหลือ ต่อมาเขาเป็นปอดบวมและถึงแก่ความตาย กรณีนี้เห็นได้ว่าการเกิดอุบัติเหตุจนกระทั่งเขาเป็นปอดบวมตายเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ขาดตอน เพราะฉะนั้นสาเหตุใกล้ชิด ของการตายก็คือการเกิดอุบัติเหตุไม่ใช่โรคปอดบวม ในกรณีของการวินิจฉัยสาเหตุใกล้ชิดในกรมธรรม์อัคคีภัย มีความยุ่งยากเนื่องจากส่วนมากวินาศภัยเกิดขึ้นจากภัยที่ได้รับการยกเว้น กล่าวคือถ้าวัตถุที่เอาประกันภัยถูกเผาผลาญโดยอัคคีภัยที่เกิดขึ้นจากภัยที่ได้รับการยกเว้น ปัญหาที่ต้องวินิจฉัย ก็คือ ภัยที่ได้รับการยกเวนนั้นเป็นสาเหตุใกล้ชิด (Proximate Cause) หรือเป็นสาเหตุห่างไกล (Remote Cause) ในคดีระหว่าง *Tootal Broadhurst Lee v London and Lancashire Fire Insurance Co.* (1908) ข้อเท็จจริงปรากฏว่า มีแผ่นดินไหวเกิดขึ้นซึ่งเป็นภัยที่ได้รับการยกเว้นตามกรมธรรม์ประกันภัยแล้วในขณะที่เดียวกันนั้นเกิดไฟไหม้ลุกลามไปยังอาคารหลายหลังเป็นระยะทางห่างจากจุดที่เกิดไฟไหม้มาก ศาลตัดสินว่าการเกิดเหตุแผ่นดินไหวซึ่งเป็นภัยที่ได้รับการยกเวนนั้นเป็นสาเหตุใกล้ชิด ไม่ใช่สาเหตุห่างไกล ทั้งนี้เนื่องจากไฟไหม้ลุกลาม ด้วยเหตุธรรมชาติ (โดยลมหรือสิ่งที่ถูกไฟไหม้ได้ตามปกติ) พฤติการณ์ไม่มีสาเหตุแทรกแซงในเหตุที่เกิดขึ้นขาดตอน แต่กลับปรากฏว่าความเสียหายเหล่านั้นเกิดขึ้นจากอัคคีภัยและแผ่นดินไหวมาบรรจบเป็นเหตุการณ์อันเดียวกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ กล่าวโดยสรุป ก็คือ เมื่อได้เกิดวินาศภัยดังที่ได้รับประกันภัยขึ้นและมีความเสียหายอื่นที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์อื่นร่วมกับภัยที่ได้รับการประกันภัยไว้เช่นประกันอัคคีภัยแล้วเกิดไฟไหม้ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยนอกจากนี้ยังมีความเสียหายอันเกิดจากควัน ความร้อนหรือน้ำที่ใช้ในการดับเพลิง ความเสียหายเหล่านี้แม้จะมีภัยที่รับประกันไว้ (The Insured Peril) แต่ถือว่าเป็นสาเหตุใกล้ชิดที่ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนด้วย ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 877(2) ได้บัญญัติให้ผู้รับประกันภัยต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน สำหรับความบอบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้เพราะได้จัดตามความสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัย ซึ่งน่าจะหมายถึงความเสียหายในสาเหตุใกล้ชิดดังกล่าวมาแล้วข้างต้นด้วย กล่าวคือ มาตรา 877(2) มุ่งถึงความเสียหาย ที่เกิดแก่ตัวทรัพย์สินที่เอาประกันภัย เพราะได้จัดการตามสมควร อย่างไรก็ตามการจัดการตามสมควรนั้น พิจารณาตามความคิดเห็นของวิญญูชนซึ่งอยู่ในภาวะเช่นนั้นเป็นรายๆ ไป เช่น เกิดเพลิงไหม้บ้านอื่นแล้วลุกลามมาจะถึงบ้านที่เอาประกันภัย การใช้น้ำมันฉีดดับไฟที่จะไหม้ลูกทรัพย์สินที่เอาประกันอัคคีภัยไว้ แล้วทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไม่ถูกไฟไหม้ แต่กลับได้รับความเสียหายจากน้ำมันที่ดับไปนั้น แม้ผู้

เอาประกันภัยจะไม่ได้เอาประกันภัยความเสียหายจากน้ำก็ตาม ผู้รับประกันภัยก็ต้องชำระสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดจากน้ำ เพราะไฟเป็นสาเหตุใกล้ชิดที่ทำให้เกิดความเสียหายจกน้ำนั่นเอง

โดยหลักของสัญญาประกันภัยแล้ว ภัยที่เกิดขึ้นอันผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบในการจ่ายเงินชดเชยค่าเสียหายนั้น จะต้องเป็นภัยที่ระบุไว้แน่นอนในสัญญา ปัญหาที่เกิดขึ้นมากคือ ความเสียหายที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากเหตุการณ์หรือภัยที่ทำประกันไว้โดยตรง หากแต่เป็นเหตุการณ์อันใกล้ชิด (Proximate) จะเรียกร้อยค่าเสียหายได้หรือไม่เพียงใด โดยหลักแล้วก็ถือว่า ภัยถือเป็นเหตุการณ์อันใกล้ชิดต่อเนื่อมนั้นจะต้องที่ใกล้ชิดจริงๆ และความเสียหายต้องเป็นธรรมดาอันน่าจะเกิดภัยนั้น ดังจะเห็นได้จากคำตัดสินของศาลในเรื่องดังกล่าวต่อไปนี้

(1) ความเสียหายเป็นผลมาจากเหตุการณ์ใกล้ชิดต่อเนื่อมนั้น ในคดี Johnstone V. Scotland's 1828 สาเหตุเกิดขึ้นจากไฟลุกไหม้ผนัง gabal ของอาคารหลังหนึ่งและอยู่ในลักษณะที่เป็นอันตรายอย่างมาก จนกระทั่งเจ้าหน้าที่แห่งท้องถิ่นสั่งให้รื้อทำลายอาคารนั้น ก่อนการรื้อทำลายจะเสร็จสิ้นลง กำแพงนั้นพังลงมาทับบนอาคารที่อยู่ข้างเคียง ผนังเป็นเพราะผลมาจากไฟไหม้กำแพงนั้น ศาลตัดสินว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับอาคารข้างเคียงหลังนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากอัคคีภัยและเจ้าของอาคารก็ได้รับการชดเชยค่าเสียหายตามกรมธรรม์ประกันอัคคีภัยจากบริษัทรับประกันภัย

(2) ความเสียหายที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ใกล้ชิดต่อเนื่อมนั้น ในคดี Gaskarth V. Law Union 1876 มีข้อความว่าหลังจากเพลิงไหม้แล้วซากกำแพงหนึ่งได้ทิ้งไว้ แม้ว่ากำแพงจะได้รับความเสียหายเนื่องจากไฟ แต่ก็ยังคงตระหง่านอยู่เช่นนั้นเป็นเวลาหลายวัน และเสียหายเจ้าของอาคารนั้นได้เรียกร้อยค่าเสียหายตามกรมธรรม์ประกันอัคคีภัยจากบริษัทรับประกันภัย แต่ศาลตัดสินให้ความเสียหายนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะอัคคีภัย แต่เกิดขึ้นเพราะลมพายุที่พัดหลังจากไฟไหม้แล้ว

หลักสาเหตุใกล้ชิด เป็นหลักพื้นฐานของกฎหมายประกันภัย ซึ่งผู้รับประกันจะรับผิดชอบเฉพาะความเสียหายที่เป็นสาเหตุใกล้ชิดจากภัยที่ครองตามกรมธรรม์ประกันภัย ผู้พิพากษาศาลอังกฤษได้นำมาใช้ในทศวรรษที่ 19 โดยนำมาจากกฎหมายโรมันกลายมาเป็นกฎหมาย Common Law หลักที่ว่านี้คือหลัก "Cause Proxima Non Remote Spectatur" ซึ่งหมายความว่า สาเหตุที่นำมาพิจารณาต้องเป็นสาเหตุใกล้ชิดไม่ไกลออกไป ใกล้มีนักกฎหมายอธิบายลักษณะของสาเหตุใกล้ชิดไว้ว่า ไม่ใช่เหตุแรกหรือเหตุสุดท้ายหรือสาเหตุเดียวของความเสียหาย มันเป็นเหตุที่เด่นชัดหรือมีประสิทธิภาพหรือเป็นเหตุซึ่งบังเกิดผลขึ้น การใช้หลัก Proximate Cause นี้ไม่ความแต่ต่างกันระหว่างกฎหมายประกันภัยทางทะเลและกฎหมายประกันวินาศภัยอื่นๆ เนื่องจากว่าการใช้หลักการนี้ถือเอาความเห็นจากวิญญูชนเป็นที่ตั้ง ดังนั้นจึงนำหลักที่ได้พิจารณาในคดีประกันภัย

ทางทะเล มาปรับใช้กับการประกันภัยทั่วไปได้ การศึกษาเรื่องสาเหตุใกล้ชิดจำเป็นต้องพิจารณาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลประกอบด้วย

4.5 ความเสี่ยงภัยในภาคเกษตรกรรมไทย

ภาคเกษตรของไทยมีความเสี่ยงสูง ซึ่งอาจจะเกิดจากความไม่แน่นอนในทางการผลิตหรือการตลาด การผลิตในภาคเกษตรของไทยส่วนใหญ่จะพึ่งธรรมชาติเป็นสำคัญ เพราะพื้นที่ชลประทานมีสัดส่วนอยู่เพียงร้อยละ 25 ของพื้นที่เกษตรทั้งหมด นอกจากนี้การจัดการที่ไม่ดีก่อให้เกิดโรคและศัตรูพืช นอกจากด้านการผลิตแล้วความไม่แน่นอนในภาคเกษตรยังเกิดจากด้านการตลาดมากขึ้นเนื่องจากภาคเกษตรของไทยพึ่งตลาดต่างประเทศมากขึ้น ทำให้ปัจจัยภายนอกประเทศมีอิทธิพลต่อการเกิดความเสี่ยงของตลาดภายในประเทศมากขึ้นกล่าวคือ ถ้าเกษตรกรรมของลูกได้ผลคืออุปทานของสินค้าเกษตรดังกล่าวจะเพิ่มขึ้น และมีผลทำให้ราคาในตลาดโลกลดลงอันจะมีผลทำให้ราคาสินค้าเกษตรภายในประเทศจะลดลงด้วย ซึ่งเกษตรกรจะประสบความสำเร็จในด้านรายได้และเงินทุนในหลายลักษณะดังนี้

4.5.1 ความเสี่ยงในด้านการผลิต

ความเสี่ยงในด้านการผลิตเกิดจากสาเหตุหลายประการคือ

4.5.1.1 ความเสี่ยงที่เกิดจากภัยธรรมชาติ

ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นและทำให้พื้นที่เพาะปลูกของไทยเสียหายได้แก่ ภัยจากน้ำท่วม ภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง วาดภัยและลูกเห็บ ภัยจากน้ำท่วมก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่พื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด โดยเฉพาะในปีการเพาะปลูก 2538/39 และ 2539/40 จะพบว่าจำนวนที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากภัยน้ำท่วมในปี 2538/39 จำนวนถึง 5,293 ตำบล และเศรษฐกิจที่ได้รับความเดือดร้อนเป็นจำนวนถึง 981,070 คน พื้นที่การเกษตรเสียหายถึง 12.4 ล้านไร่ ในจำนวนนี้เป็นที่นาถึง 10.6 ล้านไร่ ซึ่งเป็นปีที่เกิดจากน้ำท่วมมากที่สุด แต่อย่างไรก็ดีปัญหาจากภัยน้ำท่วมในปีต่อๆมาได้ลดลง ภัยธรรมชาติที่ก่อให้เกิดพื้นที่เสียหายมากที่สุด ได้แก่ ปีการเพาะปลูก 2535/36 ในปีนี้มีตำบลที่ได้รับความเสียหายถึง 2,174 ตำบล และเกษตรกรเดือดร้อนถึง 463,632 คน ภัยธรรมชาติที่ก่อให้เกิดพื้นที่การเกษตรเสียหาย ได้แก่ ภัยจากฝนทิ้งช่วง วาดภัยและลูกเห็บภัยธรรมชาติเหล่านี้จะทำให้เกษตรกรเสี่ยงในด้านเงินทุนและรายได้

4.5.1.2 ความเสี่ยงที่เกิดจากศัตรูพืช

ความเสี่ยงที่เกิดจากศัตรูพืชเป็นความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดความเสียหายมากที่สุดศัตรูพืชมีมากมายหลายประเภท ที่สำคัญได้แก่ เพี้ยกระโดดสีน้ำตาล โรคไหม้ หนอนและด้งแตน ซึ่งศัตรูพืชเหล่านี้ ก่อความเสียหายมากกว่าล้านไร่ต่อปี

4.5.1.3 ความเสี่ยงที่เกิดจากคุณภาพของปัจจัยการผลิต

ปัจจัยการผลิตที่เกิดปัญหาอยู่เสมอ ได้แก่ ปัญหาคุณภาพปุ๋ย และปุ๋ยปลอม จากนั้นเกษตรกรยังต้องรับความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของราคาปัจจัยในการผลิต

4.5.2 ความเสี่ยงด้านการตลาด

การตลาดเกษตรกรรม หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายสินค้าเกษตรจากแหล่งผลิตไปจนถึงมือผู้บริโภคสุดท้าย กิจกรรมเหล่านี้ประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

4.5.2.1 การแลกเปลี่ยน (Exchange) หมายถึงการต่อรองซื้อขายสินค้าเกษตร กิจกรรมนี้จะ

กำหนดราคาสินค้าใน ระดับตลาดท้องถิ่น (Local Market) ตลาดรวบรวม (Assembly Market) ซึ่งราคาในแต่ละระดับจะถูกกำหนดโดยอุปสงค์และอุปทานในตลาดนั้น ถ้าอุปสงค์มากกว่าอุปทานราคาจะอยู่ในระดับสูง ในทางตรงกันข้าม อุปทานมากกว่าอุปสงค์ ราคาจะอยู่ในระดับต่ำ ในทางปฏิบัติอำนาจต่อรองจะมีส่วนกำหนดราคาซื้อขายด้วยระดับราคาในตลาดท้องถิ่นจะ เกี่ยวข้องกับราคาสินค้าที่เกษตรกรได้รับและรายได้ของเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จะประสบกับความเสี่ยงระดับราคาต่ำ และราคาไม่มีเสถียรภาพ

4.5.2.2 เคลื่อนย้ายสินค้า ได้แก่ การขนส่งสินค้า (Transportations) การเก็บรักษาสินค้า (Storage) การขนสินค้า (Loading-Unloading) และอัตราดอกเบี้ย (Interest) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมนี้เรียกว่า ต้นทุนการเปลี่ยนมือ (Transfer Cost) ความเสี่ยงที่เกิดจากกิจกรรมนี้ คือ คุณภาพสินค้า ปริมาณ (น้ำหนักสินค้า) และราคาสินค้าที่ได้รับเมื่อเทียบกับรายจ่าย

4.5.2.3 การแปรรูปสินค้าเกษตร (Processing) สินค้าเกษตรส่วนใหญ่จะต้องมีการแปรรูปก่อนที่จะนำไปบริโภค การแปรรูปอาจจะเป็นการแปรรูปพื้นฐาน เช่น การลดความชื้นและการสีข้าว เป็นต้น และการแปรรูปขั้นสุดท้าย เช่น การตากแห้ง และผลิตเป็นอาหารกระป๋อง เป็นต้น ผู้ทำกิจกรรมในด้านนี้จะประสบกับความเสี่ยงในด้านราคา คุณภาพ และปริมาณสินค้าเกษตร

4.5.2.4 สิ่งอำนวยความสะดวกในทางการตลาด (Marketing Facility) สิ่งอำนวยความสะดวกในทางการตลาดเกษตรกรรมมีความสำคัญมากในการที่จะทำให้เกิดความยุติธรรมระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย และช่วยขยายขอบเขตตลาด เกษตรกรรมให้กว้างขวางขึ้น ได้แก่ มาตรฐานสินค้าเกษตร ตราชั่ง อุปกรณ์วัดความชื้น ข้อมูลข่าวสารการตลาด และตลาดประเภทต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยตลาดส่งมอบทันที (Spot Market) ตลาดข้อตกลง (Forward Market) และตลาดซื้อขายล่วงหน้า (Future Market) ความไม่พร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้จะทำให้เกิดความเสี่ยงทางด้านราคา รายได้ของเกษตรกร ความคล่องตัวในการซื้อขายและคุณภาพสินค้า

ราคาเกษตรกรรมของไทยในปัจจุบันยังมีความเสี่ยงทางการตลาดสูงและสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ความเสี่ยงในราคา

ความเสี่ยงทางราคาประกอบด้วยความเสี่ยงในระดับราคาคต่ำและเสถียรภาพตรงราคา ความเสี่ยงในด้านราคาเกิดจากการขาดข้อมูลข่าวสารทางการตลาดปัจจุบัน (Update Data) ใช้ในการวางแผนการผลิต ทำให้อุปทานมากเกินไปและทำให้ราคาที่เกษตรกรได้รับตกต่ำ นอกจากนี้ปัจจัยภายนอกประเทศยังมีผลต่อระดับราคาในประเทศ เนื่องจากภาคเกษตรไทยพึ่งตลาดต่างประเทศมากขึ้น ส่วนปัญหาการค้าไร้เสถียรภาพเกิดขึ้นเพราะสินค้าเกษตรต้องผลิตตามฤดูกาล และต้องเก็บเกี่ยวพร้อมกัน ในขณะที่การบริโภคจะต้องบริโภคทั้งปี ทำให้หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว ราคาจะอยู่ในระดับต่ำและราคาจะสูงขึ้นในเวลาต่อมา ปัญหาเสถียรภาพเกิดจากไซโลหรือเสถียรภาพที่เก็บรักษาในระดับท้องถิ่น ไม่เพียงพอ และขาดการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรไว้รองรับ

(2) ความเสี่ยงในด้านคุณภาพและปริมาณ

การเก็บรักษาสินค้าเกษตรจำเป็นต้องเก็บไว้ในสถานที่ที่สามารถปรับอุณหภูมิให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม มิฉะนั้นแล้วจะเกิดความเสี่ยงในด้านคุณภาพและปริมาณ (น้ำหนัก) ซึ่งจะมีผลต่อราคาและรายได้ของเกษตรกร ปัญหานี้เกิดจากการขาดแคลนไซโล หรือห้องเย็นท้องถิ่น เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร

4.5.3 การจัดการความเสี่ยงภัยทางการเกษตร (Agricultural Risk Management)

ปัญหาทั่วไปของภาคเกษตรในทุกๆ ประเทศ คือ การที่เกษตรกรมีรายได้ค่อนข้างต่ำและไม่คงที่แน่นอน เนื่องจากการเกษตรต้องพึ่งพิงปัจจัยทางการเกษตรอย่างมาก โดยเฉพาะภูมิประเทศที่มีความแปรปรวนสูง ปลูกไม่สามารรถควบคุมได้ ทำให้การเพาะปลูกมีความเสี่ยงสูงมากซึ่งอาจแบ่งภัยที่เกษตรกรต้องเผชิญได้ดังนี้

(1) ภัยธรรมชาติ (Natural Risks) เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม พายุ ลูกเห็บ โรคพืช แมลง และสัตว์ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลเสียหายต่อผลผลิตทางการเกษตรโดยตรงทั้งทางด้านปริมาณ และคุณภาพของสินค้าเกษตรในระหว่างฤดูกาลเพาะปลูก ซึ่งนับเป็นภัยหลักที่เกษตรกรไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้และทำให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่อเกษตรกร

(2) ภัยทางสังคม (Social Risks) เช่น การวางเพลิง ขโมย การนัดหยุดงาน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม เช่น คนอพยพจากชนบทภาคเกษตรเข้าทำงานในเมือง การขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีมีการนำวิทยาการใหม่ๆ มาใช้ในภาคการเกษตรมากขึ้น

(3) ภัยทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Risks) เช่น การเปลี่ยนแปลงของราคาของสินค้าการเกษตรจากตลาดภายในและภายนอกของประเทศ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และต้นทุนปัจจัยการผลิต

ตามหลักสากลของการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) จะมีวิธีการการช่วยลด หรือขโมยความเสี่ยง โดยพิจารณาเลือกตามความเหมาะสมจากความน่าจะเป็นของการเกิดภัย และความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้น คือ

4.5.3.1 การหลีกเลี่ยง (Risk Avoidance) ธุรกิจที่ดีหรือบุคคลธรรมดาที่ดี หากหวาดกลัวการเสี่ยงและความเสียหาย ก็อาจใช้วิธีการหลีกเลี่ยงการเสี่ยงนั้น ดังเช่น ถ้ากลัวไฟไหม้บ้านตัวเอง ก็ขายบ้านแล้วไปเช่าบ้านผู้อื่นอยู่ ถ้ากลัวจะขับรถไปชนคนอื่นละเกิดความรับผิดชอบทางแพ่งและทางอาญา ก็ไปเช่ารถคนอื่นพร้อมคนขับ การที่เกษตรกรหลีกเลี่ยงการเพาะปลูกพืชในพื้นที่ที่มีความแปรปรวนของภูมิอากาศสูง หรือปลูกพืชอื่นที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศได้ดีกว่าทดแทน

4.5.3.2 การป้องกันภัย (Risk Prevention) เช่น การสร้างเขื่อนเพื่อป้องกันน้ำท่วมระบบชลประทาน การเพาะปลูกพืชหมุนเวียน วิธีป้องกันภัยเหล่านี้จะเกิดค่าใช้จ่ายสูงมาก

4.5.3.3 การรับความเสี่ยงไว้เอง (Risk Assumption) หมายถึง ผู้เสี่ยงภัยไม่ได้โอนการเสี่ยงภัยไปให้แก่บุคคลอื่น แต่ได้ยอมรับการเสี่ยงภัยและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นไว้เอง การเสี่ยงภัยเองอาจจะเกิดขึ้นได้ด้วยเหตุผลหลายประการ อาจเกิดขึ้นจากเจตนา หรืออาจจะเนื่องมาจากความไม่รู้ไม่เข้าใจ หรือเกิดจากการขาดการวางแผนการบริหารการเสี่ยงภัยที่ดี เช่น เกษตรกรที่ร่ำรวยสามารถสะสมเงินสำรองจากปีที่มีผลผลิตดี เพื่อนำมาชดเชยในปีที่มีผลผลิตเสียหาย (Spread Risk Over Time) เกษตรกรอาจกระจายความเสี่ยงโดยการเพาะปลูกในพื้นที่ต่างๆ หรือเพาะปลูกพืชได้หลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน

4.5.3.4 การ โอนความเสี่ยง (Risk Transfer) เช่นการประกันภัยจากหลักการที่ว่าแต่ละบุคคลลดความเสี่ยงโดยการโอนความเสี่ยงมายังสังคม หรือกลุ่มคนในสังคม กล่าวคือต้องเผชิญความเสี่ยงเหมือนกันมาร่วมกลุ่มกัน เนื่องจากแต่ละคนไม่สามารถรับภาระความเสี่ยงทางการเงินจากความเสี่ยงนั้น โดยลำพังได้ จึงให้กลุ่มคนทั้งหมดช่วยรับภาระจากความเสียหายนี้ร่วมด้วย (Pooling of Risk) เกษตรกรจำนวนมากจ่ายเงินค่าเบี้ยประกันภัยคนละเล็กคนละน้อย สมทบเข้าเงินกองทุน (Common Fund) เพื่อเตรียมไว้จ่ายให้กับเกษตรกรที่โชคร้ายประสบภัยพิบัติทางการเงินอย่างมากซึ่งมีจำนวนน้อยเพียงไม่กี่ราย เนื่องจากความน่าจะเป็นของการเกิดภัยน้อยมาก

4.5.3.5 การหลบเลี่ยงภัย (Evasion) การหลบเลี่ยงไม่ใช้วิธีการที่ดีในการบริหารการเสี่ยงภัยแต่เป็นวิธีการอันหนึ่ง ซึ่งหมายถึงการคาดการณ์ที่จะหลบเลี่ยงไม่ยอมรับผิด หรือชดใช้ค่าเสียหาย ในเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น วิธีการหลบเลี่ยงความล้มเหลวอาจทำได้หลายวิธี เช่น การเจรจาต่อรองเพื่อชดใช้ค่าเสียหายเพียงบางส่วน ไม่เต็มจำนวนหรือการล้มละลายประเภทล้มแล้วรวย

4.5.3.6 การลดการเสี่ยงภัย (Reduction) การลดการเสี่ยงภัยอาจกระทำได้ 2 ทางคือ

(1) การป้องกัน (Prevention) หมายถึง การดำเนินการใดๆ เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหาย หรือเกิดการเสี่ยงภัยขึ้น เป็นการกระทำเกินเหตุการณ์ เช่น การเปลี่ยนหลังคาบ้าน เป็นกระเบื้องแทนไม้ การซ่อมเบรกและเปลี่ยนยางรถใหม่ก่อนเดินทาง เป็นต้น

(2) การปกป้อง (Protection) หมายถึง การกระทำต่างๆ ภายหลังจากที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นแล้ว เพื่อลดความเสี่ยงให้น้อยลง เช่น การดับเพลิงเมื่อเกิดไฟไหม้ และนำสินค้าที่เปียกนำไปผึ่งแดด เป็นต้น

4.5.3.7 การรวมกลุ่ม (Combination) การรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อประโยชน์ในการลดความเสี่ยงระหว่างสมาชิกในกลุ่มในรูปแบบต่างๆ เป็นการลดการเสี่ยงภัยให้น้อยลง เช่น การประกันภัยร่วม การค้าประกันร่วม หรือวิธีการของบริษัทจำกัด ซึ่งผู้ถือหุ้นแต่ละคนจำกัดความรับผิดชอบไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ตั้งไว้ เป็นต้น

4.5.3.8 การสร้างความเป็นกลาง (Neutralization หรือ Hedging) เป็นวิธีการหนึ่งที่แพร่หลายในวงการธุรกิจ เพื่อลดความเสี่ยงในอนาคต วิธีการนี้ได้แก่ การซื้อขายล่วงหน้า

4.6 กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยงภัย

กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยงภัย อาจแบ่งได้เป็น 3 ด้านใหญ่ๆ คือ

4.6.1 ยุทธศาสตร์ด้านการผลิต

มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อคุ้มครองปริมาณผลผลิต (Yield Risk) ให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยวิธีการเกษตรแบบผสมผสาน (Farm Type Diversification) ซึ่งเป็นการพืชหลายๆ ชนิดร่วมกันและหมุนเวียนกันไป เพื่อป้องกันไม่ให้ดินเสียหายและมีศัตรูพืชได้ง่าย การกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับพืชแต่ละชนิด (Zoning) การคัดพันธุ์พืชที่เหมาะสม การจัดการเพาะปลูกสมัยใหม่ โดยมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเสริม เป็นต้น

4.6.2 ยุทธศาสตร์ด้านการตลาด

มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อคุ้มครองราคาพืชผลมิให้ตกต่ำเกินไปและมีให้เสถียรภาพ โดยการจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้า (Future or Forward Market) ความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันผวน ในราคาพืชผล ทำให้ราคาพืชผลมีเสถียรภาพ (Price Stabilization) การจัดตั้งตลาดกลางซื้อขายพืชผล เพื่อป้องกันการผูกขาดในตลาดท้องถิ่นทำให้เกิดราคาอ้างอิงที่เป็นธรรมสำหรับพืชผล การรับจํานำพืชผลเพื่อมิให้อุปทานของพืชผลมากกว่าอุปสงค์ ซึ่งจะป้องกันมิให้ราคาพืชผลตกต่ำจนเกินไป การกำหนดราคาค้นต่ำของพืชผลเพื่อป้องกันมิให้ราคาพืชผลตกต่ำจนเกินไป เป็นต้น

4.6.3 ยุทธศาสตร์ด้านการเงิน

มีวัตถุประสงค์หลัก คุ้มครองการลงทุนของเกษตรกร โดยการประกันภัยพืชผล เพื่อให้ เกษตรกรได้ชดเชยการลงทุนเมื่อประสบภัยพิบัติ

เมื่อเกิดภัยพิบัติ ไม่ว่าจะด้านการผลิต ด้านการตลาด หรือด้านการเงิน จะเห็นได้ว่า หากเกษตรกรมีการจัดการความเสี่ยงที่ดี โดยมีประกันภัยพืชผล ความเสียหายจะได้รับการชดเชย ในระดับหนึ่ง เป็นการป้องกันมิให้เกิดภาวะหนี้สินเพิ่มขึ้น จนมีอาหารรายได้ใหม่มาชดเชยหนี้สิน ได้

4.7 แนวคิดของการประกันภัยพืชผลเกษตร

การจัดให้มีการประกันภัยพืชผลการเกษตรขึ้นนั้น แนวคิดที่จะช่วยเหลือเกษตรกรที่ต้อง ประสบภัยทางธรรมชาติอยู่ทุกๆ ปี ทำให้เกษตรกรต้องประสบกับปัญหาทางด้านผลผลิตรายได้ อัน ส่งผลให้เกิดการขาดขาดทุน ผลผลิตที่มีปริมาณที่น้อยและไม่มีคุณภาพ ในประเทศต่างๆ ได้มีการ จัดให้มีการประกันภัยพืชผลเกษตรขึ้น โดยมีรูปแบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการ ในการดำเนินงาน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของประเทศนั้นๆ ประเทศไทยก็ได้มีความคิดในการที่จะให้มีการ ประกันภัยพืชผลเกษตรขึ้นเหมือนต่างประเทศ โดยอาศัยแนวคิด หลักเกณฑ์ และวิธีการจาก ประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการจัดให้มีการประกันภัยพืชผลเกษตร มาศึกษาหาแนวทางที่ เหมาะสมในการจัดให้มีการนำระบบประกันภัยมาใช้

4.7.1 แนวคิดของการประกันภัยพืชผลเกษตรในต่างประเทศ

การประกันพืชผลทางการเกษตรได้มีการแพร่หลายในประเทศแถบยุโรป ตะวันตก เช่น เยอรมัน อังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศแถบอเมริกาเหนือ ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 ใน ระยะเวลาแรกมีการประกันประเภทเดียว คือ การประกันเฉพาะภัยชนิดใดชนิดหนึ่ง (Specific-risk) เช่น รับประกันภัยจากลูกเห็บ พายุ หรือน้ำท่วม เป็นต้น การประกันภัยประเภทนี้มักจะประสบปัญหา เกี่ยวกับการประเมินค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากการยากที่จะบอกได้ชัดเจนว่าความเสียหายที่ เกิดขึ้นนั้นเกิดจากภัยใดจำนวนเท่าไร ดังนั้นในเวลาต่อมาบ้างประเทศจึงได้ปรับปรุงวิธีรับประกัน เสียใหม่ เป็นการรับประกันภัยรวมหลายชนิด(Combined-risk) โดยให้สัญญารับประกันที่ทำขึ้นแต่ ละครั้งคุ้มครองความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหลายๆ ภัย วิธีนี้ทำความสะดวกให้ผู้เอาประกัน เพราะไม่ ต้องซื้อกรมธรรม์หลายประเภท อย่างเช่นการประกันภัยชนิดใดชนิดหนึ่ง และยังคงสะดวกต่อผู้ รับประกันในการประเมินค่าความเสียหายเพื่อจ่ายค่าสินไหมทดแทน เพราะไม่ต้องจำแนกว่าจะต้อง ชดเชยสินไหมทดแทนสำหรับภัยไหนเป็นจำนวนเท่าไร แต่ในการดำเนินงานรับประกันซึ่งส่วน ใหญ่เป็นบริษัทเอกชนและสมาคมนั้นยังคงประสบปัญหาการประเมินค่าสินไหมทดแทนบ่อยๆ เพราะบริษัทและสมาคมไม่สามารถจะรับประกันภัย ได้หลายชนิดคงรับประกันภัยได้เพียง 2-3 ชนิด เท่านั้น ต่อมารัฐบาลของหลายประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประกันพืชผลเพิ่ม มากขึ้น เพราะได้เล็งเห็นแล้วว่าเป็นมาตรการที่ช่วยให้เกษตรกร มีเสถียรภาพในรายได้ได้อย่างแท้จริง และเพื่อขจัดปัญหาความสับสนในการประเมินค่าสินไหมทดแทน จึงเห็นว่าควรให้มีการประกันภัย ประเภททุกชนิด (All-risk) ที่เป็นภัยธรรมชาติ แต่เนื่องจากการรับประกันประเภทนี้มีการเสี่ยงภัย

สูงมาก ซึ่งจะมีผลให้อัตราเบี้ยประกันอยู่ในระดับสูง อีกทั้งจำเป็นต้องมีสถิติด้านการเกษตรที่ถูกต้องจำนวนมากและจะต้องมีเงินทุนจำนวนมาก นอกจากนี้ยังเป็นอุปสรรคในการส่งเสริมความสนใจในการซื้อกรมธรรม์ประกันภัยของเกษตรกรอีกด้วย จึงเป็นการยากที่จะประกอบการได้ โดยบริษัทเอกชนจะนั้นเมื่อรัฐบาลของประเทศใดก็ตามที่มีความประสงค์จะใช้วิธีการรับประกันประเภทนี้เป็นมาตรการในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรของตนแล้วรัฐบาลก็จำเป็นต้องดำเนินงานเสียเองโดยจัดสรรงบประมาณเพื่อให้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงานหรือช่วยจ่ายเบี้ยประกันบางส่วนเพื่อลดอัตราดอกเบี้ยประกันให้ถูกลงจนกระทั่งอยู่ในระดับที่เกษตรกรสามารถชำระได้โดยไม่เดือดร้อน

ในปี พ.ศ. 2482 รัฐบาลของประเทศอเมริกาและญี่ปุ่นได้เริ่มดำเนินงานรับประกันประเภทภัยทุกชนิด (All-risk) โดยรัฐบาลของอเมริกาได้ตั้งหน่วยงานขึ้นในกระทรวงเกษตรทำหน้าที่รับผิดชอบการประกันพืชผลโดยตรงและเรียกหน่วยงานนี้ว่า Federal Crop Insurance Corporation (FCIC) มีทุนดำเนินงานเริ่มต้นจำนวน 100,000,000 ดอลลาร์ ดำเนินงานตามกฎหมายการประกันในปี พ.ศ. 2481 (Federal Crop Insurance Act in 1938) ในขั้นแรกได้เลือกรับประกันข้าวสาลี แต่เพียงพืชเดียวก่อน ทั้งนี้เนื่องจากว่าสาลีเป็นพืชที่สำคัญทางเศรษฐกิจมากที่สุดโดยเกษตรกรปลูกกันเกือบทุกทั่วทั้งประเทศ และมีจำนวนผู้ปลูกมากกว่าพืชอื่นๆ การเป็นพืชที่เพาะปลูกกระจัดกระจายทั่วทั้งประเทศและมีจำนวนมากจะทำให้ข้อมูลสถิติต่างๆ ที่เก็บรวบรวมได้ เช่น ความเสียหายจากภัยต่างๆ ผลการเก็บเกี่ยว เป็นต้น เป็นข้อมูลที่ติดตามหลักที่ว่าด้วยเลขจำนวนมาก (law of large number) ข้อมูลจากข้าวสาลีจะช่วยให้สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านต่างๆ เพื่อเตรียมการรับประกันไปยังพืชชนิดอื่นๆ ต่อไปนอกจากนี้การเลือกรับประกันข้าวสาลีเป็นพืชแรกจะช่วยให้การเผยแพร่ การประกันพืชไปยังเกษตรกรได้รวดเร็วอีกด้วย ในปีพ.ศ.2485 ได้เพิ่มรับประกันฝ้าย และหลังจากนั้นก็ได้ขยายไปรับประกันพืชชนิดอื่นๆ ขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งทั้งนี้เป็นการประกันแบบสมัครใจของเกษตรกรเอง

4.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) งานวิจัยภายในประเทศ

พิระพงศ์ คำชื่น (2547) ได้ทำการศึกษา การประกันภัยพืชผล: ศึกษากรณีข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ หาแนวทางการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัยธรรมชาติจนพืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย ซึ่งการประกันภัยพืชผลเป็นแนวทางหนึ่งในการบรรเทาความเสียหายให้แก่เกษตรกร การประกันภัยพืชผลมีขึ้นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2521 เป็นการรับประกันฝ้ายในโครงการส่งเสริมการเกษตร ไทย-เยอรมัน อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แต่เมื่อดำเนินการถึง ปี พ.ศ. 2524 โครงการก็มีอันต้องยุติลง ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 ได้มีการรับประกันภัยพืชผล ในพื้นที่ 8 อำเภอ 6 จังหวัด ซึ่งอยู่ในเขตภาคเหนือและภาคกลาง โดย

รับประกันฝ้าย ข้าวโพด และถั่วเหลือง แต่กลับเลิกในปีถัดมา การประกันภัยพืชผลทั้งสองครั้ง ต้องล้มเหลวเนื่องจากผู้เข้าร่วม โครงการมีจำนวนน้อย การรับประกันอยู่ในพื้นที่จำกัด ทำให้ไม่มีการกระจายความเสี่ยงตามหลักการของการประกันภัย แม้รัฐบาลในขณะนั้นจะมีงบประมาณสนับสนุน แต่บริษัทประกันภัยก็ไม่สามารถรับประกันภัยได้ เพราะมีความเสี่ยงสูงและไม่มีโอกาสได้กำไร โดยการศึกษาพบว่า หลายประเทศมีการรับประกันภัยพืชผล โดยส่วนใหญ่จะมีกฎหมายประกันภัยพืชผลโดยเฉพาะ และจัดตั้งองค์กรขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับประกันภัยพืชผล หรือกำกับดูแลการรับประกันภัยพืชผลในประเทศของตน ตลอดจนมีหน้าที่จ่ายเบี้ยประกันแทนเกษตรกรทั้งหมดหรือบางส่วนตามความเหมาะสมและจำเป็นของแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทยการรับประกันภัยพืชผลต้องปฏิบัติตามกฎหมายประกันภัยที่มีอยู่ คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ซึ่งการรับประกันภัยพืชผลจะอาศัยหลักของการรับประกันภัยทั่วไป ซึ่งเป็นสาเหตุให้บริษัทประกันภัยไม่รับประกันภัยพืชผล เนื่องจากมีอัตราเสี่ยงสูง และเกษตรกรก็ไม่สนใจที่จะทำประกันภัยพืชผลเพราะต้องเสียเบี้ยประกัน และอีกประการหนึ่งคือ รัฐบาลมักช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับความเสี่ยงอยู่เสมอ เกษตรกรจึงไม่เห็นความจำเป็นของการรับประกันภัยพืชผล สำหรับข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ ควรต้องมีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้นใช้บังคับ และจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ในรูปแบบของบริษัทเพื่อทำหน้าที่กำหนดมาตรการ กำกับดูแลบริษัทประกันภัยพืชผล ในขั้นแรกการรับประกันภัยพืชผลควรเป็นการประกันภัยภาคบังคับ โดยบริษัทเป็นผู้จ่ายค่าเบี้ยประกันแทนเกษตรกรผู้เอาประกัน และรับประกันภัยต่อจากบริษัทประกันภัย โดยในระยะเริ่มแรกควรกำหนดให้มีการรับประกันภัยข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย เพื่อให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีฐานะมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2551) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการรับประกันภัยพืชผลของเกษตรกร มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการรับประกันภัยพืชผลของเกษตรกร เพื่อทราบถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกษตรกรต้องการทำประกันภัยและเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายส่งเสริมการประกันภัยให้กับภาครัฐ องค์กรเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานประกันภัย มีข้อมูลทางวิชาการที่เป็นประโยชน์สนับสนุน โดยสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในภาคเหนือ 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง นครสวรรค์ พิจิตร และเพชรบูรณ์ จำนวน 142 ราย ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนมีการจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติจากภาครัฐ เกษตรกรไม่มีความต้องการทำประกันภัย ดังนั้นจึงได้กำหนดสมมุติฐานกรณีรัฐบาลไม่ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติพบว่า เกษตรกรยอมรับการทำประกันภัย จำนวน 127 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.44 ทั้งนี้เพราะเกษตรกรมีความเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 95.17 และพื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายเฉลี่ยร้อยละ 70 ของพื้นที่ปลูกทั้งหมด เกษตรกรสนใจจะทำประกันภัย ถ้าค่าเบี้ยประกันภัยไม่เกิน

ร้อยละ 5 ของมูลค่าสินไหมชดเชย มีเกษตรกรที่ไม่ยอมรับการประกันภัย 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.59 เนื่องมาจากรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค เกษตรกรให้ความสนใจการประกันภัยในรูปแบบที่ 2 ได้แก่ การประกันต้นทุนการผลิตที่รัฐบาลช่วยจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยให้บางส่วน ร้อยละ 69.72 จำนวน 99 ราย และสนใจรูปแบบดัชนีสภาพภูมิอากาศ ร้อยละ 26.06 จำนวน 37 ราย ทั้งนี้เนื่องจากว่าเกษตรกรมีความต้องการให้ภาครัฐช่วยจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยให้บางส่วน รวมทั้งต้องการให้ภาครัฐประจักษ์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงกับเกษตรกร ผลการวิเคราะห์โดยใช้ Logi Model พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกันภัยของเกษตรกร ได้แก่ อายุ ความไม่พอใจ ความไม่สนใจ มีค่าเท่ากับ -0.771 หมายความว่าตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้มีอิทธิพลต่อการประกันภัยของเกษตรกร ถ้าอายุมากขึ้น 1 ปี จะมีผลต่อการยอมรับการประกันภัย ลดลง 0.072 ความไม่พอใจและความไม่สนใจก็เช่นกัน ถ้าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย มีผลให้การยอมรับการประกันภัย เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงข้ามคือ ลดลง เท่ากับ 0.361 และ 0.879

ดังนั้นภาครัฐควรปรับเปลี่ยนวิธีการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติจากการจ่ายเงินช่วยเหลือให้เข้าสู่ระบบประกัน โดยให้ผู้รับประโยชน์ทุกฝ่ายได้มีส่วนในการจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย ควรส่งเสริมเกษตรกรที่มีอายุอยู่ในวัยทำงาน เพราะจะยอมรับการประกันภัยมากกว่า คนชราและเด็ก ควรปรับปรุงเงื่อนไขการประกันภัยเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสาระสำคัญของการกำหนดพื้นที่รับประกันภัย การขยายความคุ้มครองจาก 1 รอบการผลิตเป็นรอบ 1 ปีการผลิต และการขยายความคุ้มครองเพิ่มจากภัยแล้ง และควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องการประกันภัยให้เกษตรกร ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ความพอใจ และความสนใจ ให้เกิดการประกันภัยเพิ่มขึ้น

ภคพล สายหยุด (2551) ได้ทำการประเมินผลกระทบจากนโยบายแทรกแซงราคาลำไยของไทย โดยได้ทำการวิเคราะห์การดำเนินงานตามนโยบายแทรกแซงราคาลำไยจากการสูญเสียงบประมาณของรัฐ ภาระการเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกร จากนั้นจะวัดการเปลี่ยนแปลงสวัสดิการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการแทรกแซงราคาลำไย สำหรับขั้นตอนสุดท้ายจะวิเคราะห์กระบวนการกำหนดนโยบายแทรกแซงราคาในแง่มุมเศรษฐศาสตร์การเมืองเพื่อหาสาเหตุปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานตามนโยบายแทรกแซงราคาลำไยปี 2545-2547 รัฐต้องสูญเสียงบประมาณสูงถึงร้อยละ 90.98 ของวงเงินที่ลงทุนเพื่อทำให้เกษตรกรมีอัตรารายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 23.08 ผลการวัดการเปลี่ยนแปลงสวัสดิการปรากฏว่า การแทรกแซงราคาลำไยของรัฐส่งผลให้สวัสดิการของเกษตรกรลดลง 801.06 ล้านบาท และผู้ส่งออกลำไยสดได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้น 326.73 ล้านบาท เมื่อวิเคราะห์แง่มุมเศรษฐศาสตร์การเมืองพบว่า ในความเป็นจริงการเพิ่มขึ้นของอัตรารายได้ของเกษตรกรต่ำกว่านี้ เนื่องจากรายได้จะถูกดูดซับจากกลุ่มทุจริต ส่วนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการกำหนดนโยบายประกอบไปด้วย ระบบทุนนิยมโลก โครงสร้างส่วนบนของ

ระบบเศรษฐกิจ อุปทานของนโยบาย และอุปสงค์ของนโยบาย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นเหตุให้การกำหนดนโยบายเกิดการทุจริต

ดังนั้นในทัศนะของเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก รัฐควรใช้นโยบายปล่อยตลาดเสรี อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองจะเห็นได้ว่าถ้าเป็นพืชการเมือง ดังนั้นรัฐจึงควรเตรียมการช่วยเหลือเกษตรกร โดยการจ่ายเงินชดเชยส่วนต่างราคาให้เกษตรกรโดยตรง เนื่องจากเม็ดเงินจะถึงมือเกษตรกรมากกว่า และสามารถลดขั้นตอนกระบวนการที่ยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดการทุจริตได้

อรศรัณย์ มนูอมร (2552) ศึกษาเรื่องการประกันภัยพืชผล (Crop Insurance): รูปแบบและประสบการณ์จากต่างประเทศ จากการศึกษาพบว่ารูปแบบการประกันภัยพืชผลแบ่งออกเป็น 1) การประกันภัยพืชผลที่ตั้งอยู่บนการชดเชย (จ่ายสินไหมชดเชยความเสียหายจริงที่หน่วยที่เอาประกัน) รูปแบบกรรมกรรม แบบกำหนดชนิดภัย (Named Peril) ฐานของการชดเชย ขึ้นอยู่กับเปอร์เซ็นต์ของความเสียหาย มีการใช้แบบแพร่หลาย แบบรวมหลายภัย (Multi-Peril or MPCl) ฐานของการชดเชย ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่สูญเสีย มีการใช้แบบแพร่หลาย 2) การประกันภัยพืชผลที่ใช้ดัชนี (จ่ายสินไหมโดยวัดค่าดัชนี) รูปแบบกรรมกรรม แบบดัชนีผลผลิตของเขตพื้นที่ (Area-Yield Index) ฐานของการชดเชย ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่สูญเสียในเขตพื้นที่ ใช้ในสหรัฐ อินเดีย และบราซิล แบบดัชนีสภาพอากาศ (Crop Weather Index Insurance) ฐานของการชดเชย ขึ้นอยู่กับ ขั้นตอนการจ่ายเงิน (payout scale) ของดัชนีสภาพอากาศ ใช้ใน อินเดีย เม็กซิโก มาลาวี แคนาดา สหรัฐ ฯลฯ แบบดัชนีการเจริญเติบโตของพืช (Normalized Difference Vegetation Index (NDVI) Insurance) ฐานของการชดเชย ขึ้นอยู่กับขั้นตอนการจ่ายเงินของดัชนีการเจริญเติบโตของพืช (NDVI) ใช้ใน เม็กซิโก สเปน และแคนาดา 3) การประกันรายได้จากพืชผล (จ่ายสินไหมโดยวัดปริมาณผลผลิตและราคาผลผลิต) รูปแบบกรรมกรรม การประกันรายได้จากพืชผล Crop Revenue Insurance (CRI) ผลประโยชน์ที่ได้รับการประกันคือ รายได้จากพืชผล ไม่ใช่ตัวการผลิตเอง การประกันภัยรายได้คือส่วนผสมของ กรรมกรรมแบบหลายภัย(MPCI) กับการประกันราคา มีรูปแบบผลิตภัณฑ์สี่แบบ คือ 1.Crop Revenue Coverage (MPCI + forward contract) 2.Revenue Assurance (MPCI + base price option – put -) 3.Income Protection (Area Yield Index +base price option – put -) และ 4.Group Risk Income Protection (Area Yield Index +forward contract) รายได้ที่รับการประกัน (USD/ha) ถูกกำหนดไว้เป็นเปอร์เซ็นต์ (โดยปกติอยู่ที่ 60%-75%) ของระดับผลผลิตเฉลี่ยย้อนหลังของเกษตรกร คูณด้วยราคาล่วงหน้าของผลผลิตสำหรับเดือนที่จะเก็บเกี่ยว ค่าสินไหมทดแทน ขึ้นอยู่กับกรณีที่ผลผลิตตกต่ำ ราคาคงต่ำ หรือทั้งสองอย่าง อัตราค่าสินไหม ส่วนประกันผลผลิตคำนวณโดยคิดถึงความผันแปรของระดับผลผลิตเฉลี่ยรายปีย้อนหลังของเกษตรกร ส่วนประกันราคาคำนวณโดยใช้ราคาตลาด ประสบการณ์นำไปใช้ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และถั่วเหลือง ในบางรัฐของสหรัฐอเมริกา

ศิริจรรยา ออกรัมย์ (2553) ศึกษาพฤติกรรมการซื้อประกันภัยจากภัยแล้งของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยจากภัยแล้งและศึกษาค่าความเต็มใจจะจ่ายเบี้ยประกันภัยของเกษตรกร โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีพื้นที่เพาะปลูกในรัศมี 25 กิโลเมตร ของโครงการประกันภัยพืชผล โดยใช้ดัชนีภูมิอากาศประเภทภัยแล้งในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 232 ราย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยจากภัยแล้ง โดยใช้แบบจำลองโพรบิท พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยจากภัยแล้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สัดส่วนพื้นที่เสียหายต่อพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดที่เพิ่มขึ้นจะทำให้โอกาสในการตัดสินใจซื้อประกันภัยจากภัยแล้งเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.49 การเป็นหัวหน้าครัวเรือนเพศชาย จะทำให้มีโอกาสในการตัดสินใจซื้อประกันภัยจากภัยแล้งเพิ่มขึ้น ร้อยละ 16.83 และ การได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลจะทำให้โอกาสในการตัดสินใจซื้อประกันภัยจากภัยแล้งลดลง ร้อยละ 16.24 ในขณะที่ปัจจัยขนาดฟาร์ม สัดส่วนรายได้จากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อพื้นที่เพาะปลูก ประสิทธิภาพในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโอกาสในการเกิดภัยแล้งในช่วงออกดอกออกผล เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่ำ โดยการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเหล่านี้ทำให้โอกาสของความน่าจะเป็นในการตัดสินใจซื้อประกันภัยจากภัยแล้งเปลี่ยนแปลงไม่ถึงร้อยละ 1.00 สำหรับผลการศึกษาค่าความเต็มใจจะจ่ายเบี้ยประกันภัยด้วยวิธีสมมติสถานการณ์ให้ประมาณค่า (Contingent Valuation Method-CVM) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการวงเงินชดเชยอยู่ในช่วง 901-1,000 บาทต่อไร่ 1,101 – 1,200 บาทต่อไร่ 1,401 – 1,500 บาทต่อไร่ และ 1,901 – 2,000 บาทต่อไร่ โดยเต็มใจที่จะจ่ายเบี้ยประกันภัยเฉลี่ย 89.57 บาทต่อไร่ 85.51 บาทต่อไร่ 106.81 บาทต่อไร่ และ 98.71 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

ศิริรัตน์ ขวัญกิจวัฒน์ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานการประกันภัยธรรมชาติ สำหรับการผลิตข้าวในพื้นที่ภาคเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาอัตราเบี้ยประกันภัยวงเงินคุ้มครองที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายและความสามารถในการจ่ายค่าเบี้ยประกันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในภาคเหนือ ศึกษารูปแบบเกณฑ์และองค์กรที่รับผิดชอบในการประเมินความเสียหาย ศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในภาคเหนือที่มีต่อระบบการประกันภัยธรรมชาติสำหรับการผลิตข้าว และศึกษาระบบการบริหารจัดการการรับประกันภัยธรรมชาติสำหรับการผลิตข้าวที่มีประสิทธิภาพ ทำการศึกษาในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ พะเยา เชียงราย กำแพงเพชร และนครสวรรค์ โดยคำนวณเบี้ยประกันจากโอกาสการเกิดภัยของพื้นที่ศึกษา และอัตราชดเชยเบื้องต้นจากต้นทุนการผลิต ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดสัมมนาเพื่อกำหนดรูปแบบวิธีการหลักเกณฑ์การประเมินความเสียหาย ดำเนินการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำผลการศึกษาเบื้องต้น จัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อนำมาปรับปรุงรูปแบบการประกันภัยให้เหมาะสม จากผลการศึกษาพบว่า อัตราเบี้ยประกันแบ่ง

ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ จังหวัดที่มีโอกาสเกิดภัยสูง 315 บาท/ไร่ และจังหวัดที่มีโอกาสเกิดภัยต่ำ 174 บาท/ไร่ วงเงินคุ้มครองในหลักการให้มีการคุ้มครองระดับต้นทุนการผลิตซึ่งเท่ากับ 3,200 บาท/ไร่ (ไม่รวมค่าเก็บเกี่ยว) แต่เพื่อป้องกันการละทิ้งการดูแลไร่นาของเกษตรกรหรือหวังเงินชดเชยที่มีมูลค่าสูงเกินไปจึงให้มีการคุ้มครองสูงสุดที่ร้อยละ 80 ของต้นทุนการผลิตคือ 2,560 บาท/ไร่โดยจะจ่ายเงินชดเชยแก่เกษตรกรตามช่วงระยะเวลาการเจริญเติบโตของข้าวที่ได้รับความเสียหาย 3 ช่วง ได้แก่ระยะกล้า ระยะแตกกอและระยะออกดอก – ก่อนเก็บเกี่ยวโดยจ่ายชดเชยเป็นเงิน 2,048 2,458 และ 2,560 บาท/ไร่ ตามลำดับ เกษตรกรร้อยละ 90.49 เห็นด้วยกับเกณฑ์ประเมินความเสียหายกรณีการประเมินความเสียหายเป็นรายแปลงผลิตในกรณีที่เกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติอย่างสิ้นเชิง และในกรณีที่มีความเสียหายบางส่วนจนได้รับผลกระทบทำให้ผลผลิตต่ำกว่าปกติให้ใช้จำนวนผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้มาคิดคำนวณความเสียหาย และเกษตรกรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 57.86 สนใจระบบประกันภัยพืชผลทางการเกษตรโดยให้เหตุผลว่าเพื่อจะได้รับการชดเชยที่คุ้มค่าการลงทุนและเกิดความมั่นใจในอาชีพทำนา ส่วนของเกษตรกรที่ไม่สนใจเข้าร่วมโครงการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรให้เหตุผลว่าเพราะต้องการความช่วยเหลือแบบเดิมและไม่ต้องการจ่ายค่าเบี้ยประกัน

ปริณดา มั่งค้าย (2554) ทำการศึกษาการคำนวณต้นทุนความเสียหายจากธุรกิจการปลูกสร้างสวนป่าไม้กฤษณา เพื่อกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัย: กรณีศึกษา บริษัท ทัทวี๊ด พอร์เรสตรี้ จำกัด ผลการศึกษาสรุปว่า บริษัท ทัทวี๊ด พอร์เรสตรี้ จำกัด มีพื้นที่ปลูกไม้กฤษณา 976.7 ไร่ จำนวน 382,301 ต้น หรือมีความหนาแน่นของหมู่ไม้เท่ากับ 391 ต้นต่อไร่ มีต้นทุนความเสียหายของไม้กฤษณาหนึ่งต้น เท่ากับ 2.55 บาท ต่อจำนวนทุนประกัน 1,000 บาท และเมื่อนำค่าต้นทุนความเสียหายดังกล่าวมาคำนวณรวมกับค่าใช้จ่ายของบริษัทประกันภัย จะได้ค่าอัตราดอกเบี้ยประกันภัยรวมของไม้กฤษณา เท่ากับ 3.73 4.60 7.26 3.82 และ 14.48 บาท ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.78 ต่อหนึ่งหน่วยเสี่ยงภัย หรือไม้กฤษณาจำนวนหนึ่งต้น

นฤมล ฉิมรักษ์ (2556) ศึกษา ความเต็มใจจ่ายในการทำประกันภัยแล้งของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยข้าวนาปี โดยใช้ดัชนีภูมิอากาศประเภทภัยแล้ง และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยแล้งข้าวนาปี ในการศึกษาใช้ข้อมูลภาคตัดขวางที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีที่มีพื้นที่อยู่ในโครงการประกันภัยพืชผล โดยใช้ดัชนีภูมิอากาศประเภทภัยแล้ง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 314 ราย ในปีการเพาะปลูก 2554/2555 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยแล้งข้าวนาปีโดยใช้แบบจำลองโลจิต พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยแล้งเมื่อพิจารณาจากค่า marginal effect ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการประกันภัย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการประกันภัย ในขณะที่สัดส่วนพื้นที่ที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการน้อยมาก ด้านผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพล

ต่อค่าความเต็มใจจะจ่ายค่าเบี่ยประกันภัยแล้งข้าวนาปี โดยใช้แบบจำลองสมการถดถอย พบว่า ประสิทธิภาพในการประกันภัย รายได้จากการเพาะปลูกข้าวนาปี และหัวหน้าครัวเรือนเพศชาย มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี่ยประกันภัย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.01 ส่วนปัจจัยการเพาะปลูกพืชมากกว่า 1 ชนิด ประสิทธิภาพในการเพาะปลูกข้าวนาปี พื้นที่เพาะปลูกในเขตชลประทาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี่ยประกัน ภัยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.01 สัดส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรต่อรายได้ทั้งหมดและ ขนาดพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี่ยประกันภัย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 และ 0.1 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยอื่นๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจ ในโครงการ สัดส่วนความเป็นเจ้าของบนที่ดิน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจาก การประมาณการสมการความเต็มใจจ่าย โดยกำหนดให้ตัวแปรอิสระคงที่ที่ค่าเฉลี่ย เกษตรกรมีค่า ความเต็มใจจ่ายเฉลี่ยสำหรับรูปแบบการประกันภัยที่คุ้มครองเพียงภัยแล้ง ด้วยดัชนีภูมิอากาศ ประเภทภัยแล้งเท่ากับ 85.40 บาทต่อไป ซึ่งน้อยกว่ารูปแบบการประกันคุ้มครองภัยแล้ง น้ำท่วม ลมพายุ อากาศหนาว โรคระบาดและแมลงศัตรูพืช เกษตรกรมีความเต็มใจจ่ายเท่ากับ 111.96 บาท

2) งานวิจัยต่างประเทศ

Vandever (2001) การศึกษาครั้งนี้ได้ตรวจสอบความจำเป็นในการประกันภัยพืชผล สำหรับการผลิตลึ้นจีในภาคเหนือของประเทศเวียดนาม และวิธีการที่เกษตรกรจะมีส่วนร่วมใน โปรแกรมการประกันภัยดังกล่าว โดยสมมุติให้โปรแกรมการประกันภัยได้รับการพัฒนาให้ คุ้มครองความเสี่ยงทั้งหมดบนพื้นฐานของพื้นที่ให้ผลผลิต ซึ่งความคุ้มครองนี้ถูกเสนอให้กับ เกษตรกรพิจารณา ทั้งดอกเบี้ยของพวกเขาใน โปรแกรมการประกันภัย วิธีการประกันภัย และ คุณสมบัติของเกษตรกรที่จะซื้อประกัน อีกทั้งได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับการปฏิบัติในการผลิต ราคา และคาดการณ์ผลผลิต รวมถึงสถานะการเงินและลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร ตั้งแต่ก่อนที่จะ พิจารณาดันทุนใน โปรแกรมอื่นๆ และข้อจำกัดด้านงบประมาณของรัฐบาล ซึ่งมีไม่การสร้าง โปรแกรมการประกันภัยพืชผลที่ชัดเจนในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วม ของเกษตรกรมีนัยสำคัญ โดยที่การประกันภัยพืชผลไม่จำเป็นต้องบรรลุเป้าหมายเชิงนโยบาย เช่น การเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรหรือประกันระดับรายได้ การประกันภัยพืชผลไม่จำเป็นต้องส่งเสริม การผลิตลึ้นจีที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีกำไรที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าเกษตร อื่น ๆ ซึ่งในการเลือกความคุ้มครองของพวกเขาพบว่า เกษตรกรชอบการรับประกันปริมาณผลผลิต ต่อไร่ในระดับสูงและราคาผลผลิตต่ำ ค่าเบี่ยประกันโดยประมาณอยู่ในระดับต่ำมากเมื่อแสดง ออกมาเป็นร้อยละของรายได้ที่คาดหวัง และเกษตรกรไม่ได้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของค่า เบี่ยประกัน การวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติพบว่า เกษตรกรที่มีรายได้สูงมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วม แต่เกษตรกรลักษณะอื่น ๆ มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย หลักฐานแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรเชื่อว่าพื้นที่ให้ผลผลิตที่คาดหวังถูกใช้ในการตั้งค่าระดับความคุ้มครองการประกันต่ำ

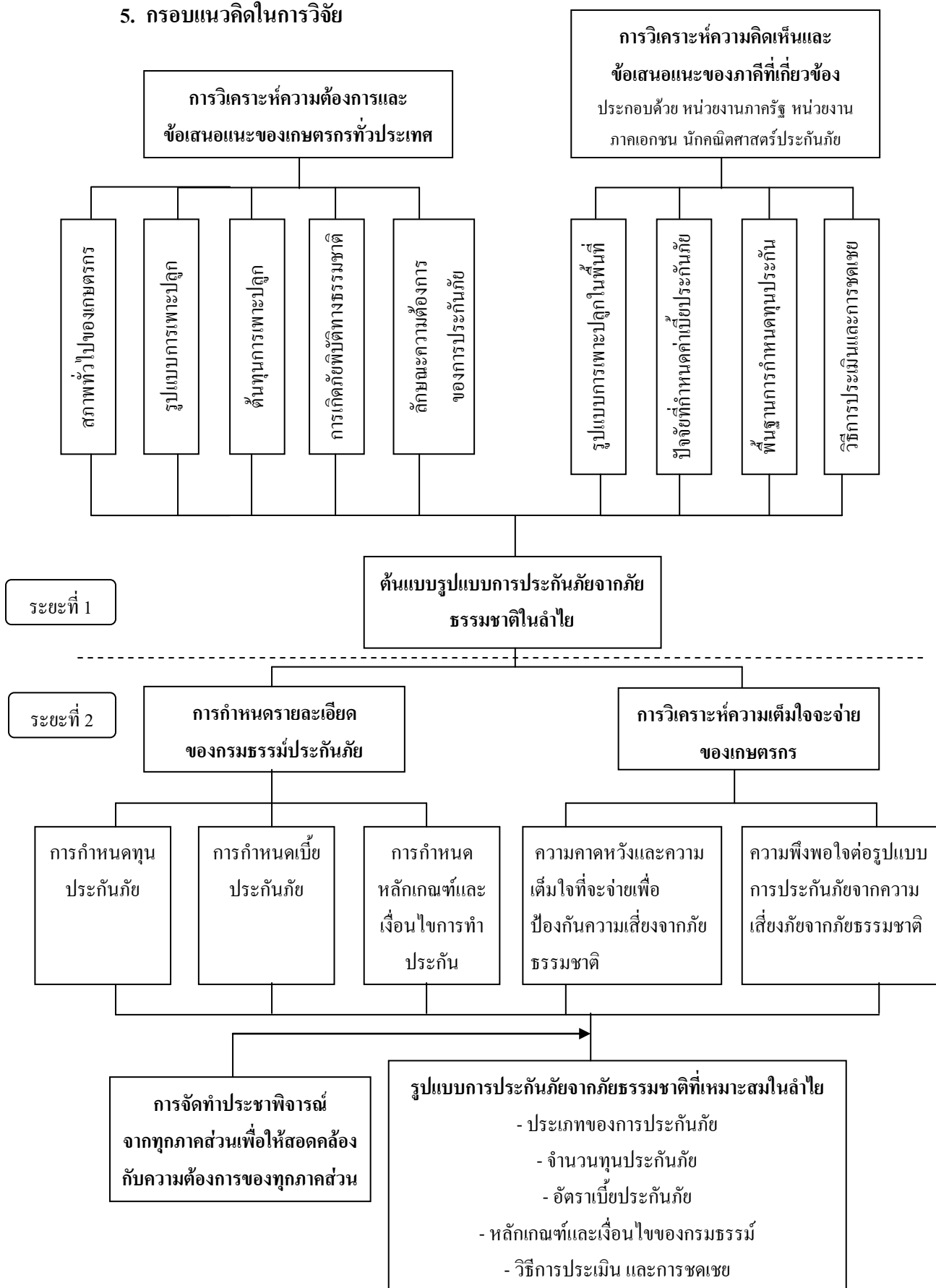
เกินไป เพราะผลผลิตลึ้นจี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามอายุของต้นและพื้นที่เพาะปลูกลึ้นจี่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

Raju and Chand (2008) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประกันภัยทางการเกษตรในอินเดีย: ปัญหาและอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเด็นสำคัญและปัญหาในการดำเนินการประกันภัยทางการเกษตรในประเทศอินเดีย โดยใช้ดัชนีความไม่แน่นอนเป็นตัวบ่งชี้ความเสี่ยงในการศึกษาในครั้งนี้ ภาคการเกษตรในประเทศอินเดียอยู่ภายใต้ความเสี่ยงที่เกิดจากความผิดปกติของปริมาณน้ำฝน ความผันผวนของอุณหภูมิ พายุไซโคลน น้ำท่วม และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น สำหรับพืชที่มีความเสี่ยงของประเทศอินเดียได้แก่ ข้าว ข้าวสาลี ถั่วลิสง เรพซิด และมันตาร์ด ผ้าย และอ้อย จากการศึกษาพบว่า แม้ว่าประเทศอินเดียจะมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน (ชลประทาน) ทางด้านการเกษตรเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของภาคการเกษตร จากผลการศึกษาพบว่ารัฐที่มีการชลประทานทั่วถึงผลผลิตและรายได้ของเกษตรกรก็จะสูง ซึ่งแตกต่างจากรัฐที่มีการชลประทานไม่ทั่วถึงทำให้เกิดความเสี่ยงสูง ทำให้มีความต้องการการประกันภัยทางการเกษตร ในส่วนของการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรของประเทศมีขอบเขตจำกัดมาก เช่น ความคุ้มครองในพื้นที่ จำนวนเกษตรกรและมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรมีขนาดเล็กมาก การจ่ายเงินค่าชดเชยค่าเสียหายขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่ได้รับ ความเสียหาย การขยายพื้นที่การประกันภัยพืชผลของประเทศจึงทำให้เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายของรัฐบาลเป็นอย่างมาก นอกเสียจากว่าในอนาคตจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการประกันภัยที่เหมาะสมที่ทำให้รัฐบาลสามารถให้การสนับสนุนทางการเงินสำหรับการประกันภัยทางการเกษตรได้ รูปแบบการประกันภัยสำหรับพื้นที่ชนบทควรออกแบบและนำเสนอให้ง่ายเพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจได้อย่างง่ายดาย ในประเทศอินเดียมีภาคเอกชนเป็นจำนวนมากที่สนใจจะลงทุนในธุรกิจประกันภัย ซึ่งเป็นโอกาสดีที่จะจัดสรรบริษัทประกันภัยที่สนใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและครอบคลุมภาคการเกษตรของประเทศ สิ่งที่สำคัญที่สุดของโครงการประกันภัยในประเทศอินเดียคือการกำกับดูแลที่ดีซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการประกันภัย

Sai, Yulian and Xiaofeng (2010) บทความนี้ได้ทำการสำรวจปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่จะตัดสินใจซื้อหรือไม่ซื้อประกันภัยทางการเกษตร เพื่อให้ผู้จัดหาและบริษัทประกันภัยทางการเกษตรของรัฐหรือบริษัทพาณิชย์ที่เป็นเจ้าของโดยเอกชนสามารถปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกรบนพื้นฐานของผลลัพธ์ในการวิจัยและลักษณะพิเศษของพื้นที่ชนบทในประเทศจีน ซึ่งเป็นชนบทที่มีประชากรเป็นจำนวนมาก และที่ดินเป็นของรัฐ ผลการศึกษาพบว่าการตัดสินใจซื้อประกันภัยทางการเกษตรของเกษตรกรจากรัฐหรือบริษัทเอกชนจะขึ้นอยู่กับต้นทุนการผลิตของเกษตรกรและต้นทุนการทำธุรกรรมเป็นหลัก ดังนั้นการเพิ่มการเข้าถึงของการประกันภัยทางการเกษตรโดยลดค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรมจึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการปรับปรุงการประกันภัยทางการเกษตร อีกทั้งยังพบหลักฐานว่าตลาดการประกันภัยทางการเกษตรมี

การทำงานที่ต่ำกว่าประสิทธิภาพ และเกษตรกรที่มีแนวโน้มจำเป็นต่อการประกันภัยทางการเกษตรมาก (ผู้ที่มีที่ดินมาก) มีแนวโน้มที่จะถูกจำกัด ดังนั้นเพื่อที่จะทำให้ตลาดประกันภัยทางการเกษตรมีประสิทธิภาพที่จะช่วยลดความเสี่ยงของเกษตรกร รัฐบาลจึงควรทำสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้ ประการแรกควรชี้แจงเงื่อนไขข้อบังคับ และกฎระเบียบต่างๆ รวมถึงสถานะของรัฐและบริษัทเอกชนให้กับเกษตรกรอย่างกระจ่าง โดยรัฐบาลควรมีบทบาทเป็นผู้ให้บริการอุดหนุน ประการที่สองควรเร่งการจัดตั้งกลไกนโยบายการให้เงินอุดหนุนค่าสินไหมทดแทน และนโยบายพิเศษ เช่น ค่าภาษีบริการและอื่นๆ เพื่อเป็นกำลังใจแก่บริษัทประกันภัยในเชิงพาณิชย์ในการดำเนินงานการประกันภัยทางการเกษตร ประการที่สามควรให้เงินอุดหนุนการประกันภัยและกองทุนสำรองความเสี่ยง เช่นเดียวกับการเกิดภัยพิบัติ

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจความคิดเห็น ซึ่งประกอบด้วย

- เกษตรกรผู้ปลูกลำไย โดยเป็นเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในภูมิภาคที่มีพื้นที่การเพาะปลูก ลำไย ซึ่งประกอบด้วย ภาคเหนือ(157,900 ครัวเรือน) ภาคกลางและภาคตะวันออก (10,608 ครัวเรือน) และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (15,793 ครัวเรือน) (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557) โดยผู้วิจัยได้ทำการ แบ่งประชากรเป้าหมายตามแต่ละภูมิภาค และทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตาราง Krejcie and Morgan (Krejcie and Morgan, 1970) ซึ่งทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในภาคเหนือ จำนวน 400 ราย ภาคกลาง และภาคตะวันออก จำนวน 375 ราย และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 377 ราย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนด วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling)

โดยผู้วิจัยกำหนดให้นักวิชาการในแต่ละหน่วยงานเป็นตัวแทนผู้ให้ข้อมูล หน่วยงานละ 2 ราย รวมทั้งสิ้น 14 ราย

2) ภาครัฐ ประกอบด้วย หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย สมาคมประกันวินาศภัย คณะกรรมการประกันความเสี่ยงของพืชผลทางการเกษตร โดยผู้วิจัยกำหนดให้ผู้บริหารเป็นตัวแทนผู้ให้ข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 6 ราย

3) ภาคเอกชน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการรับซื้อลำไย บริษัทประกันภัย ประกันวินาศภัย และธนาคารพาณิชย์ โดยผู้วิจัยกำหนดให้ผู้บริหารเป็นตัวแทนผู้ให้ข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลจากผู้ประกอบการรับซื้อลำไย จำนวน 5 ราย ข้อมูลจากบริษัทประกันภัย ประกันวินาศภัย และธนาคารพาณิชย์ จำนวนรวมกันทั้งสิ้น 30 ราย รวมทั้งสิ้น 35 ราย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการจัดเวทีประชาพิจารณ์ ซึ่งประกอบด้วย

- เกษตรกรผู้ปลูกลำไย โดยเป็นเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในภูมิภาคที่มีพื้นที่การเพาะปลูกลำไย ซึ่งประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557) โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการทำเวทีในแต่ละภาค จำนวนภาคละ 30 ราย ในการทำเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 1 2 และ 3 และกลุ่มตัวอย่างในการทำประชาพิจารณ์ครั้งที่ 4 และ 5 ซึ่งเป็นการรวมเกษตรกรทุกภาค จำนวนภาคละ 15 ราย รวมทั้งสิ้น 45 ราย

- ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนนี้ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

1) นักวิชาการด้านคณิตศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ ประกันภัย จากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 7 แห่ง ประกอบด้วยนักวิชาการจากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ภาควิชาสถิติ สาขาประกันภัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะวิทยาศาสตร์ สถิติธุรกิจ ประกันภัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาสถิติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ สาขาคณิตประยุกต์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ สาขาวิชาการประกันภัย และการจัดการความเสี่ยง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง คณะบริหารธุรกิจความเสี่ยง และอุตสาหกรรมบริการ เอกการประกันวินาศภัย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ และสาขาวิชาเอกวิทยาการประกันภัยและการบริหารความเสี่ยง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) โดยผู้วิจัยกำหนดให้นักวิชาการในแต่ละหน่วยงานเป็นตัวแทนผู้ให้ข้อมูล หน่วยงานละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 7 ราย

2) ภาครัฐ ประกอบด้วย หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย สมาคมประกันวินาศภัย คณะกรรมการประกันความเสี่ยงของพืชผลทางการเกษตร โดยผู้วิจัยกำหนดให้ผู้บริหารเป็นตัวแทนผู้ให้ข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 6 ราย

3) ภาคเอกชน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการรับซื้อลำไย บริษัทประกันภัย ประกันวินาศภัย และธนาคารพาณิชย์ โดยผู้วิจัยกำหนดให้ผู้บริหารเป็นตัวแทนผู้ให้ข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลจากผู้ประกอบการรับซื้อลำไย จำนวน 5 ราย ข้อมูลจากบริษัทประกันภัย ประกันวินาศภัย และธนาคารพาณิชย์ จำนวนรวมกันทั้งสิ้น 20 ราย รวมทั้งสิ้น 25 ราย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยผู้วิจัยจะเริ่มดำเนินการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อนำมาใช้ประกอบการจัดทำรูปแบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและราคา ซึ่งประกอบด้วย 1) ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตลำไย 2) ข้อมูลภัยทางธรรมชาติของประเทศไทย 3) ราคาผลผลิตลำไยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น (สำรวจข้อมูลครั้งที่ 1) ในการดำเนินการครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการสำรวจความคิดเห็นเบื้องต้น ต่อรูปแบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและราคา จากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งได้แก่ เกษตรกร นักวิชาการ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำผลที่ได้ไปนำเสนอในเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำเวทีประชาพิจารณ์ ครั้งที่ 1 ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อชี้แจงที่มาและความสำคัญของโครงการให้แก่ตัวแทนภาคีที่เกี่ยวข้องรับทราบ รวมถึงนำเสนอผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้เกิดการแสดงความคิดเห็นอันจะนำไปสู่การพัฒนาประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและราคา โดยการจัดเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 1 นี้จะเป็นการแยกจัดเวทีแต่ละภาคี เพื่อให้แต่ละภาคีได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

ขั้นตอนที่ 4 การหารูปแบบการคิดเบี้ยประกันภัย โดยเป็นการขอความร่วมมือ นักวิชาการ และบริษัทประกันภัยเอกชน รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันภัย มาร่วมกันคำนวณหาเบี้ยประกันของประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและราคา ในแต่ละรูปแบบตามที่ได้จากการจัดเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 1

ขั้นตอนที่ 5 จัดเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 2 เพื่อนำผลที่ได้จากการหารูปแบบการคิดเบี้ยประกันภัยมานำเสนอให้แก่แต่ละภาคีเลือกรูปแบบที่ต้องการ โดยการจัดเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 2 นี้ยังคงเป็นการแยกจัดเวทีแต่ละภาคี เพื่อให้แต่ละภาคีได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และนำผลที่ได้จากการจัดเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 2 นี้ไปจัดทำแบบสอบถามในการสำรวจความคิดเห็นครั้งที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การสำรวจความคิดเห็น (สำรวจข้อมูลครั้งที่ 2) ในการดำเนินการครั้งนี้จะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจรูปแบบของการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและราคา ที่เป็นที่ต้องการของแต่ละกลุ่ม โดยมีรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้พัฒนามาจากการจัดเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 2 เพื่อนำไปวิเคราะห์หารูปแบบที่เป็นที่ต้องการมากที่สุดในแต่ละกลุ่มภาคต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 จัดเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 3 เพื่อนำผลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลครั้งที่ 2 มานำเสนอต่อภาคีทั้งหมด เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันถึงรูปแบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและราคา ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับต่อภาคีทั้งหมด โดยในการจัดเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 3 นี้จะเป็นการจัดเวทีร่วมกันของทุกภาคีที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 8 จัดเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 4 – 5 ในขั้นตอนนี้เป็นการจัดขึ้นมาเพื่อพัฒนารูปแบบประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและราคา โดยใช้ข้อมูลจากการจัดเวทีประชาพิจารณ์ในแต่ละครั้งมาพัฒนา เพื่อให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด ตรงกับความต้องการ และเห็นพ้องต้องกันมากที่สุดของทุกภาคี

ขั้นตอนที่ 9 นำผลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมดสรุปเป็นรายงานเพื่อนำเสนอต่อแหล่งทุนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เดือนที่ 1	กิจกรรม (activities)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (outputs)
6 เดือนที่ 1	1. การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น (การสำรวจครั้งที่ 1)	- ผลการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ทั้งประเด็นความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและด้านราคา
6 เดือนที่ 2	1. การจัดทำเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 1 2. ดำเนินการกำหนดรูปแบบ และกำหนดเบี้ยประกันประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและราคา	- การสร้างการรับรู้ให้แก่ภาคีที่เกี่ยวข้องในการทำการวิจัย - ความคิดเห็นที่มีต่อผลการสำรวจความต้องการการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ทั้งประเด็นความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและด้านราคา - ราคาเบี้ยประกัน ของการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและราคา ในแต่ละรูปแบบตามที่ได้จากการจัดเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 1

ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ต่อ)

เดือนที่ 1	กิจกรรม (activities)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (outputs)
6 เดือนที่ 3	1. การจัดทำเวทีประชา พิจารณ์ครั้งที่ 2 2. สํารวจความคิดเห็น (การสำรวจครั้งที่ 2)	- รูปแบบการประกันภัยพืชผล ซึ่งประกอบด้วย ราคา เบี้ยประกัน แบบการประกันภัยพืชผล และ กระบวนการการประกันภัยพืชผล ที่แต่ละภาคีต้องการ - ผลการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ต่อ รูปแบบของการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร จากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและราคา ที่เป็น ที่ต้องการมากที่สุดของแต่ละกลุ่ม ซึ่งได้รูปแบบ ที่พัฒนามาจากการจัดเวทีประชาพิจารณ์ครั้งที่ 2
6 เดือนที่ 4	1. การจัดเวทีประชา พิจารณ์ครั้งที่ 3 2. การจัดเวทีประชา พิจารณ์ครั้งที่ 4 3. การจัดเวทีประชา พิจารณ์ครั้งที่ 5 4. สรุปผลการศึกษาจัดทำ รูปเล่มรายงานเพื่อ นำเสนอแหล่งทุน	- ข้อเสนอร่วมกันถึงรูปแบบประกันภัยพืชผลทาง การเกษตรจากความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและราคา ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของภาคีทั้งหมด จาก รูปแบบได้จากการสำรวจข้อมูลครั้งที่ 2 - รูปแบบประกันภัยพืชผลทางการเกษตรจากความ เสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและราคา ที่ได้รับการพัฒนา โดยใช้ข้อมูลจากการจัดเวทีประชาพิจารณ์ในแต่ละ ครั้ง ซึ่งเป็นรูปแบบที่เหมาะสม ตรงกับความ ต้องการ และเห็นพ้องต้องกันมากที่สุดของทุกภาคี - รูปเล่มรายงาน

ส่วนที่ 2 รายงานเนื้อหา

การดำเนินงาน 6 เดือนที่ 1 ตามแผนการดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น (การสำรวจครั้งที่ 1) เป็นผลการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ทั้งประเด็นความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและด้านราคา

ผลการดำเนินงานของการดำเนินกิจกรรมตามแผน

กิจกรรมที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตลำไย ข้อมูลภัยธรรมชาติของประเทศไทย และ ราคาลำไยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา

1. ข้อมูลต้นทุนการผลิตลำไย

ในการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตลำไย ทีมวิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในแต่ละภาค และนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยในแต่ละภาค เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาในส่วนของทุนประกัน ในการประกันภัยพืชผลที่เกิดจากภัยธรรมชาติในลำไยต่อไป

ต้นทุนการผลิตลำไยในฤดูกลาง

ทีมวิจัยได้ทำการเปรียบเทียบข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมมาจาก ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในช่วงปี 2555 ถึงปี 2558 พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนรวมอยู่ในระดับ 8,000 บาท ต่อไร่ ทั้งนี้เมื่อนำข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรมาเปรียบเทียบกับผลที่ได้จากการวิจัยของทีมวิจัย พบว่าตัวเลขทั้ง 2 แหล่งดังกล่าวมีความแตกต่างกันบ้าง โดยข้อมูลของงานวิจัยที่ได้จากการสอบถามเกษตรกรในภาคเหนือที่ผลิตลำไยในฤดูกลาง มีต้นทุนอยู่ที่ 6,450.39 บาท ต่อไร่ ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีต้นทุนอยู่ที่ 9,355.96 บาท ต่อไร่ ซึ่งสาเหตุที่ภาคเหนือนั้นมีต้นทุนที่ต่ำกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ยังขาดการอบรมความรู้ในการผลิตที่จะช่วยในการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งแตกต่างจากเกษตรกรในภาคเหนือ ที่ได้รับการอบรมและส่งเสริมความรู้จากทั้งภาครัฐ และสถาบันการศึกษา

ต้นทุนการผลิตลำไยนอกฤดูกลาง

ในส่วนของต้นทุนการผลิตลำไยนอกฤดูกลางที่ได้จากการศึกษาของทีมวิจัย พบในภาคเหนือ กับภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีต้นทุนอยู่ที่ 8,660.60 บาท ต่อไร่ และ 10,938.72 บาท ต่อไร่ ซึ่งตัวเลขดังกล่าวใกล้เคียงกับตัวเลขเฉลี่ยของทั้งประเทศที่ได้จากศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยสาเหตุที่ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีต้นทุนการผลิตที่สูง

เพราะการผลิตลำไยนอกฤดูกลางของภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีกระบวนการและขั้นตอนในการผลิตที่ซับซ้อนกว่าในภาคเหนือ โดยภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมุ่งเน้นการผลิตลำไยที่มีคุณภาพ มีการตัดแต่งช่อผล ให้มีจำนวนลูกที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต ให้เป็นลำไยที่มีผลขนาดใหญ่ได้มาตรฐานของผู้รับซื้อ จึงทำให้มีต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ข้อมูลจากงานวิจัยอื่น ๆ ในอดีต ที่ทำการศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนการผลิตลำไย พบว่าต้นทุนการผลิตลำไยนอกฤดูกลางนั้น จะมีต้นทุนอยู่ระหว่าง 13,117.19 บาท ต่อไร่ ถึง 19,816.38 บาท ต่อไร่ ซึ่งตัวเลขที่แตกต่างจากการสำรวจของทีมวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ ทีมวิจัยไม่ได้พิจารณาถึงค่าแรงในการเก็บเกี่ยว เนื่องจากสภาพแวดล้อมในการขายผลผลิตลำไยในพื้นที่ที่ทีมวิจัยทำการศึกษานั้น ส่วนใหญ่เกษตรกรได้ใช้วิธีการขายเหมาสวน จึงทำให้ไม่มีต้นทุนในส่วนนี้เพิ่มในงานวิจัย

2. ข้อมูลภัยธรรมชาติของประเทศไทย

- จากสถิติการเกิดภัยธรรมชาติที่สร้างความเสียหายแก่พื้นที่ทางการเกษตรในช่วงระหว่างปี 2551 – ปี 2556 ซึ่งเก็บโดยศูนย์สารสนเทศ กรมส่งเสริมการเกษตร พบว่าการเกิดภัยธรรมชาติมีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจากตัวเลขพื้นที่ความเสียหายมีปริมาณเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ประมาณ 12 ล้านไร่ต่อปี โดยภัยที่สร้างผลกระทบต่อเกษตรกรมากที่สุดคือ อุทกภัย ภัยจากศัตรูพืช และแมลง ภัยแล้ง และวาตภัย ตามลำดับ โดยจากสถิติของศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่าตั้งแต่ปี 2532 ถึงปี 2552 เกิดอุทกภัยทั้งสิ้น 213 ครั้ง หรือเฉลี่ย 10 ครั้งต่อปี มีมูลค่าความเสียหายรวม 115,000 ล้านบาท เกิดวาตภัย 36,024 ครั้ง หรือเฉลี่ย 1,800 ครั้งต่อปี มีมูลค่าความเสียหายรวมรวม 5,000 ล้านบาท ในขณะที่ภัยแล้ง เกิดความเสียหายรวม 13,000 ล้านบาท

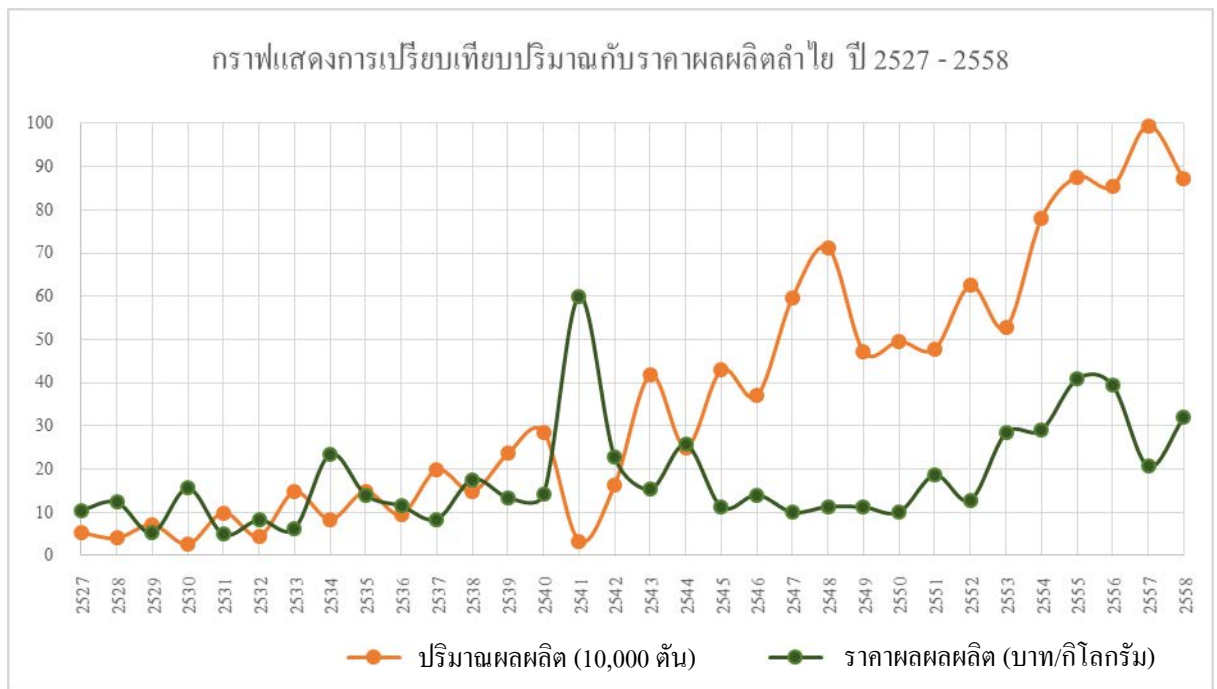
3. ข้อมูลราคาลำไยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

- ในส่วนของราคาลำไย ตลาดจะกำหนดราคาตามขนาดของผลลำไย โดยแบ่งเป็น 4 เกรด ประกอบด้วย AA หรือจัมโบ้, A, B และ C ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับวิธีการขายด้วย โดยหากเป็นนำไปขายเป็นผลสดนั้น จะเก็บแบบเข้าช่อ หรือการจัดลำไยให้มีก้านติดผลเพื่อความสวยงาม ซึ่งจะให้มีราคาที่สูงกว่า การขายแบบบรรจุวงเข้าตะกร้า ที่ผู้ซื้อจะนำไปแปรรูปเป็นลำไยอบแห้ง แบบทั้งเปลือก หรือแกะเปลือก หรือบรรจุกระป๋องต่อไป โดยมาตรฐานขนาดลำไย ณ ปัจจุบัน มีดังนี้

ตารางที่ 3 เส้นผ่าศูนย์กลางของผลลำไย (เซนติเมตร) จำแนกตามเกรดของลำไยที่จำหน่ายให้แก่พ่อค้า

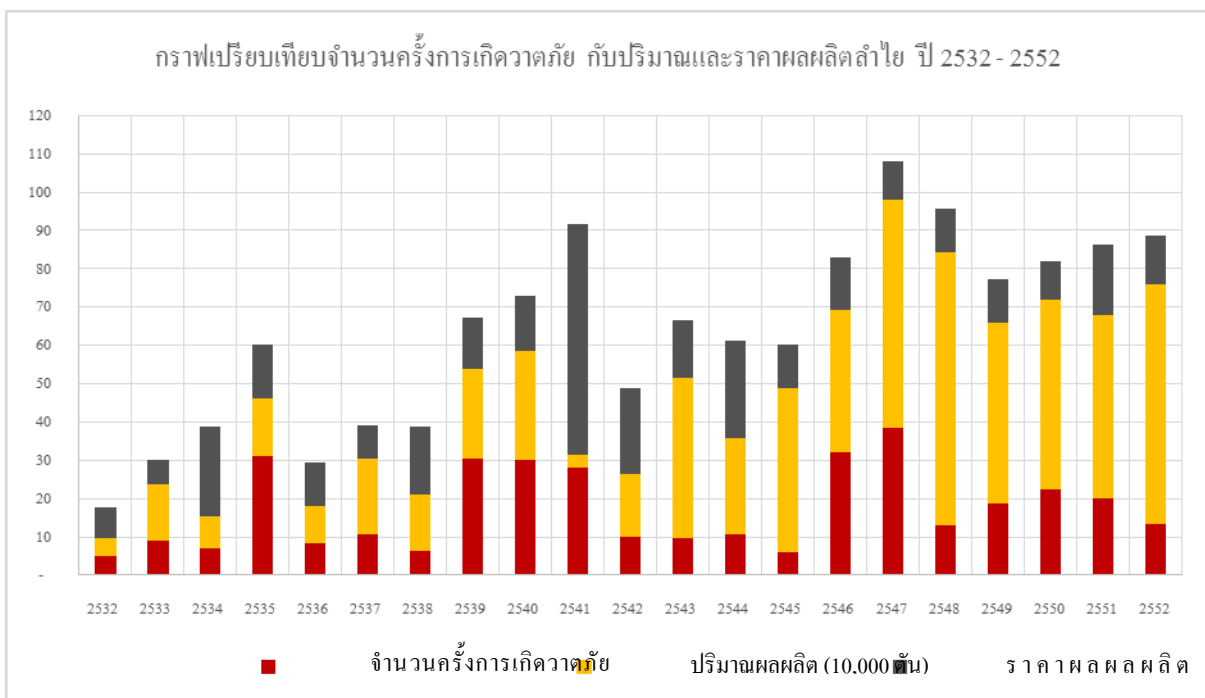
เกรด	เส้นผ่าศูนย์กลางของผล (เซนติเมตร)
AA	มากกว่า 2.5
A	2.2-2.5
B	2.0-2.2
C	น้อยกว่า 2.0

นอกจากนี้ราคาของผลผลิตยังขึ้นอยู่กับปริมาณความต้องการของตลาดและปริมาณผลผลิตในแต่ละช่วงเวลาของปี โดยจากสถิติราคาที่เคยตรกรขายผลผลิตลำไยทั้งซ่อ (พันธุ์อีดอ) ในแต่ละเดือน ตั้งแต่ปี 2530 – 2558 ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรพบว่า ราคาสูงสุดจะอยู่ในช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม (ราคาผลผลิตประมาณ 20 – 42 บาท ต่อกิโลกรัม) แต่ราคาขายจะค่อนข้างต่ำ หากเป็นผลผลิตในช่วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือน ธันวาคม (ราคาผลผลิตประมาณ 3.36 – 33.59 บาท ต่อกิโลกรัม) และหากพิจารณาราคาผลผลิตลำไยเฉลี่ยแบบรายปี โดยใช้กราฟเส้น จะพบว่าราคามีลักษณะขึ้นลงเป็นวัฏจักร คือมีบางช่วงปีที่ราคาสูง และจะลดลงเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2 – 3 ปี แล้วราคาจึงจะสูงขึ้น ยกเว้นในบางปีที่มีลักษณะผันผวนสูง เช่นในปี 2541 พบว่าผลผลิตลำไยมีราคาสูงที่สุด ในช่วง 28 ปีที่ผ่านมา รวมถึงในปี 2534 และปี 2553 ที่มีการขยับราคาสูงมากกว่าปกติ ซึ่งมีการปรับตัวของราคาขึ้นกว่าร้อยละ 274.00 และร้อยละ 120.95

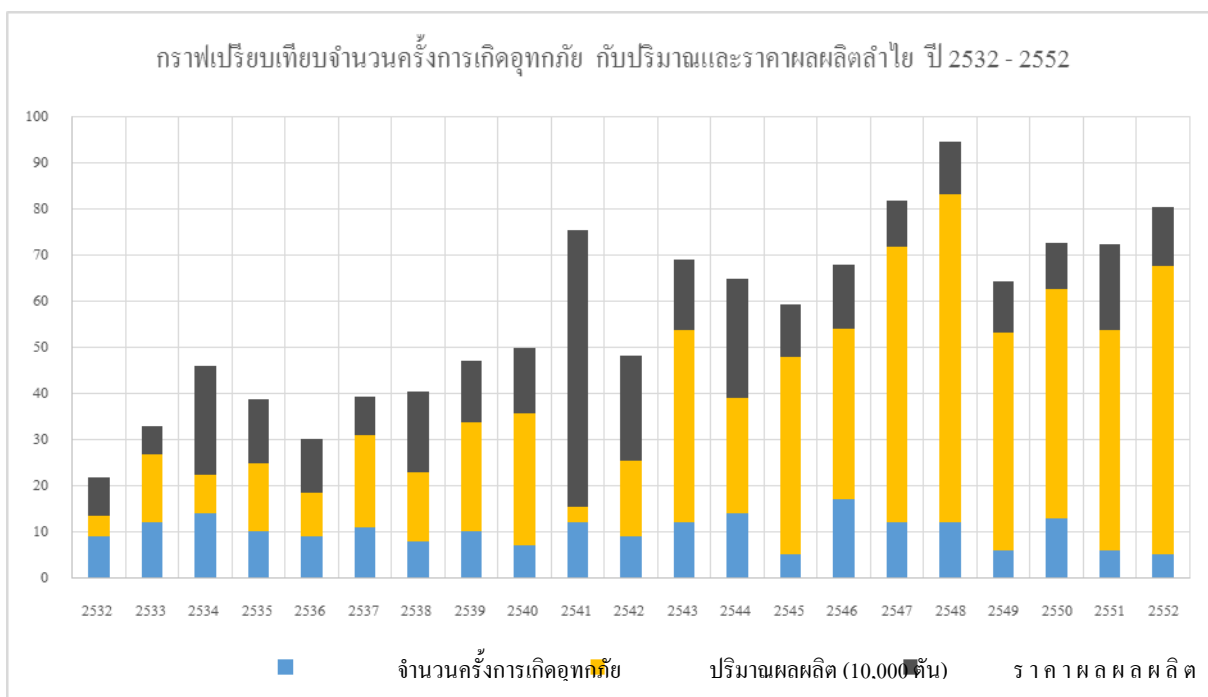

ภาพที่ 3 กราฟแสดงความเคลื่อนไหวของปริมาณผลผลิต และราคาลำไยทั้งซ่อ (พันธุ์อีดอ) ระหว่างปี 2527 – 2558

จากกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณผลผลิต และราคาลำไยทั้งซ่อ (พันธุ์อีดอ) ระหว่างปี 2527 – 2558 พบว่า ราคาลำไยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณผลผลิตลำไย กล่าวคือ ในปีที่มีปริมาณผลผลิตลำไยในตลาดมาก จะพบว่า ราคาผลผลิตลำไยในปีดังกล่าวจะต่ำ ในทางตรงข้าม หากในปีที่มีปริมาณผลผลิตลำไยในตลาดน้อย จะพบว่า ราคาผลผลิตลำไยในปีดังกล่าวจะสูง

ภาพที่ 4 กราฟแสดงการเปรียบเทียบจำนวนครั้งการเกิดวตภัย กับปริมาณและราคาผลผลิตลำไย ปี 2532 - 2552

ภาพที่ 5 กราฟแสดงการเปรียบเทียบจำนวนครั้งการเกิดอุทกภัย กับปริมาณและราคาผลผลิตลำไย ปี 2532 - 2552

จากภาพที่ 4 และ 5 เป็นกราฟแสดงการเปรียบเทียบจำนวนครั้งการเกิดวาทภัย และอุทกภัย กับปริมาณและราคาผลผลิตลำไย ปี 2532 – 2552 พบว่า การเกิดภัยพิบัตินั้นส่งผลต่อปริมาณผลผลิต ลำไยและราคาลำไย โดยจะสังเกตได้ว่า หากปีใดมีจำนวนครั้งของภัยพิบัติที่สูง เช่นในปี 2541 จะพบว่า ประเทศไทยประสบกับภัยพิบัติทั้ง วาตภัย และอุทกภัย จะส่งผลให้ปริมาณผลผลิตลำไยใน ตลาดมีน้อย และราคาลำไยจะสูง แต่ทั้งนี้ความสัมพันธ์นี้สามารถอธิบายได้เพียงในบางปีเท่านั้น เนื่องจากเหตุผล 2 ประการคือ 1) ข้อมูลภัยพิบัติที่ได้อบรมรวมโดยหน่วยงานภาครัฐซึ่งได้นำมาใช้ใน การวิเคราะห์ครั้งนี้ ไม่ได้มีการระบุพื้นที่ที่เกิดภัย รวมถึง ไม่ได้ระบุถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยตรงกับพื้นที่ปลูกลำไย 2) ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจจะถูกปัจจัยอื่น ๆ เช่นปริมาณความต้องการลำไย จากต่างประเทศ เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิต และราคาลำไยนอกเหนือไปจากสาเหตุ ของภัยพิบัติ

กิจกรรมที่ 2, 3 และ 4 สํารวจความคิดเห็นของเกษตรกรทั่วประเทศ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออก

1. ข้อมูลพื้นฐานและสภาพเศรษฐกิจทั่วไปของเกษตรกร

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานและสภาพเศรษฐกิจทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งทำการผลิตลำไยในพื้นที่ทั่วประเทศไทย จำนวน 1,152 ราย พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.76 รองลงมาคือ มีอายุ 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.48 อายุ 61 - 70 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.97 อายุไม่เกิน 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.71 และอายุ 71 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.08 ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 51.94 ปี ดังตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาในระดับภาค พบว่า เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางมีสัดส่วนของเกษตรกรที่มีอายุไม่เกิน 40 ปีมากกว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้มีค่าเฉลี่ยของอายุเกษตรกรที่น้อยกว่าภาคอื่นๆ

ตารางที่ 4 อายุของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	อายุ					รวม	ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 40 ปี	41 – 50 ปี	51 – 60 ปี	61 – 70 ปี	มากกว่า 70 ปี		
1. เหนือ	18 (4.50%)	107 (26.75%)	168 (42.00%)	87 (21.75%)	20 (5.00%)	400 (100.00%)	55.12 (9.45)
2. ตะวันออก และกลาง	98 (26.14%)	105 (28.00%)	116 (30.93%)	42 (11.20%)	14 (3.73%)	375 (100.00%)	48.82 (11.43)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	65 (17.24%)	93 (24.67%)	151 (40.05%)	55 (14.59%)	13 (3.45%)	377 (100.00%)	51.68 (10.98)
รวม	181 (15.71%)	305 (26.48%)	435 (37.76%)	184 (15.97%)	47 (4.08%)	1152 (100.00%)	51.94 (10.93)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านอาชีพ พบว่า เกษตรกรมีการผลิตลำไยเป็นอาชีพหลัก จำนวน 808 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 70.14 ส่วนอีก 344 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 29.86 มีการทำสวนลำไยเป็นอาชีพรอง ดังตารางที่ 5 และมีรายได้จากการผลิตลำไยเฉลี่ย 447,685.78 บาทต่อปี ดังตารางที่ 6 เมื่อพิจารณาในระดับภาค พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางมีรายได้เฉลี่ยจากการผลิตลำไยสูงกว่าเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคอื่นๆ

สำหรับเกษตรกรผู้ผลิตลำไยที่มีอาชีพอื่นนอกเหนือจากการผลิตลำไยมีจำนวน 861 ราย และมีรายได้จากอาชีพอื่นนอกเหนือจากการผลิตลำไยเฉลี่ย 124,978.13 บาทต่อปี ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 5 เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ผลิตลำไยเป็นอาชีพหลักจำแนกตามภาค

ภาค	อาชีพการผลิตลำไย		
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รวม
1. เหนือ	268 (67.00%)	132 (33.00%)	400 (100.00%)
2. ตะวันออก และกลาง	347 (92.53%)	28 (7.47%)	375 (100.00%)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	193 (51.19%)	184 (48.81%)	377 (100.00%)
รวม	808 (70.14%)	344 (29.86%)	1152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 6 รายได้จากการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	รายได้จากการผลิตลำไย							รวม	ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 100,000 บาท/ปี	100,001- 200,000 บาท/ปี	200,001- 300,000 บาท/ปี	300,001- 400,000 บาท/ปี	400,001- 500,000 บาท/ปี	มากกว่า 500,000 บาท/ปี			
1. เหนือ	138 (34.50%)	86 (21.50%)	55 (13.75%)	40 (10.00%)	22 (5.50%)	59 (14.75%)	400 (100.00%)	292,310.00 (387,299.58)	
2. ตะวันออก และกลาง	1 (0.27%)	19 (5.07%)	35 (9.33%)	31 (8.27%)	43 (11.47%)	246 (65.59%)	375 (100.00%)	936,265.39 (1,014,468.89)	
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	233 (61.80%)	96 (25.46%)	30 (7.96%)	5 (1.33%)	5 (1.33%)	8 (2.12%)	377 (100.00%)	126,553.05 (200,025.14)	
รวม	372 (32.29%)	201 (17.45%)	120 (10.42%)	76 (6.60%)	70 (6.07%)	313 (27.17%)	1152 (100.00%)	447,685.78 (720,704.54)	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 7 รายได้จากอาชีพอื่นนอกเหนือจากการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม
ภาค

ภาค	รายได้อื่นนอกเหนือจากการผลิตลำไย				
	ไม่เกิน 100,000 บาท/ปี	100,001 – 200,000 บาท/ปี	มากกว่า 200,000 บาท/ปี	รวม	ค่าเฉลี่ย
1. เหนือ	200 (65.15%)	71 (23.13%)	36 (11.72%)	307 (100.00%)	129,075.90 (214,848.13)
2. ตะวันออก และกลาง	138 (72.63%)	28 (14.74%)	24 (12.63%)	190 (100.00%)	106,281.94 (101,373.66)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	216 (59.34%)	95 (26.10%)	53 (14.56%)	364 (100.00%)	131,281.04 (973,80.67)
รวม	554 (64.34%)	194 (22.53%)	113 (13.13%)	861 (100.00%)	124,978.13 (150,948.60)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านประสบการณ์ในการผลิตลำไย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.21 รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีประสบการณ์ ระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.62 ระหว่าง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.36 ไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.54 และมากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.28 ตามลำดับ โดยมี ประสบการณ์ในการผลิตลำไย เฉลี่ยเท่ากับ 14.10 ปี ดังตารางที่ 8 เมื่อพิจารณาในระดับภาค พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคเหนือมีประสบการณ์ในการผลิตลำไยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออกและภาคกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ประสบการณ์ในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	ประสบการณ์ในการผลิตลำไย						รวม	ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 5 ปี	6-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	มากกว่า 20 ปี			
1. เหนือ	47 (11.75%)	76 (19.00%)	64 (16.00%)	97 (24.25%)	116 (29.00%)	400 (100.00%)	18.04 (10.22)	
2. ตะวันออก และกลาง	137 (36.53%)	122 (32.53%)	70 (18.67%)	36 (9.60%)	10 (2.67%)	375 (100.00%)	9.49 (6.13)	
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	18 (4.78%)	127 (33.69%)	89 (23.61%)	116 (30.76%)	27 (7.16%)	377 (100.00%)	14.49 (6.50)	
รวม	202 (17.53%)	325 (28.21%)	223 (19.36%)	249 (21.62%)	153 (13.28%)	1152 (100.00%)	14.10 (8.64)	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านการเข้ารับการฝึกอบรมความรู้ในการผลิตลำไยที่ถูกต้อง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เคยเข้ารับการฝึกอบรมในการผลิตลำไยที่ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 54.51 ส่วนอีกร้อยละ 45.49 ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมในการผลิตลำไยที่ถูกต้อง ดังตารางที่ 9 เมื่อพิจารณาในระดับภาค พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคตะวันออกและภาคกลางส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65.25) ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมในการผลิตลำไยที่ถูกต้อง ซึ่งแตกต่างจากเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 74.25 และ 53.33 ตามลำดับ) เคยเข้ารับการฝึกอบรมในการผลิตลำไยที่ถูกต้อง

ตารางที่ 9 การอบรมการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	การอบรม		
	อบรม	ไม่ได้อบรม	รวม
1. เหนือ	103 (25.75%)	297 (74.25%)	400 (100.00%)
2. ตะวันออก และกลาง	175 (46.67%)	200 (53.33%)	375 (100.00%)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	246 (65.25%)	131 (34.75%)	377 (100.00%)
รวม	524 (45.49%)	628 (54.51%)	1152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านพื้นที่ปลูกลำไย พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ยรายละ 11.52 ไร่ ดังตารางที่ 10 ซึ่งจะสังเกตได้ว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรชาวสวนลำไยขนาดเล็ก โดยร้อยละ 64.93 มีพื้นที่ปลูกลำไยไม่เกิน 10 ไร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 69.75 และ 83.82 ตามลำดับ) ส่วนระยะปลูกต้นลำไย และการรวมกลุ่มของเกษตรกรไม่มีความแตกต่างกันมากนักระหว่างพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 11 และ 12

ตารางที่ 10 พื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	พื้นที่ปลูกลำไย					ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 10 ไร่	11-20 ไร่	21-30 ไร่	มากกว่า 30 ไร่	รวม	
1. เหนือ	279 (69.75%)	80 (20.00%)	24 (6.00%)	17 (4.25%)	400 (100.00%)	10.45 (15.02)
2. ตะวันออก และกลาง	153 (40.80%)	137 (36.53%)	46 (12.27%)	39 (10.40%)	375 (100.00%)	16.62 (15.21)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	316 (83.82%)	51 (13.53%)	8 (2.12%)	2 (0.53%)	377 (100.00%)	7.59 (10.34)
รวม	748 (64.93%)	268 (23.26%)	78 (6.78%)	58 (5.03%)	1,152 (100.00%)	11.52 (14.22)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 11 พื้นที่ปลูกลำไยจำแนกตามระยะปลูกต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ปลูกลำไย	ระยะปลูกต้นลำไย		
	ระยะห่าง	ระยะชิด	รวม
1. ไม่เกิน 10 ไร่	591 (79.01%)	157 (20.99%)	748 (100.00%)
2. 11 - 20 ไร่	222 (82.84%)	46 (17.16%)	268 (100.00%)
3. 21 - 30 ไร่	66 (84.62%)	12 (15.38%)	78 (100.00%)
4. มากกว่า 30 ไร่	49 (84.48%)	9 (15.52%)	58 (100.00%)
รวม	928 (80.56%)	224 (19.44%)	1,152 (6.78%)
ค่าเฉลี่ย	11.71 (13.17)	10.76 (17.95)	11.52 (14.22)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 12 พื้นที่ปลูกลำไยจำแนกตามการรวมกลุ่มของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ปลูกลำไย	การรวมกลุ่มการผลิตลำไยของเกษตรกร		
	มีการรวมกลุ่ม	ไม่มีการรวมกลุ่ม	รวม
1. ไม่เกิน 10 ไร่	291 (38.90%)	457 (61.10%)	748 (100.00%)
2. 11 - 20 ไร่	115 (42.91%)	153 (57.09%)	268 (100.00%)
3. 21 - 30 ไร่	34 (43.59%)	44 (56.41%)	78 (100.00%)
4. มากกว่า 30 ไร่	31 (53.45%)	27 (46.55%)	58 (100.00%)
รวม	471 (40.88%)	681 (59.12%)	1,152 (6.78%)
ค่าเฉลี่ย	12.85 (17.69)	10.61 (11.14)	11.52 (14.22)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

โดยเมื่อทำการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกลำไย พบว่า มีเกษตรกรจำนวน 1,100 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 95.49 เป็นเจ้าของที่ดิน มีเกษตรกรเพียง 29 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 2.52 ที่เช่าพื้นที่ในการผลิตลำไย และ 23 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 1.99 ที่เป็นทั้งเจ้าของที่ดินและทำการเช่าพื้นที่ในการผลิตลำไย ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 กรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	กรรมสิทธิ์พื้นที่ปลูกลำไย			
	เจ้าของ	เช่า	เจ้าของและเช่า	รวม
1. เหนือ	371 (92.75%)	8 (2.00%)	21 (5.25%)	400 (100.00%)
2. ตะวันออก และกลาง	358 (95.47%)	17 (4.53%)	0 (0.00%)	375 (100.00%)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	371 (98.41%)	4 (1.06%)	2 (0.53%)	377 (100.00%)
รวม	1,100 (95.48%)	29 (2.52%)	23 (2.00%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านจำนวนต้นลำไยที่ปลูกต่อไร่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกต้นลำไยระหว่าง 21-25 ต้นต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 52.95 รองลงมา ได้แก่ ระหว่าง 16-20 ต้นต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.92 ระหว่าง 26-30 ต้นต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.46 มากกว่า 30 ต้นต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.67 และไม่เกิน 15 ต้นต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยประมาณ 25.70 ต้นต่อไร่ ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนต้นลำไยที่ปลูกต่อไร่ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	จำนวนต้นลำไย/ไร่						ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 15 ต้น/ไร่	16-20 ต้น/ไร่	21-25 ต้น/ไร่	26-30 ต้น/ไร่	มากกว่า 30 ต้น/ไร่	รวม	
1. เหนือ	11 (2.75%)	86 (21.50%)	168 (42.00%)	60 (15.00%)	57 (14.25%)	400 (100.00%)	26.06 (8.99)
2. ตะวันออก และกลาง	4 (1.07%)	96 (25.60%)	168 (44.80%)	63 (16.80%)	44 (11.73%)	375 (100.00%)	24.59 (4.67)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	8 (2.12%)	36 (9.55%)	256 (67.91%)	32 (8.49%)	45 (11.94%)	377 (100.00%)	26.43 (6.87)
รวม	23 (2.00%)	218 (18.92%)	610 (52.95%)	155 (13.46%)	146 (12.67%)	1,152 (100.00%)	25.70 (7.15)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านระยะในการปลูกลิ้นลำไยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลิ้นลำไยระยะห่าง (เช่น ระยะ 8x8 8x10 หรือ 10x10) คิดเป็นร้อยละ 80.56 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 19.44 ปลูกลิ้นลำไยระยะชิด (เช่น ระยะ 4x4 5x5 หรือ 6x6) ดังตารางที่ 15 เมื่อพิจารณาในระดับภาค พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคเหนือมีการปลูกลิ้นลำไยระยะชิดมากกว่าภาคอื่นๆ

ตารางที่ 15 ระยะในการปลูกลิ้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	ระยะการปลูกลิ้นลำไย		
	ระยะห่าง	ระยะชิด	รวม
1. เหนือ	275 (68.75%)	125 (31.25%)	400 (100.00%)
2. ตะวันออก และกลาง	308 (82.13%)	67 (17.87%)	375 (100.00%)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	345 (91.51%)	32 (8.49%)	377 (100.00%)
รวม	928 (80.56%)	224 (19.44%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านอายุเฉลี่ยของต้นลำไย พบว่า ต้นลำไยส่วนใหญ่ของเกษตรกรมีอายุเฉลี่ยระหว่าง 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.64 รองลงมา ได้แก่ ระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.48 ระหว่าง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.13 มากกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.07 ระหว่าง 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.21 และไม่เกิน 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.47 ตามลำดับ โดยมีอายุต้นลำไยเฉลี่ยประมาณ 14.91 ปี ดังตารางที่ 16 เมื่อพิจารณาในระดับภาค พบว่า ต้นลำไยของเกษตรกรในภาคเหนือมีอายุเฉลี่ยมากที่สุด (17.81 ปี) รองลงมาได้แก่ ต้นลำไยของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (14.85 ปี) และภาคตะวันออกและภาคกลาง (11.90 ปี) ตามลำดับ

ตารางที่ 16 อายุต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	อายุของต้นลำไย							รวม	ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 4 ปี	5-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	21-25 ปี	มากกว่า 25 ปี			
1. เหนือ	12 (3.00%)	81 (20.25%)	90 (22.50%)	108 (27.00%)	41 (10.25%)	68 (17.00%)	400 (100.00%)	17.81 (8.14)	
2. ตะวันออก และกลาง	24 (6.40%)	166 (44.27%)	110 (29.33%)	57 (15.20%)	10 (2.67%)	8 (2.13%)	375 (100.00%)	11.90 (5.66)	
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	4 (1.06%)	129 (34.22%)	78 (20.69%)	140 (37.13%)	9 (2.39%)	17 (4.51%)	377 (100.00%)	14.85 (6.11)	
รวม	40 (3.47%)	376 (32.64%)	278 (24.13%)	305 (26.48%)	60 (5.21%)	93 (8.07%)	1,152 (100.00%)	14.91 (7.17)	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านพันธุ์ลำไยที่เกษตรกรปลูกพบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดปลูกลำไยพันธุ์อีดอ คิดเป็นร้อยละ 92.54 โดยมีการปลูกลำไยพันธุ์อื่นเพียงเล็กน้อย ได้แก่ สีส้มพู่แก้ว เบี้ยวเขียว พวงทอง และเพชรน้ำเอก คิดเป็นร้อยละ 2.78 ส่วนอีกร้อยละ 4.69 มีการปลูกลำไยพันธุ์อีดอร่วมกับพันธุ์อื่นๆ ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 พันธุ์ลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	พันธุ์ลำไย			
	อีดอ	อื่นๆ	อีดอและอื่นๆ	รวม
1. เหนือ	386 (96.50%)	0 (0.00%)	14 (3.50%)	400 (100.00%)
2. ตะวันออก และกลาง	340 (90.67%)	30 (8.00%)	5 (1.33%)	375 (100.00%)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	340 (90.19%)	2 (0.53%)	35 (9.28%)	377 (100.00%)
รวม	1,066 (92.54%)	32 (2.78%)	54 (4.68%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านรูปแบบการผลิตลำไย พบว่า มีเกษตรกรที่ทำการผลิตลำไยในฤดู จำนวน 622 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 53.99 และผลิตลำไยนอกฤดู จำนวน 530 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 46.01 ดังตารางที่ 18 เมื่อพิจารณาในระดับภาค พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางได้ทำการผลิตลำไยนอกฤดูทั้งหมด ซึ่งตรงกันข้ามกับเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้ทำการผลิตลำไยในฤดูเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.94) ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคเหนือมีการผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู

ตารางที่ 18 รูปแบบการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	รูปแบบการผลิตลำไย		
	ในฤดู	นอกฤดู	รวม
1. เหนือ	249 (62.25%)	151 (37.75%)	400 (100.00%)
2. ตะวันออก และกลาง	0 (0.00%)	375 (100.00%)	375 (100.00%)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	373 (98.94%)	4 (1.06%)	377 (100.00%)
รวม	622 (53.99%)	530 (46.01%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ส่วนข้อมูลด้านรูปแบบการผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามอายุของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในฤดูมีอายุเฉลี่ย 53.14 ปี ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูมีอายุเฉลี่ย 50.53 ปี ดังตารางที่ 19 ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจะเป็นเกษตรกรที่มีอายุเฉลี่ยน้อยกว่าเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในฤดู

ตารางที่ 19 รูปแบบการผลิตลำไยจำแนกตามอายุของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

อายุของเกษตรกร	รูปแบบการผลิตลำไย		
	ในฤดู	นอกฤดู	รวม
1. ไม่เกิน 40 ปี	79 (43.65%)	102 (56.35%)	181 (100.00%)
2. 41 – 50 ปี	157 (51.48%)	148 (48.52%)	305 (100.00%)
3. 51 – 60 ปี	245 (56.32%)	190 (43.68%)	435 (100.00%)
4. 61 – 70 ปี	111 (60.33%)	73 (39.67%)	184 (100.00%)
5. มากกว่า 70 ปี	30 (63.83%)	17 (36.17%)	47 (100.00%)
รวม	622 (53.99%)	530 (46.01%)	1,152 (37.76%)
ค่าเฉลี่ย	53.14 (10.81)	50.53 (10.92)	51.94 (10.93)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยเป็นอาชีพหลักทำการผลิตลำไยแบบนอกฤดู (ร้อยละ 58.91) สูงกว่าการผลิตลำไยในฤดู (ร้อยละ 41.09) ซึ่งตรงข้ามกับเกษตรกรผู้ผลิตลำไยเป็นอาชีพรองที่ทำการผลิตลำไยแบบในฤดู (ร้อยละ 84.30) สูงกว่าการผลิตลำไยนอกฤดู (ร้อยละ 15.70) ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 รูปแบบการผลิตลำไยจำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบอาชีพ	รูปแบบการผลิตลำไย		
	ในฤดู	นอกฤดู	รวม
1. อาชีพหลัก	332 (41.09%)	476 (58.91%)	808 (100.00%)
2. อาชีพรอง	290 (84.30%)	54 (15.70%)	344 (100.00%)
รวม	622 (53.99%)	530 (46.01%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามรายได้จากการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในฤดูมีรายได้จากการผลิตลำไยเฉลี่ย 140,515.74 บาทต่อปี ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูมีรายได้จากการผลิตลำไยเฉลี่ย 808,175.90 บาทต่อปี ดังตารางที่ 21 ซึ่งจะสังเกตได้ว่า เกษตรกรที่มีรายได้จากการผลิตลำไยสูงเป็นเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูในสัดส่วนที่มากกว่าเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในฤดู

ตารางที่ 21 รูปแบบการผลิตลำไยจำแนกตามรายได้จากการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รายได้จากการผลิตลำไย	รูปแบบการผลิตลำไย		
	ในฤดู	นอกฤดู	รวม
1. ไม่เกิน 100,000 บาท/ปี	360 (96.77%)	12 (3.23%)	372 (100.00%)
2. 100,001 – 200,000 บาท/ปี	154 (76.62%)	47 (23.38%)	201 (100.00%)
3. 200,001 – 300,000 บาท/ปี	59 (49.17%)	61 (50.83%)	120 (100.00%)
4. 300,001 – 400,000 บาท/ปี	20 (26.32%)	56 (73.68%)	76 (100.00%)
5. 400,001 - 500,000 บาท/ปี	16 (22.86%)	54 (77.14%)	70 (100.00%)
6. มากกว่า 500,000 บาท/ปี	13 (4.15%)	300 (95.85%)	313 (100.00%)
รวม	622 (53.99%)	530 (46.01%)	1,152 (10.42%)
ค่าเฉลี่ย	140,515.74 (217,713.89)	808,175.90 (912,886.85)	447,685.78 (720,704.54)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในฤดูมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 8.80 ไร่ ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 14.71 ไร่ คังตารางที่ 22 ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจะมีพื้นที่ปลูกลำไยมากกว่าเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในฤดู

ตารางที่ 22 รูปแบบการผลิตลำไยจำแนกตามพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ปลูกลำไย	รูปแบบการผลิตลำไย		
	ในฤดู	นอกฤดู	รวม
1. ไม่เกิน 10 ไร่	487 (65.11%)	216 (34.89%)	748 (100.00%)
2. 11 - 20 ไร่	99 (36.94%)	169 (63.06%)	268 (100.00%)
3. 21 - 30 ไร่	22 (28.21%)	56 (71.79%)	78 (100.00%)
4. มากกว่า 30 ไร่	14 (24.14%)	44 (75.86%)	58 (100.00%)
รวม	622 (53.99%)	530 (46.01%)	1,152 (6.77%)
ค่าเฉลี่ย	8.80 (14.03)	14.71 (13.78)	11.52 (14.22)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่ไม่มีกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ปลูกลำไย (เช่าพื้นที่ปลูกลำไย) มีสัดส่วนของรูปแบบการผลิตลำไยแบบนอกฤดูมากกว่าการผลิตลำไยแบบในฤดู ดังตารางที่ 23 และส่วนระยะในการปลูกต้นลำไยของเกษตรกรไม่มีความแตกต่างกันมากนักระหว่างรูปแบบการผลิตลำไยในฤดูและนอกฤดู ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 23 รูปแบบการผลิตลำไยจำแนกตามกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

กรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของพื้นที่ปลูกลำไย	รูปแบบการผลิตลำไย		
	ในฤดู	นอกฤดู	รวม
1. เจ้าของ	597 (54.27%)	503 (45.73%)	1,100 (100.00%)
2. เช่า	9 (31.03%)	20 (68.97%)	29 (100.00%)
3. เจ้าของและเช่า	16 (69.56%)	7 (30.44%)	23 (100.00%)
รวม	622 (53.99%)	530 (46.01%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 24 รูปแบบการผลิตลำไยจำแนกตามระยะในการปลูกต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ระยะการปลูกต้นลำไย	รูปแบบการผลิตลำไย		
	ในฤดู	นอกฤดู	รวม
1. ระยะชิด	509 (54.85%)	419 (45.15%)	928 (100.00%)
2. ระยะชิด	113 (50.45%)	111 (49.55%)	224 (100.00%)
รวม	622 (53.99%)	530 (46.01%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามอายุต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในฤดูมีอายุต้นลำไยเฉลี่ย 16.09 ปี ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูมีอายุต้นลำไยเฉลี่ย 13.53 ปี คังตารางที่ 25 ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่า เกษตรกรที่มีต้นลำไยอายุน้อยจะผลิตลำไยนอกฤดูมากกว่าผลิตลำไยในฤดู

ตารางที่ 25 รูปแบบการผลิตลำไยจำแนกตามอายุต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

อายุต้นลำไย	รูปแบบการผลิตลำไย		
	ในฤดู	นอกฤดู	รวม
1. ไม่เกิน 4 ปี	13 (32.50%)	27 (67.50%)	40 (100.00%)
2. 5 - 10 ปี	173 (46.01%)	203 (53.99%)	376 (100.00%)
3. 11 - 15 ปี	136 (48.92%)	142 (51.08%)	278 (100.00%)
4. 16 - 20 ปี	208 (68.20%)	97 (31.80%)	305 (100.00%)
5. 21 - 25 ปี	31 (51.67%)	29 (48.33%)	60 (100.00%)
6. มากกว่า 25 ปี	61 (65.59%)	32 (34.41%)	93 (100.00%)
รวม	622 (53.99%)	530 (46.01%)	1,152 (24.13%)
ค่าเฉลี่ย	16.09 (7.24)	13.53 (6.84)	14.91 (7.17)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามการตัดแต่งทรงพุ่มต้นลำไยของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในฤดูส่วนใหญ่มีการตัดแต่งทรงพุ่มแบบเปิดกลางพุ่ม คิดเป็นร้อยละ 64.31 รองลงมา ได้แก่ แบบครึ่งวงกลม คิดเป็นร้อยละ 16.08 แบบผ่าซีกหาง คิดเป็นร้อยละ 15.60 แบบอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3.70 และแบบสี่เหลี่ยม คิดเป็นร้อยละ 0.32 ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกับเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูที่ส่วนใหญ่มีการตัดแต่งทรงพุ่มแบบครึ่งวงกลม คิดเป็นร้อยละ 53.02 รองลงมา ได้แก่ แบบเปิดกลางพุ่ม คิดเป็นร้อยละ 35.47 แบบผ่าซีกหาง คิดเป็นร้อยละ 8.68 แบบอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.26 และแบบสี่เหลี่ยม คิดเป็นร้อยละ 0.57 ตามลำดับ ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 รูปแบบการผลิตลำไยจำแนกตามการตัดแต่งทรงพุ่มต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบการผลิตลำไย	การตัดแต่งทรงพุ่มลำไย					รวม
	ครึ่งวงกลม	ผ่าซีกหาง	เปิดกลางพุ่ม	สี่เหลี่ยม	อื่นๆ	
1. ในฤดู	100 (16.08%)	97 (15.60%)	400 (64.31%)	2 (0.32%)	23 (3.69%)	622 (100.00%)
2. นอกฤดู	281 (53.02%)	46 (8.68%)	188 (35.47%)	3 (0.57%)	12 (2.26%)	530 (100.00%)
รวม	381 (33.07%)	143 (12.41%)	588 (51.04%)	5 (0.43%)	35 (3.04%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่ของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในฤดูมีปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1,115.33 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูมีปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 896.58 กิโลกรัมต่อไร่ ดังตารางที่ 27 ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในฤดูจะมีปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่มากกว่าเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู

ตารางที่ 27 รูปแบบการผลิตลำไยจำแนกตามปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบการผลิตลำไย	ผลผลิตต่อไร่							รวม	ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 400 กก./ไร่	401-600 กก./ไร่	601-800 กก./ไร่	801-1,000 กก./ไร่	1,001-1,200กก./ไร่	มากกว่า 1,200 กก./ไร่			
1. ในฤดู	68 (10.93%)	48 (7.72%)	55 (8.84%)	299 (48.07%)	28 (4.50%)	124 (19.94%)	622 (100.00%)	1,115.33 (1,037.83)	
2. นอกฤดู	21 (3.96%)	32 (6.04%)	59 (11.13%)	353 (66.60%)	19 (3.59%)	46 (8.68%)	530 (100.00%)	896.58 (295.81)	
รวม	89 (7.72%)	80 (6.94%)	114 (9.90%)	652 (56.60%)	47 (4.08%)	170 (14.76%)	1,152 (100.00%)	1,014.69 (795.76)	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามรูปแบบการขายผลผลิตลำไยของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในฤดูส่วนใหญ่ขายผลผลิตลำไยให้กับโรงรับซื้อผลผลิต ลำไย (ล้ง) คิดเป็นร้อยละ 40.19 รองลงมา ได้แก่ การขายผลผลิตลำไยแบบเหมาสวน คิดเป็นร้อยละ 36.01 การมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อในสวนแบบตะกร้า คิดเป็นร้อยละ 20.42 และการขายผลผลิตมากกว่า 1 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 3.37 ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกับเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูที่ส่วนใหญ่มี การขายผลผลิตลำไยแบบเหมาสวน คิดเป็นร้อยละ 43.02 รองลงมา ได้แก่ การมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อ ในสวนแบบตะกร้า คิดเป็นร้อยละ 25.09 ขายผลผลิตลำไยให้กับโรงรับซื้อผลผลิตลำไย (ล้ง) คิด เป็นร้อยละ 16.98 และการขายผลผลิตมากกว่า 1 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 14.91 ตามลำดับ ดังตาราง ที่ 28

ตารางที่ 28 รูปแบบการผลิตลำไยจำแนกตามรูปแบบการขายผลผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่ม ตัวอย่าง

รูปแบบการผลิตลำไย	รูปแบบการขายผลผลิต						รวม
	เหมาสวน	ล้ง	ตะกร้า	เหมาสวน และล้ง	เหมาสวน และตะกร้า	ล้งและ ตะกร้า	
1. ในฤดู	224 (36.01%)	250 (40.19%)	127 (20.42%)	16 (2.57%)	2 (0.32%)	3 (0.48%)	622 (100.00%)
2. นอกฤดู	228 (43.02%)	90 (16.98%)	133 (25.09%)	39 (7.36%)	35 (6.60%)	5 (0.94%)	530 (100.00%)
รวม	452 (39.24%)	340 (29.51%)	260 (22.57%)	55 (4.77%)	37 (3.21%)	8 (0.70%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามแหล่งเงินทุนในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดูส่วนใหญ่มีการกู้เงินเพื่อใช้ในการผลิตลำไย (ร้อยละ 53.54 และ 65.28 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 รูปแบบการผลิตลำไยจำแนกตามแหล่งเงินทุนในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบการผลิตลำไย	การกู้เงิน		
	ไม่ได้กู้	กู้	รวม
1. ในฤดู	289 (46.46%)	333 (53.54%)	622 (100.00%)
2. นอกฤดู	184 (34.72%)	346 (65.28%)	530 (100.00%)
รวม	473 (41.06%)	679 (58.94%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านมาตรฐานการผลิตลำไย (GAP) พบว่า มีเกษตรกรที่ได้รับมาตรฐานการผลิตลำไย (GAP) จำนวน 568 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 49.31 และไม่ได้รับมาตรฐานการผลิตลำไย (GAP) จำนวน 584 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 50.69 ดังตารางที่ 30 เมื่อพิจารณาในระดับภาค พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคเหนือ ภาคตะวันออกและภาคกลาง ส่วนใหญ่ได้รับมาตรฐานการผลิตลำไย (GAP) (ร้อยละ 68.50 และ 58.93 ตามลำดับ) ซึ่งตรงกันข้ามกับเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่วนใหญ่ไม่ได้รับมาตรฐานการผลิตลำไย (GAP) (ร้อยละ 80.64)

ตารางที่ 30 มาตรฐานการผลิตลำไย (GAP) ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	มาตรฐานการผลิต		
	ได้รับมาตรฐาน	ไม่ได้รับมาตรฐาน	รวม
1. เหนือ	274 (68.50%)	126 (31.50%)	400 (100.00%)
2. ตะวันออก และกลาง	221 (58.93%)	154 (41.07%)	375 (100.00%)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	73 (19.36%)	304 (80.64%)	377 (100.00%)
รวม	568 (49.31%)	584 (50.69%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านการตัดแต่งทรงพุ่มลำไย พบว่า ต้นลำไยของเกษตรกรส่วนใหญ่มีการตัดแต่งทรงพุ่มแบบเปิดกลางพุ่ม คิดเป็นร้อยละ 51.04 รองลงมา ได้แก่ แบบครึ่งวงกลม คิดเป็นร้อยละ 33.07 แบบผ่าซีกหงาย คิดเป็นร้อยละ 12.41 แบบอื่นๆ เช่น ตัดแต่งตามความเหมาะสมโดยไม่มีรูปแบบที่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 3.04 และแบบสี่เหลี่ยม คิดเป็นร้อยละ 0.43 ตามลำดับ ดังตารางที่ 31 เมื่อพิจารณาในระดับภาค พบว่า ต้นลำไยของเกษตรกรส่วนใหญ่ในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการตัดแต่งทรงพุ่มแบบเปิดกลางพุ่ม (ร้อยละ 50.75 และ 75.07 ตามลำดับ) ส่วนต้นลำไยของเกษตรกรส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกและภาคกลางมีการตัดแต่งทรงพุ่มแบบครึ่งวงกลม (ร้อยละ 65.60) ตามลำดับ

ตารางที่ 31 การตัดแต่งทรงพุ่มลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	การตัดแต่งทรงพุ่มลำไย					
	ครึ่งวงกลม	ผ่าซีกหงาย	เปิดกลางพุ่ม	สี่เหลี่ยม	อื่นๆ	รวม
1. เหนือ	77 (19.25%)	98 (24.50%)	203 (50.75%)	2 (0.50%)	20 (5.00%)	400 (100.00%)
2. ตะวันออก และกลาง	246 (65.60%)	19 (5.07%)	102 (27.20%)	3 (0.80%)	5 (1.33%)	375 (100.00%)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	58 (15.39%)	26 (6.90%)	283 (75.07%)	0 (0.00%)	10 (2.65%)	377 (100.00%)
รวม	381 (33.07%)	143 (12.41%)	588 (51.04%)	5 (0.43%)	35 (3.04%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ส่วนข้อมูลด้านการตัดแต่งทรงพุ่มลำไย ซึ่งจำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยทั้งที่เป็นอาชีพหลักและอาชีพรองส่วนใหญ่มีการตัดแต่งทรงพุ่มลำไยแบบเปิดกลางพุ่ม คิดเป็นร้อยละ 45.17 และ 64.83 ตามลำดับ ดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 การตัดแต่งทรงพุ่มลำไยจำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพการผลิตลำไย	การตัดแต่งทรงพุ่มลำไย					รวม
	ครึ่งวงกลม	ผ่าซีกหาง	เปิดกลางพุ่ม	สี่เหลี่ยม	อื่นๆ	
1. อาชีพหลัก	335 (41.46%)	82 (10.15%)	365 (45.17%)	3 (0.37%)	23 (2.85%)	808 (100.00%)
2. อาชีพรอง	46 (13.37%)	61 (17.73%)	223 (64.83%)	2 (0.58%)	12 (3.49%)	344 (100.00%)
รวม	381 (33.07%)	143 (12.41%)	588 (51.04%)	5 (0.43%)	35 (3.04%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านการตัดแต่งทรงผมลำไย ซึ่งจำแนกตามอายุต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ต้นลำไยในทุกช่วงอายุของเกษตรกรส่วนใหญ่มีการตัดแต่งทรงผมแบบเปิดกลางพุ่ม ยกเว้น ต้นลำไยในช่วงไม่เกิน 4 ปีที่ส่วนใหญ่มีการตัดแต่งทรงผมแบบครึ่งวงกลม ดังตารางที่ 33

ตารางที่ 33 การตัดแต่งทรงผมลำไยจำแนกตามอายุต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

อายุของต้นลำไย	การตัดแต่งทรงผมลำไย					รวม
	ครึ่งวงกลม	ฝ่าชีหยาบ	เปิดกลางพุ่ม	สี่เหลี่ยม	อื่นๆ	
1. ไม่เกิน 4 ปี	17 (42.50%)	5 (12.50%)	16 (40.00%)	0 (0.00%)	2 (5.00%)	40 (100.00%)
2. 5-10 ปี	156 (41.49%)	42 (11.17%)	174 (46.28%)	2 (0.53%)	2 (0.53%)	376 (100.00%)
3. 11-15 ปี	94 (33.81%)	34 (12.23%)	145 (52.16%)	0 (0.00%)	5 (1.80%)	278 (100.00%)
4. 16-20 ปี	79 (25.90%)	34 (11.15%)	176 (57.71%)	2 (0.65%)	14 (4.59%)	305 (100.00%)
5. 21-25 ปี	16 (26.67%)	16 (26.67%)	24 (40.00%)	0 (0.00%)	4 (6.66%)	60 (100.00%)
6. มากกว่า 25 ปี	19 (20.43%)	12 (12.90%)	53 (56.99%)	1 (1.08%)	8 (8.60%)	93 (100.00%)
รวม	381 (33.07%)	143 (12.41%)	588 (51.04%)	5 (0.43%)	35 (3.04%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านการตัดแต่งทรงพุ่มลำไย ซึ่งจำแนกตามระยะห่างของต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยทั้งที่ปลูกต้นลำไยระยะห่างและระยะชิดส่วนใหญ่มีการตัดแต่งทรงพุ่มลำไยแบบเปิดกลางพุ่ม คิดเป็นร้อยละ 53.99 และ 38.84 ตามลำดับ ดังตารางที่ 34

ตารางที่ 34 การตัดแต่งทรงพุ่มลำไยจำแนกตามระยะห่างของต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ระยะห่างของต้นลำไย	การตัดแต่งทรงพุ่มลำไย					รวม
	ครึ่งวงกลม	ฝ่าชีหยาบ	เปิดกลางพุ่ม	สี่เหลี่ยม	อื่นๆ	
1. ระยะห่าง	295 (31.79%)	102 (10.99%)	501 (53.99%)	4 (0.43%)	26 (2.80%)	928 (100.00%)
2. ระยะชิด	86 (38.39%)	41 (18.30%)	87 (38.84%)	1 (0.45%)	9 (4.02%)	224 (100.00%)
รวม	381 (33.07%)	143 (12.41%)	588 (51.04%)	5 (0.43%)	35 (3.04%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านการตัดแต่งทรงพุ่มลำไย ซึ่งจำแนกตามปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่ของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง พบว่า การตัดแต่งทรงพุ่มลำไยที่มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แบบอื่นๆ เช่น ตัดแต่งตามความเหมาะสมไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ซึ่งมีปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1,356.30 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา ได้แก่ แบบเปิดกลางพุ่ม มีปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1,044.84 กิโลกรัมต่อไร่ แบบครึ่งวงกลม มีปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1,003.65 กิโลกรัมต่อไร่ แบบสี่เหลี่ยม มีปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 842.81 กิโลกรัมต่อไร่ และแบบผ่าซีกหยาบ มีปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 842.50 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ ดังตารางที่ 35

ตารางที่ 35 การตัดแต่งทรงพุ่มลำไยจำแนกตามปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบการผลิกลำไย	ผลผลิตต่อไร่							รวม	ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 400 กก./ไร่	401-600 กก./ไร่	601-800 กก./ไร่	801-1,000 กก./ไร่	1,001-1,200กก./ไร่	มากกว่า 1,200 กก./ไร่			
1. ครึ่งวงกลม	5 (1.31%)	24 (6.30%)	39 (10.24%)	242 (63.52%)	13 (3.41%)	58 (15.22%)	381 (100.00%)	1,003.65 (491.86)	
2. ผ่าซีกหยาบ	25 (17.48%)	15 (10.49%)	14 (9.79%)	65 (45.46%)	8 (5.59%)	16 (11.19%)	143 (100.00%)	842.50 (555.06)	
3. เปิดกลางพุ่ม	53 (9.01%)	39 (6.63%)	54 (9.18%)	329 (55.95%)	22 (3.74%)	91 (15.48%)	588 (100.00%)	1,044.84 (819.83)	
4. สี่เหลี่ยม	0 (0.00%)	0 (0.00%)	1 (20.00%)	4 (80.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	5 (100.00%)	842.81 (127.89)	
5. อื่นๆ	6 (17.14%)	2 (5.71%)	6 (17.14%)	12 (34.29%)	4 (11.43%)	5 (14.29%)	35 (100.00%)	1,356.30 (2,360.93)	
รวม	89 (7.72%)	80 (6.94%)	114 (9.90%)	652 (56.60%)	47 (4.08%)	170 (14.76%)	1,152 (100.00%)	1,014.69 (795.76)	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านจำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนผลผลิตระหว่าง 801 – 1,000 กิโลกรัม/ไร่/ปี คิดเป็นร้อยละ 56.60 รองลงมา ได้แก่ มากกว่า 1,200 กิโลกรัม/ไร่/ปี คิดเป็นร้อยละ 14.76 ระหว่าง 601 – 800 กิโลกรัม/ไร่/ปี คิดเป็นร้อยละ 9.90 ไม่เกิน 400 กิโลกรัม/ไร่/ปี คิดเป็นร้อยละ 7.72 ระหว่าง 401 – 600 กิโลกรัม/ไร่/ปี 6.94 และ 1,001 – 1,200 กิโลกรัม/ไร่/ปี คิดเป็นร้อยละ 4.08 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยประมาณ 1,014.69 กิโลกรัม/ไร่/ปี ดังตารางที่ 36 เมื่อพิจารณาในระดับภาค พบว่า จำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณมากที่สุด (1,120.39 กก./ไร่/ปี) แต่ก็มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงมากที่สุดเช่นเดียวกัน รองลงมาได้แก่ ภาคเหนือ (948.00 กก./ไร่/ปี) และภาคตะวันออกและภาคกลาง (934.61 กก./ไร่/ปี) ตามลำดับ

ตารางที่ 36 ปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	จำนวนผลผลิตต่อไร่							รวม	ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 400 กก./ไร่	401-600 กก./ไร่	601-800 กก./ไร่	801-1,000 กก./ไร่	1,001- 1,200กก./ ไร่	มากกว่า 1,200 กก./ไร่			
1. เหนือ	45 (11.25%)	37 (9.25%)	45 (11.25%)	193 (48.25%)	26 (6.50%)	54 (13.50%)	400 (100.00%)	948.00 (732.29)	
2. ตะวันออก และกลาง	4 (1.07%)	20 (5.33%)	41 (10.93%)	256 (68.27%)	14 (3.73%)	40 (10.67%)	375 (100.00%)	934.61 (284.25)	
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	40 (10.61%)	23 (6.10%)	28 (7.42%)	203 (53.85%)	7 (1.86%)	76 (20.16%)	377 (100.00%)	1,164.94 (1,120.39)	
รวม	89 (7.72%)	80 (6.94%)	114 (9.90%)	652 (56.60%)	47 (4.08%)	170 (14.76%)	1,152 (100.00%)	1,014.69 (795.76)	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

ส่วนข้อมูลด้านจำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่ ซึ่งจำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า จำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่เฉลี่ยของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพผลิตลำไยเป็นอาชีพรองมีปริมาณสูงกว่าจำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่เฉลี่ยของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพผลิตลำไยเป็นอาชีพหลักเล็กน้อย (1,059.32 และ 995.69 ตามลำดับ) สาเหตุอาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่ประกอบอาชีพผลิตลำไยเป็นอาชีพรองมีพื้นที่การปลูกลำไยเฉลี่ยน้อยกว่าเกษตรกรที่ประกอบอาชีพผลิตลำไยเป็นอาชีพหลัก (พื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 7.27 และ 13.33 ไร่ ตามลำดับ) ทำให้การดูแลบริหารจัดการสวนลำไยทำได้ง่ายและดูแลได้อย่างทั่วถึงได้มากกว่าสวนขนาดใหญ่ ดังตารางที่ 37

ตารางที่ 37 ปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่จำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพการผลิตลำไย	จำนวนผลผลิตต่อไร่							รวม	ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 400 กก./ไร่	401-600 กก./ไร่	601-800 กก./ไร่	801-1,000 กก./ไร่	1,001-1,200กก./ไร่	มากกว่า 1,200 กก./ไร่			
1. อาชีพหลัก	52 (6.44%)	56 (6.93%)	84 (10.40%)	462 (57.18%)	37 (4.57%)	117 (14.48%)	808 (100.00%)	995.69 (728.23)	
2. อาชีพรอง	37 (10.76%)	24 (6.98%)	30 (8.72%)	190 (55.23%)	10 (2.90%)	53 (15.41%)	344 (100.00%)	1,059.32 (935.08)	
รวม	89 (7.72%)	80 (6.94%)	114 (9.90%)	652 (56.60%)	47 (4.08%)	170 (14.76%)	1,152 (100.00%)	1,014.69 (795.76)	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านจำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่ ซึ่งจำแนกตามพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า จำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่เฉลี่ยของเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกลำไยไม่เกิน 10 ไร่ มีปริมาณสูงที่สุด (1,093.33 กก./ไร่/ปี) ส่วนจำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่เฉลี่ยของเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกลำไยขนาดอื่นๆ มีปริมาณไม่แตกต่างกันมากนัก ดังตารางที่ 38

ตารางที่ 38 ปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่จำแนกตามพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ปลูกลำไย	จำนวนผลผลิตต่อไร่							รวม	ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 400 กก./ไร่	401-600 กก./ไร่	601-800 กก./ไร่	801-1,000 กก./ไร่	1,001- 1,200กก./ ไร่	มากกว่า 1,200 กก./ไร่			
1. ไม่เกิน 10 ไร่	58 (7.75%)	46 (6.15%)	48 (6.42%)	436 (58.29%)	30 (4.01%)	130 (17.38%)	748 (100.00%)	1,093.33 (932.80)	
2. 11-20 ไร่	23 (8.58%)	19 (7.09%)	43 (16.05%)	142 (52.98%)	12 (4.48%)	29 (10.82%)	268 (100.00%)	886.25 (455.78)	
3. 21-30 ไร่	5 (3.85%)	10 (12.82%)	15 (19.23%)	40 (51.28%)	3 (3.85%)	7 (8.97%)	78 (100.00%)	838.77 (270.85)	
4. มากกว่า 30 ไร่	5 (8.62%)	5 (8.62%)	8 (13.79%)	34 (58.62%)	2 (3.45%)	4 (6.90%)	58 (100.00%)	830.52 (275.96)	
รวม	89 (7.72%)	80 (6.94%)	114 (9.90%)	652 (56.60%)	47 (4.08%)	170 (14.76%)	1,152 (100.00%)	1,014.69 (795.76)	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านจำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่ ซึ่งจำแนกตามกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่ไม่มีกรรมสิทธิ์การถือครอง (เช่า) พื้นที่ปลูกลำไยมีปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่เฉลี่ยสูงกว่าเกษตรกรที่มีกรรมสิทธิ์การถือครอง (เป็นเจ้าของ) พื้นที่ปลูกลำไยเพียงเล็กน้อย (1,021.56 กก./ไร่/ปี และ 1,019.72 กก./ไร่/ปี ตามลำดับ) ส่วนเกษตรกรที่ทั้งมีกรรมสิทธิ์การถือครอง (เป็นเจ้าของ) และไม่มีกรรมสิทธิ์การถือครอง (เช่า) มีปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่เฉลี่ยต่ำที่สุดเพียง 765.49 กก./ไร่/ปี ดังตารางที่ 39

ตารางที่ 39 ปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่จำแนกตามกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

กรรมสิทธิ์พื้นที่ปลูก ลำไย	จำนวนผลผลิตต่อไร่							รวม	ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 400 กก./ไร่	401-600 กก./ไร่	601-800 กก./ไร่	801-1,000 กก./ไร่	1,001- 1,200กก./ ไร่	มากกว่า 1,200 กก./ไร่			
1. เจ้าของ	85 (7.73%)	76 (6.91%)	107 (9.73%)	627 (57.00%)	43 (3.90%)	162 (14.73%)	1,100 (100.00%)	1,019.72 (811.15)	
2. เช่า	1 (3.45%)	0 (0.00%)	4 (13.79%)	15 (51.72%)	2 (6.90%)	7 (24.14%)	29 (100.00%)	1,021.56 (308.59)	
3. เจ้าของและเช่า	3 (13.04%)	4 (17.39%)	3 (13.04%)	10 (43.48%)	2 (8.70%)	1 (4.35%)	23 (100.00%)	765.49 (272.35)	
รวม	89 (7.72%)	80 (6.94%)	114 (9.90%)	652 (56.60%)	47 (4.08%)	170 (14.76%)	1,152 (100.00%)	1,014.69 (795.76)	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านจำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่ ซึ่งจำแนกตามอายุต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ต้นลำไยของเกษตรกรที่มีอายุ 21 – 25 ปีมีจำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่เฉลี่ยสูงสุด (1,124.04 กก./ไร่/ปี) รองลงมาได้แก่ ต้นลำไยอายุระหว่าง 16 – 20 ปี (1,082.07 กก./ไร่/ปี) ระหว่าง 5 – 10 ปี (1,011.59 กก./ไร่/ปี) มากกว่า 25 ปี (1,006.73 กก./ไร่/ปี) ระหว่าง 11 – 15 ปี (944.32 กก./ไร่/ปี) และไม่เกิน 4 ปี (873.53 กก./ไร่/ปี) ตามลำดับ ดังตารางที่ 40

ตารางที่ 40 ปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่จำแนกตามอายุต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

อายุของต้นลำไย	จำนวนผลผลิตต่อไร่						รวม	ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 400 กก./ไร่	401-600 กก./ไร่	601-800 กก./ไร่	801-1,000 กก./ไร่	1,001-1,200 กก./ไร่	มากกว่า 1,200 กก./ ไร่		
1. ไม่เกิน 4 ปี	2 (5.00%)	3 (7.50%)	2 (5.00%)	29 (72.50%)	2 (5.00%)	2 (5.00%)	40 (100.00%)	873.53 (258.08)
2. 5 - 10 ปี	23 (6.12%)	25 (6.65%)	38 (10.10%)	226 (60.11%)	16 (4.26%)	48 (12.76%)	376 (100.00%)	1,011.59 (724.27)
3. 11 - 15 ปี	21 (7.55%)	17 (6.12%)	31 (11.15%)	164 (58.99%)	10 (3.60%)	35 (12.59%)	278 (100.00%)	944.32 (498.68)
4. 16 - 20 ปี	29 (9.51%)	22 (7.21%)	21 (6.89%)	161 (52.79%)	13 (4.26%)	59 (19.34%)	305 (100.00%)	1,082.07 (1,020.81)
5. 21 - 25 ปี	4 (6.67%)	3 (5.00%)	6 (10.00%)	33 (55.00%)	3 (5.00%)	11 (18.33%)	60 (100.00%)	1,124.04 (1,169.63)
6. มากกว่า 25 ปี	10 (10.75%)	10 (10.75%)	16 (17.20%)	39 (41.94%)	3 (3.23%)	15 (16.13%)	93 (100.00%)	1,006.73 (799.96)
รวม	89 (7.73%)	80 (6.94%)	114 (9.90%)	652 (56.60%)	47 (4.08%)	170 (14.75%)	1,152 (100.00%)	1,014.69 (795.76)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านจำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่ ซึ่งจำแนกตามระยะในการปลูกต้นลำไยของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ต้นลำไยของเกษตรกรที่ปลูกระยะห่างมีจำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่เฉลี่ยสูงกว่า ต้นลำไยของเกษตรกรที่ปลูกระยะชิด (1,029 กก./ไร่/ปี และ 952.50 กก./ไร่/ปี ตามลำดับ) ดังตาราง ที่ 41

ตารางที่ 41 ปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่จำแนกตามระยะในการปลูกต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่ม ตัวอย่าง

ระยะห่างของต้น ลำไย	จำนวนผลผลิตต่อไร่							รวม	ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 400 กก./ไร่	401-600 กก./ไร่	601-800 กก./ไร่	801-1,000 กก./ไร่	1,001-1,200 กก./ไร่	มากกว่า 1,200 กก./ ไร่			
1. ระยะห่าง	76 (8.19%)	66 (7.11%)	81 (8.73%)	523 (56.36%)	34 (3.66%)	148 (15.95%)	928 (100.00%)	1,029 (830.10)	
2. ระยะชิด	13 (5.80%)	14 (6.25%)	33 (14.73%)	129 (57.60%)	13 (5.80%)	22 (9.82%)	224 (100.00%)	952.50 (631.81)	
รวม	89 (7.73%)	80 (6.94%)	114 (9.90%)	652 (56.59%)	47 (4.08%)	170 (14.76%)	1,152 (100.00%)	1,014.69 (795.76)	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านจำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่ ซึ่งจำแนกตามแหล่งเงินทุนในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้กู้เงินมาใช้ในการผลิตลำไยมีจำนวนผลผลิตลำไยต่อไร่เฉลี่ยสูงกว่าเกษตรกรที่กู้เงินมาใช้ในการผลิตลำไยเพียงเล็กน้อย (1,030.62 กก./ไร่/ปี และ 1,003.59 กก./ไร่/ปี ตามลำดับ) ดังตารางที่ 42

ตารางที่ 42 ปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่จำแนกตามแหล่งเงินทุนในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

การกู้เงิน	จำนวนผลผลิตต่อไร่							รวม	ค่าเฉลี่ย
	ไม่เกิน 400 กก./ไร่	401-600 กก./ไร่	601-800 กก./ไร่	801-1,000 กก./ไร่	1,001-1,200 กก./ไร่	มากกว่า 1,200 กก./ ไร่			
1. ไม่ได้กู้	76 (8.46%)	34 (7.19%)	44 (9.30%)	281 (59.40%)	14 (2.96%)	60 (12.69%)	473 (100.00%)	1,030.62 (1,007.13)	
2. กู้	49 (7.22%)	46 (6.78%)	70 (10.31%)	371 (54.63%)	33 (4.86%)	110 (16.20%)	679 (100.00%)	1,003.59 (607.10)	
รวม	89 (7.73%)	80 (6.94%)	114 (9.90%)	652 (56.59%)	47 (4.08%)	170 (14.76%)	1,152 (100.00%)	1,014.69 (795.76)	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านช่องทางการขายผลผลิตลำไยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ขายผลผลิตลำไยแบบเหมาสวน คิดเป็นร้อยละ 39.24 รองลงมา ได้แก่ นำไปขายเองที่จุกับซื้อ (ห้างหรือโรงงานแปรรูป) คิดเป็นร้อยละ 29.51 มีพ่อค้ามารับซื้อแบบคัดแยกเป็นกิโลกรัมที่สวน (แบบเป็นตะกร้า) คิดเป็นร้อยละ 22.57 และที่เหลืออีก ร้อยละ 8.68 เป็นการขายผลผลิตมากกว่าหนึ่งช่องทาง ดังตารางที่ 43

ตารางที่ 43 ช่องทางการขายผลผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	ช่องทางการขายผลผลิต						รวม
	เหมาสวน	ห้าง	ตะกร้า	เหมาสวน และห้าง	เหมาสวน และตะกร้า	ห้างและ ตะกร้า	
1. เหนือ	146 (36.50%)	103 (25.75%)	83 (20.75%)	52 (13.00%)	8 (2.00%)	8 (2.00%)	400 (100.00%)
2. ตะวันออก และกลาง	153 (40.80%)	68 (18.14%)	122 (32.53%)	3 (0.80%)	29 (7.73%)	00 (0.00%)	375 (100.00%)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	153 (40.58%)	169 (44.83%)	55 (14.59%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	377 (100.00%)
รวม	452 (39.24%)	340 (29.51%)	260 (22.57%)	55 (4.77%)	37 (3.21%)	8 (0.70%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับข้อมูลด้านช่องทางการขายผลผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่ทำการผลิตลำไยเป็นอาชีพหลักขายผลผลิตลำไยแบบเหมาสวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.58 รองลงมาได้แก่ นำไปขายเองที่จตุรัส (ล้งหรือโรงงานแปรรูป) คิดเป็นร้อยละ 25.62 และมีพ่อค้ามารับซื้อแบบคัดแยกเป็นกิโลกรัมที่สวน (แบบเป็นตะกร้า) คิดเป็นร้อยละ 21.41 ส่วนเกษตรกรที่ทำการผลิตลำไยเป็นอาชีพรองนำไปขายเองที่จตุรัส (ล้งหรือโรงงานแปรรูป) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.66 รองลงมาได้แก่ ขายผลผลิตลำไยแบบเหมาสวน คิดเป็นร้อยละ 33.72 และมีพ่อค้ามารับซื้อแบบคัดแยกเป็นกิโลกรัมที่สวน (แบบเป็นตะกร้า) คิดเป็นร้อยละ 25.29 ตามลำดับ ดังตารางที่ 44

ตารางที่ 44 ช่องทางการขายผลผลิตลำไยจำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพการผลิตลำไย	ช่องทางการขายผลผลิต						รวม
	เหมาสวน	ล้ง	ตะกร้า	เหมาสวน และล้ง	เหมาสวน และตะกร้า	ล้งและ ตะกร้า	
1. อาชีพหลัก	336 (41.58%)	207 (25.62%)	173 (21.41%)	52 (6.44%)	36 (4.46%)	4 (0.49%)	808 (100.00%)
2. อาชีพรอง	116 (33.72%)	133 (38.66%)	87 (25.29%)	3 (0.87%)	1 (0.30%)	4 (1.16%)	344 (100.00%)
รวม	452 (39.24%)	340 (29.51%)	260 (22.57%)	55 (4.77%)	37 (3.21%)	8 (0.70%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านช่องทางการขายผลผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีขนาดของพื้นที่ต่างๆ ล้วนขายผลผลิตลำไยแบบเหมาสวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ มีพ่อค้ามารับซื้อแบบคัดแยกเป็นกิโลกรัมที่สวน (แบบเป็นตะกร้า) ยกเว้นเกษตรกรที่มีขนาดของพื้นที่ไม่เกิน 10 ไร่ที่จะนำผลผลิตลำไยไปขายเองที่จุกับซื้อ (ห้างหรือโรงงานแปรรูป) มากกว่าการขายแบบคัดแยกเป็นกิโลกรัมที่สวน (แบบเป็นตะกร้า) ดังตารางที่ 45

ตารางที่ 45 ช่องทางการขายผลผลิตลำไยจำแนกตามพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ปลูกลำไย	ช่องทางการขายผลผลิต						รวม
	เหมาสวน	ห้าง	ตะกร้า	เหมาสวน และห้าง	เหมาสวน และตะกร้า	ห้างและ ตะกร้า	
1. ไม่เกิน 10 ไร่	300 (40.12%)	247 (33.02%)	151 (20.18%)	28 (3.74%)	18 (2.40%)	4 (0.54%)	748 (100.00%)
2. 11-20 ไร่	102 (38.06%)	61 (22.76%)	74 (27.61%)	16 (5.97%)	12 (4.49%)	3 (1.11%)	268 (100.00%)
3. 21-30 ไร่	26 (33.33%)	21 (26.92%)	22 (28.21%)	5 (6.41%)	3 (3.85%)	1 (1.28%)	78 (100.00%)
4. มากกว่า 30 ไร่	24 (41.38%)	11 (18.97%)	13 (22.41%)	6 (10.35%)	4 (6.59%)	0 (0.00%)	58 (100.00%)
รวม	452 (39.24%)	340 (29.51%)	260 (22.57%)	55 (4.77%)	37 (3.21%)	8 (0.70%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านช่องทางการขายผลผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามกรรมสิทธิ์ในการถือครองพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ปลูกลำไย (เป็นเจ้าของสวนลำไย) มีสัดส่วนการขายผลผลิตลำไยแบบเหมาสวนมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ปลูกลำไย (เช่าสวนลำไย) ซึ่งเกษตรกรที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ปลูกลำไย (เช่าสวนลำไย) จะมีสัดส่วนการนำไปขายเองที่จู้ดรับซื้อ (ล้งหรือ โรงงานแปรรูป) และมีพ่อค้ามารับซื้อแบบคัดแยกเป็น กิโลกรัมที่สวน (แบบเป็นตะกร้า) สูงกว่าเกษตรกรที่มีกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ปลูกลำไย (เป็นเจ้าของสวนลำไย) ดังตารางที่ 46

ตารางที่ 46 ช่องทางการขายผลผลิตลำไยจำแนกตามกรรมสิทธิ์ในการถือครองพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

กรรมสิทธิ์พื้นที่ปลูก ลำไย	ช่องทางการขายผลผลิต						รวม
	เหมาสวน	ล้ง	ตะกร้า	เหมาสวน และล้ง	เหมาสวน และตะกร้า	ล้งและตะกร้า	
1. เจ้าของ	435 (39.55%)	323 (29.36%)	248 (22.55%)	53 (4.82%)	35 (3.18%)	6 (0.54%)	1,100 (100.00%)
2. เช่า	10 (34.48%)	9 (31.03%)	7 (24.14%)	0 (0.00%)	2 (6.90%)	1 (3.45%)	29 (100.00%)
3. เจ้าของและเช่า	7 (30.44%)	8 (34.78%)	5 (21.74%)	2 (8.70%)	0 (0.00%)	1 (4.34%)	23 (100.00%)
รวม	452 (39.24%)	340 (29.51%)	260 (22.57%)	55 (4.77%)	37 (3.21%)	8 (0.69%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลด้านแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงินมาใช้ในการผลิตลำไย คิดเป็นร้อยละ 58.94 ส่วนอีกร้อยละ 41.06 ไม่ได้กู้เงินมาใช้ในการผลิตลำไย ดังตารางที่ 47

ตารางที่ 47 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	การกู้เงิน		
	ไม่ได้กู้	กู้	รวม
1. เหนือ	177 (44.25%)	223 (55.75%)	400 (100.00%)
2. ตะวันออก และกลาง	137 (36.53%)	238 (63.47%)	375 (100.00%)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	159 (42.18%)	218 (57.82%)	377 (100.00%)
รวม	473 (41.06%)	679 (58.94%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ส่วนข้อมูลด้านแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่ทำการผลิตลำไยเป็นอาชีพหลักมีสัดส่วนของการกู้เงินมาใช้ในการผลิตลำไยสูงกว่าเกษตรกรที่ทำการผลิตลำไยเป็นอาชีพรอง (ร้อยละ 65.47 และ 43.61 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 48

ตารางที่ 48 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไยจำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพการผลิตลำไย	การกู้เงิน		
	ไม่ได้กู้	กู้	รวม
1. อาชีพหลัก	279 (34.53%)	529 (65.47%)	808 (100.00%)
2. อาชีพรอง	194 (56.39%)	150 (43.61%)	344 (100.00%)
รวม	473 (41.06%)	679 (58.94%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย ซึ่งจำแนกตามพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีการกู้เงินมาใช้ในการผลิตลำไย เป็นเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกลำไย เฉลี่ยสูงกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้มีการกู้เงินมาใช้ในการผลิตลำไย (12.93 ไร่และ 9.75 ไร่ ตามลำดับ) ดังตารางที่ 49

ตารางที่ 49 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไยจำแนกตามพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ปลูกลำไย	การกู้เงิน		
	ไม่มีการกู้เงิน	มีการกู้เงิน	รวม
1. ไม่เกิน 10 ไร่	350 (46.79%)	398 (53.21%)	748 (100.00%)
2. 11 - 20 ไร่	95 (35.45%)	173 (64.55%)	268 (100.00%)
3. 21 - 30 ไร่	16 (20.51%)	62 (79.49%)	78 (100.00%)
4. มากกว่า 30 ไร่	12 (20.69%)	46 (79.31%)	58 (100.00%)
รวม	473 (41.06%)	679 (58.94%)	1,152 (6.78%)
ค่าเฉลี่ย	9.75 (15.73)	12.76 (12.93)	11.52 (14.22)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

2. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยจากภัยพิบัติทางธรรมชาติของเกษตรกร

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของความสนใจในการจัดการความเสี่ยงของการเพาะปลูกหรือการผลิตลำไยจากภัยธรรมชาติโดยวิธีการประกันภัยที่อยู่ในรูปแบบของการจ่ายเบี้ยประกันรายปี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยดังกล่าว จำนวน 845 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 73.35 โดยให้เหตุผลว่า เป็นการป้องกันความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งเมื่อประสบเหตุแล้วจะได้รับเงินชดเชย ทำให้ไม่ขาดทุน ส่วนเกษตรกรอีก 307 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 26.65 ไม่มีความสนใจในการประกันภัยดังกล่าว โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า พื้นที่สวนลำไยของตนเป็นพื้นที่ที่ไม่เคยประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยบางส่วนเกรงว่าวิธีการประกันภัยดังกล่าวจะมีหลักเกณฑ์ที่ยูกยากซับซ้อน และเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต ดังตารางที่ 50 เมื่อพิจารณาแยกรายภาค พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในภาคเหนือมีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากที่สุด (ร้อยละ 81.75) รองลงมาได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 75.86) และเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในภาคตะวันออกและภาคกลาง (ร้อยละ 61.87) ตามลำดับ

ตารางที่ 50 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. เหนือ	327 (81.75%)	73 (18.25%)	400 (100.00%)
2. ตะวันออก และกลาง	232 (61.87%)	143 (38.13%)	375 (100.00%)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	286 (75.86%)	91 (24.14%)	377 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ส่วนข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามอายุของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากที่สุดเป็นเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 61 - 70 ปี (ร้อยละ 77.72) รองลงมาได้แก่ เกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี (ร้อยละ 77.70) ระหว่าง 41 - 50 ปี (ร้อยละ 72.46) อายุอายุไม่เกิน 40 ปี (ร้อยละ 64.64) และอายุมากกว่า 70 ปี (ร้อยละ 55.32) ตามลำดับ ดังตารางที่ 51

ตารางที่ 51 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามอายุของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

อายุของเกษตรกร	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. ไม่เกิน 40 ปี	117 (64.64%)	64 (35.36%)	181 (100.00%)
2. 41 - 50 ปี	221 (72.46%)	84 (27.54%)	305 (100.00%)
3. 51 - 60 ปี	338 (77.70%)	97 (22.30%)	435 (100.00%)
4. 61 - 70 ปี	143 (77.72%)	41 (22.28%)	184 (100.00%)
5. มากกว่า 70 ปี	26 (55.32%)	21 (44.68%)	47 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (100.00%)
ค่าเฉลี่ย	52.31 (10.37)	50.93 (12.32)	51.94 (10.93)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่ประกอบอาชีพผลิตลำไยเป็นอาชีพรองมีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากกว่าเกษตรกรที่ประกอบอาชีพผลิตลำไยเป็นอาชีพหลักเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 75.58 และ 72.40 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 52

ตารางที่ 52 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพการผลิตลำไย	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. อาชีพหลัก	585 (72.40%)	223 (27.60%)	808 (100.00%)
2. อาชีพรอง	260 (75.58%)	84 (24.42%)	344 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามรายได้จากการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากที่สุดเป็นเกษตรกรที่มีรายได้จากการผลิตลำไยไม่เกิน 100,000 บาท/ปี (ร้อยละ 77.69) รองลงมาได้แก่ เกษตรกรที่มีรายได้จากการผลิตลำไยระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท/ปี (ร้อยละ 76.12) รายได้จากการผลิตลำไยระหว่าง 200,001 – 300,000 บาท/ปี (ร้อยละ 73.33) รายได้จากการผลิตลำไยมากกว่า 500,000 บาท/ปี (ร้อยละ 70.61) รายได้จากการผลิตลำไยระหว่าง 300,001 – 400,000 บาท/ปี (ร้อยละ 65.79) และรายได้จากการผลิตลำไยระหว่าง 400,001 – 500,000 บาท/ปี (ร้อยละ 62.86) ตามลำดับ ดังตารางที่ 53

ตารางที่ 53 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามรายได้จากการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รายได้จากการผลิตลำไย	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. ไม่เกิน 100,000 บาท/ปี	289 (77.69%)	83 (22.31%)	372 (100.00%)
2. 100,001 – 200,000 บาท/ปี	153 (76.12%)	48 (23.88%)	201 (100.00%)
3. 200,001 – 300,000 บาท/ปี	88 (73.33%)	32 (26.67%)	120 (100.00%)
4. 300,001 – 400,000 บาท/ปี	50 (65.79%)	26 (34.21%)	76 (100.00%)
5. 400,001 - 500,000 บาท/ปี	44 (62.86%)	26 (37.14%)	70 (100.00%)
6. มากกว่า 500,000 บาท/ปี	221 (70.61%)	92 (29.39%)	313 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (100.00%)
ค่าเฉลี่ย	456,827.35 (794,479.92)	422,524.13 (460,357.60)	447,685.78 (720,704.54)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามรายได้จากอาชีพอื่น นอกเหนือจากการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากที่สุดเป็นเกษตรกรที่มีรายได้จากอาชีพอื่นนอกเหนือจากการผลิตลำไยมากกว่า 200,000 บาท/ปี (ร้อยละ 75.22) รองลงมาได้แก่ ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท/ปี (ร้อยละ 74.23) และไม่เกิน 100,000 บาท/ปี (ร้อยละ 70.94) ตามลำดับ ดังตารางที่ 54

ตารางที่ 54 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามรายได้จากอาชีพอื่น นอกเหนือจากการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รายได้จากอาชีพอื่น นอกเหนือจากการผลิต ลำไย	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. ไม่เกิน 100,000 บาท/ปี	393 (70.94%)	161 (29.06%)	554 (100.00%)
2. 100,001 – 200,000 บาท/ปี	144 (74.23%)	50 (25.77%)	194 (100.00%)
3. มากกว่า 200,000 บาท/ปี	85 (75.22%)	28 (24.78%)	113 (100.00%)
รวม	622 (72.24%)	239 (27.76%)	861 (100.00%)
ค่าเฉลี่ย	131,422.30 (165,968.75)	108,207.11 (100,348.67)	124,978.13 (150,948.60)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามประสบการณ์ในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากที่สุดเป็นเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยระหว่าง 16 -20 ปี (ร้อยละ 79.12) รองลงมาได้แก่ เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยมากกว่า 20 ปี (ร้อยละ 78.43) ระหว่าง 6 -10 ปี (ร้อยละ 78.15) ระหว่าง 11 - 15 ปี (ร้อยละ 74.89) และไม่เกิน 5 ปี (ร้อยละ 52.97) ตามลำดับ ดังตารางที่ 55

ตารางที่ 55 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามประสบการณ์ในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ประสบการณ์ในการผลิตลำไย	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. ไม่เกิน 5 ปี	107 (52.97%)	95 (47.03%)	202 (100.00%)
2. 6 – 10 ปี	254 (78.15%)	71 (21.85%)	325 (100.00%)
3. 11 – 15 ปี	167 (74.89%)	56 (25.11%)	223 (100.00%)
4. 16 – 20 ปี	197 (79.12%)	52 (20.88%)	249 (100.00%)
5. มากกว่า 20 ปี	120 (78.43%)	33 (21.57%)	153 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (100.00%)
ค่าเฉลี่ย	14.82 (8.47)	12.10 (8.79)	14.10 (8.64)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามการยอมรับการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่เคຍอบรมมีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคຍอบรมการผลิตลำไยที่ถุกวิธี (ร้อยละ 58.46 และ 41.54 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 56

ตารางที่ 56 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามการยอมรับการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

การยอมรับ	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. ไม่เคຍอบรม	351 (66.99%)	173 (33.01%)	524 (100.00%)
2. เคຍอบรม	494 (78.66%)	134 (21.34%)	628 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากที่สุดเป็นเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกลำไยมากกว่า 30 ไร่ (ร้อยละ 91.38) รองลงมาได้แก่ เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยระหว่าง 21 - 30 ไร่ (ร้อยละ 82.05) ระหว่าง 11 - 20 ไร่ (ร้อยละ 73.13) และไม่เกิน 10 ไร่ (ร้อยละ 71.12) ตามลำดับ ดังตารางที่ 57

ตารางที่ 57 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ปลูกลำไย	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. ไม่เกิน 10 ไร่	532 (71.12%)	216 (28.88%)	748 (100.00%)
2. 11 - 20 ไร่	196 (73.13%)	72 (26.87%)	268 (100.00%)
3. 21 - 30 ไร่	64 (82.05%)	14 (17.95%)	78 (100.00%)
4. มากกว่า 30 ไร่	53 (91.38%)	5 (8.62%)	58 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (6.77%)
ค่าเฉลี่ย	12.08 (14.93)	10.00 (11.95)	11.52 (14.22)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ปลูกกล้วยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่ไม่มีกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ปลูกกล้วย (เช่าพื้นที่ปลูกกล้วย) มีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากกว่าเกษตรกรที่มีกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ปลูกกล้วย (เจ้าของพื้นที่ปลูกกล้วย) (ร้อยละ 75.86 และ 72.91 ตามลำดับ) ส่วนเกษตรกรทั้งที่มีกรรมสิทธิ์และเช่าพื้นที่ปลูกกล้วยเพิ่มเติมมีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากที่สุดถึง ร้อยละ 91.30 ดังตารางที่ 58

ตารางที่ 58 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ปลูกกล้วยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

กรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของพื้นที่ปลูกกล้วย	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. เจ้าของ	802 (72.91%)	298 (27.09%)	1,100 (100.00%)
2. เช่า	22 (75.86%)	7 (24.14%)	29 (100.00%)
3. เจ้าของและเช่า	21 (91.30%)	2 (8.70%)	23 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามจำนวนต้นลำไยต่อไร่ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากที่สุดเป็นเกษตรกรที่มีจำนวนต้นลำไยต่อไร่ไม่เกิน 15 ต้น/ไร่ (ร้อยละ 82.61) รองลงมาได้แก่เกษตรกรที่มีจำนวนต้นลำไยต่อไร่มากกว่า 30 ต้น/ไร่ (ร้อยละ 79.45) ระหว่าง 21 - 25 ต้น/ไร่ (ร้อยละ 73.44) ระหว่าง 26 - 30 ต้น/ไร่ (ร้อยละ 72.26) และระหว่าง 16 - 20 ต้น/ไร่ (ร้อยละ 68.81) ตามลำดับ ดังตารางที่ 59

ตารางที่ 59 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามจำนวนต้นลำไยต่อไร่ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนต้นลำไยต่อไร่	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. ไม่เกิน 15 ต้น/ไร่	19 (82.61%)	4 (17.39%)	23 (100.00%)
2. 16 - 20 ต้น/ไร่	150 (68.81%)	68 (31.19%)	218 (100.00%)
3. 21 - 25 ต้น/ไร่	448 (73.44%)	162 (26.56%)	610 (100.00%)
4. 26 - 30 ต้น/ไร่	112 (72.26%)	43 (27.74%)	155 (100.00%)
5. มากกว่า 30 ต้น/ไร่	116 (79.45%)	30 (20.55%)	146 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (52.95%)
ค่าเฉลี่ย	25.91 (7.61)	25.14 (5.68)	25.70 (7.15)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามระยะในการปลูกต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีการปลูกต้นลำไยระยะห่างมีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากกว่าเกษตรกรที่มีการปลูกต้นลำไยระยะชิด (จำนวนต้นลำไยไม่เกิน 20 ต้น/ไร่) เพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 74.20 และ 70.12 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 60

ตารางที่ 60 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามระยะในการปลูกต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ระยะปลูกต้นลำไย	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. ระยะห่าง	676 (74.20%)	235 (25.80%)	911 (100.00%)
2. ระยะชิด	169 (70.12%)	72 (29.88%)	241 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามอายุต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากที่สุดเป็นเกษตรกรที่มีต้นลำไยอายุระหว่าง 16 -20 ปี (ร้อยละ 81.31) รองลงมาได้แก่ เกษตรกรที่มีต้นลำไยอายุมากกว่า 25 ปี (ร้อยละ 78.35) ระหว่าง 21 – 25 ปี (ร้อยละ 78.33) ระหว่าง 11 – 15 ปี (ร้อยละ 71.94) ระหว่าง 5 - 10 ปี (ร้อยละ 67.55) และไม่เกิน 4 ปี (ร้อยละ 57.50) ตามลำดับ ดังตารางที่ 61

ตารางที่ 61 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามอายุต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

อายุต้นลำไย	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. ไม่เกิน 4 ปี	23 (57.50%)	17 (42.50%)	40 (100.00%)
2. 5 - 10 ปี	254 (67.55%)	122 (32.45%)	376 (100.00%)
3. 11 - 15 ปี	200 (71.94%)	78 (28.06%)	278 (100.00%)
4. 16 - 20 ปี	248 (81.31%)	57 (18.69%)	305 (100.00%)
5. 21 - 25 ปี	47 (78.33%)	13 (21.67%)	60 (100.00%)
6. มากกว่า 25 ปี	73 (78.50%)	20 (21.50%)	93 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (24.13%)
ค่าเฉลี่ย	15.53 (7.23)	13.23 (6.75)	14.91 (7.17)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามรูปแบบการผลิต
 ลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่ทำการผลิตลำไยในฤดูมีความสนใจในการทำ
 ประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากกว่าเกษตรกรที่ทำการผลิตลำไยนอกฤดู (ร้อยละ 78.94 และ 66.79
 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 62

ตารางที่ 62 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามรูปแบบการผลิตลำไยของ
 เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบการผลิตลำไย	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. ในฤดู	491 (78.94%)	131 (21.06%)	622 (100.00%)
2. นอกฤดู	354 (66.79%)	176 (33.21%)	530 (100.00%)
รวม	622 (73.35%)	530 (26.65%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามการได้รับมาตรฐานในการผลิตลำไย (GAP) ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่ได้รับมาตรฐานในการผลิตลำไย (GAP) มีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับมาตรฐานในการผลิตลำไย (ร้อยละ 74.82 และ 71.92 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 63

ตารางที่ 63 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามการได้รับมาตรฐานในการผลิตลำไย (GAP) ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

มาตรฐานการผลิต (GAP)	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. ได้มาตรฐาน	425 (74.82%)	143 (25.18%)	568 (100.00%)
2. ไม่ได้มาตรฐาน	420 (71.92%)	164 (28.08%)	584 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากที่สุดเป็นเกษตรกรที่มีปริมาณผลผลิตลำไยไม่เกิน 400 กก./ไร่ (ร้อยละ 89.89) รองลงมาได้แก่ เกษตรกรที่มีปริมาณผลผลิตลำไยระหว่าง 1,001 – 1,200 กก./ไร่ (ร้อยละ 78.72) ระหว่าง 401 – 600 กก./ไร่ (ร้อยละ 77.50) ระหว่าง 801 – 1,000 กก./ไร่ (ร้อยละ 71.63) มากกว่า 1,200 กก./ไร่ (ร้อยละ 70.59) และระหว่าง 601 – 800 กก./ไร่ (ร้อยละ 78.72) ตามลำดับ ดังตารางที่ 64

ตารางที่ 64 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ปริมาณผลผลิตต่อไร่	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. ไม่เกิน 400 กก./ไร่	80 (89.89%)	9 (10.11%)	89 (100.00%)
2. 401 - 600 กก./ไร่	62 (77.50%)	18 (22.50%)	80 (100.00%)
3. 601 - 800 กก./ไร่	79 (69.30%)	35 (30.70%)	114 (100.00%)
4. 801 - 1,000 กก./ไร่	467 (71.63%)	185 (28.37%)	652 (100.00%)
5. 1,001-1,200 กก./ไร่	37 (78.72%)	10 (21.28%)	479 (100.00%)
6. มากกว่า 1,200 กก./ไร่	120 (70.59%)	50 (29.41%)	170 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (9.90%)
ค่าเฉลี่ยของปริมาณผลผลิตต่อไร่	985.64 (801.55)	1,094.64 (775.28)	1,014.69 (795.76)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามการรวมกลุ่มเพื่อผลิตลำไย ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตลำไยมีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตลำไย (ร้อยละ 80.04 และ 68.72 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 65

ตารางที่ 65 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามการรวมกลุ่มของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

การรวมกลุ่มเพื่อผลิต ลำไย เกษตรกร	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. มีการรวมกลุ่ม	377 (80.04%)	94 (19.96%)	471 (100.00%)
2. ไม่มีการรวมกลุ่ม	468 (68.72%)	213 (31.28%)	681 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามการกู้เงินเพื่อใช้ในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่มีการกู้เงินเพื่อใช้ในการผลิตลำไยมีความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีการกู้เงินเพื่อใช้ในการผลิตลำไย (ร้อยละ 77.35 และ 66.81 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 66

ตารางที่ 66 ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามการกู้เงินเพื่อใช้ในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

การกู้เงินเพื่อใช้ในการ ผลิตลำไย	ความสนใจในการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	สนใจ	ไม่สนใจ	รวม
1. ไม่ได้กู้	316 (66.81%)	157 (33.19%)	473 (100.00%)
2. กู้	529 (77.91%)	150 (22.09%)	679 (100.00%)
รวม	845 (73.35%)	307 (26.65%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างต้องการจำแนกตามภาค พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยแบบเดี่ยว จำนวน 707 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 63.37 ส่วนเกษตรกรอีก 445 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 28.63 มีความสนใจในการประกันภัยแบบกลุ่ม ดังตารางที่ 67 เมื่อพิจารณาแยกรายภาค พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางมีความสนใจในการทำประกันภัยแบบเดี่ยว (ร้อยละ 55.25 และ 80.80 ตามลำดับ) มากกว่าการทำประกันภัยแบบกลุ่ม ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสนใจในการทำประกันภัยแบบกลุ่ม (ร้อยละ 51.46) มากกว่าการทำประกันภัยแบบเดี่ยว

ตารางที่ 67 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างต้องการจำแนกตามภาค

ภาค	รูปแบบการประกันภัย		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. เหนือ	221 (55.25%)	179 (44.75%)	400 (100.00%)
2. ตะวันออก และกลาง	303 (80.80%)	72 (19.20%)	375 (100.00%)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	183 (48.54%)	194 (51.46%)	377 (100.00%)
รวม	707 (63.37%)	445 (28.63%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ส่วนข้อมูลด้านรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามอายุของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรในทุกช่วงอายุส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยแบบเดี่ยว มากกว่าการประกันภัยแบบกลุ่ม โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี (ร้อยละ 67.96) ดังตาราง ที่ 68

ตารางที่ 68 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามอายุของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

อายุของเกษตรกร	รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติ		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. ไม่เกิน 40 ปี	123 (67.96%)	58 (32.04%)	181 (100.00%)
2. 41-50 ปี	196 (64.26%)	109 (35.74%)	305 (100.00%)
3. 51-60 ปี	254 (58.39%)	181 (41.61%)	435 (100.00%)
4. 61-70 ปี	104 (56.52%)	80 (43.48%)	184 (100.00%)
5. มากกว่า 70 ปี	30 (63.83%)	17 (36.17%)	47 (100.00%)
รวม	707 (61.37%)	445 (38.63%)	1,152 (100.00%)
ค่าเฉลี่ย	51.36 (11.34)	52.87 (10.21)	51.94 (10.93)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรที่มีการผลิตลำไยทั้งที่เป็นอาชีพหลักและอาชีพรองมีความสนใจในการประกันภัยแบบเดี่ยวมากกว่าการประกันภัยแบบกลุ่ม โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีการผลิตลำไยเป็นอาชีพหลัก (ร้อยละ 62.38) ดังตารางที่ 69

ตารางที่ 69 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามอาชีพในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพในการผลิตลำไย	รูปแบบการทำประกันภัย		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. อาชีพหลัก	504 (62.38%)	304 (37.62%)	808 (100.00%)
2. อาชีพรอง	203 (59.01%)	141 (40.99%)	344 (100.00%)
รวม	707 (61.37%)	445 (38.63%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามรายได้จากการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรในทุกช่วงรายได้จากการผลิตลำไยส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยแบบเดี่ยวมากกว่าการประกันภัยแบบกลุ่ม โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีรายได้จากการผลิตลำไยมากกว่า 500,000 บาท/ปี (ร้อยละ 76.04) ดังตารางที่ 70

ตารางที่ 70 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามรายได้จากการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รายได้จากการผลิตลำไย	รูปแบบการทำประกันภัย		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. ไม่เกิน 100,000 บาท/ปี	200 (53.76%)	172 (46.24%)	372 (100.00%)
2. 100,001 – 200,000 บาท/ปี	105 (52.24%)	96 (47.76%)	201 (100.00%)
3. 200,001 – 300,000 บาท/ปี	67 (55.83%)	53 (44.17%)	120 (100.00%)
4. 300,001 – 400,000 บาท/ปี	47 (61.84%)	29 (38.16%)	76 (100.00%)
5. 400,001 - 500,000 บาท/ปี	50 (71.43%)	20 (28.57%)	70 (100.00%)
6. มากกว่า 500,000 บาท/ปี	238 (76.04%)	75 (23.96%)	313 (100.00%)
รวม	707 (61.37%)	445 (38.63%)	1,152 (100.00%)
ค่าเฉลี่ย	542,063.10 (841,032.70)	297,742.49 (430,182.35)	447,685.78 (720,704.54)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามรายได้จากอาชีพอื่น นอกเหนือจากการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรในทุกช่วงรายได้จากอาชีพอื่นนอกเหนือจากการผลิตลำไยส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยแบบเดี่ยวมากกว่าการประกันภัยแบบกลุ่ม โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีรายได้อื่นนอกเหนือจากการผลิตลำไยระหว่าง 100,000 - 200,000 บาท/ปี (ร้อยละ 61.34) ดังตารางที่ 71

ตารางที่ 71 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามรายได้จากอาชีพอื่น นอกเหนือจากการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รายได้จากอาชีพอื่น นอกเหนือจากการผลิต ลำไย	รูปแบบการทำประกันภัย		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. ไม่เกิน 100,000 บาท/ปี	322 (58.12%)	232 (41.88%)	554 (100.00%)
2. 100,001 – 200,000 บาท/ปี	119 (61.34%)	75 (38.66%)	194 (100.00%)
3. มากกว่า 200,000 บาท/ปี	63 (55.75%)	50 (44.25%)	113 (100.00%)
รวม	504 (58.54%)	357 (41.46%)	861 (100.00%)
ค่าเฉลี่ย	124,594.44 (151,450.74)	125,519.80 (150,447.43)	124,978.13 (150,948.60)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกลำไยทุกขนาดส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยแบบเดี่ยวมากกว่าการประกันภัยแบบกลุ่ม โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกลำไยมากกว่า 30 ไร่ (ร้อยละ 75.86) ดังตารางที่ 72

ตารางที่ 72 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ปลูกลำไย	รูปแบบการทำประกันภัย		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. ไม่เกิน 10 ไร่	454 (60.70%)	294 (39.30%)	748 (100.00%)
2. 11 - 20 ไร่	155 (57.84%)	113 (42.16%)	268 (100.00%)
3. 21 - 30 ไร่	54 (69.23%)	24 (30.77%)	78 (100.00%)
4. มากกว่า 30 ไร่	44 (75.86%)	14 (24.14%)	58 (100.00%)
รวม	707 (61.37%)	445 (38.63%)	1,152 (6.77%)
ค่าเฉลี่ย	12.35 (16.70)	10.20 (8.82)	11.52 (14.22)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรทั้งที่มีและไม่มีกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ปลูกลำไยส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยแบบเดี่ยวนอกจากการประกันภัยแบบกลุ่ม ยกเว้นเกษตรกรทั้งที่มีกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ปลูกลำไยและเช่าพื้นที่ปลูกลำไยเพิ่มเติมมีความสนใจในการประกันภัยแบบกลุ่มมากกว่าการประกันภัยแบบเดี่ยว ดังตารางที่ 73

ตารางที่ 73 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

กรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของพื้นที่ปลูกลำไย	รูปแบบการทำประกันภัย		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. เจ้าของ	676 (61.46%)	424 (38.54%)	1,100 (100.00%)
2. เช่า	23 (79.31%)	6 (20.69%)	29 (100.00%)
3. เจ้าของและเช่า	8 (34.78%)	15 (65.22%)	23 (100.00%)
รวม	707 (61.37%)	445 (38.63%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามจำนวนต้นลำไยต่อไร่ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยแบบเดี่ยวนมากกว่า การประกันภัยแบบกลุ่ม โดยเฉพาะเกษตรกรที่ปลูกต้นลำไยระหว่าง 26 - 30 ต้น/ไร่ (ร้อยละ 66.45) ดังตารางที่ 74

ตารางที่ 74 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามจำนวนต้นลำไยต่อไร่ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนต้นลำไยต่อไร่	รูปแบบการทำประกันภัย		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. ไม่เกิน 15 ต้น/ไร่	14 (60.87%)	9 (39.13%)	23 (100.00%)
2. 16 - 20 ต้น/ไร่	140 (64.22%)	78 (35.78%)	218 (100.00%)
3. 21 - 25 ต้น/ไร่	360 (59.02%)	250 (40.98%)	610 (100.00%)
4. 26 - 30 ต้น/ไร่	103 (66.45%)	52 (33.55%)	155 (100.00%)
5. มากกว่า 30 ต้น/ไร่	90 (61.64%)	56 (38.36%)	146 (100.00%)
รวม	707 (61.37%)	445 (38.63%)	1,152 (52.95%)
ค่าเฉลี่ย	25.55 (6.51)	25.94 (8.07)	25.70 (7.15)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามระยะในการปลูกต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรทั้งที่ปลูกต้นลำไยระยะห่างและระยะชิดส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยแบบเดี่ยวมากกว่าการประกันภัยแบบกลุ่ม โดยเฉพาะเกษตรกรที่ปลูกต้นลำไยระยะชิด (ร้อยละ 63.90) ดังตารางที่ 75

ตารางที่ 75 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามระยะในการปลูกต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ระยะปลูกต้นลำไย	รูปแบบการทำประกันภัย		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. ระยะห่าง	553 (60.70%)	358 (39.30%)	911 (100.00%)
2. ระยะชิด	154 (63.90%)	87 (36.10%)	241 (100.00%)
รวม	707 (61.37%)	445 (38.63%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามอายุต้นลำไยของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรที่มีต้นลำไยทุกช่วงอายุส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยแบบ เดี่ยวมากกว่าการประกันภัยแบบกลุ่ม โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีต้นลำไยในช่วงอายุไม่เกิน 4 ปี (ร้อยละ 72.50) ดังตารางที่ 76

ตารางที่ 76 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามอายุต้นลำไยของเกษตรกรกลุ่ม ตัวอย่าง

อายุต้นลำไย	รูปแบบการทำประกันภัย		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. ไม่เกิน 4 ปี	29 (72.50%)	11 (27.50%)	40 (100.00%)
2. 5 - 10 ปี	231 (61.44%)	145 (38.56%)	376 (100.00%)
3. 11 - 15 ปี	195 (70.14%)	83 (29.86%)	278 (100.00%)
4. 16 - 20 ปี	162 (53.12%)	143 (46.88%)	305 (100.00%)
5. 21 - 25 ปี	38 (63.33%)	22 (36.67%)	60 (100.00%)
6. มากกว่า 25 ปี	52 (55.91%)	41 (44.09%)	93 (100.00%)
รวม	707 (61.37%)	445 (38.63%)	1,152 (24.13%)
ค่าเฉลี่ย	14.45 (6.91)	15.65 (7.53)	14.91 (7.17)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามรูปแบบการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรทั้งที่ผลิตลำไยในฤดูและนอกฤดูส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยแบบเดี่ยวมากกว่าการประกันภัยแบบกลุ่ม โดยเฉพาะเกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดู (ร้อยละ 72.26) ดังตารางที่ 77

ตารางที่ 77 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามรูปแบบการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบการผลิตลำไย	รูปแบบการทำประกันภัย		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. ในฤดู	324 (52.09%)	298 (47.91%)	622 (100.00%)
2. นอกฤดู	383 (72.26%)	147 (27.74%)	530 (100.00%)
รวม	707 (61.37%)	445 (38.63%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรที่มีปริมาณผลผลิตลำไยในทุกระดับส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยแบบเดี่ยวมากกว่าการประกันภัยแบบกลุ่ม โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีปริมาณผลผลิตลำไยมากกว่า 1,200 กก./ไร่ (ร้อยละ 65.88) ยกเว้นเกษตรกรที่มีปริมาณผลผลิตลำไยไม่เกิน 400 กก./ไร่ ที่มีความสนใจในการประกันภัยแบบกลุ่มมากกว่าการประกันภัยแบบเดี่ยว ดังตารางที่ 78

ตารางที่ 78 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามปริมาณผลผลิตลำไยต่อไร่ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ปริมาณผลผลิตต่อไร่	รูปแบบการทำประกันภัย		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. ไม่เกิน 400 กก./ไร่	32 (35.96%)	57 (64.04%)	89 (100.00%)
2. 401 - 600 กก./ไร่	49 (61.25%)	31 (38.75%)	80 (100.00%)
3. 601 - 800 กก./ไร่	63 (55.26%)	51 (44.74%)	114 (100.00%)
4. 801 - 1,000 กก./ไร่	425 (65.18%)	227 (34.82%)	652 (100.00%)
5. 1,001-1,200 กก./ไร่	26 (55.32%)	21 (44.68%)	479 (100.00%)
6. มากกว่า 1,200 กก./ไร่	112 (65.88%)	58 (34.12%)	170 (100.00%)
รวม	707 (61.37%)	445 (38.63%)	1,152 (9.90%)
ค่าเฉลี่ย	1,031.27 (801.55)	988.34 (775.28)	1,014.69 (795.76)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความถี่และค่าเฉลี่ยตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามการรวมกลุ่มการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรทั้งที่มีและไม่มีการรวมกลุ่มการผลิตลำไยส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยแบบเดี่ยวมากกว่าการประกันภัยแบบกลุ่ม โดยเฉพาะเกษตรกรที่ไม่มี การรวมกลุ่มการผลิตลำไย (ร้อยละ 64.91) ดังตารางที่ 79

ตารางที่ 79 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามการรวมกลุ่มการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

การรวมกลุ่มการผลิตลำไย ของเกษตรกร	รูปแบบในการทำประกันภัย		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. มีการรวมกลุ่ม	265 (56.26%)	206 (43.74%)	471 (100.00%)
2. ไม่มีการรวมกลุ่ม	442 (64.91%)	239 (35.09%)	681 (100.00%)
รวม	707 (61.37%)	445 (38.63%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลด้านรูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามการกู้เงินเพื่อใช้ในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรทั้งที่กู้เงินและไม่ได้กู้เงินเพื่อใช้ในการผลิตลำไยส่วนใหญ่มีความสนใจในการประกันภัยแบบเดี่ยวมากกว่าการประกันภัยแบบกลุ่ม โดยเฉพาะเกษตรกรที่ไม่ได้กู้เงินเพื่อใช้ในการผลิตลำไย (ร้อยละ 62.79) ดังตารางที่ 80

ตารางที่ 80 รูปแบบการทำประกันภัยจากภัยธรรมชาติจำแนกตามการกู้เงินเพื่อใช้ในการผลิตลำไยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

การกู้เงินเพื่อใช้ในการผลิต ลำไย	รูปแบบในการทำประกันภัย		
	เดี่ยว	กลุ่ม	รวม
1. ไม่ได้กู้	297 (62.79%)	176 (37.21%)	473 (100.00%)
2. กู้	410 (60.38%)	269 (39.62%)	679 (100.00%)
รวม	707 (61.37%)	445 (38.63%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของความคิดเห็นในการทำประกันภัยด้านราคา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นด้วยหากมีการทำประกันภัยด้านราคา จำนวน 1,004 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 87.15 โดยให้เหตุผลว่า เป็นการป้องกันความเสี่ยงและสร้างความมั่นใจในราคาผลผลิตลำไย ส่วนเกษตรกรอีก 148 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 12.85 ไม่มีเห็นด้วยหากมีการทำประกันภัยด้านราคา โดยให้เหตุผลว่า เป็นการบิดเบือนกลไกตลาด และเป็นการสร้างภาระให้กับรัฐบาล ดังตารางที่ 81 เมื่อพิจารณาแยกรายภาค พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นด้วยกับการทำประกันภัยด้านราคามากที่สุด (ร้อยละ 94.69) รองลงมาได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในภาคเหนือ (ร้อยละ 89.50) และเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในภาคตะวันออกและภาคกลาง (ร้อยละ 77.07) ตามลำดับ

ตารางที่ 81 ความคิดเห็นในการทำประกันภัยด้านราคาของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาค

ภาค	ความคิดเห็นในการทำประกันภัยด้านราคา		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
1. เหนือ	358 (89.50%)	42 (10.50%)	400 (100.00%)
2. ตะวันออก และกลาง	289 (77.07%)	86 (22.93%)	375 (100.00%)
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	357 (94.69%)	20 (5.31%)	377 (100.00%)
รวม	1,004 (87.15%)	148 (12.85%)	1,152 (100.00%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละของข้อมูลความถี่

ที่มา: จากการสำรวจ

3. ข้อมูลต้นทุนการผลิตลำไยของเกษตรกร (ภาพรวมประเทศไทย)

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลต้นทุนการผลิตลำไยของเกษตรกร ในช่วงเริ่มปลูกต้นลำไยจนถึงก่อนต้นลำไยให้ผลผลิต พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 10,599.32 บาท/ไร่/ปี ซึ่งประกอบไปด้วยค่าเตรียมพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 4,231.82 บาท/ไร่/ปี ค่ากิ่งพันธุ์/กล้าพันธุ์ลำไยเฉลี่ย 677.11 บาท/ไร่/ปี ค่าแรงงานเฉลี่ย 3,613.94 บาท/ไร่/ปี ค่าปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยคอก) เฉลี่ย 245.45 บาท/ไร่/ปี ค่าปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 591.31 บาท/ไร่/ปี ค่าฮอร์โมนเฉลี่ย 160.47 บาท/ไร่/ปี ค่าสารเคมีปราบศัตรูพืช/แมลงเฉลี่ย 248.70 บาท/ไร่/ปี ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ย 268.60 บาท/ไร่/ปี ค่าไฟฟ้าเฉลี่ย 127.79 บาท/ไร่/ปี และค่าเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องสูบน้ำ จอบ เครื่องพ่นยา สายยางรดน้ำ เฉลี่ย 445.96 บาท/ไร่/ปี โดยในส่วนของข้อมูลต้นทุนการผลิตลำไยของเกษตรกรในช่วงต้นลำไยให้ผลผลิต พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 7,147.19 บาท/ไร่/ปี ซึ่งประกอบไปด้วย ค่าปลูกซ่อมกล้าพันธุ์ลำไยเฉลี่ย 24.70 บาท/ไร่/ปี ค่าแรงงานเฉลี่ย 3,751.06 บาท/ไร่/ปี ค่าปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยคอก) เฉลี่ย 240.19 บาท/ไร่/ปี ค่าปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 1,099.53 บาท/ไร่/ปี ค่าฮอร์โมนเฉลี่ย 243.87 บาท/ไร่/ปี ค่าสารเร่งการออกดอกลำไยเฉลี่ย 527.19 บาท/ไร่/ปี ค่าสารเคมีปราบศัตรูพืช/แมลงเฉลี่ย 352.78 บาท/ไร่/ปี ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ย 320.07 บาท/ไร่/ปี ค่าไฟฟ้าเฉลี่ย 141.85 บาท/ไร่/ปี และค่าเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องสูบน้ำ จอบ เครื่องพ่นยา สายยางรดน้ำ เฉลี่ย 445.96 บาท/ไร่/ปี ดังตารางที่ 82

ตารางที่ 82 ต้นทุนการผลิตลำไยทั้งหมดของเกษตรกร

ประเภทของต้นทุน	ช่วงเริ่มปลูกต้นลำไยจนถึง ก่อนต้นลำไยให้ผลผลิต		ช่วงต้นลำไยให้ผลผลิต	
	จำนวนเฉลี่ย* (บาท/ไร่/ปี)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ย* (บาท/ไร่/ปี)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
1) การเตรียมพื้นที่ปลูก				
2) กิ่งพันธุ์/กล้าพันธุ์ลำไย	4,231.81	8,516.67	-	-
3) แรงงาน	677.11	316.39	24.70	10.04
3.1) ปลูกต้นกล้าลำไย	3,613.94	961.43	3,751.06	1,027.94
3.2) ตัดแต่งกิ่ง	302.57	97.97	-	-
3.3) ตัดหญ้า	560.00	208.45	525.44	203.61
3.4) ใส่ปุ๋ย	541.96	184.42	520.74	208.68
3.5) ใส่สารเร่งการออกดอก ลำไย (สารโทแทสเซียม)	375.13	175.18	351.87	161.99
3.6) ฟ่นฮอร์โมน	-	-	82.48	43.77
3.7) ฟ่นยากำจัดวัชพืช/แมลง ศัตรูพืช	461.95	350.08	544.94	356.44
3.8) ให้น้ำ	373.05	265.17	508.91	340.58
4) ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยคอก)	999.29	517.01	1,216.68	573.83
5) ปุ๋ยเคมี	245.45	416.88	240.19	521.20
6) ฮอร์โมน	591.31	846.63	1,099.53	1,204.44
7) สารเร่งการออกดอกลำไย	160.47	661.46	243.87	651.95
8) สารเคมีปราบศัตรูพืช/แมลง	-	-	527.19	685.96
9) น้ำมันเชื้อเพลิง	248.70	415.19	352.78	468.27
10) ค่าไฟฟ้า	268.60	500.75	320.07	563.37
11) เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องสูบน้ำ จอบ เครื่องพ่นยา สายยางรดน้ำ ไม้ค้ำยันกิ่งลำไย	127.79	374.47	141.85	405.30
	445.96	676.68	445.96	676.68
รวมต้นทุนทั้งหมด	10,599.32	8,850.83	7,147.19	3,315.22

หมายเหตุ: * จำนวนเฉลี่ยคำนวณจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลด้านราคาผลผลิตจำนวน 358 ราย

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลต้นทุนการผลิตลำไยในฤดูของเกษตรกรในช่วงเริ่มปลูกต้นลำไยจนถึงก่อนต้นลำไยให้ผลผลิต พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 10,351.45 บาท/ไร่/ปี ซึ่งประกอบไปด้วยค่าเตรียมพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 4,295.56 บาท/ไร่/ปี ค่ากิ่งพันธุ์/กล้าพันธุ์ลำไยเฉลี่ย 685.55 บาท/ไร่/ปี ค่าแรงงานเฉลี่ย 3,596.23 บาท/ไร่/ปี ค่าปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยคอก) เฉลี่ย 212.27 บาท/ไร่/ปี ค่าปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 500.58 บาท/ไร่/ปี ค่าฮอร์โมนเฉลี่ย 140.97 บาท/ไร่/ปี ค่าสารเคมีปราบศัตรูพืช/แมลงเฉลี่ย 196.78 บาท/ไร่/ปี ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ย 223.40 บาท/ไร่/ปี ค่าไฟฟ้าเฉลี่ย 113.12 บาท/ไร่/ปี และค่าเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องสูบน้ำ จอบ เครื่องพ่นยา สายยางรดน้ำ เฉลี่ย 386.99 บาท/ไร่/ปี โดยในส่วนของข้อมูลต้นทุนการผลิตลำไยในฤดูของเกษตรกรในช่วงต้นลำไยให้ผลผลิต พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 6,450.39 บาท/ไร่/ปี ซึ่งประกอบไปด้วย ค่าปลูกซ่อมกล้าพันธุ์ลำไยเฉลี่ย 126.97 บาท/ไร่/ปี ค่าแรงงานเฉลี่ย 3,698.66 บาท/ไร่/ปี ค่าปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยคอก) เฉลี่ย 194.87 บาท/ไร่/ปี ค่าปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 888.54 บาท/ไร่/ปี ค่าฮอร์โมนเฉลี่ย 192.37 บาท/ไร่/ปี ค่าสารเร่งการออกดอกลำไยเฉลี่ย 411.96 บาท/ไร่/ปี ค่าสารเคมีปราบศัตรูพืช/แมลงเฉลี่ย 264.71 บาท/ไร่/ปี ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ย 262.19 บาท/ไร่/ปี ค่าไฟฟ้าเฉลี่ย 121.83 บาท/ไร่/ปี และค่าเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องสูบน้ำ จอบ เครื่องพ่นยา สายยางรดน้ำ เฉลี่ย 386.99 บาท/ไร่/ปี ดังตารางที่ 83

ตารางที่ 83 ต้นทุนการผลิตลำไยในฤดูของเกษตรกร

ประเภทของต้นทุน	ช่วงเริ่มปลูกต้นลำไยจนถึง ก่อนต้นลำไยให้ผลผลิต		ช่วงต้นลำไยให้ผลผลิต	
	จำนวนเฉลี่ย* (บาท/ไร่/ปี)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ย* (บาท/ไร่/ปี)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
1) การเตรียมพื้นที่ปลูก	4,295.56	8,766.73	-	-
2) กิ่งพันธุ์/กล้าพันธุ์ลำไย	685.55	296.65	126.97	326.69
3) แรงงาน	3,596.23	1,013.70	3,698.66	1,053.33
3.1) ปลูกต้นกล้าลำไย	307.50	95.65	-	-
3.2) ตัดแต่งกิ่ง	560.55	210.63	550.87	203.04
3.3) ตัดหญ้า	526.70	174.43	528.93	208.08
3.4) ใส่ปุ๋ย	357.11	174.42	325.89	150.14
3.5) ใส่สารเร่งการออกดอก ลำไย (สารโทแทสเซียม)	-	-	82.41	30.86
3.6) ฟอสฟอโรโมน	504.28	379.94	555.15	368.14
3.7) ฟันยากำจัดวัชพืช/แมลง ศัตรูพืช	390.17	277.53	507.67	363.92
3.8) ให้น้ำ	949.94	537.71	1,147.75	538.62
4) ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยคอก)	212.27	346.97	194.87	349.35
5) ปุ๋ยเคมี	500.58	714.99	888.54	1,041.73
6) ฮอร์โมน	140.97	747.19	192.37	567.62
7) สารเร่งการออกดอกลำไย	-	-	411.96	640.70
8) สารเคมีปราบศัตรูพืช/แมลง	196.78	388.11	264.71	409.87
9) น้ำมันเชื้อเพลิง	223.40	485.57	262.19	533.13
10) ค่าไฟฟ้า	113.12	360.74	121.83	367.92
11) เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องสูบน้ำ จอบ เครื่องพ่นยา สายยางรดน้ำ ไม้ค้ำยันกิ่งลำไย	386.99	618.46	386.99	618.46
รวมต้นทุนทั้งหมด	10,351.45	9,123.21	6,450.39	3,044.34

หมายเหตุ: * จำนวนเฉลี่ยคำนวณจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลด้านราคาผลผลิตจำนวน 224 ราย

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในส่วนของข้อมูลต้นทุนการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรในช่วงเริ่มปลูกต้นลำไยจนถึงก่อนต้นลำไยให้ผลผลิต พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 11,266.92 บาท/ไร่/ปี ซึ่งประกอบไปด้วยค่าเตรียมพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 4,220.91 บาท/ไร่/ปี ค่ากิ่งพันธุ์/กล้าพันธุ์ลำไยเฉลี่ย 638.84 บาท/ไร่/ปี ค่าแรงงานเฉลี่ย 3,662.49 บาท/ไร่/ปี ค่าปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยคอก) เฉลี่ย 308.64 บาท/ไร่/ปี ค่าปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 796.86 บาท/ไร่/ปี ค่าฮอร์โมนเฉลี่ย 209.45 บาท/ไร่/ปี ค่าสารเคมีปราบศัตรูพืช/แมลงเฉลี่ย 357.85 บาท/ไร่/ปี ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ย 367.84 บาท/ไร่/ปี ค่าไฟฟ้าเฉลี่ย 161.16 บาท/ไร่/ปี และค่าเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องสูบน้ำ จอบ เครื่องพ่นยา สายยางรดน้ำ เฉลี่ย 576.56 บาท/ไร่/ปี โดยในส่วนของข้อมูลต้นทุนการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรในช่วงต้นลำไยให้ผลผลิต พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 8,660.60 บาท/ไร่/ปี ซึ่งประกอบไปด้วย ค่าปลูกซ่อมกล้าพันธุ์ลำไยเฉลี่ย 121.64 บาท/ไร่/ปี ค่าแรงงานเฉลี่ย 3,863.74 บาท/ไร่/ปี ค่าปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยคอก) เฉลี่ย 344.48 บาท/ไร่/ปี ค่าปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 1,568.50 บาท/ไร่/ปี ค่าฮอร์โมนเฉลี่ย 352.92 บาท/ไร่/ปี ค่าสารเร่งการออกดอกลำไยเฉลี่ย 765.28 บาท/ไร่/ปี ค่าสารเคมีปราบศัตรูพืช/แมลงเฉลี่ย 537.41 บาท/ไร่/ปี ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ย 445.50 บาท/ไร่/ปี ค่าไฟฟ้าเฉลี่ย 186.42 บาท/ไร่/ปี และค่าเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องสูบน้ำ จอบ เครื่องพ่นยา สายยางรดน้ำ เฉลี่ย 576.56 บาท/ไร่/ปี ดังตารางที่ 84

ตารางที่ 84 ต้นทุนการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกร

ประเภทของต้นทุน	ช่วงเริ่มปลูกต้นลำไยจนถึง ก่อนต้นลำไยให้ผลผลิต		ช่วงต้นลำไยให้ผลผลิต	
	จำนวนเฉลี่ย* (บาท/ไร่/ปี)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ย* (บาท/ไร่/ปี)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
1) การเตรียมพื้นที่ปลูก	4,220.91		-	
2) กิ่งพันธุ์/กล้าพันธุ์ลำไย	638.84	8,452.47	121.64	-
3) แรงงาน	3,662.49	287.63	3,863.74	252.81
3.1) ปลูกต้นกล้าลำไย	294.06	887.01	-	1,006.23
3.2) ตัดแต่งกิ่ง	555.44	101.93	478.57	-
3.3) ตัดหญ้า	563.38	206.67	496.58	197.83
3.4) ใส่ปุ๋ย	417.16	203.36	402.79	212.79
3.5) ใส่สารเร่งการออกดอก ลำไย (สารโทแทสเซียม)	-	169.79	83.34	174.16
3.6) ฟันฮอร์โมน	391.44	-	-	61.97
3.7) ฟันยากำจัดวัชพืช/แมลง ศัตรูพืช	346.41	282.56	520.13	344.59
3.8) ให้น้ำ	1,094.61	248.78	520.13	307.71
4) ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยคอก)	308.64	477.52	1,351.72	627.16
5) ปุ๋ยเคมี	796.86	513.99	344.48	745.99
6) ฮอร์โมน	209.45	1,036.26	1,568.50	1,371.98
7) สารเร่งการออกดอกลำไย	-	506.64	352.92	797.54
8) สารเคมีปราบศัตรูพืช/แมลง	357.85	-	765.28	715.53
9) น้ำมันเชื้อเพลิง	367.84	451.44	537.41	524.50
10) ค่าไฟฟ้า	161.16	532.05	445.50	616.48
11) เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องสูบน้ำ จอบ เครื่องพ่นยา สายยางรดน้ำ ไม้ค้ำยันกิ่งลำไย	576.56	409.52	186.42	477.03
		780.57	576.56	780.57
รวมต้นทุนทั้งหมด	11,266.92	8,685.11	8,660.60	3,372.50

หมายเหตุ: * จำนวนเฉลี่ยคำนวณจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลด้านราคาผลผลิตจำนวน 122 ราย

ที่มา: จากการสำรวจ

กิจกรรมที่ 5 สํารวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่

1. ความคิดเห็นต่อการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรในลำไย จากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ควรมีการประกันภัยฯ หรือไม่

จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ภาครัฐ พบว่าทั้งหมดเห็นด้วยกับการทำประกันภัยพืชผลทางการเกษตรในลำไย จากภัยพิบัติทางธรรมชาติ (ร้อยละ 100.00) เนื่องจากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทุกพื้นที่ของทั้ง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบกับภัยธรรมชาติหลายรูปแบบ ทั้งภัยจากน้ำท่วม น้ำแล้ง และ วาตภัย ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร ประกอบกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากนโยบายของภาครัฐ ที่การให้ความช่วยเหลือต้องพิจารณาจากการสั่งการของจังหวัด ให้ประกาศเป็นเขตพื้นที่ประสบภัยพิบัติเสียก่อน จึงจะสามารถขอความช่วยเหลือ หรือได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ (ร้อยละ 62.50) ดังนั้นการเกิดความเสียหายในเฉพาะบางพื้นที่ ซึ่งไม่ครอบคลุมพื้นที่ส่วนมากของจังหวัด จะไม่สามารถประกาศเป็นเขตพื้นที่ภัยพิบัติได้ ส่งผลทำให้ประชาชนในพื้นที่ทางการเกษตรได้รับความเสียหาย ไม่สามารถได้รับการดูแลและชดเชยจากภาครัฐได้ ดังนั้นหากมีเครื่องมือ หรือกลไกใดที่จะสามารถช่วยเหลือเกษตรกร ให้ได้รับการชดเชย และเป็นทุนทรัพย์ในการทำเกษตรต่อไป จึงเป็นเรื่องที่ควรทำอย่างยิ่ง

2. หลักการของการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรในลำไยจากภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เหมาะสม ควรมี

2.1 วิธีการประกัน (หลักเกณฑ์) – ควรมีรูปแบบที่คล้ายกับการทำประกันในข้าว และ พืชไร่ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ได้มีการดำเนินการโดยภาครัฐมาก่อนอยู่แล้ว (ร้อยละ 33.33)

2.2 หน่วยงาน/องค์กรที่มีส่วนร่วม - ควรมีหน่วยงานภาครัฐที่ทำงานร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด (ร้อยละ 75.00) สำนักงานเกษตรอำเภอ (ร้อยละ 87.50) และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) (ร้อยละ 87.50) เป็นต้น

2.3 การประเมินความเสียหาย – ควรประเมินความเสียหายโดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (ร้อยละ 83.33) เพื่อความถูกต้องและเป็นที่น่าเชื่อถือของเกษตรกร โดยอาจมีตัวแทนของชุมชน (ร้อยละ 87.50) เช่น กำนัน หรือ ผู้ใหญ่บ้านเข้าร่วมในการประเมินความเสียหายด้วย แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงภาระงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ต้องเพิ่มเติมเข้ามา ไม่ให้มีภาระที่มากเกินไปจนกระทบต่อภาระงานประจำ

2.4 การจ่ายค่าชดเชย – หากสามารถชดเชยเป็นเงินจะเหมาะสมที่สุด เนื่องจากเกษตรกรสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการผลิตในปีต่อไปได้ ซึ่งเกษตรกรอาจมีการเปลี่ยนชนิดพืชที่ผลิต

แต่หากชดเชยเป็นปัจจัยการผลิต เกษตรกรอาจไม่ได้นำไปใช้ เนื่องจากปัจจัยการผลิตดังกล่าวไม่สอดคล้องต่อชนิดพืชที่ได้ทำการเพาะปลูกใหม่ (ร้อยละ 91.66)

2.5 การเข้าร่วมทำประกันของเกษตรกร – ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของเกษตรกรทางเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่สามารถชักจูงได้ ซึ่งอาจถูกมองได้ว่ามีผลประโยชน์ทับซ้อน (ร้อยละ 100.00)

3. บทบาทและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ยกตัวอย่างเช่น สำนักงานเกษตรอำเภอต่อการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรในลำไยจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ

เจ้าหน้าที่เกษตรเป็นผู้ที่มีข้อมูลของเกษตรกรในพื้นที่ เช่นเดียวกันกับกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีความผูกพันกับเกษตรกรโดยตรง เพราะเป็นคนที่อยู่ใกล้ชิดกับเกษตรกร ซึ่งจะสามารถช่วยเหลือในการให้ข้อเท็จจริงแก่หน่วยงานภายนอกที่จะเข้ามาทำประกัน หรือการประเมินความเสียหายเพื่อจ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่เกษตรกรได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรม ช่วยป้องกันการทำผิดจรรยาบรรณการทำประกันของเกษตรกรได้ (ร้อยละ 100.00)

4. ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อกรเพาะปลูกหรือการผลิตลำไยที่พบในพื้นที่ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติทางธรรมชาติต่อการเพาะปลูกหรือการผลิตลำไยของเกษตรกรในพื้นที่

ภัยพิบัติที่พบในทุกพื้นที่ พบว่า ประกอบด้วย ภัยแล้ง (ร้อยละ 91.66) ภัยน้ำท่วม (ร้อยละ 20.83) ภัยจากवादภัย (ร้อยละ 75) และลูกเห็บ (ร้อยละ 45.83) เป็นหลัก โดย ภัยอื่น ๆ เช่น ภัยจากโรคและแมลงศัตรูพืช (ร้อยละ 83.33) หรือภัยที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม (ร้อยละ 75) ที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อต้นลำไย และผลผลิตลำไย ยังมีเพียงบางส่วน ที่พบน้อยคือ ภัยจากไฟฟ้า (ร้อยละ 8.33) ซึ่งในแต่ละพื้นที่ของแต่ละภาคเป็นพื้นที่ที่ประสบกับภัยพิบัติหลากหลาย บางพื้นที่เป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติซ้ำซาก บางพื้นที่นาน ๆ ครั้งจึงจะประสบกับปัญหาภัยพิบัติ ซึ่งหากเป็นพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติซ้ำซาก จะพบว่าความต้องการในการทำประกันของเกษตรกรในพื้นที่มีสูง แต่หากเป็นพื้นที่ซึ่งไม่ได้ประสบกับภัยพิบัติบ่อยครั้ง ประชาชนมักจะไม่ค่อยสนใจที่จะทำประกันเพราะเห็นว่าเป็นการเพิ่มต้นทุนที่ไม่จำเป็น ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน และความเสียหายที่เกิดไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรมากนัก (ร้อยละ 100.0)

กิจกรรมที่ 6 สสำรวจความคิดเห็นของภาคเอกชน (n = 9) โดยเป็นการนำเสนอจากการสนทนากลุ่มภาคเอกชน จำนวน 9 ราย

ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการประกันภัยตามแนวทางของสมาคมประกันวินาศภัย

1. การกำหนดทุนประกัน ทุนประกันหมายถึง สินไหมทดแทนที่บริษัทประกันภัยจะจ่ายให้กับผู้เอาประกัน กรณีเกิดความเสียหาย จำนวนเงินที่ตกลงกันว่า ผู้รับประกันภัยจะต้องจ่ายให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ ตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย เมื่อเกิดภัยหรือความเสียหายเกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันตามเงื่อนไขในสัญญาหรือกรมธรรม์

2. การกำหนดวิธีการชดเชย (วิธีการจ่ายเงินให้แก่เกษตรกร) โดยต้องกำหนดวิธีการประเมินความเสียหาย ซึ่งปัจจุบันมี 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) เสียหายโดยสิ้นเชิง 2) เสียหายบางส่วน

3. ปัจจัยที่จะนำมาใช้ประกอบการคิดเบี้ยประกันภัย และสถิติที่เกี่ยวข้อง

3.1 จำนวนพื้นที่เพาะปลูก และจำนวนเกษตรกร (สถิติย้อนหลัง)

3.2 จำนวนพื้นที่และจำนวนเกษตรกรคาดหวังในการทำประกัน (จากการศึกษาวิจัย)

3.3 ความเสี่ยงภัยในแต่ละภัย ประกอบด้วย ภัยแล้ง อุทกภัย วาดภัย ความถี่ในการเกิดภัยทางธรรมชาติ และความเสียหายที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง (สถิติย้อนหลัง)

3.4 อายุลำไย (จากพื้นที่จริง)

3.5 ช่วงเวลาในการผลิตลำไย แบ่งเป็น ในฤดูกลาง กับ นอกฤดูกลาง (จากพื้นที่จริง)

3.6 ความเพียงพอของน้ำในพื้นที่ (จากพื้นที่จริง)

3.7 การบริหารจัดการสวนลำไย ประกอบด้วย การตัดแต่งกิ่ง การตัดหญ้า การให้น้ำ ฯลฯ (จากพื้นที่จริง)

4. การคำนวณเบี้ยประกัน **เบี้ยประกัน** หมายถึงเงินที่ผู้เอาประกันจะต้องจ่ายกรณีซื้อประกัน หรือก็คือ ราคาขายของกรมธรรม์ ซึ่งในการคำนวณเบี้ยประกันจะต้องใช้ข้อมูลสถิติย้อนหลังมาใช้ประกอบการคำนวณ ทั้งนี้หากต้องการขอความอนุเคราะห์สำนักอัตราเบี้ยประกันช่วยในการคำนวณเบี้ยประกัน ทางทีมวิจัยต้องทำหนังสืออย่างเป็นทางการไปยังสมาคมประกันวินาศภัย เพื่อขออนักคณิตศาสตร์ประกันภัยช่วยในการคำนวณเบี้ยประกันเป็นกรณีพิเศษ

5. การสอบถามความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาคมประกันวินาศภัย

1. ต้องนิยามความหมายของรายละเอียดในการประกันภัยให้มีความชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่เกษตรกร เช่น การประกันภัยจากภัยธรรมชาติอะไรบ้าง ทุนประกัน และเบี้ยประกัน

2. การจ่ายชดเชยแบบเสียหายบางส่วนนั้นพิจารณาค่อนข้างยาก จะสามารถบอกได้อย่างไรว่าในต้นไม้ 1 ต้น มีความเสียหายบางส่วน ซึ่งถึงแม้จะพิจารณาเป็นร้อยละของความเสียหาย ก็ยังยากที่จะพิจารณาได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อ 1) ต้นและกิ่ง 2) ดอกและผล ว่าอย่างไรจึงจะถือว่าเกิดความเสียหายบางส่วน อย่างไรก็ตามจะถือว่าเสียหายโดยสิ้นเชิง ต้องกำหนดนิยามความหมายและวิธีการวัดให้ชัดเจน

3. ควรเรียกเป็นประเภทประกันภัย ประเภทที่ 1 ประเภทที่ 2 และประเภทที่ 3 แทน ชั้นที่ 1 ชั้นที่ 2 ชั้นที่ 3

4. ในการให้ความคุ้มครองจากภัยทางธรรมชาติแต่ละชนิด คุ้มครองเหมือน หรือแตกต่างกันอย่างไร ต้องสามารถบอกเกษตรกรถึงความแตกต่างในการคุ้มครองภัยแต่ละชนิดได้

5. ควรพิจารณาร่วมกันระหว่าง การทำประกันรายต้น และต่อไร่ เพื่อให้ง่ายต่อการประเมิน

6. ควรหาวิธีการพิจารณาการเคลมที่ง่ายที่สุด เพื่อ 1) ป้องกันความสับสน และข้อท้วงติงจากเกษตรกร 2) เพื่อให้ต้นทุนของประกันภัยไม่สูงเกินไป จนไม่จูงใจเกษตรกร 3) เพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินการของบริษัทประกันภัย

กิจกรรมที่ 7 สํารวจความคิดเห็นของนักวิชาการ (n = 7)

1. ความเป็นไปได้ในการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรในลำไยจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ?

- เกษตรกรมีความสนใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะภัยธรรมชาติที่เกิดจากลมพายุและลูกเห็บ สังกัดได้จากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมของประเทศไทยที่ทวีความรุนแรงขึ้นทุก ๆ ปี บางครั้งส่งผลเสียหายอย่างมากต่อเกษตรกร ถึงขั้นขาดทุนเนื่องจากผลผลิตในพื้นที่เสียหายทั้งหมด (ร้อยละ 57.14) แต่ความเป็นไปได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่นความต้องการของเกษตรกร ความพร้อมของหน่วยงาน ซึ่งการประกันภัยหากเป็นช่วงเริ่มต้นของการดำเนินการควรทำอยู่บนฐานของพื้นที่ที่มีการระบุขอบเขตชัดเจน ง่ายต่อการตรวจสอบ ดังนั้นพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ และเป็นพื้นที่ที่อยู่ในฐานของภาครัฐ จะมีความเหมาะสมในการดำเนินการก่อน (ร้อยละ 71.43)

2. รูปแบบ/หลักการของการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรในลำไยจากภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร?

2.1 วิธีการประกัน (หลักเกณฑ์)

- ในการคิดต้นทุนการผลิตเพื่อนำมาใช้เป็นทุนประกันนั้น ต้นทุนการผลิตจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากจากประเภทของดิน ซึ่ง ค่าแรงงานในแต่ละพื้นที่ และประเภทของสวน และความเอาใจใส่ดูแลของเกษตรกร ซึ่งหากดูแลน้อย จะทำให้มีต้นทุนที่ต่ำ (ร้อยละ 57.14)

- ต้นทุนควรใช้ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เนื่องจากต้นทุนดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความถูกต้องแล้วจากหลาย ๆ ฝ่าย (ร้อยละ 85.71)

- การทำประกันภัยควรเริ่มต้นจากปีที่ 4 เป็นต้นไป เนื่องจากเป็นช่วงที่เกษตรกรมีความเสี่ยงสูงเพราะต้นลำไยเริ่มให้ผลผลิต (ร้อยละ 100.0)

- ทุนประกันของในฤดูเก็บนอกฤดู ต้องแยกออกจากกัน ซึ่งควรกำหนดเป็นช่วงในการทำประกันภัย ว่าทำตอนไหน (ในรอบ 1 ปี) (ร้อยละ 28.57)

- การประเมินความเสียหายควรใช้เกณฑ์ 3 เกณฑ์ ประกอบด้วย 1) มีหลักฐานเชิงประจักษ์ 2) มีบุคคลอ้างอิง 3) มีข้อมูลภาครัฐสนับสนุน (ร้อยละ 85.71)

- การประกันภัย ควรทำให้มีความครอบคลุมความต้องการของเกษตรกร ให้เกษตรกรมีทางเลือกมากขึ้น รวมถึงควรพิจารณาให้ทุนประกันนั้นรวมไปถึงรายได้จากผลผลิตที่จะไม่ได้รับด้วย (ร้อยละ 14.29)

2.2 ปัจจัยที่นำมาพิจารณาในการกำหนดค่าเบี้ยประกันฯ

- ควรมีข้อมูลของหน่วยงานเช่น กรมอุตุนิยมวิทยา มาประกอบ กับข้อมูลในพื้นที่ (ร้อยละ 85.71)

- การนำแหล่งน้ำในพื้นที่มาใช้พิจารณา อาจทำได้ยาก เพราะบอกยากว่าเพียงพอ นั้นอย่างไรถึงเพียงพอ อย่างไรก็ตามถึงไม่เพียงพอ แต่ให้ใช้ว่าอยู่ในเขตพื้นที่หรือไม่ เช่น อยู่ในเขตพื้นที่ชลประทาน หรือนอกเขต (ร้อยละ 57.14)

- การชดเชยความเสียหาย ควรพิจารณาถึงมูลค่าของผลผลิตลำไยที่เกษตรกรจะได้รับจากการขายผลผลิตด้วย (ร้อยละ 85.71)

2.3 การประเมินความเสียหาย และการจ่ายค่าชดเชย

- การพิจารณาความเสียหายจากสรีระลำไยเป็นสิ่งที่ทำได้ แต่ต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมว่า กิ่งหลัก โดยเฉลี่ยมีกี่กิ่ง โดยอาจต้องศึกษาในหลายพื้นที่ ที่มีความแตกต่างกันของ อายุลำไย พื้นที่เพาะปลูก เพื่อให้ได้รูปทรงที่ชัดเจน และเป็นมาตรฐาน (ร้อยละ 57.14)

- ความเสียหายของลำไยนั้น หากเป็นกิ่งหลัก กว่าที่จะได้ผลผลิตต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ปี ซึ่งหมายถึงเกษตรกรไม่สามารถจะได้รับผลผลิตในปีนั้น ๆ แต่หากเป็นกิ่งรอง จะใช้เวลาฟื้นตัวเพียง 4-6 เดือน ซึ่งเปรียบเทียบแล้วเหมือนกับการตัดแต่งกิ่ง ทั้งนี้การที่ต้นลำไยในกิ่งใด ๆ จะให้ผลผลิตได้นั้น จะต้องมีการแตกใบประมาณ 3 – 6 ชุดใบ ซึ่งกินระยะเวลาประมาณ 6 – 8 เดือน จึงจะสามารถติดดอกได้ แต่หากเป็นต้นล้ม กว่าที่จะมีการฟื้นตัวและสามารถให้ผลผลิตได้ จะต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 2 ปี จึงจะฟื้นตัว ดังนั้นความเสียหายจากพายุ หากต้นล้ม จะถือว่าเสียหายโดยสิ้นเชิง เนื่องจากต้นลำไยจะไม่สามารถให้ผลผลิตได้ในช่วง 1-2 ปี (ร้อยละ 85.71)

- ในกรณีกิ่งไม่เสียหายแต่ผลผลิตเสียหายก็ถือว่าเสียหายโดยสิ้นเชิง เฉพาะในกรณีที่มีการทำประกันในช่วงเวลาที่เสี่ยงกับพายุ และลูกเห็บสูง (ร้อยละ 42.86)

- การกำหนดช่วงอายุของลำไยเป็นเกณฑ์หลักในการทำประกันภัย ไม่เหมาะสมเท่าการดูทรงพุ่ม ขนาด และการตัดแต่ง อายุของลำไยถูกกำหนดโดยปัจจัยอื่น ๆ มากกว่า

- ความเสียหายที่เกิดจากน้ำท่วม ท่วมมิดราก 5-7 วัน เสียหายสิ้นเชิง 3 วันต้องท่วมถึงใบ ทั้งนี้การฟื้นตัวของลำไยขึ้นอยู่กับชุดดิน (ร้อยละ 85.71)

- ภัยแล้งควรใช้การประกาศภัยแล้งของทางราชการ เป็นหลักฐานยืนยัน (ร้อยละ 28.57)

2.4 หน่วยงาน/องค์กรที่มีส่วนร่วม

- ในช่วงแรกของการดำเนินการประกันภัย ภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วม ในการช่วยเหลือค่าเบี้ยประกันบางส่วนให้แก่เกษตรกร เพื่อเป็นการจูงใจเกษตรกรให้มีความสนใจในการทำประกัน โดยอาจพิจารณาจากงบประมาณที่ภาครัฐต้องนำมาใช้ในการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัยธรรมชาติอย่างที่เคยปฏิบัติมา (ร้อยละ 42.86)

- การวิจัยครั้งนี้ควรจัดทำคู่มือสำหรับบริษัทประกันภัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้กำหนดเบี้ยประกันที่เหมาะสมในแต่ละแปลงของเกษตรกรที่ต้องการทำประกันภัย (ร้อยละ 71.43)

3. ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติแต่ละประเภทส่งผลกระทบต่อภาวะปลูกหรือการผลิตลำไยลักษณะใดบ้าง?

- ในบรรดาภัย ลูกเห็บสร้างความเสียหายมากกว่า โดยความเสียหายจากลูกเห็บ ส่วนใหญ่จะทำให้เกษตรกรได้รับผลผลิตลดลง ครั้งต่อครั้ง (ร้อยละ 71.43)
- สำหรับภัยแล้งลำไยขาดน้ำได้ไม่เกิน 3 อาทิตย์ ในขณะที่หากน้ำขังท่วมรากต้นลำไย 3 วัน จะยืนต้นตาย เนื่องจากลำไยเป็นพืชทนแล้ง แต่ไม่ทนน้ำ แต่หากต้นมีอาการใบเหลือง กว่าที่จะฟื้นตัว ต้องใช้เวลาอย่างน้อย 2 – 3 ปี (ร้อยละ 85.71)
- โรคแมลง และปัญหาโรคพืชต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งที่เกษตรกรประสบปัญหากันมาก และส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรโดยตรง ซึ่งอาจมีการพิจารณาเพิ่มการประกันภัยในส่วนตรงนี้เพิ่ม แต่ควรทำหลังจากการมีต้นแบบที่เหมาะสมแล้ว (ร้อยละ 57.14)

4. แนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานสำหรับการคำนวณเบี้ยประกันภัยที่เหมาะสมในลำไย และปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการคำนวณเบี้ยประกันภัยในพืชลำไย

- ในการประกันภัยทางการเกษตร ใช้แนวคิดหลัก 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) ใช้แนวคิดประกันราคาลำไย (risk virtual pricing) ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิศวกรรมทางการเงินในอนาคต ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือบริหารความเสี่ยงทางการเงิน 2) ใช้แนวคิดการประกันวินาศภัย ที่มีแนวคิดในการสร้างแบบจำลอง หรือโมเดลจากการที่ภัยพิบัติต่าง ๆ ไม่สามารถสร้างเครื่องมือทางการเงินที่จะใช้ชดเชยการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติ ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีการประกันภัย โดยพิจารณา 2 ปัจจัยหลัก ประกอบด้วย -การคำนวณความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นของภัยนั้น ๆ และ -การคำนวณหาความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากภัยพิบัติเหล่านั้น เพื่อหาวิธีการกระจายความเสี่ยง และความเสียหาย แล้วจึงเพิ่มต้นทุนการบริหารจัดการ เพื่อทำให้เกิดกำไรต่อไป ในขณะที่อีกวิธีการหนึ่งคือการใช้ การวิเคราะห์การถดถอย โยพิจารณา มูลค่าความเสียหายเป็นตัวแปรตาม แล้วหาว่า ตัวแปรอิสระที่ทำให้เกิดมูลค่าความเสียหายทั้ง โดยรูปแบบสมการและ โมเดลแต่ละ โมเดลจะมีความแตกต่างกันไปตามความต้องการของผู้จัดทำ ว่าเป้าหมายต้องการลดความเสี่ยงของบริษัทประกันภัย หรือต้องการช่วยเหลือเกษตรกรเป็นหลัก ซึ่งอาจใช้แนวทางหรือวิธีการจากการประกันภัยข้าวใช้ประกอบการสร้างโมเดลใหม่ (ร้อยละ 42.86)

- ในการสร้างโมเดลเพื่อกำหนดค่าเบี้ยประกันในการประกันภัยลำไย อาจใช้แนวทางที่ใช้ในข้าวมาประกอบการสร้างโมเดลการกำหนดค่าเบี้ยประกันภัยลำไย โดยพิจารณาเลือกนำเข้าปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าความเสียหาย และคัดปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องและ ไม่มีผลต่อมูลค่าความเสียหาย ซึ่งถึงแม้พืชทั้ง 2 ชนิดจะมีความแตกต่างกันทั้งวิธีการผลิต ระยะเวลาการผลิต และรูปแบบความเสียหาย แต่ก็สามารถที่จะนำมาใช้ประกอบการศึกษาได้ (ร้อยละ 57.14)

- ในการกำหนดเบี้ยประกันภัยนั้น จะมีลักษณะการทดลองเพื่อพิจารณา เพิ่มหรือลดปัจจัยเพื่อกำหนดอัตราเบี้ยประกันให้เหมาะสมกับคนกลุ่มใหญ่ โดยการพิจารณาปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่หลากหลายเพื่อเจตทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับการกำหนดเบี้ยประกันภัยในลำไย (ร้อยละ 14.29)

- ควรใช้ต้นทุนเป็นหลักในการคำนวณเบี้ยประกัน โดยหากมีการชดเชยที่สูงกว่าต้นทุน ก็จะเป็นการจูงใจให้เกษตรกรสนใจ และหากเป็นความต้องการช่วยเหลือเกษตรกรให้ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง เกษตรกรควรจะได้รับ การชดเชยตามจำนวนเงินที่เกษตรกรควรจะได้จากการขายผลผลิต (ร้อยละ 42.86)

- ในการพิจารณาปัจจัยที่จะนำมาใช้ประกอบการคำนวณเบี้ยประกัน ต้องพิจารณาการแจกแจงของความสูญเสีย (มูลค่าความเสียหาย) ในการเกิดขึ้นแต่ละครั้ง โดยจำเป็นจะต้องเก็บข้อมูลดิบเพื่อนำมาใช้ประกอบการคำนวณเบี้ยประกัน เพื่อให้เกิดความแม่นยำ โดยหากสามารถคำนวณความสูญเสียเป็นจำนวนเงิน ก็จะทำได้สะดวกในการคำนวณ โดยเมื่อเกิดความเสียหายต่อต้นลำไยในระดับหนึ่ง (ในงานวิจัยระบุว่าต้นลำไยเสียหายเกิน ร้อยละ 75 ของต้น) ก็จะได้รับเงินชดเชยตามทุนประกันที่กำหนด (ร้อยละ 42.86)

5. ลักษณะการทำประกันภัย

- รูปแบบประกันภัย ควรเป็นไปตามทุนประกัน คือกำหนดทุนประกันแยกในแต่ละประเภท เช่น ประเภทที่ 1 คุ้มครองทุกอย่าง ประเภทที่ 2 คุ้มครองภัยทุกประเภทยกเว้นบางประเภท ประเภทที่ 3 คุ้มครองภัยบางประเภท โดยพิจารณาความเสี่ยงของภัยในแต่ละประเภทที่มีความแตกต่างกันประกอบ ซึ่งสามารถเกิดผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปได้อีก (ร้อยละ 28.57)

- ประเด็นความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและ ความสนใจ ในการกำหนดผลิตภัณฑ์ประกันภัย จะต้องมีการพิจารณาความน่าจะเป็น การเกิดขึ้นของภัยพิบัติต่าง ๆ ซึ่งจะมีโอกาสในการเกิดที่แตกต่างกัน แต่อาจใช้วิธีการกระจายความเสี่ยงโดยการนำประเภทภัยพิบัติที่มีโอกาสในการเกิดสูงร่วมกับภัยพิบัติที่มีโอกาสในการเกิดต่ำ และเพื่อให้ต้นทุนของการประกันภัยต่ำ อาจใช้วิธีการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนเบี้ยประกันภัยในบางส่วน (ร้อยละ 71.43)

- ในการพิจารณาความชดเชยให้แก่เกษตรกรนั้น ควรจะนับรวมต้นทุนในการผลิต รวมถึงรายได้ที่ควรจะได้รับแต่สูญเสียไปจากการประสบภัยพิบัติ (ร้อยละ 42.86)

- ปัญหาจริยธรรมของผู้เอาประกัน (Moral Hazard) หรือการที่ผู้เอาประกันที่อาจเกิดขึ้นได้จากการที่เกษตรกรจงใจสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นต่อต้นลำไย หรือผลผลิตลำไยของเกษตรกรผู้เอาประกันนั้น สามารถแก้ไขได้โดยการใช้วิธีการสร้างความรู้สึกร่วมรับผิดชอบต่อการจ่ายสินไหมทดแทน โดยกำหนดอัตราขั้นต่ำในการรับผิดชอบความเสียหายในเบื้องต้น เช่น หากมี

ทุนประกันอยู่ 20,000 บาท/ไร่ เมื่อเกิดความเสียหายโดยสิ้นเชิง แต่หากเกิดความเสียหายบางส่วน แล้วเกษตรกรแจ้งเพื่อเอาประกัน แต่มีวงเงินความเสียหายไม่ถึง 3,000 บาท เกษตรกรจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ แต่หากเกินกว่าจำนวนดังกล่าว บริษัทประกันก็จะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด (ร้อยละ 28.57)

ส่วนที่ 3 การดำเนินกิจกรรมตามแผนงาน และกิจกรรมจริง

ตาราง 85 แผนการปฏิบัติงานในรอบ 6 เดือน

กิจกรรม	เดือน					
	1	2	3	4	5	6
1. เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ ต้นทุนการผลิตลำไย ข้อมูลลักษณะธรรมชาติของประเทศไทย และ ราคาลำไยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา	←→					
2. สํารวจความคิดเห็นของเกษตรกรในภาคเหนือ ซึ่ง ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย และพะเยา		←→				
3. สํารวจความคิดเห็นของเกษตรกรในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่จังหวัดเลย			←→			
4. สํารวจความคิดเห็นของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี และสมุทรสาคร				←→		
5. สํารวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ		←→		←→		
6. สํารวจความคิดเห็นของภาคเอกชน					←→	
7. สํารวจความคิดเห็นของนักวิชาการ						←→

ตาราง 86 เปรียบเทียบผลการศึกษิตตามข้อเสนอโครงการ และที่ได้จริง

ผลที่จะได้ตามแผนงาน	ผลการดำเนินงานตามการปฏิบัติ		สาเหตุและ การแก้ไขที่ ดำเนินการ
	ผลการดำเนิน	ผล สำเร็จ (%)	
กิจกรรมที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตลำไย ข้อมูลภัยธรรมชาติของประเทศไทย และ ราคาลำไยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา			
	ได้ข้อมูลที่รวบรวมโดยหน่วยงานภาครัฐที่มีความน่าเชื่อถือ ทั้งในส่วนของ ต้นทุนการผลิตลำไย ข้อมูลภัยธรรมชาติของประเทศไทย และ ราคาลำไยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา	100	
กิจกรรมที่ 2 สืบหาความคิดเห็นของเกษตรกรในภาคเหนือ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย และพะเยา			
	ได้ผลการสืบหาความคิดเห็นของเกษตรกรในภาคเหนือ ซึ่งข้อมูลประกอบด้วย 1) ข้อมูลพื้นฐานและสภาพเศรษฐกิจทั่วไปของเกษตรกร 2) ข้อมูลความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและ ความสนใจต่อการประกันภัยของเกษตรกร และ 3) ข้อมูลต้นทุนการผลิตลำไยของเกษตรกร	100	
กิจกรรมที่ 3 สืบหาความคิดเห็นของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่จังหวัดเลย			
	ได้ผลการสืบหาความคิดเห็นของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งข้อมูลประกอบด้วย 1) ข้อมูลพื้นฐานและสภาพเศรษฐกิจทั่วไปของเกษตรกร 2) ข้อมูลความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและ ความสนใจต่อการประกันภัยของเกษตรกร และ 3) ข้อมูลต้นทุนการผลิตลำไยของเกษตรกร	100	
กิจกรรมที่ 4 สืบหาความคิดเห็นของเกษตรกรในภาคตะวันออกและภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี และสมุทรสาคร			
	ได้ผลการสืบหาความคิดเห็นของเกษตรกรในภาคตะวันออกและภาคกลาง ซึ่งข้อมูลประกอบด้วย 1) ข้อมูลพื้นฐานและสภาพเศรษฐกิจทั่วไปของเกษตรกร 2) ข้อมูลความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและ ความสนใจต่อการประกันภัยของเกษตรกร และ 3) ข้อมูลต้นทุนการผลิตลำไยของเกษตรกร	100	

ตาราง 86 เปรียบเทียบผลการศึกษาตามข้อเสนอโครงการ และที่ได้จริง

ผลที่จะได้ตามแผนงาน	ผลการดำเนินงานตามการปฏิบัติ		สาเหตุและ การแก้ไขที่ ดำเนินการ
	ผลการดำเนิน	ผล สำเร็จ (%)	
กิจกรรมที่ 5 สำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ			
	ได้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการทำประกันภัยจาก ภัยธรรมชาติในลำไย	100	
กิจกรรมที่ 6 สำรวจความคิดเห็นของภาคเอกชน			
	ได้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการทำประกันภัยจาก ภัยธรรมชาติในลำไย	100	
กิจกรรมที่ 7 สำรวจความคิดเห็นของนักวิชาการ			
	ได้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการทำประกันภัยจาก ภัยธรรมชาติในลำไย	60	ยัง อ ยู่ ใน ระหว่างรวม รวมข้อมูล

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อสกว.

ประชุมกับนักวิจัยร่วม/ผู้ช่วยวิจัย ครั้ง

ตรวจสอบผลงานวิจัยที่ทำโดยนักวิจัย/ผู้ช่วยวิจัย

ลงนาม.....

(หัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน)

วันที่

สัญญาเลขที่ RDG 5820012
โครงการ รูปแบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรที่เหมาะสมในลำไยของประเทศไทย
สรุปรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1

Output		สาเหตุที่ล่าช้า และแนวทาง การแก้ไข
กิจกรรมในข้อเสนอโครงการ	ผลสำเร็จ (%)	
1. กิจกรรมเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตลำไย ข้อมูลภัยธรรมชาติของประเทศไทย และ ราคาลำไยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา	100	
2. กิจกรรมสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรในภาคเหนือ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย และพะเยา	100	
3. กิจกรรมสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่จังหวัดเลย	100	
4. กิจกรรมสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรในภาคตะวันออกและภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี และสมุทรสาคร	100	
5. กิจกรรมสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ	100	
6. กิจกรรมสำรวจความคิดเห็นของภาคเอกชน	100	
7. กิจกรรมสำรวจความคิดเห็นของนักวิชาการ	60	กำลังอยู่ในระหว่างการรวบรวมข้อมูล

ภาพผนวก ก

รูปกิจกรรม

